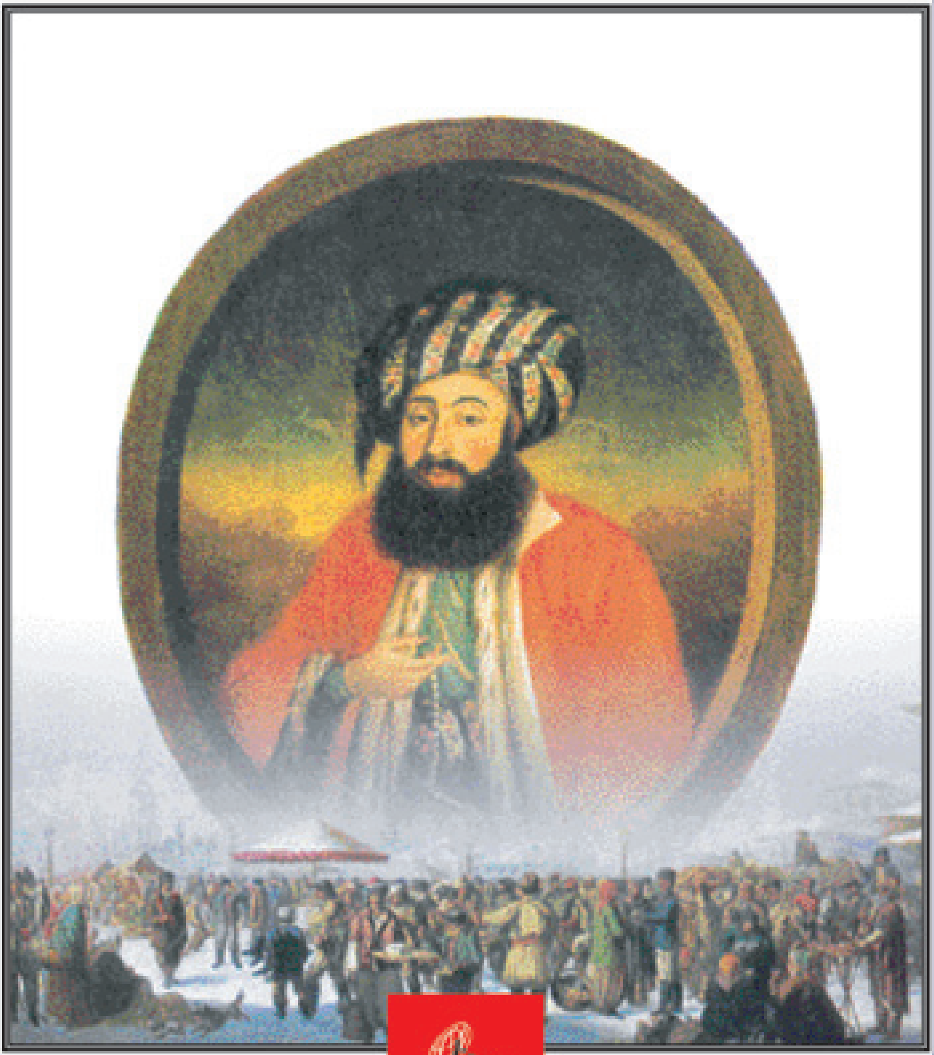
biblioteca școlarului

ANTON PANN

POVESTEA VORBII

Litera Internațional

biblioteca școlarului

Anton
PANN

POVESTEA VORBII

Litera
INTERNAŢIONAL
BUCUREŞTI — CHIŞINĂU

Colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu
Concepția grafică a colecției și coperta: Vladimir Zmeev
Pe copertă: Anonim *Portretul lui Mihăiță Filipescu* și
Henric Trenk *Târgul moșilor* (colaj)
Ilustrații: Filimon Hămuraru

REFERINȚE ISTORICO-LITERARE:

Perpessiucius,
Paul Cornea, Tudor Vianu,
Vasile Alecsandri, G. Călinescu,
Mircea Muthu, Nichita Stănescu,
Nicolae Iorga, Nicolae Manolescu,
Șerban Foarță, Al. Piru

Editura „Litera Internaţional“
O.P. 33; C.P. 63, sector 1, Bucureşti, România
tel./fax (01) 3303502; e-mail: info@litera.ro

Grupul Editorial „Litera“
str. B. P. Hasdeu, mun. Chişinău, MD-2005, Republica Moldova
tel./fax +(3732) 29 29 32, 29 41 10, fax 29 40 61;
e-mail: litera@litera-publishing.com

Difuzare:

S.C. David D.V.Comprod SRL
O. P. 33; C. P. 63, sector 1, Bucureşti, România
tel./fax +(01) 3206009

Librăria „Scripta“
str. Ştefan cel Mare 83, mun. Chişinău, MD-2012,
Republica Moldova, tel./fax: +(3732) 221987

Prezenta ediţie a apărut în anul 2002 în versiune tipărită
şi electronică la Editura „Litera Internaţional“ şi
Grupul Editorial „Litera“.

Editori: *Anatol şi Dan Vidraşcu*
Redactori: *Tudor Palladi, Petru Ghencea*
Tehnoredactare: *Victor Gorbatovschi*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chişinău
Comanda nr. 20185

CZU 821.135.1-1
P 23

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii
Pann, Anton
Povestea vorbii: Versuri / Anton Pann; col. iniţ. şi coord. Anatol şi Dan Vidraşcu; conc. gr. col. şi coperta / Vladimir Zmeev; ilustr./ Filimon Hămuraru — Ch.: Litera; Bucureşti: Litera Int., 2002 (Combinatul poligrafic). — 320 [p.] — (Bibl. şcolarului, serie nouă nr. 233).
ISBN 9975-74-396-8. — ISBN 973-8358-42-6
821.135.1-1

ISBN 9975-74-396-8
ISBN 973-8358-42-6

CUPRINS

TABEL CRONOLOGIC

1796 (1797 sau 1794) Se naşte la Sliven, Bulgaria, Anton Pann. Tatăl său, Pantoleon Petrov, de meserie a fost căldărar. Răposează de tânăr, lăsând o văduvă (pre nume Tomaida) cu trei copii orfani.

1806–1812 În timpul războiului ruso-turc Tomaida peregrinează împreună cu fiii săi la nord de Dunăre. Se stabilesc la Chişinău. Înrolându-se în armata rusească, fraţii lui Antonache sunt răpuşi în timpul asedierii Brăilei la 1809. Junele Anton se face corist (soprano) la biserica mare din Chişinău. Probabil de aici începe învăţarea limbii române.

1812 Are loc campania lui Napoleon în Rusia. Familia Petroveanu (îşi românizează evident numele de familie) se stabileşte la Bucureşti. Anton Pann devine paracliser la biserica Olari şi cântăreţ la biserica Sfinţilor.

1816–1819 Tânărul paracliser îşi face studiile timp de doi ani la şcoala lui Petru Efesiul (fost elev al lui Agapie Paliermul din Chios, „reformatorul muzichiei"). În tipografia Efesului va deprinde şi meşteşugul tiparului. Împreună cu ieromonahul Macarie şi cu protopsaltul Grigorie (de la Mitropolie), este membru în comisia pentru tălmăcirea în româneşte a cântărilor liturgice şi aranjarea lor în baza noului sistem de psaltichie. Aceştia însă îl păcălesc şi tipăresc pe ascuns la Viena, şi fără numele lui Pann, Teoreticonul, Anastasimatarul *şi* Irmologhiul. *Face* şcoala academicească *de la Sf. Sava. După cum îşi aminteşte Ion Ghica, Anton Pann a audiat cursurile lui Gheorghe Lazăr.*

1820 Căsătoria nefericită a lui Anton Pann cu Zamfira Agurezean, cu care convieţuieşte şapte ani. După pronunţarea divorţului aceasta simulează o sinucidere. Din această căsătorie rezultă un fiu, Lazăr, care se va însura pe la 1848. Va deveni moştenitorul tipografiei părinteşti. Apare Axionul.

1821 Începe „zavera“ lui Tudor. Mişcarea eteristă. Anton Pann, ca şi boierii, se refugiază la Braşov. Aici l-ar fi cunoscut pe Ion Barac, dedicând fiicei acestuia de şase ani, Maria, un cântec.

1826 Este dascăl la o şcoală aflată sub patronajul episcopiei din Râmnicul Vâlcea.
Ţine lecţii de muzică maicilor de la Mănăstirea Dintr-un Lemn (de lângă Govora). Aici se întâlneşte cu Anica, nepoata Platonidei, stareţa mănăstirii. Cu „aspida otrăvită“, cum zice el, avu un băiat, Gheorghiţă, mort de mic, şi o fată, „anume Tinca“. Anton Pann la Braşov se avea de bine cu eforii de la biserica Sf. Nicolae*, unde cânta. Cunoaşte pe Ion Barac care „l-au învăţat a compune versuri mai potrivite“.*
Perioada de la Braşov constituie obiectul piesei lui Lucian Blaga. Însă acest mediu nemţesc (adică „european“) din Kronstadt nu-i conveni deloc balcanicului Anton Pann, fapt care îl face să revină mai grabnic la Bucureşti.

1830 Funcţionează la şcoala de pe podul Mogoşoaiei în calitate de „psalt învăţător de copii în arta muzichiei“. Este cunoscut ca profesor sub numele de Anton Pantoleon. Desfăşoară o activitate susţinută de autor de „cărţi politiceşti“, după ce „românise“ materiale palpabile, cântările bisericeşti fără oarecare succese. Văd lumina tiparului Versurile muziceşti *(*cântece de stea) *şi* Câteva versuri politiceşti (cântece de lume).
Efectuează traduceri, adaptări, colportează, pune pe muzică, tipăreşte şi scrie („poezeşte“ şi „româneşte“).

1831 Poezii deosebite sau Cântece de lume.

1832 Îndreptătorul beţivilor.

1834 Hristoitie!

1837 Noul Erotocrit.

1840 Apare Sfânta Evanghelie*, „cu o binecuvântare a preasfinţitului episcop Neofit Râmnicu“.*
Se căsătoreşte a treia oară la 10 februarie. Ecaterina, o fată săracă, avea 18 ani, pe când autorul era un stimabil quadragenar. Ea nu-i înşală aşteptările lui Anton Pann, rămânând până la urmă a lui „soţie iubită“. Dar după moarte se mărită grabnic cu un oarecare Oprea Dumitrescu, fost ucenic al meşterului.

1841 Apar Fabule istorice*;* Noul Doxastar. *Vremea prieteniilor lui Anton Pann cu Mănescu („fost vătaf de curte, vătaf de spătărie, judecător*

la tribunal şi îngrijitor la spitalul Brâncovenesc. Cânta bine la vioară"), cu Chiosea (junior) şi cu Enghiurliu („cei mai mari cântăreţi ai bisericilor din Bucureşti"), cu Marin Serghiescu şi cu Barbu Paris Mumuleanu, apoi cu Nicolae Filimon (care, vorba lui Ion Ghica, „ştia unde se găsea pelinul cel mai bun şi unde se frigeau trandafirii cei mai gustoşi". Este ahtiat de chefuri cu lăutari „la Deşliu", la „Ciafer", La „Pană Buiescu", după care urmează numaidecât preumblările nocturne pe străzile Bucureştiului.

1842 Moare Chiosea (senior). Catedra de cântări bisericeşti de la Seminarul Mitropoliei rămâne vacantă, pe care o va ocupa Anton Pann în acelaşi an, la 27 iunie, cu o leafă de 200 lei lunar.

1843 Devine proprietar de tipografie. Pe la 1854 ea era evaluată de către stăpân la o mie de galbeni. Consta din următoarele: „Două teascuri, unul de fier şi altul de lemn, cu cinci rânduri de slove, şi anume: terţia, ţiţero, garmond, note orientale, note europene, toate cu căştile lor; cum şi patru rânduri de ştempi şi de matriţe, dimpreună cu un instrument de turnatul slovelor, două instrumente de linii mici şi o maşină de tăiatul slovelor".

1845 Apare Bazul Teoretic şi practic al muzicii bisericeşti sau Gramatica melodică. *Duce o existenţă precară. Venitul anual constituie 2400 lei. Chiria, „regia" etc. consumau 1400 lei din această sumă. Adresează o jalbă patetică serdarului Iordache Zosima, şeful cancelariei Mitropoliei: „Eu nu zavistuiesc că ceilalţi profesori au câte un clas şi eu două clasuri, eu nu pizmuiesc că lecţiile mele sunt mai grele la predat; eu nu pârăsc că ceilalţi să iconomisesc pe lângă seminar mai bine decât mine…"*

1846 Poezii populare*;* Irmologhiu sau Catavasier*;* Epitaful sau slujba înmormântării domnului nostru Isus Hristos.

1847 Memorabilul foc mare, întâmplat în Bucureşti în ziua de Paşte 1847, martie 23 *(reportaj „poezit")*.

Culegere de proverburi sau Povestea vorbii; Fabule şi istorioare *(reeditare);* Heruvico-Chinoticar.

1848 Dialog în trei limbi, ruseşte, româneşte şi turceşte*, cu text pe trei coloane paralele. Conduce corul bisericii Creţulescu. Din cauza holerei părăseşte Bucureştiul. La 11 iunie se declanşează Revoluţia.*

1849 Adiata *(Foaie volantă, semnată de Anton Pann şi prof. S. Sf. Mitr.).*

1850 Înţeleptul Archir cu nepotul său Anadam *(ed. a II-a, 1854).* Spitalul amorului sau Cântătorul dorului *(ed. a II-a 1852), veritabilă „antologie a dragostei".*

1851 O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu *(vol. I; vol. II, 1852; reeditare 1853).*

1853 Cântătorul beţiei*, reapare* Povestea vorbii. Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea.

1854 Culegere de poveşti şi anecdote; Noul Anastasimatar. Diată *(Foaie volantă cu două pagini tipărite).*
Se stinge din viaţă la 57 de ani, în ziua de 2 noiembrie, joi, din cauza tifosului. A fost înmormântat în curtea bisericii Lucaci. Pe cruce pot fi citite emoţionantele versuri ale epitafului:

„Aici s-a mutat cu jale
În cel mai din urmă an
Care în cărţile sale
Se citeşte Anton Pann.

Acum mâna-i încetează,
Ce la scris mereu şedea,
Nopţi întregi nu mai lucrează
La lumină cărţi să dea.

Împlinindu-şi datoria
Şi talantul ne'ngropând,
Ş-a făcut călătoria,
Dând în lume altor rând."

DESPRE CUSURURI SAU URÂCIUNI

Aideți să vorbim degeabă,
Că tot n-avem nici o treabă.
    Fiindcă
Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orice fie.
    De multe ori însă
Vorba, din vorbă în vorbă
Au ajuns și la cociorbă (vătrai de lemn)
    Ș-atunci vine proverbul:
Vorba pe unde a ieșit
Mai bine să fi tușit.
    De aceea
Când vei să vorbești, la gură
Să aibi lacăt și măsură.
    Adică:
Vezi bârna din ochiul tău
Și nu vorbi p-alt' de rău.
    Spre pildă:
Când vei vorbi de mucos,
Nici tu să fii urduros.
    Că nu e mai urât când cineva
Face pe frumos că e ponevos
Și pe cel urât că e aurit.
    Altul iar
Trântește cuvântul tronc,
Ca cloșca când face clonc.

Și se pomenește vorbind:
Frumoasă nor dobândiși,
Dar se uită cam piaziș.
    Și că
După ce e neagră, o cheamă și Neagă;
După ce e mută, apoi e și slută.
    Sau
Urât meșter a croit-o,
Rău ciocan a ciocânit-o.
    Sau
Bun ciocan te-a ciocănit,
Că frumos te-a potrivit.
    Și
Urât tată a avut,
Să-i semene l-a făcut.
    Sau
Fă-mă, tată, ca să-ți seamăn
Ca frate cu frate geamăn.
    Dar însă
A semănat crastaveți
Și au răsărit scăieți.
    Sau că
Tata avea armăsar,
Dar el a ieșit măgar.
    Și așa,
Cu vorbe îmbolditoare
Îl atinge unde-l doare.
    De aceea niciodată
Chelului despre chilie
Să nu-i spui vro istorie.
    Și
Cu pleșuvul când vorbești
Tigvă să nu pomenești

Și nici
Să nu râzi de măgar cumva,
Că poate îl încaleci cândva.
Totdauna
Gura care e-mpuțită
Altui e nesuferită,
Că dacă
Mie-mi miroasă a floare,
Dar altuia a putoare.
Și în scurt,
Noi râdem de unul-doi
Și patruzeci râd de noi.
Pentru că
Nu este răsur să n-aibă cusur.

POVESTEA VORBII

Primăvară,-ntâia oară roazele când înfloresc,
C-un fir merse la-mpăratul grădinaru-mpărătesc,
Care cu plăcere multă-n mâna sa cum l-a luat,
Totodată fără veste la un deget l-a-nțepat
Și întâia sa plăcere ce asupra-i o avea
I s-a-ntors în supărare, cu acel gust n-o privea;
Cum și către grădinarul zise: — Iacă un cusur
Care n-ar fi cuviință ca să-l aibă un răsur;
Tu cam te pricepi la multe meserii grădinărești,
Ș-asta roză ghimpi să n-aibă n-ai putea s-o altuiești?
— Ba să poate, împărate, — grădinarul a răspuns —
Și grădinăria are câte un secret ascuns.
— Nu știu, — împăratul zise — asta este treaba ta,
Fă-l ca să-i lipsească ghimpii și un dar vei capăta.
Grădinarul dar să duse, puse-ndată, altui,
Să se prinză și să crească îndestul se nevoi;

În sfârșit el cu secretu-i a văzut c-a izbutit
Și mergând la împăratul duse un fir înflorit;
Care-n mâna sa luându-l, foarte bine i-a părut
C-a putut să-l altuiască după cum a fost cerut,
Dar la nas când îl duse, zise către grădinar:
— Ce fel? Acum văz că n-are cel mai mic miros măcar!
Grădinarul îi răspunse:—Împărate, să trăiești,
Orice lucru firea-și schimbă când vei sta să-l altuiești
Și nimic iar nu se poate ca să n-aibă vrun cusur,
Arburi, plante, flori și oameni, astfel și acest răsur,
Care or ca-ntâi să-nghimpe și să fie cu miros,
Ori nici un miros să n-aibă și să fie neghimpos.

Fiecare poartă câte un răvaș în spate.
Pe al altuia îl vede și pe al său nu-l vede.
Fiecare să ține mai cuminte decât altul.
Fiecăruia i se pare că copilul său e mai frumos,
d-ar fi cât de urâcios.

Și
Ce e frumos poartă și ponos.
Fiecare trage spuză pe turta lui.
Lesne a judeca pe altul.
Că
Nu te pricepi să împarți un pai la doi boi.
Și că
Cu ce dascăl lăcuiește
Așa carte-alcătuiește.

Așa e lumea asta:
Râde om de om și dracu de toți.
Dracu râde de porumbe negre și pe sine nu se vede.
Gura lumii numai pământul o astupă.
Fiecare să leagă unde îl doare.

POVESTEA VORBII

Spun c-a fost odată un crai oarecare
Ce avea din fire un nas foarte mare;
El își vedea bine cusurul ce-l are,
Dar tot gândea cum că poate i să pare.
Supușii și alții, carii întrebase,
Că îi șade bine îl încredințase.
Căci cine-ndrăznește la unul mai mare
Să-i spuie de față cusurul ce-l are?
Tot pe acea vreme ș-în acea cetate
Era ș-o cocoană gheboasă în spate,
Ce o amăgise lingăii să crează
Că ea e în lume cea dintâe rază,
Cu poezii, versuri o încorunase
Ș-a se ținea zână o înfumurase.
Aceasta se duse la craiul odată,
Cu alt oarecine având judecată,
Și văzând că craiul hatâr ei nu-i face
Să vorbească-n parte-i după cum îi place,
Prerumpând cuvântul, zise cu mirare:
— Va - a - ai de mine, ce nas ai mare!
Pe craiul cu astă vorbă îl împunse,
Dar deocamdată nimic nu răspunse.
Ea însă părându-i că nu auzise
Între alte vorbe iară îi mai zise.
Craiul și aceasta o-nghiți cu noduri,
Ea nu-nceta însă de a-i da iar bolduri
Și mai zise iarăși: — Ce ciudat îmi pare!
N-am mai văzut încă asfel de nas mare!
Se înăspri craiul și zise: — Cocoană!
Știi că ești cu totul ciudată persoană!

Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare
Și nu-ți vezi cocoașa ce-o porți în spinare?
Și judeci p-al altui, el ț-e greutate.
Plecând ea să meargă și ieșind în tindă,
Zise craiul iară, privind în oglindă:
„Nu a fost minciună ce a zis neștine
Că greu se cunoaște cineva pe sine!“

DESPRE PEDANȚI SAU COPILĂROȘI

Pomul se cunoaște din roadă
Și omul din mintea neroadă.
    Că el
Nici în cap ce nu-ți pocnește
A vorbi se pomenește
    Și trântește vorba,
Hodorog-tronc! Ca o roată
De la o moară stricată.
    Și
Tot înșiri la gogoși,
Spuind despre moși păroși.
    Și
Vorbește neisprăvite,
La-nșiră-te, mărgărite.
    Adică:
Să ni se arate va
Că ar fi știind ceva.
    Dar se cunoaște
Omul prost din vorbuliță
Și nuca din ușurință.

Pentru că
Judecata-i e oloagă,
Că-i lipsește-n cap o doagă.
Om în trup destul de mare
Și minte de copil are.
Știe vorbe să îndruge
Parcă tot la țiță suge.
Știe ca calul prost
Să ia hamul de rost.
E bătut la cap
Tocma ca un țap.
Știe sfătuiri să dea
Cât știe și baba mea.
Ar vrea să facă și el,
Dar nu știe în ce fel.
Și el rosti de să plăti.
Povestea ăluia:
Zile înșirate, fire încurcate,
Pânză rău țesută și vreme pierdută.
S-o lovi, nu s-o lovi,
Na-ț-o frântă că ț-am dres-o.
Unde chiorăste și unde lovește.
Cel copilăros totdeauna
Gândește-n mintea-i adâncă
Numai el pâine mănâncă,
Și alții mănâncă paie
Ca vitele din copaie.
Dar însă
Vorba-n colțuri și rotundă
Fără cercuri se înfundă.

POVESTEA VORBII

Doi precupeți tineri se-ntovărășiră
Și după negoțu-și prin țară ieșiră.
Colindând prin sate în lunga lor cale,
Odată-nserară la un sat p-o vale,
Și să mâie noapte au tras împreună
La o casă care le-au părut mai bună,
Unde-n bătătură le ieși-nainte
Un bătrân de treabă și foarte de cinste.
Îi priimi bine, îi băgă în casă,
Și ei îi cerură întâi ș-ntâi masă,
Zicându-i: — Tătuță! suntem flămânzi tare,
Fă bine,-ngrijește de ceva mâncare.
Bătrânul le zise: — Ședeți, fiți în pace,
Că despre mâncare vom face ce-om face.
Până când dar masa moșul să le puie,
De vro veste nouă întrebă să-i spuie.
Vorbind una-alta cu toții-mpreună,
Ca și unii-alții cândva când s-adună,
Ieșind din ei unul afară la treabă,
Moșul găsind vreme pe cellalt întreabă,
Zicându-i: — Jupâne! voi frați sunteți poate,
Că vă văz prea bine semănând la toate?
Tovarășu-i zise cu scârbă într-însul:
— Aș! n-aș mai vrea frate să am și ca dânsul,
Că atât doar are, chip și trup ca omul,
Dar poți să-i dai paie ca și la tot boul.
Vorbind ei, sosește cel ieșit afară
Și îndată vorba între ei schimbară.
Puțin dacă trece și acestlalt iese,
Moșul iarăși, care curios fusese,
Asemeni ș-acestui face întrebare:

— Jupâne! — zicându-i — frați sunteți îmi pare?
Că semănați, uite, la chip, cu-ntregime,
Potriviți întocma și la înălțime.
Ș-acest iar răspunse: — Ai greșală, tată,
Să-mi fie el frate n-aș vrea niciodată,
Că e măgar mare, care nu mai simte,
Să-i pui să mănânce tărâțe-nainte.

Auzind bătrânul aceste cuvinte,
Către unul-altul nedându-și ei cinste,
Se scoală îndată, caută copaie,
Merge și o umple până sus cu paie,
Mai ia încă una, se duce cu dânsa,
Apucă și pune tărâțe într-însa,
Și cu amândouă intrând el în casă
Le puse-nainte pe pat fără masă.
Ei, văzând aceasta, îl întreb deodată:
— De ce ne pui aste înainte, tată?
— Poftiți, — el răspunse — că va dau eu încă,
Boul și măgarul de aste mănâncă.
Iar ei începură-n ochi să se privească
Și unul de altul fața să-și roșască.

Bătrânul atuncea gura-și întremează,
Și învățătura astfel își urmează,
Zicând: — Copii tineri! Rău să nu vă pară
De această glumă ce-o fac astă-seară,
Că, cât are omul în lume viață,
Tot mereu învață și nu se învață;
Și voi de aceasta aveți trebuință,
Numai d-ați lua-o cu bunăvoință.
Deși nu-s atâtă înțelept, cuminte,

Dar tot poci a zice două-trei cuvinte.
De sunteți tovaroși or frați, eu n-am treabă,
Cum vreți puteți zice la cine vă-ntreabă.
Decât zic, e bine că omul vrodată
P-alt să nu defaime, să-i puie vro pată,
Și mai mult p-acela care-l însoțește
Sau altfel cu dânsu-mpreună trăiește.
Că cine-i de treabă cu prost nu s-adună,
Cinstea cu ocara nu pot fi-mpreună.
Cine își defaimă contovaroșia
Își arată însuși necuvioșia.
Că fieștecare cu cin' se-nsoțește,
Ca el prin urmare lumea-l prețuiește.
A umbla pe sine mai bun să se facă,
Defăimând pe altul nu poate să placă.
Că e o zicală mai de toți vorbită:
„Omul la om trage și vita la vită".
Atunci luând moșul copăile date,
Le puse-nainte pîine și bucate
Și îi cinsti bine după cuviință,
Făcându-i el asfel greșala să-și simță.
Carii cât trăiră tot îl pomeniră
Și aceasta înșiși ei o povestiră.

DESPRE VORBIRE

Îmbucătura mare să-nghiți
Și vorba mare să nu o zici.
Deși
Îmbucătura cea mare

Se înghite cu-necare.
    Căci
Vorbele celor mari sunt ca zmochinele de dulci,
Iar vorbele celor mici sună ca niște nuci.
    Zice un înțelept:
Sau taci, sau zi ceva mai bun decât tăcerea!
    Și
Dacă vei să trăiești liniștit, să nu vezi, să n-auzi, să taci.
Vorba-și are și ea vremea ei,
Iar nu să o trântești când vei.
    După proverbul turcesc:
Sioileiesem soiz olur, sioilemeisem dert olur,
    Adică:
De voi zice, vorbă să face, de nu voi zice, venin să face.
    Și cum zice românul:
Limba vacii este lungă,
Dar la coada-și tot n-ajungă.
    Și iarăși,
Sarea-i bună la hiertură,
Însă nu peste măsură.
    Că
Unde este vorbă multă,
Acolo e treabă scurtă (puțină).
    Totdauna
Cine are limbuția,
E mai rea decât beția.
    Unul ca acela
Parcă se pune la cioarbă
Una-ntr-altă tot să soarbă,
Asfel nu-ți dă pas de vorbă.
    Până-și găsește să-i zică:
Stăi, că nu ț-e gura chioară,

Ține rândul ca la moară.
Aici la râșniță nu e,
Care când o vrea să puie.
Limbutul
N-are cine să-l asculte
Și el spune,-ndrugă multe.
Și
Silă de vorbă își face,
Tot să troncănească-i place.
Parcă
A mâncat picioare de găină.
Ș-îl tot răcăie la inimă.
De aceea
Săracul n-are nici haină,
Nici la inimă vro taină.
Totdauna
Vorbele cele ferite
În piaț ș-în moară-s vorbite.

POVESTEA ĂLUIA

Într-un oraș oarecare,
Ca și Bucureștiul de mare,
Unde lumea în piaț iese
Și-ncoaci-încolo să țese,
Pintre cei ce vând producte
Și fel de feluri de fructe,
Unde răsună haznale
Trântindu-se pe tablale,
Unde unii iau, dau, număr,
Alții încarc braț, mâini, umăr,
Unde glasuri și guri multe

Nu stau să se mai asculte,
Vorbind orice-n gură mare,
Altul de ei habar n-are,
Unde mulți casc guri degeabă
Și de sănătăți să-ntreabă,
Aici și-eu ca lumea toată,
Într-o zi umblând prin gloată,
Ș-ascultând cum vorbea unii
Cu glasuri mari, ca nebunii,
Văzui doi inși se-ntâlniră
Și cu zâmbet se opriră,
Căciulile își luară
Și asfel se salutară:
— Bună ziua, măi neavere!
—Îți mulțămesc, dragă vere!
—Ce mai faci, cum îți mai pasă,
Sunt toți sănătoși p-acasă?
—Tari, mari, neavere, ca piatră,
Mănânc cenușe pe vatră.
—Dar tu, mare, dragă vere
Ai de mâncare, de bere?
Cum o duci cu sărăcia?
Ce-ți mai face calicia?
—Sănătos, voinic sunt, vere,
Și trăiesc după putere,
De sărăcie nu-mi pasă,
Că șade supt pat acasă,
Au ouat ș-acum clocește,
Ce-o vrea Dumnezeu sporește.
Și de multă datorie,
Umblu beat de bucurie.
— Ba ca să zici, măi neavere.

Vesel ești, or am părere?
— Dar or nu vezi? Ce pustie!
Tu o să mori în prostie.
Apoi, te uită la față
Și mă-ntreabă de viață.
— Ba te văz cu fața vie
Și, de deochi să nu-ți fie,
Ești la piele ca curcanul,
Galben de gras ca șofranul.
Dar ce mănânci de ți-e bine
Și ești numai os și vine?
Ce bucată îți priește,
Așa de te-ngălbenește?
— Și asta mă întrebi încă,
Nu știi omul ce mănâncă?
— Negreșit, nici fân, nici paie,
Nici bea apă din copaie,
Ci mămăligă cu ceapă
Și un căuș, doi, cu apă.
— Ba, ba, vere, mă cam iartă,
Că nu ț-e fasolea hiartă,
Eu am mâncat, ce să cheamă,
Un mezelic de pastramă
Cu un dumicat de pâine,
De sunt patru zile mâine,
Și uite pe loc mă dete
La o pustie de sete;
Nu faci tu vrun fleac de cinste,
Ca să-mi ud măcar un dinte?
— Bucuros, cu voie bună,
Dar în buzunări nu sună,
Că croitorul, ovreiul,

Mi le-a cusut cu temeiul,
S-au spart păn' la săptămâna,
Făr' să bag într-înșii mâna;
Punga, care n-o am iară,
S-a bolnăvit d-astă-vară
Ș-au ajuns într-o slăbire,
De nu-și poate veni-n fire.
Și dintr-asta, cum să vede,
Îți spui dreptul, de m-ai crede,
De când n-am văzut paraua,
I-am uitat cum e turaua.
— Tpiu! la dracu, pentr-o pungă
Ținuși un ceas vorbă lungă,
Aci în mijloc de cale;
Nu intrarăm colea-ncaile
La aceea ospătărie,
Unde pe perete scrie:
„Azi bem și mâncăm bucate
Pe parale peșin date,
Și mâine, fără cârteală,
Ospătăm pe cicăleală?"
Asfel zicând, se-mbiară
Ș-a se ospăta intrară.
Mă făcui și eu cu treabă
Și-ntrai după ei în grabă,
Să văz ce-o să se urmeze
Și cum o să ospeteze.
Șezând dar eu de o parte
Și ascultând de departe,
Văz, ei după ce cerură
Mâncare și băutură
Și se săturară bine

De toate, cum se cuvine,
Au venit să-i socotească,
Ospățul ca să-și plătească.
Neaverea se scoală-ndată
Și pe perete arată,
Zicând: — Domnule, azi scrie
Ca să bem pe datorie,
Fiindcă ieri fuse anul
De când trântii colea banul,
De-ți plătii cum se cuvine
Și te-ai mulțămit de mine.
— Domnule, — birtașul zise —
N-ai înțeles cele scrise;
Ia mai citește o dată
Și vezi, zice ș-azi cu plată
Și iar ca ieri mai la vale
Că mâine fără parale?
— Jupâne, — zise neaverea —
Zi orcum ț-o fi plăcerea
Și sporește cât de multe
Cui o vrea să te asculte.
Nu trebuia să-mi scrii mie
Vorbe cu iconomie,
Că fiecare cap n-are
C-al dumitale de mare,
Să judece cele scrise,
Că sunt după cum zici zise,
Ci pe șleau le înțelege,
Fără să le mai deslege.
Iacă eu unul sunt care
N-am înțeles ce tâlc are,
De aceea nici n-am vină,

Dumneata ești de pricină,
De venii făr' de parale
După scrisurile tale.
Că-mi este urât, nu-mi vine
Să port parale la mine,
Ba nici acasă în ladă
Nu-mi plac bani să văz grămadă,
Ca și acum, bunăoară,
Nu e în ea para chioară;
Dar cântecul dumitale,
Fiindcă cere parale,
Și eu iar, deocamdată,
Ț-oi cânta ceva drept plată.
— Ce spui? — birtașul îi zise,
Strigând (cum se necăjise) —
Să-mi cânți cântece pe plată?
Bani, că te-ncaier îndată!
Eu am dat bani pe bucate,
Nimeni nu-mi dă pe cântate;
Haide, zic, parale scoate,
De nu, te despoi de toate.
Neaverea sfecli de frică,
Gândi, hai, îl ia de chică;
Și-ncepu cu binișorul
Să moaie pe negustorul,
Zicând: — Jupâne, mă iartă,
Aici nu încape ceartă,
N-am plecat pe uș-afară,
Ca să mă iei la ocară;
Stăi, aici e învoială,
Noi să facem o tocmeală,
Să-ți cânt și, dacă nu-ți place,

Atunci fă-mi orce-mi vei face,
Iar de-ți va fi pe plăcere,
Atunci n-ai nimic a-mi cere;
Am un cântec, s-auzi numa,
E nou, făcut chiar acuma,
Ia să încep și ascultă,
Că nu e cu vorbă multă.
Așa el tuși dodată
Ș-începu să cânte-ndată:

„Toată vara fără treabă,
O pierdui ca un nerod,
Câți umbla-nhaitați degeabă,
Eu eram cu ei pe pod.
    Dacă mi să făcea foame,
    Eu la masă mă duceam,
    De la supă păn' la poame
    Închinam și chef făceam.
Câte basme firoscoșii,
Undeva spunea-n vileag,
Și eu ca năbădăioșii
Alergam s-ascult cu drag.
    Dacă mi să făcea foame,
    Eu la masă mă duceam,
    De la supă păn' la poame
    Închinam și chef făceam.
Îmi plăcea la cântecele
Să ascult; când auzeam
Frunză verde trei lalele,
Alți cânta, eu chiuiam.
    Dacă mi să făcea foame,
    Eu la masă mă duceam,

De la supă păn' la poame
Închinam și chef făceam.
Nu-mi venea să șez în casă,
Nici de lucru să m-apuc,
Lumea unde sta mai deasă,
Mă grăbeam iar să mă duc.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă pan' la poame
Închinam și chef făceam.
Câțiva bani ce-aveam în ladă,
Să-i păstrez nu mai gândeam;
Tot luam des din grămadă,
Cheltuiam, galant eram.
Carne cumpărăm și poame
Și acasă le duceam,
Dacă mi să facea foame,
Beam, mâncam și chef făceam.
Vreme bună pe cât fuse,
Eu la iarnă n-am gândit;
Când din pungă tot să duse,
Iacă și ea a sosit.
Dacă mi să face foame,
Privesc masa când mă duc,
Nu e supă, nu e poame,
N-am o dată să îmbuc.
Ies pe poduri, viu acasă,
Văz ca și afară frig,
Nu e pâine, nu e masă,
N-am ce să fierb, ce să frig.
Nevasta acum îmi strigă:
«Bărbate, lemne, mălai»,

Pruncii: «pâine, mămăligă»,
Îmi zbier toți și-mi fac alai".

Sfârșind cântecul, neaverea
Întreabă să-și dea părerea
De i-a plăcut cântecelul,
Iar de nu, să-i schimbe felul.
Birtașul îi zise iară:
— Bani, bani, și curând afară!
De cântec nu-mi pasă mie,
Plătește-mi cu omenie,
Iar de nu, ieși cu necinste!
Ai înțeles de cuvinte?
Scoate colea pungulița,
Fă-o să-și caște gurița,
Să verse din gât dulci glasuri,
Soprani, secunde și basuri,
Să vezi cum mă-mpaci cu ele,
Iar nu cu seci cântecele.
Neaverea nu zăbovește,
Ia punga ș-o descrețește
Binișor cu două degete,
Cântând vorbele aceste:
— Deschide-te, pungulița,
Cască draga ta guriță,
Răsună frumos din corde
Ale tale dulci acorde
Și scoate acele glasuri,
Soprani, secunde și basuri,
Birtașului cum îi place,
Ca cu mine să se-mpace.
El încă nu isprăvise,
Dar birtașul sărind zise:

— Ha, vezi, ast cântec îmi place,
Asta pentru mine face,
Dar nu d-alde pierde-vară,
Fire-ai cu el de ocară!
La aste vorbe, neaverea
Sare îndată cu verea
Ș-apucă pe uș-afară,
Zicând: — Ne plătirăm dară.

Este o zicală:
Boul se leagă de coarne și omul de limbă.

DESPRE VORBIRE IARĂȘI

Din vorbă în vorbă, vorbă se deschide,
Din vorbă în vorbă iese adevărul.
Din vorbă se face fapta și din faptă vorba.
Cuvântul e ca vântul, nu să ajunge nici cu armăsarul,
nici cu ogarul.
De multe ori limba taie mai mult decât sabia.
Limba oase n-are și oase sfăramă.
De aceea
Pune-ți frâu la gură și lacăt la inimă
Căci
Gardul are ochi și zidul urechi.
Vorba rea să duce ca glonțul.
Ce să naște p-întunerec trebuie să se vază la lumină.
Și boul are limbă mare, dar nu poate să vorbească.
De aceea
Taci, să-ți fie casa casă și masa masă.
Glumele să-ți fie ca sarea-n bucate.

Ca să nu-ți zică cineva:
Vorbe bune dar nesărate.
Nu e meșteșug a găti mâncare, ci e meșteșug
a o potrivi din sare.
Limba îndulcește, limba amărește.
Cu râmă mică se prinde peștele mare.
Vorba dulce mult aduce.

POVESTEA VORBII

Doi călători într-o vreme merindele isprăvind
Și lângă un sat p-o vale cu caii lor poposind,
Zise unul: — Tu șezi, vere, și mai ia seamă de cai,
Că eu mă duc l-acea casă să cer o pâine încăi,
Că d-alde alte bucate crez că aici nu găsim,
Ci cu ce vom putea astăzi să ședem și să prânzim.
Mergând el, vede muierea în mâini cu un făcăleț
Stând, judecându-și bărbatul cu răstiri, cu grai semeț;
Iar bărbatu-i se vârâse pe supt pat, de frica ei,
Și se bocea cu glas mare, ca pruncii cei mititei.
Călătorul, de la ușă această scenă privind,
Între multa lui mirare zise muierii grăind:
— Ucigă-te crucea, drace! (Și se închina mereu.)
Ia stăi, femeie, așteaptă, ce faci, pentru Dumnezeu!
Cum poți tu să-ți bați bărbatul? Oaie e el, vacă, țap?
Au nu știi că el îți este dat ție să-ți fie cap?
— Tocma d-aceea — ea zise — de-mi voi bate capul eu,
Cui ce-i pasă? Că poci face ce voi vra cu capul meu:
De-l voi lovi de perete ori de vreun bolovan,
La această n-are treabă să mă judece Nan, Bran;
Dar tu ce cauți aicea, ia cară-te din ăst loc,
C-apoi încarc făcălețul în spinarea ta pe loc.

— Am venit — el îi răspunse — ca să te rog de ceva,
Să ne dai turtă or pâine, de vei fi având cumva,
Că am isprăvit merindea ce o aveam pentru drum,
Nici ață n-am tras prin gură de aseară pân acum.
— Piei d-aci! — zise muierea — dacă ai fost cerșetor,
Ce ai venit la casa mea să te faci judecător?
Și cu zicerea aceastâ, asupra-i se repezi,
Ca să-l facă mai cu poftă în acea zi a prânzi;
Care de nu fugea-ndată, precum venea ea să dea,
Vro câteva făcălețe în spinare-i grămădea.
Ducându-se el în fugă și la celalt ajungând,
Câte i se întâmplase le spuse toate pe rând;
Iar tovaroșul său râse ș-îi zise: — Geaba trăiești!
Nu știi să te porți, frăție, cu firile omenești;
Și cu tine mor de foame! Dar șezi tu, eu să mă duc,
Și să vezi acum îndată bucate cum îți aduc.
După ce zise el asfel, plecă ș-acolo mergând
Găși pe muierea încă pe bărbatu-și judecând.
Stând el și privind din ușă, zise: — Ba prea bine, zău!
Ești bună de-l lași să plângă ș-îngădui să-ți stea buzău;
Dar nu ca la satul nostru, când îl vede supt pat tras,
Ți-l îmboldește ș-îl bate până nu mai scoate glas,
Ba încă îi poruncește și îi zice hotărât
Să-i cânte și cocoșește cum stă acolo vârât.
Cum îl auzi muierea, lasă acel făcăleț
Ș-începu să-l îmboldească cu un băț mai lunguleț,
Dând și strigând către dânsul: — Dar nu taci, mă, n-auzi tu?
— Nu tac, fă, nu, — el răspunse către ceea ce-l bătu —
Că nu-s muiere ca tine, ci-s inimă de voinic,
Bate-mă orcât îți place, că asta eu tot o zic.
— Iartă-l, — îi zise streinul — e sărmanul nătărău!
Nu știi că este o vorbă, degeaba bați fierul rău!

Tu îi zici rasă, el tunsă, și niciodată nu poți
Prostia cea din născare din capul lui să o scoți.
Pe când zicea el acestea, femeia stând ș-ascultând
Se-ntoarse către bărbatu-i ș-îi zise cu cuvânt blând:
— Ai văzut tu om de treabă, cuminte și înțelept?
Ai auzit vorbe bune? Asculți cum judecă drept?
De ce nu avusei, Doamne, parte d-astfel de bărbat,
Să mă las el să mă bată, iar nu eu să stau să-l bat?
Văzând streinul acuma că femeia s-a-mblânzit,
Socoti că este vremea să-și capete de prânzit
Ș-îi zise: — Te-aș ruga, dragă, de ți să-ntâmplă cumva
Vro bucățică de pâine, or turtă, or altceva,
Să-ți faci pomană cu mine, că ș-aseară n-am cinat,
Am avut ceva merinde, dar cu drumul s-au mâncat.
— Bucuros, ea îi răspunse și scoase turta pe loc,
Ii dete totdeodată și friptura după foc.
— De vei — urmă ea a-i zice — aici să șezi să prânzești,
Îți dau lapte dulce, acru și zmântână de poftești.
— Ba, ba destul — el îi zise — și îți foarte mulțămesc,
Calu-mi este la pășune ș-acolo merg să prânzesc.
Așa el de la femeia prânzulețul câștigând
Și la tovarășul care îl adăsta ajungând,
— Iacă, prietine, — zise — dacă știi cum să te porți,
Bucățica chiar din gura lupului poți să o scoți.

De aceea zice:

Cu o lingură de miere mai multe muște prinzi
decât cu o bute de oțet.

Nu te amesteca nepoftit în vorba altora.

Că

Nepoftitul scaun n-are.

Unde nu-ți fierbe oala, nu-ți băga lingura.

Nu te amesteca ca mărarul în toate bucatele.

De multe ori gluma înjură muma.
Și
Gura aduce ura.
Nu vorbi pe dintregul ca baba chioara.
Că să găsește vreunul de
Îți umflă ceafa de pumni și spatele de ciomege.
Și
Pin' la împăratul, rabzi încăieratul.
Ș-apoi
Bătaia și ocara nu se întoarce niciodată.
Șarpele, până nu-l calci pe coadă, nu să-ntoarce să te mușce.
Furnica cât e de mică și tot, dacă o calci pe picior,
capul își ridică și te pișcă.
Însă
Să vorbească și nea Chilom, că și el e om.
Dar
Toată paserea pe limba ei piere.

POVESTEA VORBII

O slugă flecară pe unde slujise
Toți tot îl bătuse și tot îl gonise,
Încât dintr-aceasta prea rău ajunsese,
Hainele pe dânsul toate să rupsese.
Un negustor asfel portul prost văzându-i,
Odată-ntâlnindu-l l-a-ntrebat, zicându-i:
— Ce o fi pricina de nu-ți merge bine?
Că eu te știu încă de copil pe tine,
Bețiv, curvar nu ești, cărți nu joci, îmi pare,
Cum putuși ajunge-n așa proastă stare?
De ce nu-ți vâri capul la vrun om de treabă
Și tot umbli razna pe drumuri degeabă?

— Jupâne, — el zise — nu-mi e altă vina
Decât căci spui dreptul e toată pricina.
Minciuna nu-mi place, vorbesc adevărul.
D-aceea oriunde mă pisez ca mărul
Și mă dau îndată pe poartă afară,
De nu-mi găsesc locul și pacea în țară.
Îi zise lui omul, auzind aceste:
— Că spui adevărul nici un rău nu este,
Așa slugă mie chiar îmi trebuiește
Si de vei, d-acuma vin' de te tocmește.
Să tocmiră-ndată și se învoiră,
În două-trei vorbe zapisu-ntăriră.
Deci îl luă omul ca să-l procopsească
Și plecă cu dânsu-n piaț să târguiască.
Cumpără, îi dete un codru slănină
Și într-o hârtie puțină făină,
Zicându-i: — Na, du-le acestea acasă
Și zi să gătească ceva pentru masă.
El, dacă se duse la a sa stăpână,
Se uită la dânsa, dându-i-le-n mână,
Și văzând că cată cam piezis din fire,
Începu să-i zică ei și să se mire:
— Aolio! cum cauți chiar ca o găină,
C-un ochi la făină și alt la slănină!
Ea cum îl aude, luând furca, sare
Ș-îl încarcă bine cu ea pe spinare,
Strigând: — Auzi vorbă! auzi fleac odată!
Tocma un ca tine de min' joc să-și bată!
Afară! afară! Slugă blestemată,
Să nu-mi calci în curte, că-ți sparg capu-ndată.
El fugind pe poartă în drum se oprește,
Iaca și stăpânul său îl întâlnește.

Îl întreabă: — Ce e? Că l-a gonit zise.
Scărpinându-și locul unde îl lovise.
— Dar de ce pricină? — stăpânul întreabă —
Pe bună dreptate, or așa, degeabă?
— Văz eu, — el răspunse — e cum se vorbește:
Cine spune dreptul loc nu-și mai găsește.
Auzind stăpânul din ce i-a fost plânsul,
Începu să zică asfel către dânsul:
— Ba nu-ți e, sărmane, nimenea de vină,
Ci gura-ți, flecară, este de pricină;
Să spui adevărul altă se-nțelege,
Nu de unul ș-altul omul să se lege;
Gura ta te bate ș-o să te mai bată
Dacă ea îți este flecară odată.

DESPRE MINCIUNI ȘI FLECĂRII

Omul care e flecar
Troncănește ca un car.
Îl auzi numai:
Hodorog-tronc! vorba îndată,
Ca moara când e stricată.
El
Pentr-un șoarece se-nnoadă
Și jură că n-are coadă.
Și
Încornorează țânțarul
De ți-l face cât magarul.
Sau
Vei, nu vei, el cu d-a sila

Face musca cât camila.
    Și
Purecile când îi place
Cât un elefant îl face.
    Da însă
Cu minciuna or prânzești, or cinezi,
Pe amândouă nu le închelbezi.
    Căci
Vremea cu încetul poate
Să le descopere toate.
    Și mai vârtos
Minciuna are și ea pe unde să trece.
    Povestea ăluia:
Umblă la grădinar crastraveți să vânză,
Și lui de dânșii îi este acră rânza.
Minciuna ca glonțul în apă se afundă
Și îndată ca frunza iese în undă.
    Și
Sulița orișiunde
Nu să poate ascunde.
    Dar însă
Mincinos pe mincinos nu poate înșela.

POVESTEA VORBII

Un mincinos stând odată zise altui mincinos:
— Prietene, vezi tu turnul acel nalt și luminos?
— Da, acesta îi răspunse; și iar îl întrebă el:
— Dar vezi tu tocma în vârfu-i cum umblă un șoricel?
— Ce mai minciună cu coarne, — zise prietinul său —
Că eu abia zăresc turnul, necum șorecelul tău;
Însă îl auz prea bine cum umblă-n tropot, încât
Parc-ar bubui o toabă ș-ar avea clopot la gât.

— Te crez, acel îi răspunse, văzându-se înfundat,
Fiindcă nu-și găsi omul cu minciuni de înșelat.
După proverbul ce zice:
A umblat cât a umblat,
Dar acum i s-a-nfundat.

POVESTEA VORBII

Un împărat mare către răsărit,
Care în vechime a fost prea vestit,
Având moștenire de la moși-strămoși
Un inel în deget din cei mai prețoși,
A căruia piatră făcea la minuni,
Tămăduia boale, vindeca nebuni;
D-aceea-mpăratul purtându-l cu drag
Și fiind în toartă puțintel cam larg.
Jucându-i în deget, într-o zi căzu
Cine știe unde, și el nu văzu;
După ce-n palatu-i cătând obosi
Și nu fu putință deloc a-l găsi,
Puse om îndată cu un trâmbițaș
Ca să publiceze strigând prin oraș
Cum că împăratul, pe uliți umblând,
A pierdut inelul, din deget căzând;
Și acela care îl va fi găsit
Cu-mpărătești daruri va fi dăruit,
Îi va da și aur oricât va voi
Și c-un palat mare îl va dărui.

Acestea pristavul pe când le striga
Și lumea s-auză spre el alerga,
Un cârpaci de cizme prea sărac fiind,
Care aci-n piață sta-ntr-un colț cârpind

Și copii o spuză împrejuru-i stând,
Precum și nevasta-i cu dânșii șezând,
Așteptau să vie niscai vechituri
Și să ia parale după cârpituri,
Ca să nu mai țipe, să cumpere păini,
Pre toți să-i împace, dându-le prin mâini;
Auzănd atuncea pre pristav strigând,
Ș-împrejur copiii de foame plângând,
Le dete o gură să tacă din plâns,
Să-nțeleagă lumea pentru ce s-a strâns,
Ș-în urechi sunându-i că publicuiesc
De inel și darul cel împărătesc,
Începu să strige: — Nu mai publicați,
Eu îl știu inelul, nu-l mai căutați.

Ei cum aud gura-i, cu toți îl apuc
Și la împăratul îndată îl duc.
Iubita-i nevastă-n urma lor să ia,
Să roagă să-l lase, zicând, vai de ea:
— N-ascultați la gura-i, nu credeți de el,
Că nimic nu știe de acel inel.
Ei însă la vorba-i nici n-au ascultat,
Ci la împăratul l-au înfățișat,
Zicând că acesta a mărturisit
Precum ca inelul el l-ar fi găsit.
Iar cârpaciul care era cu acești,
— Împărate! — zise — mulți ani să trăiești,
Nu că-l știu inelul, nici l-am găsit eu,
Ci-l poci ghici numai cu zodiacul meu:
Să ți-l spui anume cine l-a găsit
Din minutu-n care din dești ț-a lipsit;
Decât nu să poate să-ți ghicesc pe loc,

Ci patruzeci zile cer să-mi dai soroc
Și pe toată ziua să-mi dai și tain (mertic),
Adică pe lângă pâine, rachiu, vin,
Ș-un gâscan cu varză, gras, fript la coptor,
Atât docamdată îți cei ajutor;
Ș-în sorocul care îl orânduiesc
Cu încredințare hoțul ți-l ghicesc.

Acestea dar cereri care le-a propus
Porunci-mpăratul ș-în faptă s-au pus;
Rândui pe unul regul-a păzi
Să-i ducă merticu-n fiecare zi.
Și mergând cârpaciul la bordeiul său,
Începu nevasta să-l ție de rău,
Zicând: — Vai de tine! Ce-ți veni să lași
Să țipe de foame bieții copilași,
Să sari ca nebunii, în nevoi să-ncapi,
Să-ți răpui viața și mormânt să-ți sapi?
Că-n urma veniră mușterii vro trei,
Având să-și cârpească, parale să iei.
El curmându-i vorba: — Ci ia taci, — i-a zis —
„Cine ce-o să tragă, la cap îi e scris";
Taci de cârpacia cu al ei venit,
Sunt sătul de dânsa, ea m-a-mbătrânit;
De azi înainte nu-mi suna-n urechi
Ca să-mi câștig pâinea din cârpituri vechi;
Cârpaci nu-mi mai zice, ci zi-mi ghicitor,
C-o să mănânci gâște fripte la cuptor;
Că-n toată viața am muncit mereu
Ș-un gâscan cu varză n-am mâncat și eu,
Dar cum zisei astăzi că știu să ghicesc,
Câștigai merticul cel împărătesc;

Patruzeci de zile soroc am cerut
Să ghicesc inelul care l-a pierdut.
Îi taie ea vorba: — Dar ce, nebun ești?
Și de unde naiba știi tu să ghicești?
Tocma pe-mpăratul s-amăgești te pui,
N-ai gândit că viața o să ț-o răpui?

— Tocma chiar d-aceea — îi răspunse el —
Voi să-mi fie moartea prin acel inel,
Că ce-mi e folosul dacă am trăit,
Alt decât necazuri, ce am dobândit?
Ca sărac necazuri iarăși o să strâng,
Știu că nu voi râde, ci tot o să plâng;
Decât s-am viață patruzeci de ani,
Jinduit de toate ca un fără bani,
Patruzeci de zile mult mai mult plătesc,
Când vor fi trăite după cum doresc;
Așadar vro jale n-o să am că mor
Mâncând fripturi grase, ca un ghicitor.

— Și pentr-o mâncare — îi răspunse ea —
Te lepezi de suflet, lași dracii să-l ia?
Pentru o friptură pe Dumnezeu lași
Și fără de milă pe ăști copilași
Să umble pe drumuri flămânzind sărmani
Și să te blesteme cât vor avea ani?
— Ia lasă, nevastă, — îi răspunse el —
Poate să va-ntoarce roata în alt fel,
Patruzeci de zile avem la mijloc,
Câte nu se schimbă până la soroc?!
Tatăl meu în viață când orice făcea,
Îl auzeam numai că sta și zicea:

„Când va vrea norocul să-și întoarcă pasul,
Nu aduce anul ce aduce ceasul“.
Așadar (zic poate) va da Dumnezeu
Cumva să-l găsească, și iacă scap eu.

Când vorbea cârpaciul cu nevasta sa
Și gândea la gâște fără a-i păsa,
Vizirul atuncea prea era-ngrijat
Pentru ghicitorul care s-a aflat,
Căci găsind inelul unul din slujbași,
Au putut să-l vază și alți vro câțivași,
Mai pe urmă ș-altor dacă l-arătat
Mergând la vizirul cu toții l-a dat,
Patruzeci la număr fiind toți acești
Supt vizir ai curții cei împărătești;
Îndată vizirul la toți daruri dând
Îi și sfătuise, către ei zicând:
— Să tăceți ca muții dintr-acest minut,
Cin' vă-ntreabă, ziceți: Nu știu, n-am văzut.
Pentru că inelul, după cum era,
Să-l mai dea din mâna-i nu se îndura.

D-aceea vizirul era prea-ngrijat
Pentru ghicitorul care s-a aflat,
Nu cumva să spuie că acel inel,
Slujbașii găsindu-l, e ascuns de el.
Și așa vizirul la întâia zi
Rândui dintr-înșii a se repezi
Un slujbaș d-aceia l-acel ghicitor,
Să-i ducă gâscanul cel fript la cuptor
Și să vază dacă zice vrun cuvânt,
Căci nu-i venea parcă să dea crezământ

Că va fi cârpaciul vreun ghicitor,
Trențeros văzându-l ca un cerșetor.

Mergând dar trimisul cel dintr-acea zi,
Cum intră pe ușe, alt nu auzi
Decât zise numai: — Iacă-n căpătâi
Ne veni pe ușe numărul întâi,
Și păn' la patruzeci, numărul bătrân,
Trei zecimi și nouă încă ne rămân.
Adică cârpaciul asta o zicea
Numărând gâscanii carii aducea.

Dar trimisul altfel vorba i-a-nțeles,
Ca cel cu pricină fiind mai ales;
Și mergând îndată foarte îngrozit
Vizirului spuse că: — Am auzit
Zicând eu sunt unul ce știu de inel
Și treizeci și nouă încă știu de el,
Și că din acești toți care mai rămân,
Tocma cel din urmă este mai bătrân.
Auzind vizirul pe acest trimis
Cum că ghicitorul în asfel a zis,
A crezut îndată cum că negreșit
Ghicitorul este mag desăvârșit;
Și cuprins de groază stând tot se gândi
Ce o să se-ntâmple de s-o dovedi,
Cum că împăratul pe el și pe toți
O să-i pedepsească ca pe niște hoți;
Socotind acestea, se înfiora
Și în neodihnă prea mare era;
Dar ca să se-ncrează și mai cu temei,
A doua zi altul trimise din ei

Să ducă gâscanul cel fript la cuptor
Și să fure vorba de la ghicitor.

Deci mergând trimisul ș-în casă intrând,
Auzi îndată cârpaciul zicând:
— Ei iacă, nevastă, și numărul doi
C-a venit cu cinste în casă la noi:
Din patruzeci dară dacă îi scădem,
Treizeci și opt tocma încă mai avem.
După ce se-ntoarse și acest trimis,
Vizirului spuse: — Iacă ce a zis,
Că am rămas tocma treizeci și opt noi,
Ș-am intrat în casa-i pân-acuma doi.

Auzind vizirul și acest cuvânt,
Și fără-ndoială dându-i crezământ,
După proverbul ce zise:
„L-a mai îngrozit o toană."
„I s-a făcut fața ca pământul."
„A-ngălbinit ca turta de ceară."
„C-acel care
Se știe cu cuiul la inimă."
Zicând:
„S-a îngroșat gluma."
„Și de este glumă, dar nu e bună."
Deci,
Hotărî vizirul ca a treia zi
Să vază și însuși ce va auzi,
Și de gânduri multe tot fiind muncit.
Toată nopticica deloc n-a dormit;
Iar de ziuă-ndată cum s-a luminat,
În necunoscute haine s-a schimbat,

Și, luând gâscanul cel fript la cuptor,
Se duse cu dânsul el la ghicitor.
Ghicitorul iarăși ca și pân-aci,
Cum intră vizirul, capul își suci
Și văzând gâscanul în gheveci adus,
Aburit, fierbinte ș-înaintea-i pus,
Zise: — Iacă astăzi să făcură trei,
Și treizeci și șapte mai avem din ei,
Pân-o veni vremea sorocului meu
Să ghicesc inelul, bun e Dumnezeu.

Auzind vizirul, negreșit gândi
Că taina ascunsă o va dovedi,
Ș-începu a zice: — Jupân ghicitor!
Eu te văz prea bine că ești știutor,
Dar sunt la mirare de ce prelungești
Și nu vrei îndată lucrul să-l ghicești.
— Și eu mă mir singur — îi răspunse el —
De tăinuitorul acelui inel,
Cum de prelungește ș-îl ține ascuns,
Sau cum i se pare că va da răspuns
Când mâine-poimâine îl voi spune eu,
Oare nu gândește că-i va fi cu greu?
Eu n-am vrut dodată să-l arăt, gândind
Că-l va scoate singur, vremea prelungind.

Iar vizirul care sta ca slujitor:
— Prea bine faci, — zise — jupân ghicitor.
Dar dacă, spre pildă, ar veni cumva
Să-și dea taina ție-n vrun fel cineva,
Adică să-ți spuie că ar fi găsit
Undeva inelul și l-a tăinuit,
Și acum de frică ar voi să-l dea,

În vreo pedeapsă spre a nu cădea,
Vrun mijloc ai face ca să nu-l vădești,
Făr-a-i spune față și să-l izbăvești?

— O, Doamne! — răspunse bunul ghicitor —
Eu o știu pricina, frate slujitor,
Și tocma d-aceea vremea prelungesc,
Că îmi este milă lumea să muncesc;
Dar puteam inelul să-l ghicesc pe loc
Și băgam d-atuncea pe mai mulți în foc;
Ci crez omenirei, că om sunt și eu,
Și greșim adesea toți lui Dumnezeu;
Dar el ne așteaptă să ne pocăim,
Nu ne pedepsește-ndată cum greșim,
Într-acest chip nouă pildă vrând a da
Ca și noi asemeni să putem răbda,
Și cu bunătate să ne folosim,
Să nu grăbim rău-n grab să-l pedepsim.

Umilit, vizirul zise către el
(Scoțând totodată și acel inel):
— Iată dar inelul, că l-am găsit eu,
Și mă-ncrez în tine ca în Dumnezeu;
Ți-l dau d-acu-n mână făr' să mă sfiesc
Ș-o pungă de galbini iacă-ți dăruiesc,
Să faci cum vei face să nu mă vădești,
Că eu sunt vizirul cu care vorbești,
Și încă mai multe daruri o să vezi,
Num-această taină-n tine s-o păstrezi;
Îi vei da inelul or în ce chip știi
Și cu mine d-astăzi prieten să fii.

Îi zise cârpaciul: — Banii poți să-i lași,
Să mângâi cu dânșii acești copilași,
Iar inelul ține-l în păstrarea ta
Ș-în ce chip vom face îți voi arăta.
Numai de-mpăratul des seamă să bagi
Cam ce fel de lucruri mai mult îi sunt dragi,
Adică ce vite în curtea sa sînt,
Sau ce fel de păsări plăcerea-i încânt.
Răspunse vizirul: — Să-ți spui și acum:
Alte la plăcerea-i nu șunt nicidecum,
Decât în grădină-i lebăde având,
Merge, le privește cu drag când și când.

— Vezi, în ele,-ntr-una — îi răspunse el —
Vei băga pe gâtu-i pierdutul inel,
Însă tocm-atuncea când ț-oi zice eu,
Aproape de ziua ghicitului meu;
Și făcând aceasta după cum îți zic,
Să nu mai ai grije mai mult de nimic,
Rămâne asupra-mi orșice cuvânt,
Te-ncrede pe mine, că copil nu sînt.
Deci plecând vizirul de la ghicitor,
Împăcat de gândul cel îngrozitor,
Păzi ziua, ceasul cel orânduit
Să bage inelul cum l-a sfătuit;
Și când fu cârpaciul chemat la palat
Și la împăratul s-a înfățișat
Zise: — Împărate, mulți ani să trăiești,
Am ghicit inelul prin zodii cerești;
Nu e de om însă în vrun fel aflat,
Ci-ntr-o zi-n grădină când te-ai preumblat

Ț-a căzut din deget de nici n-ai simțit
Ș-o lebădă-ndată de jos l-a-nghițit.

Zâmbi împăratul vorba-i ascultând
Ș-îl întrebă iarăși, cu blândeți zicând:
— Prea bine, să poate să nu fi simțit,
Dar vei putea spune care l-a-nghițit?

Răspunse cârpaciul: — Mai mult dintr-atât
Nu poci, împărate, să-ți spui hotărât,
Căci una cu alta seamănă-ntr-un fel,
Destul că la una e acel inel.

Porunci-mpăratul să taie de rând
Și să le despice, în ele cătând;
Tăind slujitorii cum a poruncit,
Se găsi inelul care s-a ghicit,
Și de bucurie bunul suveran
Pe cârpaciu-ndată îmbrăcă-n caftan,
Și încălecându-l pe un armăsar
Care și p-acesta i l-a dat în dar,
Cu cinste, cu pompă l-au dus omenit
La palatul care i-a făgăduit.

Deci scăpând cârpaciul de traiul cel rău
Și trăind domnește în palatul său
Cu averi destule și cu bogății,
Să vesti de dânsul l-alte-mpărății,
Cum că-n toată lumea nu poate fi alt
Ca el să ghicească așa de înalt.

Tot în acea vreme un alt împărat,
Care cu hotarul era-nvecinat,
Pierduse din pieptu-și la primblarea sa
O cavalarie și nu o găsea;
Căruia îndată cum i s-a vestit
Despre ghicitorul cel prea procopsit,
Trimise scrisoare c-un tatar aci,
Poftindu-l să vie și lui a-i ghici
Și pre împăratul rugând a-l lăsa,
Arătând pricina și paguba sa.

Ajungând tatarul l-acest împărat
Și pe loc scrisoarea cum i-a-nfățișat,
Trimise îndată pe un slujitor
Și chemă să vie-naltul ghicitor,
Căruia îndată îi și porunci
Ca fără zăbavă să mearg-a ghici,
Și chiar curierul care a venit
Conductor să-i fie la călătorit.

Plecă ghicitorul cu acel tatar,
Dar prea trist cu totul și plin de amar,
Mirându-se-n sine cu ce meșteșug
Ș-acolo să-ntoarcă vreun vicleșug;
Nu contenea ziua, noaptea, a gândi,
Ce să facă dacă să va dovedi
Că n-are știință și e un om prost
Și prin viclenie în cinste a fost;
Socotind acestea, se călătorea
Ș-își veștejea fața de inimă rea;
D-altă parte iarăși vedea pe tatar
Stând și el pe gânduri și oftând amar

Și i să părea că lui îi ajuta,
Cu dânsul dodată văzând că ofta,
Și ca când pe dânsul tot îl tânguia,
Știindu-i sfârșitul care o să-l ia.

Asfel împreună ei călătorind
Ș-în poarta cetății aproape viind,
Aci cu-ntâmplare dând ei printr-un lac,
Să răsturnă-ntr-însul micul lor olac
Și să-nnomoliră atât de urât,
Încât să umplură mai până la gât;
Acum ce să facă? La o casă trag,
Și stând se dezbracă d-anteriu, nadrag,
Pun pe o femeie, le spală pe loc,
Le-ntinde la soare toate într-un loc,
Le venea să râză d-asfel de voiaj,
Dar de întristare nu avea coraj,
Se primbla prin curte cu ochii în jos
Și el și tatarul se uita mijos.

Asfel ghicitorul pe când se primbla
Privind că ceacșirul vântul îl umfla,
Începu să zică: — Ei, ceacșir, ceacșir!
Te primbli tu acuma, te mândrești în șir,
Dar te-oi vedea mâine cum te vei umfla
Și care răspunsuri le vei răsufla.
El zise acestea, dar bietul tatar,
Ce a fost anume Ceacșir chemat chiar,
Căzu la picioare-i, cu amar plângând
Și cu rugăciune către el zicând:
— O, preaînțelepte jupân ghicitor!
Aibi milă de mine, fii îndurător,
Nu aduce pâră pentru capul meu,

Că cavalaria am găsit-o eu,
Ș-având pietre scumpe mi-a dat a gândi
S-o ascunz, că poate nu s-o dovedi;
Și văzând c-acuma pe nume mi-ai zis,
M-ai trezit îndată tocmai ca din vis,
Dându-mi a cunoaște că geab-o ascunz,
Cum că tu ghicind-o eu ce-o să răspunz?
Ci îți fă pomană, nu mă arăta,
Na cavalaria d-azi în mâna ta,
Și când te va pune ca să i-o ghicești,
Fă-te că o cauți cumva ș-o găsești.

Văzând ghicitorul ce nici n-a gândit,
Îi înflori fața și i s-a-nzâmbit,
Zicându-i: — Ceacșire, — către curier —
Eu știam prea bine chiar d-alaltăieri
Că cavalaria e în mâna ta,
Dar n-am vrut d-atuncea a mă arăta;
Cu toate aceste, bine ai făcut
De o spuseși singur și n-o ai tăcut;
Și îmi este milă, nu voi să te spui;
Ce-o să-mi folosească dacă te răpui?
Ci numai îmi spune, de vei ști cumva,
De are-mpăratul amor la ceva,
Însă dintre vite, precum câini, pisici,
Sau niscaiva păsări, dar mari, nu prea mici.
— Da, — el îi răspunse — are un cățel
Și de drag ce-i este umblă tot cu el.
— Așadară — zise către curier —
Eu, mergând, trei zile soroc o să-i cer,
Și până atuncea tu or în ce fel
Vei pune prin taină mâna pe cățel

Și cavalaria-n grab numaidecât
Cu ceva unsoare să i-o-ndeși pe gât;
Ș-apoi fii în pace, grije să nu ai,
Că n-ai pentru dânsa răspuns să mai dai.

Isprăvindu-și sfatul, luând s-a-mbrăcat,
S-au pus în trăsură și iar au plecat,
Și unul și altul bucurați acum
Sfârșiră-ntr-o clipă rămasul lor drum,
Și sosind dodată veseli la palat,
Mergând la-mpăratul s-au înfățișat.
Împăratul, care era doritor
Să vază-n persoană p-acest ghicitor,
Cum îl văzu-ndată mult s-a bucurat
Ș-îl trimise-n pompă la un alt palat,
Să se odihnească câtva timp aci
Ș-în urmă să-l cheme lucrul a-i ghici.

Iar tatarul care era îngrijat
Până să se vază de belea scăpat,
Păzind, găsi vreme pe cățel să-l ia
Prin salon în brațe spre a-l mângâia,
Și cavalaria el numaidecât,
Gura-n grab căscându-i, i-o dete pe gât;
Dup-aceea-ndată să duse ca-n zbor
Și isprava-și spuse către ghicitor.

Sosind dară ceasul să fie chemat
Și adus cu cinste ghicitorul nalt,
Cum și toți miniștrii într-această zi
Viind s-adunase spre a-l auzi,
Ghicitorul nostru gura ș-a deschis
Și către-mpăratul în asfel a zis:

— Slăvite-mpărate, mulți ani să trăiești
Ș-în zile senine să îmbătrânești;
Iar pentru ghicirea ce sunt chemat eu,
Asfel se arată în zodiacul meu,
Cum că ai un câine aici în palat
Și cavalaria de el s-a mâncat;
Care și acuma e-n stomahul său,
Și de dânsul poate să vă pară rău,
Că-n alt chip s-o scoateți din el nu puteți
Decât fără milă de vreți să-l tăieți.

Cât era-mpăratul mult de bucurat,
Pe atât de tare acum s-a-ntristat
Când auzi-ndată zicând de cățel
Câ cavalaria se află în el.
Ar fi dat în sumă ce i-ar fi cerut
Numai pe cățelul să nu-l fi pierdut,
Că era un câine care mult făcea,
El știa ca omul orice îi zicea,
La săltări și jocuri pereche n-avea,
D-aceea-mpăratul prea mult îl iubea;
Să muncea de gânduri ce a hotărî,
A lasă cățelul, ori a-l omorî!
Sta la îndoială, nu să împăca,
Nu crede-așa lucru câine a-l mânca;
Dar să-ntorcea iarăși cu un cuget alt,
Că de unde știe cum s-o fi-ntâmplat,
Și răspunzând zice către ghicitor
C-un cuvânt stătornic și hotărâtor:
— Dar dacă în câine nu o voi găsi,
Priimești cu moarte a te pedepsi?

— Capu-mi să se taie, — îi răspunse el —
De nu vei găsi-o acum în cățel.

Atunci împăratul chemă pe gelat
Și dete pe câinele nevinovat
Să-l junghe îndată ca p-un mielușel,
Cum și despicându-l să caute-n el;
Care totodată porunca-mplinind
Și cavalaria într-însul găsind,
Să miră-mpăratul, rămâind uimit
Pentru ghicitorul cel prea procopsit,
Cum putu el asfel numa-ntr-un cuvânt
Să ghicească lucrul tocma ca un sfânt
Pentru care foarte mult îi mulțămi
Și bogate daruri dându-i îl cinsti.

La plecarea-i însă din palat de sus,
Tatarul atuncea care l-a adus,
Parcă îi șoptise la ureche drac,
Și o vulpe vie băgând într-un sac,
O puse la scară ș-în grab alergând
Drept la împăraul, îi spuse zicând:
— Îmi pare,-mpărate, c-acest ghicitor
Un prost o să fie și amăgitor,
Ci am pus o vulpe la scară-ntr-un sac,
Vrând un haz să faceți, glumă să vă fac,
Și d-aveți plăcere, puteți întreba,
Să vedeți, ghicește ce este au ba?

Împăratul dară fiind îndemnat,
Ca spre o cercare l-a și întrebat,

Zicând: — Filosoafe, vei putea ghici
Ca ce lucru este în ăst sac d-aci?
Iar el, clătind capul cel detot prostesc,
Ș-a zis singur luiși proverburl obștesc:
„Ai umblat tu, vulpe, pe cât ai umblat,
Dar tocma acuma ți s-a înfundat!“
— Bravo! — Împăratul zise către el —
Ai ghicit, așa e, mergi sănătoșel.

Deci dar ghicitorul la țara-i plecând
Și daruri cu sine multe aducând,
Cum sosi, îndată la palat s-a dus
Și la împăratul scrisoarea au dus,
În care scrisese cellalt împărat
Despre ghicitorul câte s-au urmat,
Ș-îl lăuda foarte că e procopsit,
Cum ș-în ce chip toate frumos i-a ghicit.
D-aci ghicitorul la casa-i mergând,
Spuse întâmplarea nevestii pe rând,
Și șezând cu dânsa la vorbă și sfat
Își deteră planul în chipul urmat,
Zicând: — Întâmplarea ne-a făcut bogați,
Cu bani, cu avere și destui argați;
Acest noroc însă care l-am avut
Poate să mă surpe numa-ntr-un minut,
Ba și să-mi aducă pieire de cap,
Să nu poci nici starea, nici viața să-mi scap;
Că cumva-mpăratul iar d-o porunci
Ca și pân-acuma ceva a-i ghici
Și n-oi putea lucrul cumva a-l brodi,
Toat-a mea prostie să va dovedi;

Că acuma, uite, cu tremurături,
„Scăpai scurt de coadă, printre picături“;
„Că minciuna poate până la un loc,
Și ea ca și toate este cu soroc;
Întâi te ardică ca fulg din gunoi
Ș-în urmă te-aruncă ca glonțu-n noroi“;
Că n-are nici aripi pe sus a zbura,
N-are nici picioare pe jos a umbla,
Ci noi mai-nainte să ne pregătim
Și de rău viața să ne o scutim.

Chibzuind acestea, mut toate pe loc
Ș-în patru părți casii îi pun noaptea foc;
Apoi stând la uliți strig, zbier și răcnesc
Că să ard cu totul și să sărăcesc;
Sare lumea-ndată, tulumbe alerg,
Toți, cu mic, cu mare, ca să stingă merg,
Vine ș-împăratul răul a vedea
Și la ghicitorul mângâieri să dea;
El iar cum îl vede să făcu pe loc
Că voiește-n grabă să sară în foc,
Strigând: — Vai de mine! sunt stins, sărăcit,
Că-mi arde în casă cartea de ghicit.
Puse împăratul oameni a-l opri
Ca nu-n desperarea-i în foc a sări,
Zicând către dânsul: — Dar ce, nebun ești,
Vei pentru o carte să te prăpădești?
Iar el striga iarăși: — Dar cum să ghicesc,
Și în care case să mai locuiesc?
Împăratul zise: — N-ai ce să-mi ghicești,
Ș-îți fac alte case să te odihnești.

Asfel el cu planul care-l născoci
Scăpă și de grije de a mai ghici,
Și câștigă iarăși dar împărătesc,
Palate și alte câte-i trebuiesc.

*

Mulți săraci în lume cred în ghicitori,
Fără să-i cunoască că-s înșelători,
Fiindcă se-ntâmplă cu vreun cuvânt
Ceva să ghicească zicând numa-n vânt;
Dar vor lua pildă din acest cârpaci
Prin ce uneltire s-a vestit dibaci,
Și să nu mai puie-n ghicitori temei,
În bobi și cărți date de proaste femei.

DESPRE NARAVURI RELE

Cu șchiopu-ntr-un loc șezi,
Te-nveți să schiopetezi.
Și
Cineva când locuiește
Cu magarul cel trândav,
Or păr din el se lipește,
Or că vreun alt narav.
Și
Cu păcurarul când trăiești
Trebuie să te mânjești.
Și
Naravu-nrădăcinat
Nu poate fi vindecat.

Pentru că
Cine orce învață
Nu uită în viață.
Fiecare știe că
Buba cap nu face
Până nu să coace.
Și
Rana dacă se deschide,
Anevoie se închide.
Și de multe ori
Din zgăibulița cea mică
Bubă mare să ardică.
Totdeauna
Foc după foc, rău după rău,
Dar însă
Toate tot după neam merg,
La tulpina lor alerg.
Din rădăcina cea rea
Odrăslește smicea rea.
Mulți zic:
Meserie are bună,
Însă ea nu schimbă firea,
Nici stârpește nărăvirea.
Pentru că
Pomul lesne să-ndreptează,
De mic pân' să-ncovoiază.
Căci orce,
Când o dată să strâmbează,
Anevoie să-ndreptează.
Și
Firile când să-ncurcă
Anevoie se descurcă.

De aceea
Dă-i, să nu se nărăvească,
Nu-l lasă să se sfințească.
Că,
Pământul până nu-l calcă,
Oale nu poate să-l facă
Și
Copilul nepedepsit
Rămâne neprocopsit.

POVESTEA VORBII

Povestesc că într-o vreme, dar nu să știe-n ce ani,
Că-ntr-un oraș oarecare ar fi fost niște golani,
Vagabonți, crai, haimanale, ș-alt orcum vreți să-i numiți,
Oameni fără căpătâie, șarlatani neprocopsiți;
Era de aceia carii părinții că îi iubesc
Îi țin tot pe lângă dânșii și la pieptul mumii cresc,
Lăsindu-i într-a lor voie până se fac mari, ștrengari,
Ș-ajung în cele din urmă desfrânaților stegari;
Că în loc să se apuce de negoț sau meșteșug,
Ei p-alți asemeni cu dânșii găsind fac prieteșug
Și apuc prin mahalale împreună înhaitați,
Umblă, miroasă pe uliți ca niște învierșunați;
Orce zboară li să pare că îl vor putea mânca,
Întind felurite curse, în mână a-l apuca;
Răsipesc fără de milă părintescul lor rămas,
Dau, până numai în piele și în cămașă se las;
Apoi rămâind goi pușcă, ori măcar și îmbrăcați,
Neavând ce să mai toace, după cum era-nvățați,
Or se apuc de hoție, or de înșelătorii,
Ș-în cele din urmă întră în ocne și pușcării.

De asfel de caractere era ș-acești trei golani,
Marțafoi porniți spre rele și de față hoțomani,
A cărora istorie vrem aici s-o povestim,
Care, precum ni să pare, nu strică ca să o știm,
Că vom vedea-n haine bune niște oameni îmbrăcați
Umblând cu meșteșugire ș-înșelând lumea prin piaț.
Într-o zi ei se adună ș-încep a se întreba
Cum și ce fel să înșele acum iar pe cineva.
Așa zise din ei unul: — Eu de pește îngrijesc.
Al doilea zise iarăși: — Și eu untdelemn găsesc.
Iar al treilea răspunse: — Dacă este așa dar,
Eu trebuie să iau pâine orcum de la vrun brutar.
— Dar pentru vin ce vom face? întreabă unul din ei.
— N-ai grije, — răspunse altul — îți găsesc cât vrei să bei.
Deci plecând cel pentru pâine și trei parale având,
Merge la brutar cu ele și le dă-n mână-i zicând:
— Poftim aceste parale, datoria să-ți plătesc,
Și pentru că avui credit îți prea foarte mulțămesc.
Întrebă brutarul: — Ce fel? dator când îmi rămaseși?
— Nu știi, alaltăieri, — zise-o pâine când îmi dedeși
Ș-asupră-mi neavând parale detot să ți o plătesc,
Ț-am zis mâine sau poimâine cusurul ți-l împlinesc?
Brutarul se gândi-n sine: — Ce știu, poate i-oi fi dat,
Și precum se vede treabă nu țiu minte, am uitat;
Dar bravo! om drept, săracul, cu frica lui Dumnezeu!
O datorie uitată plăti fără să-i cer eu.

După ce dete parale acela, chip a-i plăti,
Și puțin încoaci-încolo după ce se învârti,
Veni la brutarul iarăși, se făcu a cumpăra,
Fără să aibă în pungă măcar o chioară para;
Zise către dânsul: —Frate! eu azi cu grabă plecând,

Am uitat pe masă punga, niște socoteli făcând,
Ci te rog iarăși fă bine ș-îmi dă în credit trei pâini,
Și mâine de dimineață îți dau paralele-n mâini,
— Bucuros, — zise brutarul — mă-ncrez la un om cinstit,
Că văz ceea ce uitasem ai venit și mi-ai plătit.
Așa brutarul se-nșală c-uneltitul meșteșug,
Nu-i da prin gând c-o să-i joace un asfel de vicleșug.

Cel cu untdelemnul iară, un mare ulcior luând
Și pe gură un burete înlăuntru lui băgând,
Se duse la băcănie cu dânsul numaidecât
Și poruncește să-l umple cu untdelemn până-n gât;
După ce-l umple băcanul, el atunci cu grai semeț
Îl întrebă ca să-i spuie cum îl vinde, cu ce preț.
— Prețul — răspunse băcanul — chiar să știi și singur poți,
Trei lei îi este ocaua, precum îl vindem la toți.
— Trei lei? — acesta îi zise — toarnă-l înapoi, nu-l iau,
Cu așa preț niciodată n-am cumpărat, nici nu-ți dau;
Îți dau doi lei jumătate pe oca; de-l dai, să-mi spui.
— Nu poci mai jos, — îi răspunse — mai bine-napoi îl pui.
Și zicând aceasta-ndată l-a-ntors cu fundul în sus,
De necaz multe zicându-i înapoi în chiup l-a pus;
Atuncea înșelătorul luând ulciorul s-a-ntors
Și, spărgându-l, din burete destul untdelemn a stors.

Al treilea, ca și ceilalți, în pescărie mergând
Și la un loc un crap mare ca de opt oca văzând,
Porunci (ca un om mare) să-l atârne în cântar;
După ce-l cântări, zise: — Acum să faci bine dar
Să-mi dai un om să mi-l ducă acasă să-i și plătesc,
Fiindcă n-am bani la mine atâția câți trebuiesc.
Pescarul „bucuros” zise și îi dete un fecior,
Spuind câți lei să-i răspunză, cel gândit de negustor.

Luând peștele feciorul ș-abia ducându-l de greu,
Merge după el în curtea unuia arhiereu
Și aci-ntr-un loc oprind-l, îi zise: — Stăi puțintel
Să mă duc să spui în casă câți bani să-ți dea pentru el.
Rămâind sluga afară, el intră l-arhiereu
Și zise: — Venii, preasfinte, cu un biet frate al meu,
Să-ți faci pomană cu dânsul, vro molitfă să-i citești,
Că prea mult se bântuiește de supărări diavolești;
Alte răutăți nu face, nici nu dă cu bolovani,
Ci tot vorbește de pește și se ceartă, cere bani.
Îi zise arhiereul: — Unde e? Adu-l aici,
Și sluga mea ca să-l ție să vie-n casă să-i zici.

Pescarul biet, ca tot prostul, în casă dacă intră,
De câteva vorbe groase ca să-i zică se păstră,
Ș-îndată: — Părinte! — zise — hai mai curând de-mi dați bani,
Că n-o să stau eu aicea să vă aștept zece ani!
Ț-a spus peștele cât face? Este tocma opt oca,
Mi-am rupt mâinele cu dânsul, dar era proaspăt, mișca.
Cuviosul om crezuse că-n adevăr e nebun
Și chemând doi înși îndată, iau cu sila, jos îl pun,
Cere-n grab un molitfelnic și începe a-i citi,
Iar pescarul striga tare peștele a i-l plăti;
Pe care, neascultându-l, îl ținură jos mereu,
Până-i citi o grămadă bătrânul arhiereu;
Apoi afară scoțându-l, el iar bani cerând striga,
Iar slugile îi ziseră să tacă, că-l vor lega.
Atunci pescarul se-ntoarse la scaunul său, necăjit,
Și spuse că pentru plată o molitfă i-a citit.

Iar acel', amăgitorul, luând peștele porni
Și mergând cât mai în grabă cu ceilalți se întâlni,

Sfătuiră împreună cum și ce fel a-l găti
Și vreun meșteșug iarăși pentru vin a unelti.
Așa cu toții dodată la un cârciumar mergând
Îi deteră-n mână toate, învățându-l și zicând
Crapul să-l curețe bine, să-l cresteze frumușel,
Să-i puie piper și sare, ș-untdelemnul peste el,
Și cu o tavă să-l ducă să se frigă la coptor,
În loc de apă turnându-i pe dasupra vinișor,
Și că ei ceva prin piață până se vor învârti,
O să vie să mănânce, după ce să va găti.

După ce dar s-a fript crapul, câteșitrei s-au adunat
Și au șezut în odaie la un chef îndelungat:
Vin, rachiu, pelin băură până când n-au mai putut,
Și când voiră să plece, socoteală au cerut;
Stăpânul, dând socoteală unui băiat ce-l avea,
Îl trimise în odaie zicând atâți lei să dea.
Dând băiatul socoteală, ei pe loc s-au apucat
Și fieștecare mâna în buzunar au băgat,
Zicând cu toții-ntr-o gură: — Eu plătesc, ba eu plătesc!
Se fac că unul pe altul a se lăsa nu voiesc;
Sfădindu-se ei în asfel ca la un minut de ceas,
Dintr-înșii se sculă unul și zise cu mare glas:
— De vreme ce fiecare avem poftă să plătim,
Ce trebuie într-atâta să stăm și să ne sfădim?
Ci s-aruncăm sorți mai bine, și pe cine va cădea,
Atuncea toți să se tragă și numai unul să dea.
Răspunse altul: — Prea bine, bravo! așa vom urma,
Să legăm pe cârciumarul la ochi bine c-o basma,
Și din noi din trei pe care mână își va pune el,
Să numere banii-ndată și să plătească acel.
Și cu-nțeles se-nvoiră, cum și făcura așa,

Când la ochi legat băiatul prin odaie se-nfășa,
A șters-o toți câte unul, pe ușă în grab ieșind,
L-a lăsat să dibuiască, încoaci-ncolo pășind;
Într-acestea iacă vine stăpânul său după el
Să vază ce zăbovește și nu vine nici un fel;
Iar băiatul, care parcă de mijă umbla jucând,
Puse mână-n grab pe dânsul: — Tu, tu să plătești! strigând.
Iar stăpânul său îi trase câteva și îl bătu,
Zicând: — Eu plătii o dată ș-acum o să plătești tu.

*

L-această-nșelătorie celor trei li s-a-nfundat,
Că în mâna stăpânirii, prinzându-i, legați i-a dat;
Unde și de alte multe, cercetând a dovedit
Și prin judecată dreaptă la ocnă i-a osândit.

*

Ce nu ar face crăimea de n-ar fi stăpânitori!
De n-ar fi temnițe, ocne și n-ar fi pedepsitori!
De aceea totdeauna trebuie să mulțămim
Stăpânirii cei înalte, cării supuși ne numim:
Căci prin marea sa-ngrijire privighează pentru noi,
Ne apără, ne ferește, ca și păstorul pe oi,
Care-și îngrădește turma cu câini vioi ș-învățați,
Ziua, noaptea s-o păzească de lupii înverșunați.

DESPRE PROSTIE IARĂȘI

Ce-mi e prostul, ce-mi e nebunul!
Ce-mi e Rada Badea, ce-mi e Badea Rada!
Ia pe unul de picioare și lovește pe cellalt în cap,
Cine să apucă să învețe pe nerodul nu se osebește de nebun.

Prostu-nvață bărberie la capul tău.
Îi dai un ban să te rază și doi să te lase.
Cu nebunul să nu-ți pui nici în clin, nici în mânică.
El nu știe ce e laie, nici ce e bălaie.
Nebunul nu asudă nici la vale, nici la deal,
Tu îi faci cu ochiul, el îți face cu capul.
        Prostul este:
Caută Nan iapa, și el călăre pe ea.
N-au ajuns la râu și ș-a ridicat poalele la brâu.
Nu-l priimise în sat și el întreba de casa pârcălabului.
Cine își pune mintea cu nebunul este mai nebun.
Pe nebunul nu-l aduci la cunoștință.
E anevoie să tai pom și să ciopleşti om.
Ziua bună de dimineață se arată.
Vițelul după baligă se cunoaște ce bou o să se facă.
Puica pe creastă se cunoaște ce neam o să iasă.
La satul ce să vede, călăuză nu trebuie.
Din coada pisicii sită de mătase nu să face.
În tigvă seacă cât să sufli, nu poți să o umfli.
Mintea de ar crește pe toate cărările, ar paște-o măgarii.
Orbului degeabă îi spui că s-a făcut ziuă.
Prostul face ce vede și ce aude crede.
Îi pare că câte zbor să mănâncă.
Surdului degeabă îi cânți de jale.
        El este:
— Bună ziua, nea Istrate!
— Doi boboci de rață, frate.
— Mă Istrate, tu ești surd.
— Mai era colea un cârd.
Unde dai și unde crapă!
Tu ce îi cânți, și el ce îți descântă?
Tu îl trimiți la foc, și el îți aduce busuioc.
Tu îl trimiți la surcele, și el îți aduce floricele.

POVESTEA VORBII

Un neghiob cu totu,-n vremea mai demultă,
Că să-și ia nevastă făcând și el nuntă,
De masă, bucate în gând îi venise.
Dar cu ce să fiarbă deloc nu-ngrijise.
Socrul, ca și dânsul, văzând că nu-s lemne,
Aleargă la horă pe tineri să-ndemne,
Strigând: — Cine este mai voinic de ducă,
Să meargă îndată, lemne să aducă?
Ginerele sare, ia car și secure:
— Mă duc eu, răspunde și pleacă-n pădure.
Ajungând se uită la un copac mare:
— Să-l duc întreg, — zise — ce de mai haz are!
I-aș face îndată pe toți ca să-mi zică;
„Hop o dată, mare! ce mai ginerică!“
Dar numai el singur în car cum să-l suie?
Ș-îi veni-n gând carul alături să-l puie,
Ca tăind să-l culce, drept în car să cază
Și așa să-l ducă, nuntașii să-l vază.
Făcând dar el astfel și tăind stejarul,
Cum căzu, îndată îi turti jos carul.
Acum ce să facă? Fluieră, privește,
Ș-într-o parte ș-altă stă și se sucește!
Văzând că nu-s boii, să-i caute pleacă,
Cu securea-n umăr și cu hârca seacă,
Și nemaigăsindu-i, că i-a pierdut crede;
Iacă ș-într-o baltă niște rațe vede.
Nu-i venea prin minte că o să mai pață,
Azvârli securea să dea într-o rață.
Nu înnemerește, rațele zbor, scapă,
Și securea cade bâldâbâc în apă.

Pe loc să dezbracă, se aruncă-n baltă,
Negândid nerodu c-o să pață ș-altă.
Pe când el cu totul se da-n afundare,
Să scoată securea din apa cea mare,
Vine oarecine în ascuns, pe taină,
Ș-îl fură de-l lasă fără nici o haină.
După ce rămase gol numai în piele,
Privind împrejuru-și văzu floricele,
S-a pus să culeagă zicându-și: „Nu-mi pasă,
Cu mâinele goale tot nu merg acasă."
Ș-așa numa-n piele se duse cu ele,
În loc de surcele ducând floricele.

DESPRE NEROZIE

Eu îi cer ca să-mi dea mie,
Și el îți întinde ție.
    Pentru că
Nerodul și cu nebunul
Amândoi sunt frați ca unul
    Sau
Unul ș-altul tot un drac,
Amândoi un ban nu fac.
    Precum e o vorbă:
S-a-ntâlnit în drum Pacala
Cu frate-său, nea Tândala.
    Totdeauna
Nerodu-ntâi o croiește
Ș-în urmă se socotește.
    Și
Nerodul la orice fie
Pe loc zice că îl știe.

Nerodului se pare
Că toate-n palmă le are.
    El e
Barbă lungă până-n burtă
Și minte până-n gât scurtă.

Câte le gândește,
Rău le isprăvește.

POVESTEA VORBII

Un nerod odinioară,
Cu mintea lui cea ușoară,
Se scoală, își ia magarul,
Îi pune-n spate samarul,
S-aruncă-ndată pe dânsul,
Dă cu nuiaua într-însul
Și pleacă către pădure,
În mână cu o săcure,
Ceva lemne să doboare,
Din copaci crăngi uscăcioare.
Pădurea din întâmplare
Se află pe un deal mare
Și jos în poalele sale
Spumega un râu la vale;
Aici el dacă se duse,
A privi pe sus se puse
La toți copacii d-a rândul,
Pironindu-se cu gândul.
La toată învârtitura
Belea ochi și căsca gura,
Ca să vază crengi uscate

De proprietar iertate,
Fiind verzile oprite
C-obiceiuri legiuite.

Deci privind el spre o parte,
Văzu-n vale, nu departe,
Un copac gros la tulpină,
Uscat pân' la rădăcină,
Carele crăcile sale
Le pleca spre apă-n vale.
Aleargă-n grab, îl privește,
Se bucură și zâmbește
Că i-a ajutat norocul
Să-și încarce dobitocul.

Nu știa-n grab cum să saie,
Să se urce ca să taie;
Cum să urcă sus îndată,
Craca-ntâia fu jos dată
Pe loc p-a doua lovește
Ș-o doboară voinicește;
Apoi se urcă la altă,
După aceea la mai-naltă,
Taie, nici una nu lasă,
Vrând să le care acasă.

Când lăsă lemnul prăjină,
Se uită jos la tulpină,
Să vază grămada dată,
Cum stă la pământ culcată,
Și uitându-se, săracul,
S-a închinat ca de dracul,

Văzând că crăngile sale
Se duceau pe râu la vale:
Că toate în el căzuse
Și de apă au fost duse.
Acuma dar ce să facă?
Nu mai rămăsese cracă,
Trebuia acea tulpină
S-o taie din rădăcină;
Se dă jos și să gândește,
În tot chipul chibzuiește,
Ce fel să o nemerească,
Nu cumva iar să greșască;
Că vrea el cu vreo pază
Copacul spre deal să cază;
Căci și el căuta încă
Spre prăpastia adâncă.

Dar gândirea a fost scurtă,
Că nu pierdu vreme multă,
Ci până scobești un dinte,
Ce să facă-i veni-n minte.
Și luând funia-ndată
Cea de la samar legată,
Mai ia căpăstru, brâu scoate,
Leagă una d-alta toate,
Face o funie lungă
Mai departe să ajungă.
Apoi urcă dobitocul
Unde era mai sus locul,
Apucă funia-,nnoadă
De samaru-i despre coadă;
D-acolo-n copac se suie,

Vrând pe voaia-i să-l supuie,
Țapân de vârfu-i o leagă
Și face o faptă-ntreagă.

D-aci în grab se pogoară
Ca o pisică ușoară,
Apucă securea lată
Ș-începe să saie-ndată.
Taie, mii de ori lovește,
Stă puțin, se odihnește.
Și iar ia securea-n grabă,
Ca un ager l-a sa treabă.
Taie până nu mai poate,
Aschii peste așchii scoate;
Când s-apropie să cază,
Aștepta spre deal să-l vază
Dar, unde? copaciul mare
Nu vrea să-i dea ascultare,
Ci începând să trosnească
Și spre vale să pornească
Râdică în zbor magarul,
Cum era cu tot samarul,
Și în vederile sale
Îl aruncă peste vale.

Iar el, privind la-nălțime
Măgaru-n zbor cu iuțime,
Căzu îndată pe vine
Și începu să se-nchine,
Zicând: — Ce minune mare,
Din cele în lume rare!
De ce muri bietul taica

Și nu trăi draga maica,
Să vază măgar cum zboară
Ca o pasăre ușoară?
Ieri de muream, Doamne bune,
Nu vedeam astă minune!

DESPRE LENEȘI

Lenea e cocoană mare
Care n-are de mâncare.
Toți copacii înfrunzesc,
Dar mulți din ei nu rodesc.

Plopul e destul de mare,
Dar pe dânsul poame n-are.
Pe nevoiașul și leneșul
Cu o funie să-i legi
Și p-amândoi să-i îneci.
Parcă-i e gură-ncleștată
Și de ielele luată.
De lene ochii-și închide
Și buzele își deschide.

I-e lene să și vorbească,
Dar încă să mai muncească!

După cum a fost sădit,
Astfel a și răsărit.

Umblă drumurile-n rând,
Podinile numărând.

Toți pretutindenea sapă,
El duce câinii la apă.

Parcă pentru-o vorbă vie, gura îi cere chirie.

Rumegă vorba ca oaia iarba.

Leneșul fuge de danț
Ca și câinele de lanț.

De lene și de urât
Tocmai supt pat s-a vârât.

Așteaptă îmbucătura
Să i-o dea mură în gură.
    Însă
Mai bine ar tot mânca
Decât ceva ar lucra.
    El
Joacă danț pe mamaligă
Ș-îi ajunge cât câștigă.
    Când în cea după urmă
La o pomană-nghesuit,
Băut, sătul a murit.
A mâncat până încât
I-a venit până la gât.
    Leneșul
Are gură-mpiedicată,
Dar taina o spune-ndată.
    Și
De vei sfat la vreo treabă,
Mergi pe leneșul întreabă.

El
Altora le dă povață,
Dar pe sine nu se-nvață.
Leneșul zice:
Mamă, zi să vină nenea
Ca să mai scuture lenea.
Sau
Ast lucru l-aș face-ndată,
Dar n-am cine să mă bată.

POVESTEA VORBII

Căldura după ce trece
Și începe vântul rece,
Țiganul ușor în pene
Nu-și făcu bordei de lene;
Acum vede că îi pasă
Dar lenea tot iar nu-l lasă;
Iarna iar nedându-i pace,
Ia și el, un plocon face
Ș-în sat la zapciu se duce,
Grăbind din somn să-l apuce;
Când el în mâini cu ploconul,
Iacă ieși și coconul.
— Ce vei, țigane?-l întreabă.
— Te rog, cocoane, d-o treabă!
Dă-mi un dorobanț, fă bine,
Ca să stea astăzi de mine,
Cum o ști să nu-mi dea pace,
Un bordei până mi-oi face.

Deci luând el dorobanțul,
Jucă într-acea zi danțul.

Că, când începu a-l bate
Cu gârbacele pe spate,
Bordeiul gata îi fuse
Şi în el copii-şi puse,
Zicând: — Bogdaproste, frate,
Mă cam borduşişi în spate,
Dar îţi mulţămesc de casă,
Că acum de frig nu-mi pasă.
Dar însă
Lenea când este mai mică
Tot ştie şi ea de frică.
Dar când este lenea mare,
Vede arzând pe el casa
Ş-îi e lene ca să iasă.

POVESTEA VORBII

Să zice că oareunde un împărat curios
Vrea să afle-n ce chip este omul cel mai lenevos,
Şi porunci să-i adune câţiva din ţinutul său,
Însă de cei mai de frunte, ce să lenevea mai rău.
După ce dar îi găsiră şi după ce i-au adus,
Tocma-n marginea cetăţii să şază-ntr-un loc i-a pus.
Câtva timp aşa ţiindu-i, fără să facă nimic,
De la curtea-mpărătească le da bucate, mertic,
Şi întrebând împăratul cum petrec ei şi ce fac,
Îi povestiră slujbaşii cum că toată ziua zac,
Şi când le dă de mâncare, o mănâncă răsturnaţi,
L-e lene gura să-şi caşce, parcă-s nişte leşinaţi.

De aceasta împăratul auzind, la ei s-a dus
Şi de la uşe privindu-i, să dea casii foc a pus,

Ca să vază ce vor face, vor ședea tot nemișcați,
Sau, văzând focul, îndată o să fugă toți speriați?
Dar văzând că privesc focul și nu se mișcă din loc,
Puse un slujbaș să strige: — Ieșiți, că ardeți în foc!
Iar unul din ei răspunse: — Nu-ț-e-le-ne-să-vor-bești?
Și așa să prăpădiră, arzând în foc, toți acesti.

DESPRE BEȚIE IARĂȘI

Cine bea în cinste ori în dator se îmbată de două ori.
Că
Una gândește cârciumarul și alta bețivul.
Cârciumarul zice:
Băutura e unde e, mâncarea e o fudulie.
Apa nu e bună nici în cizmă.
Vinul e pentru noi, nu e pentru boi.
Cu vinul și cu somnul uită grijile omul.
Vinul e toiagul bătrâneților și nebunia tinereților.
Însă
Vinul bun și nevasta frumoasă sunt două otrăvi dulci la om.
Tu îl beai pe dânsul și el te bea pe tine.
Tu îl bagi în mațe și el iese în față.
Cât să dai ocol, tot te dă de gol.
Mergi pe cărare lină și dai drept în tină.

POVESTEA VORBII

Un ungurean oarecare
Ce n-au prea avut umblare
Și nici vie nu văzuse,
Nici vrodată vin băuse,

Și văzând odată vie,
Bând și vin pân' la beție,
P-alt ungurean întâlnește
Și cu el astfel vorbește:
— Măi soațe, văz't-ai tu ghie?
— Am văz't, măi, — zise — ș-o mie.
— No, da cum îi? de-i văz't, spune
— Da au îi, măi, vo minune?
— De n-ai văz't cred pot' să-ți pară.
— No, mă, să-ți spun cum îi dară:
Îi albă și ste-n chișoară
Răscăcănată la soare.
— No, minț tu, că n-ai văz't ghine,
Să-ți spun io, cată la mine:
Ghia aie-i pi-un deal pusă,
Tot cu țepi pin ea împunsă,
Și cochile, voinici tună
Poama ei de i-o adună,
Și supt chicioare, împarcă,
Să-i cure zeama, o calcă.
Apoi p-aceea zeamă dragă
O botez ghin și o bagă
În o scorbură întinsă,
Cu bete d-alun închisă;
De-aci mere o boreasă,
Ce îi zice cârjmăreasă,
Și chimă ghinul pi-o boartă,
Țânând o cofă cu toartă,
Și ți-l dea de-l beai cu oala.
Mă, da-i șelău ghinul ala!
Că, când îl beai, te îmbună,
Până banii ț-îi adună

Și să duce, nu-i mai pasă,
Cu punga goală te lasă;
Și să vezi cum, num-ascultă
La hiclenia-i a multă:
Io beui din el odată
O oală ghine-ndesată,
Și pân' grăii trei cuvinte,
Mă luă un chic de minte,
Când plecai să meri pe cale,
Drumu oblu-m părea vale.
Că el se ținea de mine
Ș-îmi da ghes să caz pe vine,
Io dam pe poteca lină,
El mă da-n lături pin tină.
Dac-am văz't că joc își face,
Vrui să-l ghirui, să-mi dea pace,
Dar el m-o trântit în tină
Și mă dete pe hodină.
Când m-o deșteptat o tuse,
Mă uit, să vezi ce-mi făcuse!
La gura-mi se băligase,
Banii din pungă-mi luase
Și să dusese la dracu
Și unde i-o fost lui placu.

Vinul, țuica cui îi place n-are cu ce să se-mbrace.
Bețivul când trece pe punte închide ochii să nu vază apa.
Arama omului la beție se arată.
Hoțu-nvață la hoție și bețivul la beție.
Să bei pân' ț-o ieși păru pân căciulă și cămașa pân izmene.
Dar
Cine să ia după muscă ajunge la bălegar.

Că
Cine bea pân' la-mbătare nume bun în lume n-are.
Și
Decât să-ți iasă nume rău, mai bine ochii din cap.
Spune-mi cu cin' te-nsoțești, ca să-ți spui eu cine ești.
Cine te vede intrând în cârciumă nu zice
că ai intrat să te-nchini.
Omul a intra în baie și a nu se îmbăia nu se poate.
Omul este ca oaia, lesne să ia după altul, nu judecă nevoia.

POVESTEA VORBII

Un grec oarecare, din sate plugar,
Plecă și se duse cu al său magar
Până la o rudă ce-i era cumnat
Și avea șederea departe l-alt sat.
Cumnatu-său, care prea mult îl iubea,
Ș-în casa-i văzându-l o dată abia,
Îl primi vesel, cum i s-a căzut,
Și seara la cină cu el a șezut,
Cu vorbe, cu glume tot s-a îndemnat,
Ș-a dat cu paharul pân' s-a îmbătat.
Culcându-se astfel și dormind ceva,
A doua zi capul grozav îi urla,
Îi părea mai mare de cum era-ntâi
Ș-îl trăgea să-l puie iar pe căpătâi;
Îl punea, și geaba, orcum nu-i trecea,
Îl atârna, parcă locul nu-i plăcea,
Necăjit se scoală, greața a-și scuipa,
Vrând și dobitocul a ș-îl adăpa,
Și dacă se duse în sat la cișmea,
Fluiera din buze, silindu-l să bea.

Dobitocul însă, dacă a băut,
Își ardică capul ș-în loc a stătut.
Deci văzând țăranul pe al său catâr,
Că la fluierarea-i nu face hatâr
Și de îmbiere n-are nici habar,
Ca o picătură să-nghiță măcar,
Zise (clătinând capul): — Hai, dobitoc, hai!
Tu mai multă minte decât mine ai!
De făceam aseară ca tine și eu,
Nu era să-mi fie astăzi așa greu.

Fiindcă și următoarea poveste este
A rădăcinei beției, o alăturăm aici.

Când a fost odată pre pământ aleasă
Nobila Gutuie poamelor crăiasă,
Dând oblăduire și peste legume
Celor ce se află în întinsa lume,
Tronul își pusese sus la înălțime,
Întinzându-și cortul în acea lățime,
Sta înconjurată ca crăiasă mare
De destule poame până-n depărtare;
Iar în jos pe vale sta în șir supt coaste
Feluri de legume drept vitează oaste.
Astfel dar regina, nobila Gutuie,
Vru în rânduială tronul său să-și puie
Și după talente ce ea cunoscuse
Pe vestita Chitra cap a fi o puse;
Rodia alese cum și pe Lămâia,
Piersica, Naramza pentru treapta-ntâia;
Iar a doua treaptă rândui pe Părul,
Cu Cireșa, Vișina, Zarzăra și Mărul;

Iar pe supt aceștia Coarna și pe Pruna,
Cum și dopotrivă Nuca și Aluna;
Cu aceștia dară împlinindu-și suma
Despre toată poama și despre leguma,
Sta din înălțime, se uita în vale,
Răspândind la toate poruncile sale
Prin Migdalul tainic, ce îi sta la spate
Ș-îi avea credință a păzi dreptate.
Deci bubosul Strugur, ce-și avea șederea
Pe lângă crăiasă cu apropierea,
Pârcălab să fie cinste avusese,
De această slujbă vrednic s-alesese;
Însă el zavistnic către celelalte,
Care ocupase slujbe mai înalte,
Începu cu ură multe pâri să facă,
Socotind reginei astfel să se placă,
Și pe d-altă parte poamele sărace
Nu avea de dânsul niciodată pace:
Nu-nceta în lături tot să se întinză,
Să se mai lungească, loc să mai cuprinză;
Ș-atârna de une, sugruma pe alte,
N-avea păs în sine de porunci înalte,
Bătăios, zburdalnic dintr-a sa natură,
Supără pe toate prea fără măsură,
Îi plăcea să-și bată joc de fiecare,
Amețea o lume ca cu fermecare;
Într-aceste ș-alte cu semeață față,
Înfoiat în haine, răsucind mustață,
Plin de nebunie, cu arțag în sine
Se ardică-ndată, la crăiasa vine
A aduce pâră despre celelalte
Ș-într-acest chip zice cu strigări înalte:

— Mă închin, stăpână, cu supus raport,
Cum am și poruncă-n slujbă să mă port;
Eu umblând cu toate-n bun prieteșug,
Am aflat în ele mare vicleșug!
Multe din legume rele uneltesc,
Rânduielii bune să împrotivesc;
Mai cu seamă Varza, cea-ngâmfată-n foi,
Umblă să aducă-n toate mari nevoi;
Ceapa cea bărboasă d-altă parte iar,
Ea înlăcrămează prunci și mume chiar;
Prazul iar, mojicul, cu obrazul tras,
Are niște fumuri de rup parcă nas;
Când e Usturoiul, el și mai grozav
Turbură văzduhul cu al său nărav.
Aști protivnici dară n-au de tine păs,
Ci pre celelalte toate le apăs;
Eu acela care am puteri de mac
Ș-amețesc simțirea ca un tiriac,
Ei mă veninează cu spirtosul duh,
Și pe loc m-apucă tusea cu năduh;
Despre care astăzi veste ți-am adus,
După datorie, ca un mic supus.

Auzind crăiasa vestea cea adusă
De mustosul Strugur, sluga-i cea supusă,
Zise către dânsul: — Ai tu mărturie
Ca să stea dovadă după datorie?
— Am, — el îi răspunse — și nu o dovadă,
Ci îți poci aduce chiar și o grămadă,
Nu persoane proaste, ci de cinste-n lume,
Și mă rog ascultă să le spui anume:

Am întâi dovadă pe Piperul care
E la fiecine prea la cinste mare;
Am și după dânsul pe Ienibaharul,
Chimenul, Molotrul, Cimbrul și Mararul,
Capera, Maslina, care sunt de frunte
Și întâi poftite la oaspeți și nunte;
Pe lângă acestea am și pe Ciuperca
Și cu preacinstita sora-i Minaterca,
Mazărea, Năutul, Cuvioasa Linte,
Care totdeauna e la mulți în cinste;
Bobul, stingătorul de orce duhoare,
Postnica Fasole, cea prea umflătoare;
Am și preacinstitul verdul Crasta vete,
Agreșele, cum și Coacăzele fete,
Și ghebosul Roșcov, cel supus poruncii,
Cu Smochina care lesne-mpacă pruncii;
Am și pe Curmaua cea în sâmbur tare,
Cum și pe Castana cea cu miezul mare;
Am și pe Stafida, soru-mea cea mică,
D-o fi priimită la ceva să zică;
De voiești, aceștia gata sunt să vie
Ca să stea să spuie care orice știe.

Cum simți aceasta Ceapa totdodată,
Cum e din natură foarte veninată,
Se-mbrăcă îndată, iute, cu mânie,
Douăspre'ce haine puse de dimie,
Și cămăși atâtea albe, subțirele,
Îmbrăcând binișul roșu peste ele,
Pieptenă și barba-și albă și bătrână,
Scuturând-o bine de pământ, țărână,
Plecă necăjită-n toat-a ei putere,

Veninând văzduhul de cătran și fiere,
Pe pământ târându-și barba sa cea lată,
Sus în deal ajunse la crăiasa-ndată.
Cum intră de față gura își deschise
Și cu îndrăzneală într-acest chip zise:
— Să trăiești, stăpână, pe înaltu-ți tron,
Să ne fii la toate pururea patron,
Să-nflorești ca măru-n fiecare an,
Aibă-ți chipul vesel fața de șofran,
Rog cu plecăciune până la pământ
Multa-ți bunătate, pentru crezământ;
Mincinosul Strugur multe ne-a pârât,
Că-ntra-a noastră slujbă ne-am purtat urât.
Dar aceste toate câte le-a vorbit,
Însuși de la sine el le-a născocit.
Te încrede mie, adevăru-ți zic,
Că am barba albă, nu sunt copil mic;
Poci să-ți fac îndată orce jurământ,
Spre a te încrede la al meu cuvânt.

Când porni din gură Ceapa jurământul,
Zgudui îndată toată frunza vântul,
Cât de groază multă jos se scuturară,
Paserile-n aer de prin crăci zburară.
Ascultați și ce fel fuse jurământul,
Carea ca un retor ș-au urmat cuvântul:

— Jur cu dreptu-mi cuget să n-am parte eu
Într-această lume de tot neamul meu
Și să nu mă bucur ca d-acel noroi
De al meu iubitul frate Usturoi,
Cum și în osândă să ajung să caz,

Ca să plâng de moartea socrului meu Praz;
Să se stingă neamul cuscrului meu Hrean,
Să-l mănânce viermii viu chiar în ăst an;
Să îngrop în viață și să tânguiesc
Fiicele-mi Ridiche, care le iubesc;
Cum și al meu unul ginere Ardei
Praf să se prefacă-n fiece bordei;
Să ajung eu însămi unchiului meu Nap
Și mătușii-mi Sfecla groapa să le sap,
Nici să am în lume parte-n ochii mei
De nepoții Morcovi și de Pătrunjei;
Să se rătăcească-n lunci și prin câmpii
Verele-mi drăguțe Broajbe și Gulii,
Și să n-am iar parte de Cartoful văr
De nu spui de față dreptul adevăr;
Și bubosul Strugur de n-o fi mințit,
Moartea mea să fie de tăios cuțit,
Cum și să mă facă-n mici bucăți pe loc
Și să mă prăjască în tigăi pe foc.
Rog dar ca să fie Strugurul adus,
Ce-a bârfit de mine și minciuni a spus,
Voi prin judecată ca or eu, or el,
Să ni se aleagă dreptul la un fel;
Voi aci acuma la-ntrebări să stea
Și minciuna spusă-n față să se dea.

Auzind crăiasa aste jurăminte,
Porunci Salatei, ce îi sta-nainte,
(Zic) către Marulă și către Lăptucă,
Că aci de față legile s-aducă,
Și sobor s-adune-ndată prin chemare,
Frunte stând Dovleacul cel cu capul mare,

Pepenile verde lângă el să șază,
Și slujbași să aibă împrejur spre pază
Pe Patlagelele-n roșu îmbrăcate
Și pe cele-n vânăt, ce sunt veninate;
Bamiile încă, Loboda și Știrul
Să se afle față, să-mplinească șirul.

Deci acestea toate cum se adunară,
Pe mustosul Strugur îl înfățișară,
Cumpănă, balanța aducând porniră
Și pe cele spuse drept le cumpeniră.
Astfel dar pe Strugur l-au găsit cu vină
Și că însuși numai este de pricină;
Iar vinosul Strugur începu să plângă
Și ceru din partea-i mărturii să strângă,
Dar și fură-n spate-i trei ce îl iubiră
Și să-i părtineze singure veniră:
Pepenile galben, Piersica, Caisa,
Dar nu ascultară a acestor zisa,
Ci îl osândiră toți ca dintr-o gură,
Cum și hotărârea dintru-ntâi făcură.
Pepenele, care părtinire puse,
Se crăpă în două, c-auzit nu fuse,
Piersica asemeni și Caisa iară
De necaz și ciudă-n loc se despicară;
Iar Urzica care sta aci zbârlită,
Vrând să ias-afară iute, necăjită,
Urzică-mprejuru-i pe câți îi atinse
Și dintr-asta mare zarvă se aprinse;
Dar crăiasa foarte-n sine supărată
Cu urgie mare se porni îndată
Pe sărmanul Strugur prea greu să blesteme

Și asupra-i toate relele să cheme,
    Zicând:
— Tu-n a ta viață, ca un blestemat,
Tot de lemne-n lume să fii spânzurat,
Soare să te arză, să te bată vânt,
Și să nu-ți ajungă trupul de pământ;
Ochii ciori să-ți scoață ș-alte paseri mici
Și de bruma toamnei în bucați să pici,
Și apoi în urmă prin cuțit tăios
Trupul tău să fie dat d-acolo jos,
Și să n-ai pe nimeni a se umili
Ca să-ți tragă clopot sau a te jeli,
Ci cu râs, cu cântec a te arunca,
Cum și supt picioare-n danț a te călca;
După ce dar astfel, cum zisei te calci
Și în mici fărâme dacă te prefaci,
Sângele să-ți stoarcă, trupu-ți tescuind,
Și să-l bea voinicii veseli chiuind;
Cu strigări și jocuri a se bucura,
Cu oalele bându-l, bunuri a-și ura,
Grijile să-și uite în acel minut,
Să se socotească cei mai cu avut;
Unii iarăși limba a-și împletici,
Iar neîndrăzneții a se-nvoinici;
Alții iar, tăcuții, când îl vor gusta,
Filosofi la vorbe a se arăta;
Alții când dintr-însul vor ceva sorbi,
La arțag să prinză-n certuri a vorbi;
Alții iar să meargă pe două cărări,
Câinilor pe drumuri dând întărâtări,
Cum și ca nebunii vântul ocărând,
Să se tăvălească în noroi căzând;

Alții iar, cei lacomi, or pe unde mân,
Îndărăt să-l toarne și să-l verse-n sân;
Alți cu nerușine a se dezbrăca
Și golași piperu-ntr-alții a juca;
Alții iarăși bându-l, dintr-al lui plecat
Să se bolnăvească și să zacă-n pat;
Însă toți aceștia când se vor trezi
Stând să se căiască în ceealaltă zi,
Să se rușineze chiar de fapta lor,
Ne'ndrăznind să-și scoață fața la sobor.

Astfel dar blestemul fuse-n acel ceas
Care până astăzi îl vedem rămas.
    De aceea
Vinul e dat să-l bea voinicii, iar nu toți nevoiașii.
    Că
Toată lumea bea vinul, dar nu-și bea mintea.
Își înoată gura în vin până dă dintr-însul.

Gândește să nu mai lase în bute.
    Și
Umblă cu ochii logodiți.
Pe unul îl vede ca doi.
    Ci
Dacă nu ești vrednic să-l duci, nu te încărca
                                                    peste măsură.
    Cum a zis țiganul:
Dacă nenai puterință, la ce chichirezi gâlceavă?
    Iar nu
Toarnă, umple foalele,
Până-și udă poalele.

Și
Vede că nu mai încape
Și toarnă până să crape.
Ardică paharul strigând:
Dumnezeu să-l înmulțească
Ca și pe piatră să crească.

DESPRE SĂRĂCIE

Decât toată bogăția
E mai scumpă sărăcia,
Că până nu-și va da toate
Să o capete nu poate.

Sărăcia când ț-e-n vatră,
E ca o stană de piatră.

Sărăcia pretutindinea
Să întinde ca pecinginea.

Necăjita lui viață
Se ține-ntr-un fir de ață.

De sărăcie nu scapă.
N-are după ce bea apă.

De foame i să lungesc urechile.

De sărac, nici unghii n-are
La vreme de scărpinare.

N-are cer, n-are pământ,
Șade ca într-un mormânt.

Trage neîncetat
Vetrela pe uscat.

E îmbrăcat ca un nap.
Din călcâie pân' la cap.
Haina lui
Mai mult ață decât față.

De la cel ce e de milă
N-ai ce lua nici cu silă.

Într-un hambar gol, și șoarecele să cază,
capul o să-și spargă.

N-are casă, n-are masă.

Unde înserează, acolo doarme.

Casa săracul o are
Toată ca melcu-n spinare,
Își ia oaule și cuibul.

N-are în lume săracul
Unde să-și plece nici capul.

S-ars, s-a stins într-un ceas,
Numai cu deștul a rămas.

L-a luat sărăcia după urmă
Ca o oaie rătăcită din turmă.

Și făină ș-aluat tot împrumut le-a luat.
Dacă moare juncul, se răpune jugul.
Se rupe zagazul, îi stă și sfârleazul.

I-ai luat apșoara, a stătuit și moara,
Îi zmulgi aripioara, d-aci nu mai zboară.
De foame se învârtește,
Supt călcâi locul găurește.

Arzând numai doi tăciuni,
Nu să pot face cărbuni.

Numai într-un tăciune
Nu să face mamaligă,
Nici poate ceva să frigă.

Herghelie de o iapă ciufă
Și braniște numai de o tufă
Nu să face niciodată.

Murătură din mură nu să face.
    Însă
Când n-are cu ce săracul,
Răbdarea îi este leacul.

Să strânge ca melcul în coaja lui.

Când îmbrăcat, când despuiat.
Când mâncat, când nemâncat.

Înghite la noduri cât pumnul
Și sufere în nas fumul.

Cum a zis un copil:
Tată! noi n-avem pâine nici o coajă
Și câinii umblă cu covrigi în coadă.

Găina curătură visează și vrabia mei.
Altul a zis iarăși:
Melcii îi frig pe cărbuni
Și ei cântă ca nebuni.
Așa și săracul,
Cu necazul se hârsește, ca unul ce cu el crește.
Că
Arapul de n-ar vedea pe tatăl său și pe moșul
său negru, el s-ar omorî.
De aceea și săracul își cântă singur:
Tu, foamete lungă, unde ai iernat?
La săracu-n pungă, și mai mult supt pat.
Însă
Cei mici vor multe cum și de toate.
Dar
Sărăcia învață pe om ca să fie econom.
Sau
Dascălița sărăcie-nvață pe om meserie.

Că dacă n-ai să mănânci, muncești până cazi pe brânci.

Sărăcuța lelea plătește cu pielea!

Calul râios se scarpină de copaciul scrobos.

Ochii săracului sunt în mâinile bogatului.

Bogatul se scarpină și săracul socotește că caută să-i dea.

După toată sărăcia, îl mai mănâncă și râia.

Dacă-ți moare calul, îți vezi pe jos halul.

E destul de rău dacă n-ai al tău.

Un bordei să ai cât de rău, numai să fie al tău.

Te răsfață într-al tău ca ariciu-n cuibul său.
Căci
Ajungi în casa altuia, nu poți ședea cum îți place.

Ajungi la masa altuia, nu mănânci după cum ț-e gustul.

Ajungi în patul altuia, nu poți dormi cum ț-e voia.

Tot câinele iese din iarnă, dar numai pielea lui știe.
Că
Orcât de mică piatră e mai grea într-a sa vatră.
Și
Tot cocoșul pe gunoiul său cântă.

Din pumni streini nu te saturi când beai apă.

Mâna altuia nu te scarpină cum îți place.

Dacă nu te saturi mâncând, dar lingând, niciodată.

Albina vrednică însă d-orice floare face strânsă.

Dintr-o muncă cât de mică
Dacă nu curge, tot pică.

Acul este mic, dar scumpe haine coase.

Surdul n-aude, dar le potrivește.
Tot omul
Are ochi, mâini și picioare,
Poate munci cu sudoare.
Dar
Vara cine își câștigă,
Iarna nu se încârligă.
Săracul de ce e sărac? Că
Nu crede ce e în carte.
Ci crede-n lucruri deșarte.

N-are nici ce să îmbrace
Și șade, sărbători face.

POVESTEA VORBII

O femeie sărăcuță, c-o roche pe ea capot,
Veche, ruptă, peticoasă și cârpită peste tot,
Mai mult ață decât față se vedea în al ei port,
De cânepă, in și lână și de tot felul de tort.
Fiind astfel îmbrăcată, nici mai bine, nici mai prost,
S-a dus să se spovedească la un duhovnic în post.
Și mai întâi decât alte începu acest cuvânt,
Zicând: — Cinstite părinte! Nu căci mă vezi precum sînt,
De săracă sunt săracă, dar ori pe unde am fost
M-am păzit ca de otravă și n-am spurcat sfântul post,
Ba și în zile de dulce lăsate de Dumnezeu,
Neavând să-mi cumpăr carne, am postit iarăși mereu.
Decât numai câteodată când îmi dau oameni streini,
Și când prinz vreo găină venită de la vecini,
Atunci dau și eu de dulce, atunci mănânc mai pe plac,
Atuinci îmi este Crăciunul, atunci Paștile îmi fac.

Dar tot, cinstite părinte, greșii o dată și eu,
Care păcat ca un ghimpe îl port în sufletul meu.
Că-ntr-o zi, mergând în piață și prin pescării trecând
Îmi veni la îndemână, și un cosăcel furând,
Uitai că e sânta lunea, fiindcă nu mănânc des,
Cum mersei pe loc acasă, pornii pe gură să-ndes.
Vai! când mi-am adus aminte că chiar sântă luni a fost,
Cât m-am căit, părințele, că am spurcat sfântul post!
M-am ucis în cap cu pumnii, am băgat degetu-n gât
Și, să ierți, toată mâncarea o turnai numaidecât.
Apoi mai o săptămâna zăcui de inimă rea,
De părea că toată carnea și oasele mă durea.
Așa, cinstite părinte, păcatu-mi mărturisesc,
Și orcum știi rânduiește-mi canon să mă mântuiesc.
De alde sărbători iarăși nu știu de le-oi fi păzit,
Sunt în iad și de acestea, d-o fi cum am auzit;
Că este o văduviță, cu care mă-nvecinesc,
Bogată și milostivă, mai mult de la ea trăiesc.
Și nu-i fac vro slujbă mare, ci nimic să zici de vei
Mă trimite să chem numai cât-un prieten d-al ei,
Și alteori iar mă pune de departe să-ngrijesc,
Când va fi să vie altul, să mă repez să-i vestesc.
Apoi îmi dă mălai, pâine, bucate, rachiu și vin,
C-un cuvânt, mult bine face la câți în casa ei vin.
Și este evlavioasă, să ferească Dumnezeu,
Nici călugăriță-n lume ca dânsa n-am văzut eu.
Că nu o văz niciodată lucru în mână luând,
Ci orcând mă duc în casă-i o găsesc în pat șezând,
Gătită, împodobită, hainele ei ochii-ți ia,
Ferice de bărbățelul ce-o avea parte de ea!
I-am zis odată: „Fetico! fă bine a mă ierta
Să te-ntreb, pentru ce oare azi nu lucrezi dumneata?

Or este vro sărbătoare și ții pentru vreun sfânt?
Spune-mi, mă rog, că știi carte și toate de pre pământ“
Ea îmi răspunse, zicându-mi: „Mamă, dacă vei să știi,
Peste toată săptămână găsești sărbători să ții,
Că lunea sunt sființii îngeri, marțea sfântul Ioan,
Carii și în alte zile să prăznuiesc peste an.
Miercurea e ziua crucii, d-aceea și post mâncăm,
Și furca fiind mai mică-nainte-i n-o ridicăm.
Joia sunt sfinții apostoli, cum și sfântul Nicolai,
Vinerea e sânta Vineri, ș-o ții chiar să n-ai mălai;
Sâmbătă facem colivă și de răposați vedem,
Dumineca-ncai să știe că trebuie să ședem.
Asta e, mamă, pricină lucru-n mâini de nu iau eu,
Că sunt prea evlavioasă și mă tem de Dumnezeu;
Iar tu, mamă, ești săracă și nu-ți dă mână să șezi,
Cu voie și fără voie, trebuiește să lucrezi.“
Ș-așa, cinstite părinte, ca o săracă ce sînt,
Nu le-am putut ținea toate tocmai dup-al ei cuvânt:
Ci alte sărbători numai, a vro câțiva mai mari sfinți,
Dintr-a mea copilărie, de când eram la părinți,
Cum am văzut de la dânșii, le-am ținut și le-am păzit,
Chiar și când n-am avut pâine, să lucrez n-am îndrăznit.
Vinerea n-am tors cu furca, pilipii toți i-am ținut,
Nouă marți și răpotinii i-am păzit cum am putut.
Joile pân' la Rusalii eu nu m-am atins de fus,
Și la circovii Marinii mână pe nimic n-am pus.
Cum și alte ca aceste, după cum am apucat,
Le-am prăznuit, mi-a fost frică să nu caz în vrun păcat;
Căci, după ce sunt săracă, să n-ajung să mă sluțesc
Să pierz vrun ochi or vro mână și să mă ticăloșesc,
Și cu nădejde, părinte, că doar (aceste păzind)
Voi scapă de sărăcie, să nu umblu flămânzind;

Dar văz că și cu acestea nu poci să mă procopsesc,
Nu pricep ce o să fie, pentru ce nu izbutesc.
Așa, cinstite părinte, stau și mă mir ce să fac,
Că-n loc să-mi meargă-nainte, îmi sporește ca la rac!
Nu poci deloc să leg două, c-una mă bălăbănesc,
Mai mă rup și mă sparg încă, în loc să mă mai cârpesc.

— Fiică! — duhovnicul zise — în felul ce te privesc
Puteam, fără d-a-mi mai spune, acestea să le ghicesc.
Chiar portu-ți mărturisește și te arată curat
C-ai ținut sărbători multe și nimică n-ai lucrat.
În deșert dar ț-e mirarea și în zadar te ciudești
De ce nu-ți merge-nainte și de ce nu procopsești,
Că tocma pentru aceasta, cum zici, toate îți lipsesc,
N-ai haine, n-ai pâine-n casă ș-alte nevoi te-mbulzesc.
Fiindcă atâtea zile, de sărbători ce le crezi,
Le-ai petrecut în ședere, dormind fără să lucrezi,
Care putea să-ți aducă îndestul spor și folos,
Ț-a pricinuit tot lipsă și așa trai ticălos.
Căci Dumnezeu poruncește șase zile să muncești
Ș-a șaptea zi, duminica, din lucru să contenești,
Biserica iar oprește să se ție osebit
Niște sărbători alese, ce praznice s-au numit.
Aste trebuie creștinii a le numi sărbători
Și cu evlavie bună a le pazi sunt datori,
Iar nu răpotini și pilipi să ții și să prăznuiești,
Or marți, joi, vineri și circovi, sărbătorile drăcești;
Care le ținea norodul în vremile păgânești
Și să închina la idoli, la dumnezei elinești.
Lepădați, zic, rătăcirea, dacă credeți în Hristos,
Întoarce-vă-ți la lumină, fugiți de drumul noptos.
Lăsați credința deșartă, depărtați acest nărav,
Apucați-vă de muncă și goniți traiul trândav.

V-ați învățat tot în lene și vă place să ședeți,
Iar lipsa și sărăcia deasupră-vă n-o vedeți.
V-ați deprins în toată vremea la clopote s-ascultați
Ca să tragă în trei rânduri, din lucru să încetați.
N-a mai rămas om să moară, că clopot cum auziți,
Îndată de sărbătoare sunetul îi socotiți.
Apucă-te, zic, de muncă și nu umbla haimănind
Și ușile unei-altei înverigând și păzind.
Tu zici că nu faci păcatul și deloc nu socotești
Că greșești deopotrivă, altei când îl înlesnești.
Îmi spui că ții curat postul și apoi furi la găini,
De pe la pescării pește, ș-altele de la vecini.
Post curat nu să numește când furi și faci rău mereu,
Ci spurcat, scârnav cu totul și urât lui Dumnezeu.
Post zicând nu să-nțelege numai de a nu mânca,
Ci și poruncile legii să ții a nu le călca.
Nemâncând și făcând rele, nu te poți tu mântui,
În zadar numai cu postul raiul vei nădăjdui.
Postind și făcând păcate, pe Dumnezeu nu-l împaci,
Că dracii-n veci nu mănâncă și nu se mai schimb din draci.
Ci când postești, fă și bine, nu amăgi, nu fura,
Nu pizmui, nu ucide, nu ocărî, nu jura;
Nu face nici tu păcatul, nici altui nu-l înlesni,
Și a băga în nevoie pe niminea nu-ndrăzni.
Nu râvni la păcătoase, în trai mai bun de le vezi,
Ci să-ți aperi cât poți cinstea și sufletul să-ți păstrezi.
Nu cădea ca oaia-n râpă văzând p-altele sărind,
Nu face ce face altul, ci îți fă cruce fugind.
Cu al tău te mulțămește, d-al altuia nu dori,
Inima-ți de vro plăcere n-o răni când vei zări.
Să vorbești tot adevărul, minciuni să nu limbuțești,
Fugi de fleacuri și de vorbe nebune și nerozești.
Cinstește pe fiecare, pe nimenea nu urî,

Iartă greșalele altor, cu vorbe nu-i amări,
C-atunci postul îți ajută și atunci te mântuiești,
Atunci poți fără-ndoială creștină să te numești.
La praznice și duminici la biserică s-alergi,
Dacă nu te iartă lucrul ș-în alte zile să mergi.
În sărbători mititele, în care poți să lucrezi,
Repede-te de te-nchină și mergi de treabă să-ți vezi;
Că sfântul nu se cinstește cu șederea, nelucrând,
Ci cu păzirea de rele și cu bunătăți făcând.
Sfântul nu îți poruncește să dormi și să stai pe brânci
Când îți lipsește în casă și nu ai ce să mănânci.
Sfântul nu va cuiva răul, ci va binele la toți
Și nu cere de la tine peste aceea ce poți.
Suflet curat totdeauna Dumnezeu și sfinții cer
Și orice faptă vei face, să gândești întâi la cer.
O asemenea povață ascultând ea ș-auzind
Și lacrimi de pocăință din ochii ei șiruind,
Cu o inimă înfrântă și cu suflet umilit
Când a plecat să se ducă, într-acest chip a vorbit:
— O, cât de întunecată și rătăcită am fost!
O, cât mi-am petrecut anii și viața fără rost!...

DESPRE LUCRARE

Celui cu meserii multe
Casa-i este fără curte.
    Căci
Doi pepeni într-o mână nu poți ținea niciodată.
    Nici
Nu poate omul să șază cu curul în două luntrii.
    Ci

Ține-te numai de una, nu sări din una-ntr-altă.
    Că
Decât multe și tot rele, mai bine una și bună.

Multe știe, multe croiește
Și nici una nu isprăvește.
    Totdeauna
Croitorul umblă cu haina descusută.
    Și
Cizmarul umblă cu cizmele sparte.
    Însă nu știe că
Popa cu opinci încălțat
De puțini e ascultat.
    Zicând:
De la un calic nu afli nimic.
    Că
Ochii înțeleptului văd mai departe.
Pentru că totdeauna
Lumânarea se aprinde pentru cei ce văd,
                    nu pentru cei orbi.

Omul se uită în față
Și îți judecă viața.
    Cum a zis oarecine:
Nu știe bărbatul, pe cât știe satul.
    Că
Nimenea nu întreabă de casa frumosului,
Ci de casa vrednicului.

Vrednicia omului se cunoaște după port.
    Că
Dacă des sărbători faci,

Nu o să aibi ce să-mbraci.
    Deci dar,
Munca e blagoslovită,
Când te ții de ea, ai pită.
    Omul
Cel înțelept își gătește
Încă pân' nu flămânzește.
    Să luăm pildă că
Furnica își strânge hrană
De cu vară pentru iarnă.
    Și
Șoarecelui nu-i lipsește,
Că din vreme-și grămădește.
    Iar
Greierele în vremea agoniselii cântă
Și iarna cere să se împrumute.
    Așa și omul nevoiaș:
Vara-ntins la umbră doarme
Și iarna moare de foame.
Când fiertură în oală,
Și când mămăligă goală.
    Sau
Când florile rodului,
Când frunzele pomului.
    Pentru că
Cine șade, coada-i cade, cine mișcă, el tot pișcă.
    Și
La tinerețe cine nu lucrează la bătrânețe râiază.
    De aceea zice un înțelept:
Arvunează din vreme pe ferecita muncă.
    Și
Scoală-te de dimineață și te culcă mai târziu.

Și
Cine pleacă de dimineață departe ajunge.
Pentru că
Un ceas al dimineții plătește cât trei după prânz.
Și
De multe ori nu aduce anul ce aduce ceasul.
Că
De unde nu gândești, d-acolo sare iepurele.

Toate sunt la vremea lor;
Iar nu
Lasă-ți lucrul ș-îți ia mucul.
Pentru că
Vorba lungă e sărăcia omului.
Și
Cine vorbește, lucrul nu-i sporește,
Iar cine tace mai multă treabă face.
Nu fii
Bun de gură și rău de lucru.
Că
Numai cu vorba nu se face ciorba.
Și
Dă din mâini dacă vrei să ieși la liman.
Mereu
Lucrează pe mult și pe puțin.
Că
Mai bine ceva decât nimic.

POVESTEA VORBII

Doi țărani când vrură la lucru să plece,
Nevestele-n casă până a-i petrece
I-au sfătuit ce fel și cum să urmeze,

Cum să se tocmească și cum să lucreze.
Una zise: — Frate, vezi de ține minte
Și un-a muierii din zece cuvinte;
Eu nu îți zic alta decât să știi cum că,
După cum ești mare și vrednic de muncă,
Când te tocmești, cere să-ți dea plată bună,
Nu lua în grabă pe nimic arvună,
Să-ți pierzi surda vremea și zilele tale
Și să vii acasă fără de parale.
Iar cealaltă zise: — Bărbate, ascultă,
Lucrează pe plată puțină și multă,
Cum ți se întâmplă, nu după plăcere,
Decât să pierzi vremea degeaba-n ședere.
Deci dar ei plecară amândoi dodată,
Țiind fiecare sfătuirea dată.
În oraș intrară lucru să găsească,
Veniră ș-îndată oameni să-i tocmească.
Cel cu plată mare nu vru jos să lase,
Nevasta acasă cum îl învățase.
Ăstalalt se duse, lucră, luă plată,
A doua zi iară la alții fu gată,
A treia zi încă n-o pierdu degeabă,
În scurt, totdeauna se aflä cu treabă,
Iar cellalt tovaroș stând în așteptare,
Ca să se tocmească tot pe plată mare,
Mai multa lui vreme era petrecută
Făr' de nici un lucru ș-în deșert pierdută.
Ce lua-n trei zile dintr-o săptămână,
Da pe d-ale gurii odihnind p-o rână...

„Ascultă din zece vorbe și una a muierii."
Dar
„Sfatul muierii muierilor folosește."

Deci el cu șederea din zi până-n seară,
Se învăță leneș prin munca cea rară.
Într-aceste vine o văduvă-n piață
Și văzându-i trupul și viteaza față
Zise întru sine: „Ce om voinic mare!
Ăsta crez că-n lucru cât trei puteri are."
Ș-îndată cât cere îi dă să nu-l scape,
Îl duce la vie ș-îl pune să sape.
Ea, ca o femeie văduvă săracă,
Se dete deoparte bucate să-i facă,
Cugetul zicându-i că, plata ca plata,
Pe om întărește la muncă bucata;
Deși n-am tocmeală să-i dau de mâncare,
Dar văzând se-ndeamnă mai mult la lucrare.
Stând însă într-aceast-a ei gândire bună,
Ascultă și vede că sapa nu sună,
Aleargă la dânsul: — Ce șezi? îl întreabă.
— Odihnesc, — răspunse — nu șez eu degeabă.
Se scoală-naintea-i, începe, lucrează,
Și ea iar se duce mâncarea să vază.
Cum îl lasă însă, stătu totdodată,
Sărmana femeie s-a-ntors iar îndată.
Începu să-l certe, zicându-i: ce șade,
Că ea îi plătește după cum se cade,
El iar înaintea-i începe să sape.
Ea pleacă la oală să-i ducă să crape;
Dar când se întoarse cu strachina-n mână,
Îl găsi la umbră culcat pe o rână.
— Ce faci? îl întreabă. El: — Stau după muncă.
— Na, scoal' de mănâncă ș-apoi iar te culcă:
Că pe trupu-ți mare te-am ales pe tine,
Gândind să-mi iau bine ș-au fost vai de mine!

„Iată omul dară leneș cum să-nvață,
Și de a sa minte și de rea povață.“

Deci când trece vara și lucru-ncetează,
Plec și ei acasă, copiii să-și vază.
Cel cu plata scumpă duse punga goală,
Trist, galben la față și slab ca de boală,
Iar cellalt umpluse de sfanți chimirașul
Și se duse vesel ca trandafirașul.

De aceea zice un înțelept:
Foamea se uită la poarta omului muncitor
și nu îndrăznește să intre.
Iar cel leneș
Până se încalță, soarele se-nalță, și până
se gătește, soarele sfințește.
De aceea,
În casa trândavului e sărăcie lucie.
Când malai are, sare n-are, când sare are, malai n-are.
Rămâne în sapă de lemn și în casă fără piemn.
Lenea face pe bogatul a i se urî,
Și pe săracul în nevoie a se târî.
Într-un papuc ș-o opincă, lipa-lipa, nea Stănică.
Toată vara cu cojoc și iarna cu curul la foc.
Se încălzește la față,
Iar spatele îi îngheață.
Trăiește viață cârpită cu ață.
Pică, pară, pică; dac-ai pica, eu te-oi mânca,
iar de nu, acolo îi ședea.
Umblă cu capu între urechi, cască-gură, pierde-vară.
Răsare unde nu-l sameni.
Unde sunt doi, cu el trei,

Încârduit cu terchea-berchea, trei lei perechea.
Și
Sărăcia de el se ține ca pulberea după câine.
Umblă pe drumuri tăind câinilor frunză.
Casa-i e în trei pereți și cu ușa prin pod.
Sărăcia îi roade urechile.
Umblă gol ca un pistol.
Se-mbracă numai pe dinlăuntru.

POVESTEA VORBII

Unul avea o nevastă,
Leneșă detot și proastă
Atât, încât pân' la gușă
Se tăvălea prin cenușă.
Haină nu avea, nici treanță,
Decât o cămașă zdreanță,
Ruptă detot, prăpădită,
În mii de locuri găurită,
Nu să mai ținea pe dânsa,
I se vedea tot printr-însa.
Bărbatul ei ca ea iară
Umbla capiu până-n seară.
Mai mult ședea pe o rână
Decât lucra-n săptămână,
Căta tot muncă ușoară,
Numai pentr-o pâinișoară.
Nu-i plăcea trupul să-și frângă,
Să lucreze și să strângă.
Amândoi se potrivise
Și la toate se unise,
Câți îi vedea-n astă stare

Zicea de ei fiecare:
„Ș-a găsit hârbul capacul, tigva dopul
și lelea bărbatul.“
„N-a spart Dumnezeu două case.“

Dacă ăst bărbat biet pe sine
Vedea, nu să vedea bine,
Dar văzând nevasta-și goală,
Fără preș și fără poală,
I să părea cu rușine,
Deși ea nu simțea bine,
Și cu-ngrijirile sale
Strângând un leu de parale,
Zise ai sale neveste:
— Dragă, o zicală este:
„Bogatul mănâncă când voiește
și săracul când gândește.“
„Paștile săracului este când îmbracă
Cămașă nouă și când are pe masă ouă.“

Și tu azi dar te gătește,
Te spală, te curățește,
Că merg să-ți cumpăr cămașe,
Ca să lepezi ale fașe.
Deci dar ieșind el din poartă,
Ca să se ducă la boltă,
Întâlni în drum pe nașul
Ș-îi ceru la el salașul.
Finul acum ce să zică,
Punga-i era ușurică,
De cămașe se lipsește
Și de masă târguiește.

Găsește o gâscă grasă,
O ia și pleacă acasă,
Cu nașii săi împreună,
Săltând de părere bună.
Copilul său, cum îl vede,
La mumă-să se repede
Și de departe o cheamă,
Strigând vesel: — Mamă! mamă!
Tata aduce pe nașa!
Tata cu nașul și nașa!
Ei îi suflă-n urechi vântul
Și îi să păru cuvântul:
„Tata aduce cămașa“
Sau cum zice pruncul: „mașa“.
Și de bucurie mare,
Pierzându-și cumpătul, sare,
Numaidecât se despoaie
De treanța ei cea cu soaie,
Ș-aruncând-o-n foc rămase,
Muma ei cum o fătase.
Și așa ca o păpușe
Iese îndată la ușe,
Să-l adaste să sosească,
Cămașa să-și priimească.
Dar când în loc de cămașe
Vede gâșcă, naș și nașe,
Aleargă lipan s-adune,
Rupe, împrejur își pune,
Și tocmai ca paparuda
Viind își priimi ruda.
Apucă gâșca mai tare,
Ca s-o facă vro mâncare.

Și până ea să gătească,
Nașu-începu să vorbească,
Zicând: — Rea a fost nevastă
Sărăcia-n lumea astă!
Despuiata cum aude
Întreabă-ndată pe rude:
— Unde ați văzut-o oare?
Or astăzi în târgul mare?!

*

Cui i-e frică să se-nșoare,
Să-și ia o nesimțitoare
Ca și această neroadă,
Și nu-i va mai cere modă.

DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ

Poartă condei la ureche
Ca să-i zicem logofete.
    Și când îl iei de scurt zice:
Sunt logofăt să te-nvăț
Cu cuțit să scrii pe băț.
    Că
Este tânăr ș-o mai crește,
D-o trăi, să procopsește.
    În adevăr,
Nu e nici o îndoială,
Are semn de procopseală.
    Dar
S-o procopsi când mi-o crește

Păr în palmă ș-între dește
    Căci ce folos?
Răsur frumos înflorit
Ș-între spini a răsărit.
    Și
Știe ce e în carte: slove negre
                pe hârtie albă.
    Că
Îți citește ca în palmă.
    Și
Numai pe dește
Orice-ți socotește.
    Îndată zice:
Una este una, două fac mai multe.
    Sau:
Una și cu una fac două.
    Sau:
Tu știi una, două, eu știu pân' la nouă.
    Și
Pe cât poate, pâinea-și scoate.
    Însă
Tot învățăm cât trăim
Și neînvățați murim.
    Că,
Trăind omul, când și când
Află ce nu-i dă prin gând.
    Zicând:
De multe-n lume am dat
Și tot nu m-am învățat.
    De aceea
Câte cuvinte le zici, le vinzi,
Și câte tu le auzi, le prinzi.

Cum zice un filosof:
Picioarele-ți să roază pragurile învățaților.
Că
Școala face pe-omul om
Ș-altoiul pe pomul pom.

POVESTEA VORBII

— Ascultă, mamă Marghioală, — zise fata către ea,
Ce începuse la școală de curând lecții să ia —
Ce sunt aste borcănele ș-acele clondire mari?
Ce ai de vânzare-n ele, de stau ca la cârciumari?
— Frumusețe, măiculiță, — răspunse baba cu haz —
De care și tu, guriță, o să-ți cumperi de obraz;
Vezi tu asta alifie și acel clondir lucios,
Cei mai urâte stafie îi dă aer drăgăstos.
Copilița cea isteață de vorba babii râzând,
Cu un glas plin de dulceață o-ntrebă iarăși, zicând:
— Dacă dar poți chipul face din urât plăcut, frumos,
Și din smolit a-l preface alb, rumen și luminos,
Poți buze largi, destrămate să schimbi, vrând să te apuci,
Și nasuri lungi, borcănate la măsură să aduci?
Poți unui chip oarecare, slut, de natură greșit,
Să-i dai o dreaptă formare și să-l schimbi desăvârșit?
Poți un trup gros c-osebire, crescut trunci mai mult în lat,
Să-l duci la semuire și să-l faci mai delicat?
În sfârșit, unui cap mare și lipsit, sec, vreun fel,
Poți să-i dai vreo schimbare ori să bagi creieri în el?
Zise baba: — Copiliță, vorbele ți le-nțeleg,
Dar nici macar ferimiță să fac d-aste nu mă leg.
Eu știu numai de la fețe zbârciturile să trag,
Să dau rumeneli, albețe, și încolo nu mă bag,

Îi zise copila iară: — După cele ce-mi spui dar,
Drept îți zic, rău să nu-ți pară, că toate-ți sunt în zadar;
Dacă chipul ș-alte toate unui tânăr sau bătrân
Ca să le schimbi nu se poate, ci tot precum sunt rămân,
Surda ostenești tu, babă, cu ale tale albeli,
În deșert sunt și degeabă foițe și rumeneli!
Ce folos cu măiestrie un perete-l vei spoi,
Dacă nu e din mistrie neted cum va trebui?
În zadar pierde tâmplarul lustr-un lemn nebărduit.
Că măcar să-i dea cu carul tot este nerenduit.
Asemenea și nevasta ori fata nu va putea
Cu meșteșugirea asta între frumoase să stea.
Nu poate, zic, să se placă numai cu chipul frumos
Și pe cineva să-l facă s-o iubească mai vârtos,
Ci dacă ea din natură n-are de frumseți talent,
S-aibă-ncai învățătură și lăudat sentiment.
Școală, mamă, pe om face să se numească frumos,
Ea pe urât îl preface ca să fie drăgăstos;
Și ascultă o poveste ce-n școală azi mi s-a spus,
Care și lecția-mi este și s-o-nvăț de rost m-am pus.
Au fost trei fete odată care pe rând s-au născut
Și d-a lor mumă și tată pe voia-le s-au crescut.
Două atât de frumoase că ar fi fost se credea,
Încât erau drăgăstoase la toți de câți se vedea;
Iar a treia prea urâtă: trup strâmb și chip slut având,
Necăjită ș-amărâtă trăia în casă șezând;
Căci la vrun bal câtetrele părinții când le scotea,
Numai cele frumușele valsul, jocul învârtea.
Ele erau de minune, pe ele toți le iubea,
Pe urâtă nici un june n-o vedea nici nu-i vorbea,
Ci sta-n seamă nebăgată într-un colț a se uita
Și cu simțirea-ntristată întru sine a ofta;

Dar unde e urâciune și chip slutit, neplăcut,
Mai multă înțelepciune firea să dea s-a văzut.
Așa și această fată, prea înțeleaptă fiind
Și cu bună judecată, socotind și chibzuind,
Ceru să-i facă părinții partea ce i să cădea
Și împrotiva voinții să nu-i facă, ci să-i dea,
Zicând că cu a ei parte are a se ritera,
Să trăiască într-o parte, fără a-i mai supăra.
Ei, știindu-o cuminte, bucuros s-a-nduplecat
Și dup-ale ei cuvinte, numărând, partea i-a dat.
Deci cu a sa zestrișoară profesori buni ea luând,
S-a tras la o moșioară, precum pusese în gând.
Și acolo, într-o parte, îndată s-a apucat
Să învețe limbi și carte, muzică și orice alt.
La care ea, cu silință urmând, toate le-a pășit
Și avuta sa dorință în scurt timp luă sfârșit.
Apoi după ce se roade c-o grămadă de științi,
Pe profesorii-și sloboade și se-ntoarce la părinți.
Carii în asfel văzând-o în brațul lor o au strâns,
Și pe grumazi sărutând-o de bucurie au plâns.
Auzind vecinii-ndată și dorind a o vedea,
Seara fuseră toți gata pentru dânsa bal să dea.
Mergând iară câtetrele la case ce le-au poftit,
Toți, lăsând pe frumușele, la dânsa s-au grămădit;
Iar când îi și auziră vorba și dulcele glas,
Cu gurile în uimire căscând la ea au rămas.
Îi da toți laude sume, de ea nu se sătura,
Cea mai frumoasă din lume li să părea că era.
Astfel, mamă, se preface chipul urât în frumos,
Școala pe om om îl face și să fie drăgăstos.
Că d-ar fi fața născută cât de frumoasă macar
Și n-o fi bine crescută, toate-i sunt într-un zadar.

CUPRINS

Dageabă va purta nume unuia chip lăudat,
Dacă nu va ști în lume să trateze un bărbat.
Ce folos că-ntâi e dragă, când să cunună ș-o ia,
Ș-în urmă în iad îl bagă cu scârbele ce-i dă ea.
Cu încetul îl răcește ca fierul ars când îl scot
Și dragostea îl descrește pân-o urăște detot;
Și atunci acea frumoasă, ce ca un soare-i părea,
I să face-ntunecoasă, urâtă și cea mai rea.
Neputând să se-nțeleagă, în veac nu se mai împac,
Ajung judecăți să tragă, de basnu-n lume să fac,
Acestea mica școlară zicându-le către ea,
Se duse la școală iară, altă lecție să ia.

DESPRE ÎNVĂȚĂTURĂ

Ce înveți la tinerețe, aceea știi la bătrânețe.
Omul în copilărie lesne-nvață orce fie.
Meșteșugul la om e brățară de aur.
Nici un meșteșug nu e rău, ci oamenii sunt răi.
Cine învață la tinerețe se odihnește la bătrânețe.
Calul bătrân nu se învață în buiestru.
Cine știe carte are patru ochi.
 Dar
Orice cu bătaie de cap se dobândește,
Pe drumuri nu se găsește.
Procopseala nu se cumpără cu bani, ci se câștigă cu ani.
Banii nu aduc procopseala, ci procopseala aduce banii.
Omul cât trăiește învață și tot moare neînvățat.
Nimenea nu poate să zică: acum le știu toate.
 De aceea
La orce treabă, pe Stan pățitul întreabă.

Că
Cine întreabă nu greșește.
Orbul cu întrebarea a nimerit Brăila.
Dar
Nu cere de la prost învăț și de la bătrân băț.
Că
Orb pe orb povățuind, cad amândoi în groapă.
Orbul își caută acul în aria cu paiele și surdul îl povățuiește unde sună.
Nu cine trăiește mult știe multe, ci cine umblă mult știe multe.
Mult trăiești, multe auzi; mult umbli, multe vezi;
Mult trăiești, multe pătimești; multe greșești, multe-nveți.
Iar
Găina care clocește niciodată nu e grasă.
Dar și
Piatra care se rostogolește din loc în loc nu prinde mușchi.
Toată musca nu face miere.
Toate străchinile nu sunt pentru ciorbă.
Procopseala nu e cârpă să o mototolești și să o bagi în sân.
Că
Unde nu e cap, vai de picioare.
A lipsit de acasă nouă ani și s-a întors cu doi bani.
S-a dus bou și s-a-ntors măgar.
Căci
Omul sfințește locul, iar nu locul pe om.
Toată lumea este școală.
Și
Vremea învață pe aceia ce n-au dascăl.
Adică:
Nevoia învață pe om și nuiaua pe copil.
Ursul nu joacă de voie, ci de nevoie.
De aceea
Pisica răzgâiată nu prinde șoareci niciodată.

Și
Copilul nepedepsit rămâne neprocopsit.
Copilul răzgâiat rămâne neînvățat.

POVESTEA VORBII

Um împărat oarecare neavând nici un fecior
Și fiind la întristare că n-are moștenitor,
Prin rugăciuni și postire Dumnezeu l-au ascultat
Și după a lui dorire cu un prunc l-a mângâiat;
Care cu dragoste mare din ceasul ce s-a născut
Părinții în răsfățare ș-în răzgâieli l-a crescut.
Atât de mult împăratul asupra lui tremura,
Cât strășnici tot palatul, nu cumva a-l supăra.
Așa-l lasă pân' la mare să crească tot în desfrău,
Pentru orice rea purtare nimeni nu-l ținea de rău.
Și când el era-ntr-o parte și alta purtat pe sus,
Ca să învețe și carte un dascăl i s-au adus,
Poruncindu-i să-l învețe cu mângâieri și cu joc,
Să-i vorbească cu blândețe, să nu-l supere deloc,
Să nu-l silească vrodată ori să-l certe-n vreun fel,
Or să-ndrăznească să-l bată, c-apoi va fi vai de el.
Așadar aceste toate urmate-ntocmai au fost,
Din care un copil poate lesne a rămânea prost.
Câțiva ani dacă trecură, împărtul a cerut
Să vază ce-nvățătură copilul său a trecut,
Și aducându-l de față începu a-l întreba,
Cu mângâieri, cu dulceață, ca să citească ceva.
El începu: — Alfa, vita, gama, delta, omicron,
Capa, iota, sigma, tita, pi, mi, ni xi, ipsilon.
— Bravo! — zise împăratul — num-atât ai învățat?
— Apoi, — răspunse băiatul — celelalte le-am uitat.

Împăratu-ngrijat foarte de al său iubit fecior,
Că-i rămâne după moarte un prea prost moștenitor,
Pe miniștrii săi în grabă îi adună pentru el,
Cere sfat și îi întreabă să-l învețe-n vreun fel
Ce să facă, din ce parte s-aducă vrun iscusit.
Ca să-l poată-nvăța carte cu vrun metod osebit.
I-au zis miniștrii: —'mpărate, e un filosof aici,
Cu științi prea minunate la orce vei sta să-i zici;
El ne-a învățat la carte pe copiii noștri toți,
Și am vrea să avem parte de el și pentru nepoți;
Pe dânsul, de vei, îl cheamă să-i vezi duhul cel înalt
Și dă-i copilul în seamă fără să mai cauți alt.
Acest sfat dar ascultându-l, împăratul a trimis
Și pe filosof chemându-l de față așa i-a zis:
— Am auzit pentru tine că ești om prea iscusit
Și toți te vorbesc de bine, toți zic că ești procopsit;
D-aceea cu râvnă mare te chem și te rog și eu
Cu asemenea urmare să-nveți și pe fiul meu;
Și văzând că-ți pui silința mai curând a izbuti,
Pe cât îmi va fi putința, și eu îți voi răsplăti.
— Preaslăvite împărate, — filosoful i-a răspuns —
Toate sunt adevărate câte de mine v-au spus,
Dar acum sunt bătrân foarte, nu mai sunt tânăr c-atunci,
M-am apropiat de moarte, nu mai am gust să-nvaț prunci,
M-am dat acum pe odihnă, voi să trăiesc liniștit,
Să-mi petrec viața-n ticnă, că destul am obosit;
Fug de zgomot, de nepace, singurătatea iubesc,
Slugă chiar să am nu-mi place, ca să nu mă necăjesc;
Dar ca să nu calc cuvântul și hatâru-mpărătesc,
Voiesc, de va vrea și Sfântul, pe cât poci să vă slujesc.
Trimiteți-l dar la mine, rog să nu fiu strămutat,
Că precum v-am spus, nu-mi vine să vi-l învăț la palat.

Împăratul zise: — Bine, fie și așa cum zici,
Să urmeze și la tine, dacă nu te-mpaci aici;
Dar însă îți dau de știre nu cumva să-l necăjești,
Să-l bați, să-i dai dojenire, ori la el să te răstești,
Ci voi cu economie învățătură să-i dai,
Toat-a ta filosofie cu bine să i-o predai.
După ce-mpăratul zise către filosof astfel,
A doua zi își trimise și pe fiul său la el.
Cum veni, îi dete carte, pe un scăunaș îl cinsti,
Și îl puse la o parte, poruncindu-i a citi.
Nu apucă să-i arate, ș-indată s-a pomenit
Că câțiva înși din cetate spre vederea-i au venit;
După ce ceva vorbiră, filosoful a voit
Ca cu ceia ce veniră să puie de gustărit
(Că pe atunci, cum să vede, cafea nu obișnuia,
După cum astăzi se crede că n-ar putea fără ea):
Și neavând să-i slujască vreun fecior sau argat,
Puse ca să-i poslușască feciorul de împărat;
Îl îndreptă pe fereastră, dându-i în mână un ban,
Zicându-i: — Na, ține asta și mergi colea la băcan
Să-ți dea mezelicuri, pâine și o carafă de vin,
Cusurul mi-l va da mâine, du-te și mai curând vin'.
Deci după ce le aduse masă, tacâmuri a pus,
Stolnic, paharnic le fuse, până mai către apus,
Că ei dacă s-apucară de vorbă și de lung sfat,
De sluga lor își uitară că slujește nemâncat.
Și auzindu-l că plânge la spatele lor de post,
Îi zise: — Vino de strânge ș-învață să nu fii prost;
Apoi mergi și tu acasă să mănânci și să prânzești,
Dar să nu spui că la masă te-am pus să ne poslușești.
Și dimineață te scoală, ziua pân' nu s-o-nălța,
Să vii mai curând la școală s-avem vreme d-a-nvăța.

Plecând copilul se duse cu plânsete, cu văitat,
Și pe rând mume-sii spuse cum l-a întrebuințat.
Mumă-sa mâinile-și frânge, spusele lui ascultând,
Merge la-mpăratul, plânge, bocindu-se și strigând:
— Vai de mine, împărate, alt dascăl n-ai mai găsit,
De l-ai dat să-nvețe carte la un nebun și lipsit?
Filosofu-n grab să vie, împăratul l-a chemat,
Și l-a-ntrebat cu mânie de ce astfel s-a purtat.
— Împărate, știut fie — răspunse cel învățat —
Că azi din filosofie o lecție i-am predat;
De aceea fiți în pace, lăsați să-l învăț cum știu,
Dacă voiți și vă place să aveți înțelept fiu.
Se domoli împăratul și îi zise: — Negreșit,
D-aceea-ți dedei băiatul, ca să-l faci desăvârșit.
Se făcu zahar amarul cu cele ce s-a mai zis,
Și a doua zi școlarul la școală fu iar trimis.
Filosoful priimindu-l iarăși d-a citi l-a pus
Și în casă încuindu-l la trebile lui s-a dus.
Prea mare fiind orașul, abia s-a-ntors înserat
Și găsi pe coconașul plângând acasă-ncuiat.
— Ai, mergi de mănâncă pâine — îi zise — și prost nu fii
Și aibi în grije ca mâine de dimineață să vii.
Se duse iarăși băiatul plângând ca-ntâi, cum am zis,
Aude și împăratul că l-ar fi ținut închis,
Se necăjește și cheamă pe filosoful pe loc,
Îl întreabă să dea seamă de ce-și bate de el joc.
El răspunse: — Să nu fie vrodată eu joc să-mi bat,
Ci azi din filosofie iar o lecție i-am dat;
Și împărăția voastră nu mă socotiți nerod,
Că filosofia noastră are osebit metod.
Se gândește împăratul, ciudate lucruri îi par,
Și zise către băiatul să meargă la școală iar.

A treia zi viind iară feciorul de împărat,
L-a luat și până seară după sine l-a purtat;
Pe unde avea să meargă, sta în loc ș-îl întreba:
— Știi tu astă piață largă cum să numește, au ba?
Când îi tăcea la-ntrebare, zicea: — Nu fii dobitoc,
Asta e piața cutare, asta e cutare loc.
Mai mergând întreba: — Știi tu cum se cheamă acest pod?
Când răspundea că nu știe, îi zicea: — Nu fii nerod,
Asta e podul cutare, asta e cutare han.
Colea șade un domn mare, iar dincoaci cutare ban.
Acestea zicând intrară într-un loc care i-a spus
Și pe copilul la scară ca să-l aștepte l-a pus.
Unde filosoful iară să șază a trebuit,
Și tocmai cam către seară ca să plece a ieșit;
Bietul școlar, vai de dânsul, flămând în frig așteptând,
Îl găsi îngânând plânsul, tremurând și suspinând.
După ce merse acasă, porunci către școlar,
Zicând: — Mergi și tu la masă, dar vezi mâine să vii iar.
Cum se duse iar băiatul, plângând mume-sii a spus,
Auzind și împăratul, a trimis și l-a adus.
Îl întrebă ca să-i spuie de ce l-a purtat astfel.
El răspunse: — Alta nu e, decât lecții pentru el.
— Nu-ți poci lecția pricepe, — împăratul îi rosti —
Eu știu că omul începe întâi de la a citi.
— Și aceasta o să fie, — înțeleptul a răspuns —
Dar la o filosofie cititul nu e d-ajuns.
Am să-i predau și moralul când l-oi pune la citit
Și întâi materialul adunăm pentru vorbit.
Se muie iar împăratul cu câte el i le-a zis
Ș-a patra zi pe băiatul la școală iar l-a trimis.
Deci cum sosi el la școală, dascălul ia o nuia
Și îi dă pe pielea goală vreo câteva cu ea,

Zicând: — Mai spui altă dată p-acasă câte fac eu?
Mai superi mumă și tată și să voiești răul meu?
Aceste și alte dară zicând câte i-a plăcut,
I-a dat drumul către seară să se ducă și bătut.
Pân-aci toate ca toate, împăratul le-a iertat,
Acum să vedem ce poate mintea unui învățat!
Că cum auzi-mpăratul de cele ce s-au urmat,
Că i-a și bătut băiatul, cu totul s-a turburat,
Și nici vru-n față să-i vie filosoful cel pârât,
Ci porunci-n pușcărie să-l bage numaidecât.
Ca a doua zi să-l piarză judecându-l cu divan,
Să-l spânzure și să-l arză ca pe un vrăjmaș tiran.
Așa a doua zi dară împăratul poruncind,
Miniștrii se adunară ca să-l judece voind;
Deci întrebă împăratul, uitându-se rău la el,
Zicând: — Spune, căci băiatul mi l-ai pedepsit astfel?
— Preaslăvite împărate, aste filosofii sunt,
Și că sunt adevărate ascultați al meu cuvânt.
— Ce fel de filosofie, că tu chiar cum a venit
L-ai pus paharnic să-ți fie și stolnic de târguit?
—Împărate, așa este, eu nu o tăgăduiesc,
Dar i le-am făcut aceste vrând ca să-l înțelepțesc,
Adică: când va ajunge mâine-poimâine-mpărat,
Masa să nu îndelunge, șezând la chef ne-ngrijat;
Iar supușii pe d-o parte flămânzi împrejur să stea
Ș-alții pe d-altă parte împărația să-i ia.
— Bine, bine, așa fie, — împăratul iar i-a zis —
A doua zi, spune-mi mie, de ce l-ai ținut închis?
— Ș-asta e filosofie, lecția proastă nu-mi e,
Când va fi-mpărat șă știe și închisoarea cum e,
Iar nu pentr-un fir de ață or d-altceva vinovat,
Să-l ție pe toată viața în pușcare băgat.

— Și aceasta așa fie, — împăratul a urmat —
De ce ca p-o slugă ție a treia zi l-ai purtat?
— Ș-aceasta e filosofie, căci prin oraș l-am purtat
Și poduri ș-alte să știe i-am spus și i-am arătat,
Iar nu dacă să va face mâine-poimâine-mpărat
De oricare cum îi place să fie de nas purtat.
— Bine, bine, ș-asta lasă, — împăratul zise iar —
Într-atât de mult nu-mi pasă, fie cum zici, n-am habar;
În sfârșit dar spune-mi mie de ce pricină să-l bați?
— Ș-asta e filosofie ce trebuie la-mpărați,
Ca nu cum îi este vrerea pe vinovați a-i munci,
Să știe ce e durerea, puține a porunci,
Iar nu ca la jucările să strige: dați și iar dați,
Că „cinci sute de nuiele lesne în spate la alți“.
— Lasă ș-asta la o parte, — împăratul iar a zis —
Dar n-o să-l înveți la carte, prin urmare și la scris?
— Anevoie, împărate, că prea mult e râzgâiat,
El de vorbă nu se bate, ține ce a apucat;
Dea cerul să aveți parte de fiul-vă cel iubit,
Dar eu mai lesne-nvăț carte pe un urs nenărăvit.
Se turbură împăratul auzind acest cuvânt
Și răcni-ncât tot palatul s-a clătit pân' la pământ,
Zicând: — Auziți necinste! Vedeți în râs cum mă ia?
Să cade așa cuvinte să zică-naintea mea?
Să-ntoarce către el iară și îi dă acest răspuns:
— De vreme ce tu zici dară că mai lesne-nveți un urs,
Să înveți, iar de nu, moarte, aceasta îți hotăresc!
Zise el: — Bucuros foarte, v-am spus că eu priimesc;
Dați-mi un urs, dar nu mare, ci să fie mititel,
Ș-în trei luni cu-ncredințate vă dau examen cu el.
După ce aceasta zise, împăratul hotărât
Pentr-un ursuleț trimise ș-au adus numaidecât;

Cu soroc, cu legătură deteră pe dobitoc
La a cărții-nvățătură, și-el îl priimi pe loc.
Acasă dacă îl duse, cumpără piei de cizmar
Și să facă carte puse pentru noul său școlar.
Făcând aceasta, aduce, bagă fleici prin foi de rând
Ș-îi dă ursului să-mbuce foaie cu foaie-ntorcând.
Ursul, cum e din natură, fleica când vrea să o ia,
Ca, când ar citi din gură căuta și mormăia.
Mâncarea lui totdeauna din acea carte fiind,
Nici nu împlinise luna ș-îl vedeai mereu citind.
Orcând flămânzea, de voie cartea în mână luând,
Prefira foaie cu foaie și mormăia, fleici cătând.
Așadar viind sorocul ursul examen să dea,
Se rândui ziua, locul și toți adunați ședea.
Iată și dascălul dară cu școlarul său cel mic,
Cărui trei zile de vară nu îi dedese mertic
Și din acea adunare la nimeni nu se uita,
Decât la orce mișcare la dascălul său căta.
Împăratul cu mirare la ursuleț tot privind
Aștepta cu nerăbdare ca să-l vază și citind.
Și pravila-mpărătească având pe masă aci,
Ca să-l puie să citească dascălului porunci.
Ursul pravila cum vede, că e cea cu fleici gândind,
Ca un flămând se repede, o ia-n mâini nezăbovind,
O deschide și apucă să mormăiască în loc,
Negăsind nimic de bucă, întoarce foi într-alt loc.
Stă, mormăiește în carte, nu găsește iar mertic,
Întoarce ș-în altă parte, și iar nimic și nimic.
Răsuna de râs palatul d-acest școlar curios
Și îi zise împăratul: — Îl văz, citește frumos,
Dar nu putem înțelege zisele lui nicidecum,
În ce limbă ș-în ce lege ne citește el acum?

— În limba lui, împărate, — zise dascălul grăind —
Cum scrie aci curate le tălmăcește citind.
Atunci zâmbind împăratul necazul s-a răsipit
Și iertînd pe vinovatul cu daruri l-a slobozit.

Care va să zică:
Mult mai lesne se învață un dobitoc simțitor,
Decât să ia de povață un neînțelegător.
După proverbul turcesc:
Annaiana bir sivrisinec sazdâr.
Annamaiana daul, zurna azdâr.
Adică:
Celuia ce înțelege țânțaru-i e trâmbițar,
Iar celui ce nu-nțelege, tobe, surle-s în zadar.

DESPRE VIRTUTE (FAPTĂ BUNĂ)

Fă bine, și-l aruncă-n drum.
Că
A face bine e totdeauna mai bine
decât a face rău.

Binele, zic, nu se face
Numai la cine îți place,
Ci binele este bine
Să-l faci la fieștecine.
Chiar și
La cel ce te dușmănește,
Tu cu bine-i răsplătește.
Că
De te latră vreun câine,
Astupă-i gura cu pâine.

Știind că
Orce la voile tale
Cu răul nu-l scoți la cale.
Iar
Binele pe om îl scapă
Cu vreme de foc și apă.
Dar vei zice:
Să ne luăm după lume.
Și
Ce o face lumea să facem și noi.
Însă
Ce avem cu lumea? Lumea ca lumea, și noi ca noi.
Alții dacă ș-o scoate ochii, și noi nu o să scoatem.
Alții de o da în gârlă, și noi nu o să ne-necăm.
Fiecine ce face, pentru el este.
Cum își va așterne, așa va dormi.
Cum își va găti, așa va prânzi.
Nu trebuie să imităm decât p-acei ce-i vedem făcând bine.
Că
Setosul bea apă din orce lac
Mulți zic că
Răul cu rău se gonește
Și
Fă-i rău, că te pomenește.
Dar
Cât e cerul departe de la pământ.
Atâta n-are
Asemănare.
Pentru că
Omul la rău aleargă cu armăsarul și la bine merge cu carul.
Răul lesne îl face omul, dar binele anevoie.

Și
Cu vreme toate se fac bune.
Numai
Vremea ce a trecut nu se mai întoarce.
Dar
Binele ce-l faci la oarecine
Ți-l întoarce vremea care vine,
Vei auzi numai:
Vine binele ca albinele.
Și apoi
Bine, bine peste bine,
Când vine e tot mai bine.
Că
Cine face bine, bine găsește,
Cine face rău, rău-l însoțește.
Însă
Totdeauna fapta bună
Este tutulor cunună.
Căci
Fapta bună în viață
La norocire înalță.
Și
Faptele bune în lume
Îți las nemuritor nume.

POVESTEA VORBII

Bogăția, Desfătarea, Virtutea și Sănătatea
Disputându-se-ntre ele simplu, că cui a da-ntâietatea,
Descriind și una ș-alta bunul său și fericirea
Ce din parte-și totdeauna varsă către omenirea,
Și mândrită fiecare își găsea șieși dreptate,

Că în adevăr ea este, și cerea întâietate.
Într-această a lor luptă în cuvinte nepătrunse:
Ardicându-se Virtutea către dânsele răspunse:
— De voiți cu mulțămire dreptul să se înțăleagă,
Aideți la zei și la oameni, lor să cerem să aleagă,
Și a căruia problemă li se va părea mai bună,
Ei să-i dăm ăst măr de aur și a premiei cunună.
Și alegerea aceasta mai perfectă a se face
Va fi timpul d-adunanță luptelor olimbiace.
Sfătuirea dar Virtuții s-a părut prea de minune,
Fiecare sperând mărul, bunul cum își va expune,
Deci când fu-n Olimp mulțime de popoare adunate,
Alergară fiecare ca să ceară-ntâietate.
Ș-ncepu-ntâi Bogăția să exprime într-aceste
Că nemărginitul bine numai ea în lume este,
Pentru că e dătătoare de orșice fericire,
Desmierdării și a Famei și orcării norocire;
Fără dânsa orșicine pre pământ să tirănește,
Ticălos viază-n lume și cumplit se chinuiește;
— Mărul dar de aur mie — le zice — mi se cuvine,
De se caută rezonul și dreptatea de se ține.
Alergă-n loc Desfătarea și răspunse-n grab cu stimă
Că-n nedrept va Bogația să ia numele de primă:
— Căci pre dânsa fiecare, dupre cum și știți prea bine,
O trimite prin tot locul să mă caute pre mine;
Eu dar în comunitate sunt dorința cea centrală
Și că-mi este ea servicea nu e nici o îndoială.
Pre pământ viețuitorii ce bun-simt numai cu tine?
Alt decât amărâciune gust cândva ei făr' de mine?
Fericirea omenirii nu stă în multă avere,
Ci în ceea ce desmiardă sufletele în plăcere;
De n-aș mici eu în oameni durerile cele rele,

N-ar mai suferi cu anii a răbda necazuri grele.
Unde însă eu m-apropii, izgonesc ticăloșia,
Depărtez durerea-ndată și aduc voioșia;
Eu sunt dar tot bunu-n lume îndeobște la orcare,
Eu sunt dulcea mângâiere celui mic și celui mare;
Prin urmare dar și mărul alta să-l ia nu să poate,
Căci eu covârșesc cu bunul pre acestelalte toate.
Cu asemenea cuvinte începu și Sănătatea
Că prin ale lor probleme n-au drept să ia-ntâietatea.
Pentru că nici Bogăția, nici Desfătarea, cum spune,
Nu pot cu nemărginire s-aibă toate cele bune:
— Că de n-aș fi eu în oameni, ar fi toți cu neputință,
N-ar da folos Bogăția, nici ar fi de trebuință,
Și nici Desfătarea poate să stea pre pământ vrodată.
Dacă nu voi fi cu dânsa împreună totdodată.
Când pe pat cineva zace în dureri și chinuire,
Cine va putea să-i fie singura lui fericire?
Bogăția o să strige? Desfătarea o să cheme?
Or pe mine, Sănătatea, mă cere în acea vreme?
Cel bogat fără de mine nici o simțiciune n-are,
Nici la vreo desfătare poate s-aibă aplecare,
Căci atuncea mintea, trupul sunt în nelucrare toate
Și să aibă mulțămire fără mine nu să poate.
Împărații, generalii, c-o zicere și ostașii
Fără min-ar fi ființe ce nu pot a-și mișca pașii.
Iar de aș lipsi cu totul în natură și în nume
Atunci fără îndoială n-ar fi pre pământ nici lume.
Eu îmbărbătez pre omul, eu dau curaj, vitejie,
Eu aduc puteri în suflet, eu dau trupului tărie,
Și când sunt în judecata celui ce mă prețuiește,
Făr-avere, desfătarea în natură o găsește.
Socotesc dar că în lume eu întâi sunt trebuită,

Bătrânimii, tinerimii fără tagă sunt dorită.
Eu sunt bogăția lumii, eu sunt tot bunul vieții,
Eu sunt dulcea desfătare și cununa frumuseții.
Bogăția numa-n sine este moartă întru toate,
Desfătarea înaintea-mi nici cât fir de păr nu poate.
D-aceea ca una ce sunt eu nemărginitul bine,
Darul și întâietatea să le am mi să cuvine.
Deci c-o manieră sfântă stând Virtutea înainte
Începu să-și spuie dreptul făr-a se lungi-n cuvinte,
Zicând cum că: — Bogăția, Desfătarea, Sănătatea
Deși dup-a lor părere singure-și găsesc dreptatea
Și deși fieștecare are și de baz cuvinte,
Dară însă-ale lor bunuri sunt pământești, iar nu sfinte;
Nu că nu sunt și aceste de la Dumnezeu tot date,
Ci de n-oi fi eu cu ele, sunt de lume defăimate.
Eu sunt bunul providenței, eu sacrific p-omu-n lume,
Eu fac s-aibă muritorii pre pământ glorios nume,
Eu sunt liniștea vieții, eu sunt calea mântuinții,
Eu sunt pacea, eu sunt bunul, eu sunt cârma conștiinții;
Unde nu mă au pe mine, acolo ameninț rele,
Vin pieiri, stricăciuni, patimi ș-alte mari greșeli cu ele;
Eu sunt baz zeieștii lege, dau bun nume omenirei,
Eu sunt povața în lume către drumul fericirei;
Bogăția, Desfătarea, Sănătatea, fără mine
Toate-n lume omenirei sunt de sinele rușine,
Și nu numai sunt rușine când lipsesc eu dintru ele,
Ci sunt și supuse toate pre pământ la multe rele.
Și d-aceea câți în lume au fericea astor trele
Tremur, să turbur adesea dacă nu sunt eu cu ele.
Așadar mărul de aur și titlul de-ntâietate
Mintea-nțelepciunei voastre să-l dea cui are dreptate.
Atunci zeii ș-adunanța oamenilor să întreamă

Și cuvintele Virtuții le iau în băgări de seamă,
Văzând și cu osebire manierile ei toate,
Cu sfat de obște-mpreună se înalță glasuri gloate,
Strig dodată că Virtuții să cuvine cu dreptate
Să ia darul și cununa și titlul de-ntâietate,
Ș-așa cu sfatul de obște, după hotărârea dată,
Dându-i mărul cel de aur, fu Virtutea întronată.

*

Nimică dară pe omul nu-l poate-nălța în treaptă;
Decât singură Virtutea, prin alegerea cea dreaptă;
Că ea de comunitate se sacrifică în lume,
Ea și după moarte lasă memorabilul său nume.
Ferice d-acela care știe să o-mbrățișeze,
Și va putea după dânsa pașii să și-i îndrepteze,
Că este ca diamantul, care ș-în gunoi de cade,
Tot îi zise piatră scumpă și prețu-i deloc nu scade.

DESPRE SUPUS SAU SLUGĂ

Omul, până nu slujește, stăpân nu ajunge.

Copilul stăpânului până e mic nu se osebește de slugi.*(Apos.)*.

Nimenea deodată nu sare ca cocoșu-n pridvor,
ci se suie pe trepte.

Și dacă ești slugă,
Când te trimite la treabă
Mergi și te-ntoarce în grabă.

Adică
Descalecă iute,
Încalecă, du-te, sat nu face.

Nadă nu face-n prietesug,
Că nada e bună numai la plug.
Că
Cine lucrează și tace,
El mai multă treabă face.
Iar
Care tot mereu vorbește,
El treaba ș-o zăbovește.
De aceea
Treaba fă-o cum se cade
Și șezi atunci când se șade.

Când te apuci la vro treabă
N-o lăsa fără ispravă.
Pentru că
Lași vreun lucru pe mâine,
Îl vezi că așa rămâne.
Argat vrednic cine are
Se cunoaște pe mâncare.
Că
Când mănâncă îi trosnesc fălcile.
Dar sunt și mulți de aceia:
La mâncare leu și la treabă bou.
Care
Nu e vrednic codrul să-și plătească.
Și care
Îl blesteamă pâinea care o mănâncă.

Unul ca acela
Slugă va fi cât trăiește,
Slugă l-alții îmbătrânește,
Și slugă se prăpădește,
Deloc nu se procopsește.

Umblă gonind vânturile
Și măsurând câmpurile.

Se zbate ca peștele pe uscat.
Că
Unde nu e socotință, socoteala merge rău.
Îi sporește ca la raci,
Deși sunt cu mai mulți craci.
Așteaptă ca porcul muchea la cap.
Să nu te blesteme cineva
Să umbli ca banul din mână în mână.
Însă
Omul vrednic se face munte și punte.
Nu-i mai zice stăpânul:
Ochi având, ai fost ca orbul,
Te-ai dus, m-ai slujit ca corbul
(cel din corabia lui Noe).
Sau
Vrednicia-ți mi-e oglindă,
Că m-ai slujit până-n tindă.

Sluga nevrednică stăpânii des își schimbă.

Ca pupăza își umple cuibul.

POVESTEA VORBII

Pupăza moțata și frumoasă-n pene,
Gunoindu-și cuibul din nărav și lene,
Îl lăsă și merse iar în altă parte,
Ș-apucă să facă alt cuib, mai departe;
Dar vâzând-o cucul îi făcu-ntrebare:
— Ce faci iar aicea, soru-mea cutare?
— Cuib îmi fac, răspunse; ș-o-ntrebă el iară:
— Dar făcuseși parcă altul asta-vară?
— Mi-am făcut — ea zise — ș-altul după dânsul,
Dar mai mult nu este d-a ședea într-însul,
Că, după cum, poate, e știut și ție,
L-am umplut cu totul de necurăție.
Cucul auzind-o zise iar: — Ei bine,
Dar îți lași năravul, or îl iei cu tine?
— Cum, — ea îi răspunse — un nărav din fire
Poate vreodată s-aibă lecuire?
— De vreme ce, dragă, — îi zise ei cucul —
Nu îți lași năravul, geaba-ți este lucrul.
Căci și de acesta nu o să ai parte,
O să-l umpli iarăși ca pe celelalte;
Ci întâi năravu-ți lasă-l, de se poate,
Ș-atunci o să-ți fie cuibul ca la toate.

*

Asfel e și sluga cu năravuri rele,
Care nu se poate părăsi de ele,
Ori pe unde umblă, loc nu-și mai găsește,
Tot schimbând stăpânii nu se procopsește,
Și apoi stăpânii zice că-s de vină,

Ei la toate strică, ei sunt de pricină;
Iar năravu-și care groaznic îl apasă
Tot cu sine-l poartă în fiece casă.

DESPRE NEGOȚ IARĂȘI

Puțin folos de cel:
Prăvălie cu chirie și marfă în datorie.
Că stăpânul
Cere să-i dai la soroc,
Parcă te pune pe foc
Și
Dacă n-ai, din umeri dai.
Îl vezi că-ncepe să zică:
Negustor mare de piei de cloșci.
Negustor greu ca fulgul pe apă.
Cu un ulcior de bragă, negustorie întreagă.
An n-am câștigat, iestim am păgubit, la anul trag nădejde,
Trei lulele în două zambile.
Cumpără d-o para-două și le dă la o lețcaie nouă.
Nu să alege câștigul din pagubă.
De azi până mâine numai pentr-o pâine,
ca să-i zică doar „jupâne“.
Mulți zic:
Decât slugă mare, mai bine stăpân mic.
Dar
Omu e născut ca să umble și pasărea ca să zboare.
Chiria deșteaptă pe chirigiu și drumul pe călător.
Însă
Drumul soroc n-are, nici pe jos, nici călare.
Baba călătoare n-are sărbătoare.

Mult umbli, multe-nveți, mult trăiești, multe vezi.
Găina care clocește niciodată nu e grasă.
Dar și
Piatra care se răstogolește din loc în loc nu prinde mușchi.
Că
Cine schimbă stăpânii slugă îmbătrânește.
Lac să fie, broaște multe.
Stăpân nu poți ajunge, dar slugă când îi vrea.
Dar însă
Cine păzește sofraua (masa) mănâncă ciorbaua.
Iar
Negustorul fricos nici nu câștigă, nici nu păgubește.
La multe cine gândește, nici una nu isprăvește.
Cine aleargă după doi iepuri nici unul nu prinde.
Omul vrednic se face munte și punte
și trebuie să iasă la liman.
Din piatră seacă scoate banul.
Iar
Omul nevoiaș se îneacă pe uscat.
Țiganul, când a ajuns la mal, atunci s-a înecat.
Decât să dai cu mâinile și să alergi cu picioarele,
mai bine să te uiți cu ochii la marfă.
Că
Fă bine, să-ți auzi rău.
Mai bine
Peșingea pe ipingea.
Decât
Cu toptanul și banii la anul.
Te tocmește dușmănește și plătește omenește.
Iar nu
Bună învoială, rea tocmeală.

Ci
Pune aici, bagă aici.
Decât pe urmă
Prinde orbul, scoate-i ochii.
Gaina, când îi vine, atuncea ouă.
Dacă risipești meiul, anevoie îl aduni.
Verși cu pumnul și culegi câte unul.
Din bun sănătos te faci bolnav.
Te găsește boala gălbinării și frigurile pungii.
Ț-a trecut baba cu colaci.
Și
Dacă cade omul, anevoie se îndreptează.
Ș-apoi,
La copacul căzut toți alerg să taie crăngi.
O boală dacă vine la om strigă către celelalte:
săriți, că l-am prins.
Cu toate aceste, coraj,
Barba lasă să se ducă, capul să trăiască.
Greu la deal, rău la vale.
Dar
Nu mi-au nins ca să nu-mi degere, nici mi-a plouat
ca să nu mă ud.
Cine are mult, de multe ori vine vremea să n-aibă nicidecum.
Unde a mers mia, meargă și suta.
Orzul îl ară boii ș-îl mănâncă caii.
Lupul mănâncă și din oile numărate.
Unde e marfă, trebuie să fie și pagubă.
Marfă gată bani așteaptă.
Și
Apa trebuie să vie la matca ei și omul la teapa lui.
La toate urma alege.
Știe Dumnezeu al cui e sacul cu făina și podul cu slănina.

De câte ori să bolnăvește, omul nu moare.
Ce am avut și ce am pierdut.
Gol m-am născut, gol o să mă duc.
Cine nu e dator e destul de bogat.
    Însă
Nu e după cum va omul, ci după cum va Domnul.
Necazurile sunt pentru oameni și oamenii pentru necazuri.
Cu nădejdea omul nu moare.
    Dacă datornicu zice:
Slava lui Dumnezeu, am să dau, n-am să iau.
    Eu
Nu o să mă omor singur, ca Iuda.
Capul să trăiască, belelele curg.
Sărăcia la om e stană de piatră.
Decât bogat și bolnav, mai bine sărac și sănătos.
Cu un rac, tot sărac, cu un lucru mic, tot nimic.
    Dacă
Ciung nu sunt, olog nu sunt,
Cap, mâini și picioare am,
Munca e comoară.

POVESTEA VORBII

Unul când a fost să moară, fiii săi toți într-un ceas
Viind, patu-i înconjoară ș-îl întreabă de rămas,
Zicând: — Tată! ești slab foarte și diată căci nu-ți faci?
O să te apuce moarte și nimic nu ne spui, taci?
Noi mai întâi de iertare am venit să te rugăm
Și așa și pentru stare îndrăznim să te-ntrebăm.
Căci pe lângă aste toate câte ț-a dat Cel-de-sus,
Să n-aibi și strâns nu să poate, deoparte undeva pus,
Fiindcă aici prin case știm prea bine că nu sînt
Și e păcat să se lase să rămâie în pământ.

Noi, tată, nu-ți cobim moarte, ci pe Dumnezeu rugăm
Sănătos să te mai poarte, să trăiești ne bucurăm.
Dar a omului viață, după cum singur spuneai,
Se ține-ntr-un fir de ață și se rupe gând când n-ai.
Cât mai vârtos când e-n boală i să poate proroci
Că or moare or se scoală, nimeni nu poate ghici;
De ț-e frică a ne spune nădăjduind să trăiești,
Ca să scrie încai spune aceea ce tăinuiești.
Nu poți zice că n-ai stare, căci știm că sărac nu ești,
Poate dovedi oricare de-i vrea să tăgăduiești.
Vestea e în țară sfoară că ești putred de bogat,
Și că ai găsit comoară o povestesc toți din sat.
Ei încă număr și anii când n-aveai para de ac,
Și acum te joci cu banii turnându-i din sac în sac.
Dar orșicum nu ne pasă, zică lumea ce o vrea,
Fiecare-ntr-a sa casă zice și bună și rea.
Noi știm că un bun părinte copiii nu-și va urî,
Să-i lase fără de minte săraci a se amărî.

— Copiii mei, — el răspunse — bogat e numai Cel sfânt
Ș-are mii comori ascunse pe fața ăstui pământ.
Și cel ce înădușește tot întruna căutând,
Acel negreșit găsește, cu sârguință săpând.
Mulți nerozi găuresc pământul comori în el căutând.
Dar neștiind cum, pasc vântul, surdă ș-în deșert umblând.
Comoara nu se găsește când ici, când colea săpând,
Ci lesne se nemerește când iei pământul de rând.
Ș-în adânc nu e băgată, pe om mult a-l obosi,
Ci d-o palmă e-ngropată, ca să o poată găsi.
De aceea de vă place ca să vă îmbogățiți,
Cum am făcut eu veți face, ș-ascultați să auziți:
Eu vrând să caut comoară ș-în deșert să nu muncesc

Cumpărai o moșioară, dorința să-mi izbândesc,
Și o apucai d-a lungul să caut comoară-n ea,
Când cu sapa, când cu plugul, o săpai cum trebuia,
Ș-adevărat astă treabă mă osteni-n acel an,
Dar și nu mi-a fost degeabă, că tot găsii un borcan.
Apoi cumpărai bucate și locul cât îl săpai,
Îl semănai jumătate ș-încolo viță băgai.
Făcând țarina și via am luat grâu, orz și vin,
Și suta au adus mia sau un borcan cu vârf plin.
Și acum acea comoară, fără nici un scăzământ,
O am tot pe moșioară, îngropată în pământ.
De voi muri, împreună veți merge s-o căutați,
Săpând cu-ngrijire bună, moșia să nu stricați;
Ci faceți, zic, cum e bine, adică de rând săpați,
Ca să puteți ca și mine rod dintr-însa să luați.
Abia pân-aci el zise și ostenind încetă,
Adormi, ochii-și închise și nu se mai deșteptă.

Feciorii lui s-apucară (după ce l-au îngropat),
Pretutindenea cătară, loc n-au lăsat nesăpat.
După ce se necăjiră că nici un borcan n-au scos,
Locul cel săpat porniră ș-îl semănară frumos;
Din care cu-mbelșugare în acel an rod luând,
Făcură o sumă mare, cu preț bun toate vânzând.
Atunci ei cu păreri bune frățește banii-mpărțind,
Le-a venit înțelepciune, și zise unul zâmbind:
— Vedeți, fraților, comoara de care tata a zis?
Borcanul e moșioara și banii, cum ne-a descris.
Adică: lucrând pământul, scoatem comoară din el,
De muncă i-a fost cuvântul, iar nu cum gândeam altfel.

Munca e comoară mare ce stă-ngropată-n pământ,
Care sfârșit nu mai are din porunca Celui sfânt.

Și dacă nevoitorul cu nădejde va săpa,
El își va dobândi dorul, comoara a dezgropa.
Munca pe om niciodată nu-l lasă a flămânzi,
Când cu firea-mbărbătată noaptea o va face zi.
Așadar d-aci-nainte să nu ședem lenevoși,
Ci, cum ne-a dat tata minte, să muncim mai inimoși.

DESPRE AMOR SAU DRAGOSTE ȘI URĂ

Mai bine varză acră cu-nvoială,
Decât zahar dulce cu cârteală.
Și
Mai bine legumă puțină și dragoste multă.
Iar nu
Mi-e drag ca tăciunele la nas.
Și
De drag ce-mi e, l-aș băga de păr în sân.
Și
Se uită la el ca dracu la popa
Și
Îi stă ca un gunoi în ochi.
Zicând:
Of! îmi vine rău de tine.
Și
Mă mir ce parte ai avut, bărbate,
Că toți s-au înecat și tu ai scăpat.
Și
Îi stă ca un gunoi în ochi.
Sau
O iubește ca sarea în ochi.

Și ea
Îl iubește ca gheața în sân.
Și
Două-trei coade de topor curg din dragoste.
Căci
Iubirea mojicească e ca gluma câinească.
Și
Face chef de curcă beată.
Despre care e o zicală:
Dintr-o scânteie să ațâță focul.
Și
I-a căzut mârlă pe pârlă.
Și
I-a căzut la inimă tronc,
Ca cloșca pe ouă clonc.
Ș-apoi,
Dragostele prenoite
Ca bucatele-ncălzite.
Este și dragoste:
Eu leșin, mor pentru tine,
Și tu habar n-ai de mine.

POVESTEA VORBII

Un strein prost într-o vreme în România viind,
Și două-trei românește ca să învețe dorind,
Cătă și își tocmi slugă din sate pe un român,
De calul lui să-ngrijească, fiind el tare bătrân;
Ș-ntr-o zi sluga văzându-l neîncetând de oftat:
— Pentru ce oftezi, stăpâne? îndrăznind l-a întrebat.
Streinul oftând răspunse: — Ah! nu știi tu, be Ivan,
Era sa spunem la tine de mult, e! încă de an.
Este una Mariuța, dincolo de Vadu-Lat,

Eu mult iubește la dânsa și me ranit na ficat.
— Dar ea te iubește oare? l-a-ntrebat sluga cel prost.
El, oftând iar, îi răspunse: — Ama eu-ncolo n-a fost,
Tovaroș a spus la mine că este pre mult frumos,
Eu n-am văzut, dar văz poate, daca este sănătos.

DESPRE AMOR ȘI URĂ IARĂȘI

Lelea joacă până-n noapte,
Iar bărbatu-i e pe moarte.
    Și
De focul bărbatului
Joacă-n capul satului.
    Și
Lelea joacă, dănțuiește,
Iar bărbatu-i pătimește.
    Și
Cumetrii bărbatu-i zace
Și ea face ce îi place.
    Zicând:
Dacă m-am căsătorit,
Nu m-am și călugărit.
    Că
De drag ce îl vede,
Din ochi parcă-l pierde.
    Și
Pân-a nu-i muri bărbatul,
Ea a dat mână cu altul.
    Și
În focul lui c-a murit,
În grab s-a căsătorit.

Dar
A dat peste dracu.
Că
Pe dragul a căutat, pe dracul a găsit.
Și acum
Buna noastră gazdă
Se dete pe brazdă.
Ca călușaua,
Se dă încoaci-încolo, se lovește de tânjală,
ș-apoi vine singură la ham.
Și
Trage ca calul la grăunțe.
Că
Toate își au leacul.
Și
Arțagul își găsește pârțagul.

POVESTEA VORBII

O văduvă-n vârstă, bătrână, zbârcită,
Cu doi dinți în gură, barba ascuțită,
Nas cât pătlăgeaua, la vorbă-nțepată,
Cu ochii ceacâră, gura lăbărțată,
Fruntea-i cucuiată, fața mahorâtă,
Pestetot negoasă și posomorâtă,
Umbla-ntunecată și tot înnorată,
Nu o vedea nimeni să râză vrodată,
N-o puteai cunoaște când e mulțămită,
Că ea-n toată vremea era necăjită.

(Cântă-ți, lele, cântecul, că mi-e drag ca sufletul:
Neaga-Neaga reaua sparge mahalaua.)

Nu putea ei nimeni să-i intre în voie,
Din zi până-n noapte zbiera ca strigoaie;
Cu nimenea-n lume nu se avea bine,
Se certa cu sine, când n-avea cu cine;
Slugi, câine, pisică bătea cu sudalme,
Și pentru o muscă își da-n obraz palme.
În scurt, nu ajunge omului viață
Ca să-i spuie toate, din fir până-n ață;
De ar fi (cum zice lumea o zicală)
Cerul tot hârtie și marea cerneală,
Ca să se descrie, ar fi puțintele,
Toată istoria astei muieri rele.
Dar deși în asfel era cum ziserăm,
Și cele mai multe nu i le scriserăm,
Tot să măritase pân-aci o dată,
Și să se mărite iar era rugată,
Că era vestită și în stambă dată,
De văduvă grasă, putredă bogată
Și pentru avere, tocmai ca nebunii,
Să-mbulzea s-o ceară văduvii și junii;
Nu-i căuta chipul, nu-i căuta anii,
Toată frumusețea îi era ei banii.
O văduvă însă când va după lege
Cu a doua nuntă capul său să-și lege,
Ea atuncea zice cum că se însoară,
Iar nu să mărită pentr-a doua oară;
Și caută-n lume bărbat să găsească,
Ca pe o muiere să-l îmbrobodească;
Ea să fie mare, ce o vrea să facă,
Bărbatu-i la toate ca mutul să tacă;
Și dacă găsește vreun la-mă-mamă,
Nu vede, n-aude și nu-i bagă seamă;

De părere bună, pe carea-ntâlnește,
Își laudă casa și se fericește,
Că ea bărbat are bun peste măsură,
Ca pâinea a bună (cu pruna în gură).
Și asfel de vorbe vorbind între ele,
Smintesc și stric casa unei tinerele;
O fac să-și urască îndată bărbatul
Și să îndrăgească în locu-i pe altul.
Pentru că bărbatul un amorez nu e
Tot după plăcerea-i la minciuni să-i spuie.
Și tot s-o mângâie, să o giugiulească,
Cheful și dorința pân' să-și isprăvească;
Ci el îi vorbește serios la toate,
Că tot chef să aibă omul nu se poate;
Grijile vieții care îl apasă
La plăceri și chefuri rareori îl lasă.
Și ea dacă vede că alt îi zâmbește,
Umblă după dânsa și o curtenește,
Îi face bezele, versuri îi citește,
O-nalță în slavă, zână o numește,
Socotește cum că-n toat-a lui viață
Din gura-i nu curge decât tot dulceață.
Și să-nnebunește după el să meargă,
Lasă copii, casă, la altul aleargă.
Și văzând c-acela i-a vorbit ei bune,
Tot cu „dragă, dragă", pân-a o supune,
Lasă-l și pe dânsul, la alt bărbat du-te,
Ca vinul cel stricat din bute în bute.
    Până rămâne
„Nici cu fetele la horă, nici cu nevestele la biserică"
    Povestea cântecului:
    Fost-ai lele când ai fost,

Dar acum ești lucru prost;
Ai fost floare, trandafir,
Dar acum ești borș cu știr;
Ț-a mers vestea, când ț-a mers,
D-acum lețcaia-ți s-a șters.
Geaba cochetării faci,
Că la nimeni nu mai placi.
Te-au lăsat toți ș-ai rămas
Ca un odorog de vas;
Cât să te dregi la obraz,
Te-ai trecut, nu mai ai haz.
Gândeai că chipu-ți frumos
O să stea tot abanos.
Acum poate să plătești
Frumoasă să te numești.

Așa și această văduvă bogată,
Fiind pentru zestre de prea mulți rugată,
Când venea-n pețite cineva s-o ceară,
Ca să se mărite, să-și ia bărbat iară,
Ea la acei oameni, bărbați sau neveste,
Cu mândrie mare propune aceste,
Zicând: — Mergeți, spuneți celui ce mă cere
Că am să-i dau zestre destulă avere,
Bani, casă, moșie, cum și știe poate,
Scule, diamanturi, în ființă toate;
Dar pe lângă aste am și din natură
Un arțag, o pală de cam cert din gură,
Și nu totdeauna aceasta îmi vine,
Ci numai de față când e oarecine,
Sau când stau de vorbă la vro adunare,
Din ceva atuncea țandara îmi sare

Și încep îndată ca să-mi cert bărbatul,
Să-l fac de ocară față cu tot satul.
Iar el la necazu-mi îl voiesc să tacă,
Să-mi sufere toate, nimic să nu-mi facă;
Îi cer dinainte condiția asta,
De mă priimește, eu îi sunt nevasta.
Câți auzea d-aste fugea ca de ciumă,
Li se tăia pofta de asfel de glumă.

Mai pe urmă însă își găsi ea unul,
Cam lovit cu leuca, făcând pe nebunul.
Ș-îi trimite vorbă că o priimește,
În felul ce zice și cum ea voiește;
Dar îi dă să știe că din întâmplare
Și el fără voia-i un pârțag mic are,
Care în an numai o dată îi vine
Și ca și un praznic într-o zi îl ține.
Și el cum să leagă să-i rabde arțagul,
Și ea să se lege să-i rabde pârțagul.
Spuindu-i aceste, zise ea-ntru sine:
„Zău că nu să poate din așa mai bine!
Nu e lucru mare, într-un an o dată,
Un pârțag, cum zice, și lui să-i abată."
Și cu chipul ăsta dacă se legară
Amândoi îndată se și cununară.
Mireasa acuma găsindu-și norocul,
De părere bună nu o-ncăpea locul.
　„Își pierduse cumpătul,
　Ca găina umbletul."
Și luând la masă de coadă purceaua,
Cum era strâns satul, făcu și safteaua,
Vro câteva vorbe trânti după lege,

D-ale nodoroase, ca niște ciomege.
Ginerile l-aste trebuia să tacă,
C-așa să legase, n-avea ce să facă.
Făcând ea safteaua, îi păru mult bine,
Văzând că bărbatu-i legătura-și ține.
A doua zi iară ș-urmă obiceiul,
A treia zi încă și mai cu temeiul.
Iar el la nici una cheful nefrângându-i
Le suferea toate, în gându-și zicându-i:
„Lasă să taie dracului bureți.“
„Lasă să se scalde în apele ei.“
„Lasă să-și alerge calul cât o vrea.“
„Lasă să latre ca cățelele la lună.“
„Acum e la largul ei și la strâmtul meu.“
„Până mi-o veni și mie palele nebune.“
„Îi tai eu de unghișoară.“
„Eu îi sunt doftorul ei.“
„Cum își așterne, așa va dormi.“
„Muierea, poale lungi, minte scurtă.“
„La baligă moale, puțintică apă trebuie.“
„Cu vreme și cu paie, mușmulele să moaie.“
„O să-i iasă toate pe nas,“
„I s-a urât cu binele.“

Deci,
A patra zi dimineață pe loc cum se scoală,
Începe să geamă ca un prins de boală,
Zicând: — E! nevastă, azi te-a călcat focul,
M-a găsit pârțagul, i-a venit sorocul.
Și zicând aceasta, o cam ia de coadă,
Și pe după mână frumos mi-o înnoadă,
Ș-începe să-i care mai în jos de spate,

Cam pe piele goală, gârbace-ndesate.
Ea îi zicea: — Frate! bine, ce e astă?
El răspundea, dându-i: — E pârțag, nevastă.
— Până când te ține? ea îi zise iară.
El, dându-i, răspunde: — Numai până seară.
Și rabdă, nevastă, cum îți rabd eu ție,
C-asfel n-e legatul și mult n-o să ție.
— Mă rog, bărbățele! mai stăi! contenește!
Stăi să ne-nțelegem, puțin odihnește!
Eu îmi întorc vorba, pui lacăt la gură,
Dacă e pricina pentru legătură.
— Nu, dragă nevastă, „năravul din fire
Lesne nu se poate s-aibă lecuire".
— Mă rog, bărbățele, dă puțin cu milă,
Că nu știu bătaie de mică copilă.
Aoleo, ajunge! aoleo, mă lasă!
Văz eu că cu zapis nu să ține casă.
Mă leg, mă jur ție că d-azi înainte
Nu-ți voi mai răspunde nici două cuvinte.
— E! bine, — zise el — dacă-ți lași arțagul,
Iacă și eu dară îmi opresc pârțagul.
Numai îți păzește cum zici jurământul,
C-apoi iar îmi vine (să păzească Sfântul).
Așa ei d-atuncea cu pace trăiră,
Și singuri aceasta o și povestiră.

Așa am cumpărat-o, așa o vânz.
    Ei mai zicea că:
Toată pasărea pe limba ei piere.
    Și că
Învățul îl dezbară bățul.

Pentru că
Gâlceavă fără-ncăierare nici un haz nu are.
Și
Eu fac, eu trag p-altu-n belea nu bag.
De aceea
Mațele în om să ceartă, dar om cu om!
Lasă-i să-și scoată ochii, că ei o da seamă.
Cine ce face, lui și face.
Nu-ți pune obrazul pentru altul.
Să nu te pomenești cu un doamne-ajută pe spinare.
Ei se ceartă, ei se iartă.
Zicând că
Câteva coade de topor curg din dragoste.
Însă
Lesne a ierta, dar anevoie a uita.

POVESTEA VORBII

Un bătrân odinioară de nouăzeci ani trecut,
Care aștepta să moară în orce ceas și minut,
Într-o zi cu pipa-n gură cam pe gânduri el șezând,
Scoase o răsuflătură, lung din inimă oftând.
Feciorul său cel mai mare auzindu-l l-a-ntrebat:
— De ce, tată, așa tare și dessirat ai oftat?
Iar tatăl său nu ascunse ce inima îi rodea,
Ci către dânsul răspunse, spuind ceea ce gândea:
— Mă gândii la vârsta-mi fragă, că eu când m-am însurat
N-am găsit pe mă-ta-ntreagă, și d-aceea am oftat.
— Te văz, — îi zise el — tată, că ai minți copilărești,
Dacă ce-au trecut o dată stai de îl mai socotești.
Și ce-a ieșit dintr-aceasta? Ce pagubă ai avut?
Nu cumva ț-a fost nevasta cu vrun mădular pierdut?
Cusurul mamii-l ții minte, îl zici și îl pomenești,

Dar tu oare mai-nainte puteai sfânt să te numești?
Bătrânul trăgând din pipă și la dânsul ascultând,
Cum tăcu tot într-o clipă, îi zise iarăși oftând:
Nu-mi e, fătul meu, atâta de ceea ce s-a-ntâmplat,
Cât mi-e inima-amarâtă de ceea ce-au mai urmat.
Căci ea se jura pe soare, cu cel mai strașnic cuvânt,
Cum că este ca o floare, neatinsă nici de vânt,
Și după ce fu săracă, zestre mai nimic având,
O făcură alți să-mi placă, lăudând-o și zicând
Că: „Tu, dacă ești cu stare, o fată săracă ia,
Că întâi, precum ne pare, îți faci pomană cu ea,
Ș-al doilea iei soție să-ți dea cinste la cuvânt
Și credincioasă să-ți fie pân' va intra în mormânt."
Într-acestea oarecine ducându-se pe la ea
Și pomenind pentru mine de va de soț să mă ia,
Ea înălțând ochii-n grindă, că vede cerul gândind,
S-a întors către oglindă ș-a zis, asupra-și privind:
„Ah! nu sunt eu norocită să iau asfel de bărbat,
Că m-aș ținea fericită și la el m-aș fi-nchinat."
Crezând-o dar eu aceasta, că e cum am auzit,
O și luai de nevastă, la altele n-am gândit.
Și după nuntă în grabă am înghițit acel nod,
N-am vrut pentru așa treabă să fim de râs la norod,
Ci gândind că fac cuminte, uitând toate, o iubii,
Îi făcui îmbrăcăminte, frumos o împodobii.

Asfel ea mergând odată ș-în oglindă căutând,
Văzându-se-nțoțonată, o auz p-ascuns zicând:
„Ah! acum mă cunosc bine! acum văz cine sunt eu!
Acest bărbat ce mă ține nu e de obrazul meu!"
Ș-începu d-aci-nainte detot a se desfrâna,
În urmări și în cuvinte la om nu mai semăna,

Până când ea din cinstită pâși și-n drumul urât,
Fu de lume povestită și eu vecinic amărât.

— Cât pentru aceasta, tată, — îi zice feciorul iar —
De ai avea judecată, nu te-ai necăji-n zadar.
Căci cu o astfel de faptă legea ea de au călcat,
Răsplătirea o așteaptă pentr-acest al ei păcat.
Ea singură va da seamă, nu tu, ori altul, ori eu;
Ea trebuie să se teamă de fața lui Dumnezeu.
Care cum își va așterne, așa se va și culca,
Pe pământ gol sau pe perne capul său își va pleca.

*

Iată omul cel cuminte, iată cum cel înțelept
Se silește prin cuvinte ca să facă strâmbul drept.
Asfel cineva împacă la mânie p-un obraz
Iar nu încă să-l mai facă să turbeze de necaz.

DESPRE CĂSĂTORIE — MUMA ȘI FATA

FATA

Mamă, bărbat îți cer și voi să mi-l dai acum.
Că orzul în copt a dat
Și trebuie secerat.
    Și văz că:
La toată casa bate coasă, numai la mine n-are cine.
    Ș-apoi,
În loc să plângă fetele,
Se vaietă nevestele,

Care au avut luați
Câte doi și trei bărbați.

MUMA

De! că te-om mărită.
    Și
Nu te uita chiondorâș la mine.
    Că încă
Nu știi să torci, nici să teși,
Numai la horă te-ndeși.
    Nu știi că
Calul bun din grajd se vinde
Și mai bun preț pe el prinde.
    Iar tu
Păzești casa cu praștia.
    Și
Una-două la Marică,
Mucii tot la ea îți pică.
    Și parcă
Sunteți două rudișoare,
C-ați uscat rufe la un soare.
    Și
Te-ai făcut cu dânsa rudă,
După mămăligă crudă.
    Și
Amândouă mâncați dintr-un ciob.
    Și
Amândouă vă lingeți mucii.

FATA

Puiul pene dacă face,
Tot ca să zboare îi place.

Că
Știu și traiul de acasă.
Și
Nu-mi plâng copiii de foame.
Și
Pe cine îl doare, să-i pese.
Eu îți zic:
Or dă-mi bărbat, or că plec
Să mă duc să mă înec,
Unde-o fi lacul mai sec,
Că astăzi să lasă sec.

MUMA

O să-ți vie mintea, mamă,
Când mi-o crește păr în palmă.
Tu ești aceea:
Plete lungi și minte scurtă.
Că
Gândești că e măritișul păpușă.
Că una cum a zis:
Bărbatu-l gândeam păpușă
Și el nu-ncape pe ușă.
Și nu știi că
Măritișul te leagă de mâini și de picioare.
Că
Până la anul și găvanul.
Și pe urmă nu poți zice:
Ducă-se, n-am tors pe el.
Și
Da-l-aș lui Satana
Plocon de pomană.

Că
Sunt sătulă de așa sculă.
Ci
Dacă te prinzi în horă, trebuie să tragi danțul.
Și
Cine intră în cușcă trebuie să cânte
cocoșește.
De aceea e mai bine
Nici drac să-ți iasă-nainte,
Nici să stai să-i dai plăcinte.
Că încă ești mică și
Nu știi pe unde se pișă găina.
Și
Câte zboară pe sus încă,
Toate-ți par că se mănâncă.
Și
Pe câți îi vezi cu nădragi,
Toți îți sunt frumoși și dragi,
Ca și aceia,
Orunde vede muiere,
parcă îl lipești cu miere.
De aceea
Nu grăbi cu Paștile.
Că
Nici un părinte nu-și îneacă copiii.
Iar de nu vei asculta,
Poama bună porcii o mănâncă.
Că
Ascultarea e viață, iar neascultarea moarte.
Și
Blagoslovenia părinților
Întărește casele fiilor.

DESPRE CĂSĂTORIE IARĂȘI — TATĂL ȘI FIUL

Fătul meu!
Omul o nevastă și o pisică trebuie
să aibă în casă.
Că
Toate sunt până la o vreme.
Și
Dacă inima îți cere,
Te-nsoară ș-îți ia muiere.
Ca
Să-ți car la nuntă apă cu ciurul (zăpadă).

Scumpul meu tată!
Omului cu sila poți să-i iei, dar să-i dai nu poți.
Că
Lesne e a se-nsura
Și greu a se dessura.
Că
Muierea are nouă găuri și multe cere.
Și
Decât să zic pe urmă „vai de noi“,
mai bine să zic „vai de mine”“
Că
Nevasta nu e cârpă, să o descoși și să o lepezi.
De unde știe omul ce noroc va nimeri!
Că pe mulți îi văz
Duminică cununie
Și luni la Mitropolie,
În adevăr,
Nevasta cu minte bună
E bărbatului cunună.

Dar
Rar la om așa noroc.
Cum a zis unul:
Fă-mă, de poți, prooroc,
Ca să te fac cu noroc.
Că
Ce e frumos la toți place,
Dar nu știe-n el ce zace.
Că te uiți,
Dinafară măr frumos
Și înlăuntru găunos.
Și
De departe trandafir,
De aproape borș cu știr.
Și
De departe calu-ți bate,
De aproape ochii-ți scoate.
Și atunci,
Cu lăutari și cu masă
Aduci pe dracu în casă.
Că
Până nu pui cu omul în plug,
Nu-i știi boii cum trag la jug.
Și
Până nu încaleci calul,
Nu-i poți cunoaște năravul.
Sau cum a zis unul:
Cu lăuta și cu toaba,
Adusei în casă gloaba.
Și
Am gândit că iau pe Stana
Ș-am fost luat pe Satana.

Că
E mică și a dracului,
Sare-n capul bărbatului.
Că
Alăuta zice din strună:
„O, ce frumușică jună!“
Iar toba zice: „Lasă, lasă,
Ca s-o vedem și mireasă.“
Ș-apoi
Viespea, miere după ce nu face,
Sare și te împunge cu ace.
Și
Vai de mine, de urât
Sunt sătul până în gât!

POVESTEA ĂLUIA

N-a mai rămas, frățioare,
Cineva ca să se-nsoare,
Că precum câștig nu este,
De vom lua și neveste,
Pas apoi de mai trăiește,
Or în lume pribegește.
Că ele nu te întreabă
D-ai negustorie slabă,
Ci: ad-o, dă-i, cheltuiește,
La mode mereu croiește,
Dă bani pe pălărie,
De n-ai, ia în datorie.
Ele privesc la cocoane
Și la alte mari persoane,
Ce în toată săptămâna

Să-și croiască le dă mâna;
Astfel și ele se-mbracă,
Nu lasă modă să treacă,
Tot îți cer, tot te frământă
Până văd că cucu-ți cântă
Apoi atunci or te lasă,
Or de tine nu-i mai pasă,
Cât trăiești nu mai vezi pace,
Casa-n iad ți se preface;
De ocări și de blesteme
Îmbătrânești fără vreme;
Perii în cap îți albește
Și obrazu-ți încrețește.
Urăști lumea, urăști viața
Și nu-ți mai veselești fața;
Amărât îți privești groapa
Și mângâierea-ți e popa.

E! e! fătul meu!
Cine caută nevastă fără cusur neînsurat rămâne.
Și
Alege, alege până culege.
Și atunci,
Dacă n-are frumos, pupă și mucos.
Că precum
Bărbat bun și usturoi dulce nu se poate
Așa și nu se poate
Lânoasă și lăptoasă și grasă,
Să vie și devreme acasă.
Că nu se poate iar
Moarte fără bănuială
Și nuntă fără căială.

Și vine vremea să zică:
Din pricina lui Nicolai urâi și pe Sfântul Nicolai.
Dar însă
Rău este cu rău, dar e mai rău fără rău.
Că
Ceea ce săvârșește muierea, nimenea nu poate
săvârși.
Și prin urmare,
Cine-ncălecă măgarul,
Să-i sufere și năravul.
Că
Unde sunt oi, acolo-s și foi.
Ci
Cu Dumnezeu înainte.
Și
Cum ț-o fi partea.
Că
Ce e scrisa omului trebuie să o pătimească.
Fă și tu ce face toată lumea.
Și
Ori te însoară, ori te fă ostaș, ori fă-te călugăr.

POVESTEA ĂLUIA

Mulți doresc singurătatea, dar eu de ea sunt sătul,
I-am cunoscut bunătatea, mi-a venit acră destul.
Un om singur într-o casă șade ca un surd și mut,
Mănâncă fără de masă, doarme fără așternut;
Când pleacă din cas-afară, drumu-i e fără soroc,
Umblă ca un pierde-vară, zăbovind din loc în loc,
Prânzește unde-i e foame, mănâncă ce o afla,
Unde înserează doarme, așterne ce s-o-ntâmpla,
În case familiare cu văz bun nu-l priimesc,

E grețos la fiecare, deși-n față îl cinstesc.
De s-ar purta cât de bine și d-ar umbla ca un sfânt,
Tot îl defaimă orcine și îi zice paște-vânt.
Fieștecare își teme nevasta, fata de el
Și se sfiește să-l cheme să petreacă-n vreun fel.
El cât de mult să postească și să umble nemâncat,
Mațele să-i ghiorăiască, tot îi zic că e-mbuibat.
De să duce la vro treabă mai des unde sunt femei,
Curtezan îl fac în grabă, ș-își râd de el între ei.
De să duce la primblare, umblă singur ca un cuc
Și privește cu jind mare la câți de brațet se duc.
Unde vede vro figură, vro tânără, vrun pantof,
Stă, să uită, cască gura și se alege cu of!
Acasă iar dacă vine, trăiește cu totul prost,
Rareori mănâncă bine, mai mult uscături și post.
Când e bolnav, n-are cine un pahar apă să-i dea,
Moare până când îi vine un cunoscut a-l vedea.
De are bani, tot găsește câte un mai doritor
Și vine de-l lingușește, să-l lase moștenitor;
Iar de este sărac moare cu zile din necătat,
De patru, fără plânsoare, în groapă e aruncat
Și se pierde după lume, ca o pulbere în vânt,
Neamul său și al său nume merge cu el în mormânt.
Nu-i rămâne în viață pomenire c-a trăit,
Trăiește fără dulceață, se duce cum a venit.
Iată dar singurătatea, pe care mulți o slăvesc,
Asta e, zic, bunătatea traiului filosofesc.
Fie, fie dăruită dintru tot sufletul meu
Aibă-o cui e dorită, mai mult nu o voiesc eu.
Cu Dumnezeu înainte, îmi iau inima în dinți,
Mă-nsor, cunună, părinte, și zică-mi toți că n-am minți.
Cunoscut și știut este c-am mai fost căsătorit,

Am ținut două neveste și nici una n-a murit.
Una mă lăsă pe mine, pe una o lăsai eu,
De am trăit rău sau bine, să ne ierte Dumnezeu.
Șapte ani trăii cu una și mereu m-am judecat,
Gâra-mâra totdeauna, dar în sfârșit am scăpat.
Cu a doua făcui casă și la al zecilea an,
Vrând să se facă mai grasă, mă urî ș-îmi fu dușman.
Sărace fuseră toate, săracă și acum iau.
Cu doar, c-o fi și cu poate peste mai bine să dau.
Dar însă deloc nu-mi pasă orșicum d-oi nimeri,
Unde o ieși să iasă, sunt deprins a suferi.
Ca un soldat ce-n războaie mai de multe ori a fost,
N-are frică și nevoie ca acel recrut și prost.
Cine n-a umblat cu armă, i-e frică-n mâini să o ia,
În ochi îi e ca o spaimă, îl mănânc câinii cu ea.
Iar cel învățat îndată o ia ș-o are de joc,
Se aprinde și stă gata se intre cu ea în foc;
Îl vezi cu fruntea semeață peste armați tăbărât,
Pe moarte or pe viață, nu-i pasă, e hotărât.
Așa și cel ce se-nsoară ș-a tras danțul căsnicesc,
L-a doua ș-a treia oară, frici, spaime nu-l îngrozesc.
Gâra-mâra nu-l sfiește, cântecele i se par,
Când se-nvață ș-îi lipsește, duce dorul l-al lor rar.
Omului de orce bine îi vine îmbuibături,
De dulcețuri greață-i vine, dorește și acrituri.
Pelinul amar ca fierea ca o doftorie-l ia
Și mai cu gust decât mierea pe nemâncate îl bea.
Mângâierea așa iară satură, des când o vezi,
Ș-începe a fi amară, de n-o fi și ceva sfezi,
Că unde sunt iubiri multe, sunt și multe-ntristăciuni,
Ca plânsurile la nunte și râsul la-ngropăciuni.
De când lumea, asfel toate a fost și vor fi cum sînt,

Nici s-a putut, nici se poate împotrivă-le cuvânt;
Cui dar pielea să-nfurnică nevastă-n casă să-și ia,
S-o lase cui nu i-e frică să tragă danțul cu ea;
Dar nici ne-nsurat, în urmă, să umble prin sat hârbar,
Că-și găsește de îi curmă drumul din sat vreun par;
Pentru că-n Sfânta Scriptură e-nvederat și citim,
Unde dă învățătură în lume cum să trăim.
Ca una din trei la număr să-și aleagă cinevași:
Or însurat, or călugăr, or să se facă ostaș.

Iubite tată!
Toate fonfoloagele
Își aștept noroacele.
Și
Măgarul se vinde tot în oborul armăsarilor.
Ș-acolo
Și pentru calul șchiop se găsește surugiu.
Dar
Cioara în loc de privighetoare nu se poate vinde.
Că
Unuia îi place popa, altuia preoteasa și altuia fata popii.
Și
Gustul dispută n-are.
De aceea zice:
Caută muiere să-ți placă ție, iar nu altora.
Și
Cu funia altuia nu te lăsa în puț.
Că
Nu e frumos ce e frumos, ci e frumos ce îmi e frumos.
Și
Nu este bun ce este bun, ci este bun ce-mi place mie.

Dar însă
Ce-mi e drag fuge de mine
Și urâtul calea-mi ține.
Ș-apoi
Cine cade de sine
Să plângă i-e rușine.
Că
Nebunul pe mai-marele său nu-l cunoaște.
Țara piere de tătari și ea bea cu lăutari.
Și
Totdeauna gâra-mâra și trai cu vătrai.
Nu crede, bărbate, ce vezi cu ochii, ci crede ce-ți spui eu.
Muierea
Îți judecă pe dracul și ți-l scoate și dator.
Și
Atunci îți iei ale trei fuiere și lumea în cap.
Și
Te duci opt cu a brânzii.
Sau
Te duci unde au dus mutul iapa și țiganul cârlanul.
Că
Muierea a-mbătrânit pe dracu.

POVESTEA VORBII

Oareunde iară bărbați și neveste
Au mers să pețească, obicei cum este;
Priviră, văzură, vorbiră de fată
Și se învoiră cu mumă, cu tată.
Acuma rămase să bea aldămașul
D-alde cuscru, socrul și de alde nașul.
Așa el și zise: — Draga tatii fată,

Du-mi-te de scoate nițel vin îndată.
Ea luând o oală, o spălă, o șterse
Și în grab cu dânsa în pivniță merse.
Dacă văzu tat'-său că prea zăbovește,
Mumi-sii îndată zicând poruncește:
— Du-te curând, dragă, dumneata de scoate,
Că, pe cum bag seamă, copila nu poate.
Mergând ea, găsește în plâns pe copila
Și privind la dânsa i s-atâță mila,
Se sperie,-ntreabă: — Ce ai, drăguliță?
Ia spune-mi și mie, spune-mi, măiculiță.
Atunci fata-ncepe și îi zice: — Mamă!
Acum, cum vezi bine, mă mărit să cheamă,
Așa, să zic dară, o și făcui asta,
Ș-am rămas grea-ndată, ca toată nevasta.
Am făcut acuma, să zic, și pruncuțu
Și îi puse nașu numele Vlăduțu;
Îl vezi gras la față, frumos ca un soare,
Crește, se înalță, merge ș-în picioare;
Umblă și aleargă, să joacă prin curte,
Cu izmene albe și cu haine scurte,
Încalecă bățul, sare tăietorul,
Se duce îndată, apucă toporul,

Abia îl râdică, pe umăr îl pune
Toporul greu foarte puterea-i supune,
Neputând să-l ducă, cade, îl doboară,
Îi retează gâtul și aci-l omoară.
Aceasta când zise, începu să strige:
— Of, Vlăduțu mamei! moartea ta mă frige,
Inima-mi rănește, viața-mi scurtează,
Că n-o să mai poată mama să te vază.

Muma cum aude plânsul fiicei sale,
Și ea se pornește să strige cu jale:
— Of! vai! Duțu mamii! of, drag nepoțele!
Prea avuși în lume zile puțintele!
Tatăl logoditei, văzând că acuma
Cu vin nu mai vine nici fata nici muma,
Pleacă după ele,-n pivniță se duce
Să vază ce este, vin de ce n-aduce.
Și dacă le vede plângând amândouă,
Începu să-ntrebe: — Ce vă este vouă?
De ce e vă plânsul? spuneți-mi și mie!
Minunea ta, Doamne, asta ce-o să fie?
Atuncea și muma și fata se puse
Și îi povestiră cele de sus spuse.
Aceste cuvinte auzind și dânsul,
Cu ele-mpreună porni și el plânsul:
— Of! of! vai de mine! cum ne calcă focul!
Of! cum, nepoțele, te omorî jocul!
Făcut, crescut gata, scos din tot necazul,
Cum nu trăiși încă să-ți mai văz obrazul!
Așa ei grămadă rămâind să plângă,
Făcură pe oaspeți la ei să se strângă.
Dacă îi întreabă și le spun pricina,
Le-au răspuns cu toții: — A voastră e vina,
Căci lăsați toporul încolo-încoace,
Ca să-l ia copilul, cu el să se joace;
Dacă tăieți lemne, nu-l băgați în casă.
Plângeți dar acuma, nouă nu ne pasă.
Iar unul dintr-înșii vrând să-i mai mângâie:
— Lăsați, — zise — frate, plânsul să rămâie,
Casa nu vă spartă c-a murit băiatul,

Sunteți încă tineri ș-o să faceți altul.
Un vecin, l-aceste ce prin gard privise
Și auzând toate, către dânșii zise:
— Unde a tunat de v-a adunat!

Dar însă
Nu trebuie să râdem de zidirea lui Dumnezeu.
Că
Cine a făcut pe bunul
A făcut pe nebunul.
Și
Cine a făcut pe bogatul
A făcut și pe argatul.
De aceea să nu zicem:
Urât tată l-a făcut (sau a avut).
Și
După ce e prost, îl cheamă și Vladu.
Și
După ce e urât, bea și tutun.
Și
Parcă e lovit peste obraz cu leuca.
Și
L-a băgat mumă-sa în ladă și l-a mâncat moliile.
Că adesea
Mai multă înțelepciune găsești în fețele
cele urâte decât în cele frumoase.
De aceea
Nu te uita-n pocitura-i,
Ci vezi ce iese din gura-i.
Dar
Unde e minte multă, e și nebune multă.

POVESTEA ĂLUIA

Povestesc că unui nevasta murind
Și plin de-ntristare văduv rămâind,
Se însură iarăși ca un om sărac,
Socotind la jalea-i să-și găsească leac:
Luă o fetică care îi plăcu
Și ca cu întâia casă își făcu;
Ei trăia prea bine, că ea îl iubea
Și el pentru dânsa prea mult se robea;
Decât despre alte câte îi făcea
De-l mulțămea una, alta nu-i plăcea;
Mai cu seamă lapte dulce când mânca,
Deloc, niciodată el nu se-mpăca,
Ci oftând adesea în sunet vorbea:
— Nu știu răposata ce fel îl fierbea,
Că de când, sărmana, o am îngropat,
Lapte fiert o dată cu gust n-am mâncat!
Biata lui nevastă, asfel de cuvânt
Auzind adesea răsunând în vânt,
Se mira săraca cu ce îngrijiri
Să-l fiarbă mai bine, s-aibă mulțămiri!
Spăla, freca vasul, punea, îl fierbea,
Păzind să n-afume ș-în foc să nu dea,
Dar geaba, bărbatu-i la gust nu-i venea,
Tot pe răposata, oftând, pomenea.
Așadar, nevasta văzând și văzând
Că pe plac nu-i este orșicum făcând
În cele din urmă îl puse pe foc
Ș-il năpusti-n vatră, ne-ngrijind deloc.
Laptele dar singur fierbând ca uitat,
Dacă-l bătu fumul și în foc a dat,
Turnând îi aduse, și el cum sorbi

Plin de mulțămire către ea vorbi:
— Ah, draga mea! astăzi m-ai îndatorat
Cu laptele dulce, de când te-am luat,
Că uite întocmai acest gust avea,
Biata răposata oricând îl fierbea.
Dar cum făcuși, dragă? ce ai uneltit
Și așa de bine astăzi l-ai brodit?
Vezi dar, ține minte tot așa să-l faci,
Apoi totdeauna să știi că mă-mpaci.
Auzind nevasta zicându-i asfel:
— Apoi, bărbățele, — zise către el —
Eu după părerea-mi am greșit acum,
Că nu purtai grije să nu ți-l afum,
Fiindcă cu treaba pe foc l-am uitat
Și gustând în urma îl văz afumat,
Ba îmi era încă că o să mă cerți
Și vream de greșală să cer să mă ierți.
Bărbatu-i răspunse: — Nu știu ce-ai făcut,
Decât știu atâtă, că azi mi-a plăcut;
Și cu aste vorbe mă faci nătărău,
Că la ce-mi e gustul să zici că e rău;
Nu voi niciodată să m-aibi de nebun,
Ci ce zic că-mi place, zi și tu: e bun,
Și nu-mi spune mie c-ai făcut greșeli,
Că cu așa vorbe nu poți să mă-nșeli;
Gându-ți niciodată nu l-oi sfinți eu,
Ca să nu-mi fierbi lapte după cheful meu;
Așa îl voi tocmai cum fuse acum,
Și curs în foc fie și, cum zici, cu fum.
Biata lui nevastă pe loc o sfecli,
Gândind că cu pumnii o va năvăli;

Decât cu tăcerea care o făcu
Îl aduse-n stare și el de tăcu.
    Zicând:
Lasă să ningă, să plouă, numai vreme
                                        rea să nu se facă.

    Dar tu, copilul meu,
Să-ți iei nevastă de casă,
Nici urâtă, nici frumoasă.
    Că
N-o să o pui cadră-n perete.
    Nici
N-o să o atârni cercel la ureche.
    Nici
N-o să o scoți în târg de vânzare,
    Ci
Să-ți ei nevastă de potriva ta.
    Precum am mai zis, adică:
Cum e sacul, și peticul.
    Și
Cum e tingirea, și capacul.
    Că
Ce nu-ți este de potrivă,
Îți va fi tot împotrivă.
    Nici,
După gustul altora să nu-ți alegi nici materie,
                                        nici nevastă.
    Ci
E destul să-ți placă ție.
    Iar nu ca acela:
În hatârul dumneavoastră,

Iacă m-arunc pe fereastră.
    Ca țiganul care
În hatârul prietenului său s-a spânzurat.
    Cum a zis unul:
Că a greșit croitorul,
S-a spânzurat spoitorul.
    Ci tu
Ești stăpân pe capul tău,
Or pe bine, ori pe rău.
    Că
Voia este la tine
Ca să faci cum îți vine.
    Cum zice vorba:
Mie nici nu-mi intră în pungă, nici nu-mi iese.
    Eu știu că
Silita căsătorie e frigură de Livie.
    Numai
Nu face din capul tău calendar.
    Ci, când vei să te-nsori,
De ești tu viță de jos, să nu iei neam de sus,
ca să nu-ți zică: scoală tu, să șez eu.
    Și
De n-ai bani, nu lua cu zestre, ca să nu-ți zică:
taci tu, să vorbesc eu.
    Ci
Ia-ți nevastă săracă ca să-ți zică: fă ce știi tu.
    Și atunci
Nu vă scoateți ochii unul altuia.
    Ci
Trăiți ca în sân de rai.
    După.

DESPRE NEUNIRE ȘI NEÎNȚELEGERE

Boii uniți la pășune
Lupul nu-i poate răpune.
    Și
O nuia în mână lesne se-ncovoaie,
Dar când sunt mai multe se frâng anevoie.
    Și
Oaia retrasă din turmă
Lupii o iau după urmă.
    Și
Vai de acea însoțire
Unde nu este unire!
    Că
Nu poate fi nălbitorul
Tovarăș cu văpsitorul.
    Nici care
Va s-o-nnegrească din albă,
Va și mâini albe să aibă.
    Și
De va fi să nu voiască
Muierea să plămădească,
Șade, cerne până mâine
Și tot nu frământă pâine.
    Și
Să muncește, s-amărește
Și nimica nu-i sporește.
    Și
Îl joacă cu viclenie
În ciur fără văcălie
    Zicând:
O, amărâții de noi,
Nu ne unim amândoi!

Că
Eu zic tunsă și el rasă,
Nu știu la ce o să iasă.
Și
Eu strig încât capul mi se descleiește
Și bărbatu-n lene abia mormăiește.
Unul zice:
Nu ne putem înțelege,
Un fel nu ni să alege.
Altul:
M-a înzăbălat muierea
Și mă joacă cum i-e vrerea.
Și
Mă fierbe în oală seacă,
Zi, noapte, nu va să tacă.
Of!
Și ca gheonoia copaciul
Mă ciocănește ca covaciul.
Când se necăjește.
Strigă și țipă ca din gură de șarpe,
De mă iau fiori din creștet până-n talpe.
Și
Zbiară tocmai ca o proastă
Parcă-i pune sula-n coastă.
Blestemând:
Doamne, ia-mi moartea și zilele bărbatului meu.
Că
Nu poci scăpa de el ca de dracul.
Și eu nu-i zic decât:
Ci mai zi, zice-ț-ar popa la cap.
Și orunde mă duc
Se ține după mine (n-ar fi să mai zic),

Întocmai ca dracu după copilul mic.
S-a lipit de mine ca scaiul de câine.
    Și
De prea mult ce mă iubește,
    Ca cocoșul mă chiorăște.
Mă chiorăște parcă va să mă împuște.
    Cum zice vorba:
Nici nu te lasă să te prăpădești,
Nici nu te lasă ca toți să trăiești.
    Că
M-a îmbătrânit, mi-a scos peri albi.
    Și ea
Șade tot abanos, țapăn și vârtos.
    Că
Dracul cât trăiește nu îmbătrânește.
    Și
Drac mort n-a văzut nimenea vrodată.
    Se vede că
Are nouă suflete ca pisica.
    Iar mie
Ziua și noaptea îmi roagă moartea.
    Iacă
Niște zile amărâte,
Necăjite și târâte.
    Dar într-o zi
Era să lepede potcoavele.
    Și
I-a avut Dumnezeu de știre,
Și puțintică norocire.
    Că
A zis hopa și a sărit groapa,
Dar de mult era să-i cânte popa.

Și
A dat mâna cu moartea.
Dar
N-a dat zapis cu Dumnezeu.
Eu știu însă,
Dacă moare nevasta mea, se duce lumea jumătatea,
Dacă mor și eu, se isprăvește lumea.
De aceea
Rabdă, inimă, și taci, că n-ai altă ce să faci.

POVESTEA CÂNTECULUI

O, răbdare sfântă, baz mântuitor,
Liman de scăpare tu ești tuturor!
Din copilărie tu mă-mbrățișași,
La toată nevoia lupta-ți protejași.
D-orce-mprejurare tu mă izbăviși
Ș-orce veninare tu mi-o îndulciși.
Multele-mi necazuri a ți le descri,
Îți sunt cunoscute, nu mă părăsi.
Tu și la-nsurarea-mi cu mine veniși
Și multele valuri mi le stăviliși.
Râuri de necazuri, ce vrea m-a-neca,
Le puseși hotare a nu mă călca!
Furtuni când bătură, mă adăpostiși,
Vrăjmași se sculară și îi risipiși;
M-ai trimis cu gându-n veacul bătrânesc,
Ca să-l iau de pildă, să mă răcoresc;
Mi-ai pus de icoană pre câți te-au urmat,
Câți te-mbrățișară și au triumfat;
Scorpii, șerpi, bălauri ei au biruit,
Tu le-ai dat putere, și s-au izbăvit.
Răbdare! răbdare! zid sprijinitor!

Îmi cunoști consoarta, vezi că îmi dă chin,
Vino și mă scapă de cumplit suspin,
Nu-mi zugrăvi plată, desfătări cerești,
Nu poci să mai sufer zile tiranești.
Pentru ne'nțelegeri amărât trăiesc,
Ah! viața-mi scurtă rău o cheltuiesc!
Vezi dacă să poate stavilă să pui,
Să-mi râdici nevoia, că-ndreptare nu-i.
Soarta-mi împilează viața la pământ,
N-am trai, n-am odihnă, n-am nici crezământ.
O, răbdare sfântă! dă-mi a imita
Ș-a lua de pildă chiar numirea ta.
Solomoane drepte, tu pilda ne-ai scris,
Tu cu-nțelepciunea ai cântat ș-ai zis:
Leii și bălaurii tot se îmblânzesc.
Iau de-nvățătură, se domesnicesc,
Iar a relii boală n-are nici un leac,
N-are îmblânzire, ea e crudă-n veac,
Ca vierme ce roade pomi verzi și copaci,
Ca rugina fierul, și n-ai ce să-i faci;
De consoartă bună câți sunt norociți,
Le sunt cununi scumpe, viez liniștiți.
Eroă răbdare! dă-mi un bun răspuns,
Nu-mi curma viața, vezi cum am ajuns!
Nu mai am putere, viața nu-mi răpi
Și petec de petec nu mi-o tot cârpi.
Știe Cel puterenic cât d-amărât sînt,
Care soarte-mparte la toți pre pământ.
Știe ce consoartă e pre capul meu,
Care îmi răspunde ca un dumnezeu.
Prin răbdare, zice, vă veți mântui
Despre câte rele vă veți bântui.

Vino, dar, răbdare, vino, nu-nceta,
Vino, că prin tine voi înainta.
Trista mea viață tu o sprijinești,
De orce ispite tu mă mântuiești,
Tu mi-ai fost și școală, tu învățător,
Te-am avut în patimi ca un protector.
Ale tale sfaturi mi-au fost de folos,
Mi-ai dat mângâiere-n timpul dureros,
Tu pe câți te-ascultă așa-i îmbunezi,
Le dai cerești daruri ș-îi încununezi
Nu-n flori împletite ce se veștejesc
Și putrezitoare, lucru pământesc,
Ci de raze sfinte luminând mereu,
Drept răsplată bună de la Dumnezeu.
O maică răbdare! nu mă părasi,
Tu îmi ești sperarea sprijin a-mi găsi.
Sunt pierit atuncea când mă vei lăsa
Fii-îmi mie razim și nu-mi va păsa.
Voi să mor cu tine, să mă-ncununez,
Cu tine-n braț viața-mi voi să o-ncetez.

Așa e omul,
El de boală pătimește
Și p-alți de leac sfătuiește.
Însă
Găina-ntr-un loc cotcorogește
Ș-într-alt loc oul se găsește.
Și
El într-un fel o ursea
Ș-altfel ieși la văpsea.
Căci
Urșii c-ursul ursăresc
În danțuri nu se lovesc.

Vorba e că
Joci cu tichia chelului,
Ajungi și tu-n felul lui.
Adică:
Cu cel ales, ales vei fi,
și cu cel îndărătnic te vei îndărătnici.
(*Psalm*. David)

PROVERBURI TURCEȘTE CU ROMÂNEȘTE

(Să se știe că, la cele mai multe vorbe,
turcii tonul îl au la sfârșit)

Ectiini bicersân, ettiini bulursân.	Ceea ce semeni seceri, ceea ce faci găsești.
Damlaia, damlaia, gheol olur.	Picând, picând, baltă să face.
Fudul olan diușchiun calâr.	Cine să mândrește rămâne scăpătat.
Ișten artmase dișten artsân.	Din lucru de nu-ți prisosește, din dinți mai oprește.
Danișan daa așar.	Cine întreabă munți sare.
Uslu olan rahatlanâr.	Cine este liniștit se odihnește.
Az caz, uz caz, boiungeac caz.	Puțin sapă, neted sapă, după statu-ți sapă.
Az sadaca cioc belea savdârâr.	Puțină milostenie de multe nevoi scapă.
Gailesiz baș bostanda biter.	Cap fără de griji la bostan crește.

Chemicsis dil chemic cârar.

Coructan petmez olur.
— Neilen? — Sabârâlen.
Sabâr selemettrâr.
Tuzlan ecmec hazâr iemec.

Musafir umduunu iemes,
bulduunu ier.

Ișin iocse șeit ol, paran
ciocse chefil ol.

Dud iapraândan atlaz olur.

Muft sirche baldan tatlâlâdîr.

Iochiuze boinuz ve cușa
canat iuc deildâr.
Chiopec chiopei iemes.
Iatan ilana basma.

Chendi iazâsână ocumaian
eșee benzer.

Ichi reiz ghemii battârâr.

Bacșiș ia verese icen ichi
cheret sarhoși olur.
Chioriun istedii nedâr?
(Ichigheoz.)

Limba fără oase oase
sfărâmă.
Din aguridă miere se face.
— Cu ce? — Cu răbdarea.
Răbdarea e mântuire.
Pâine cu sare e gata
mâncare.
Oaspetele nu mănâncă ce
gândește, ci mănâncă ce
găsește.
De n-ai treabă, fă-te martor,
de ai bani mulți fă-te chezaș.
Din frunza de dud atlaz se
face.
Oțetul degeaba e mai dulce
decât mierea.
Boului coarne, pasării aripi
povară nu sunt.
Câine pe câine nu mănâncă.
Nu călca șarpele care
doarme.
Cine nu-și poate citi scri-
soarea lui, măgarului să
aseamănă.
Doi cârmaci o corabie o
îneacă.
Cine bea în cinste or în
dator să îmbată de două ori.
Cererea chiorului ce este?
(Doi ochi.)

Dișin aardââ ierde dil docanâr.	La măseaua care doare limba atinge (totdeauna).
Iuriuzgheara tiuchiuren iuziune tiuchiuriur.	Cine scuipă în vânt, în obrazul său scuipă.
Acâllâ dușman acâlsâs dostan eidâr.	Vrăjmașul înțelept e mai bun decât prietenul fără minte.
Insan eti ve derisi hici bir șee iaramas.	Carnea și pielea omului nu sunt bune de nimic.
Annaiana, bir sivrisinec sazdâr, annamaiana, daul, zurna azdâr.	Celuia ce înțelege, un țânțar îi e trâmbiță, celuia ce nu înțelege, tobe, surle sunt puține.

DESPRE IUȚEALĂ, MÂNIE ȘI POSĂCIE

El chiar singur a stricat
Și iar el s-a mâniat.
    Și apoi
Dă și cu coasa și cu gresia.
    Nu judecă,
Unde o ieși să iasă.
Ori că tunsă, ori că rasă.
    Că
Focul când se încinge
Anevoie se stinge.
    Însă
Cine se iuțește curând ostenește.
    Și
Cine să oțetește, să bea oțet să-i treacă.

Că
Cela ce se pripește adesea se poticnește.
De aceea
Să nu te pripești, că o greșești.
Totdeauna
Măsoară de multe ori și croiește o dată.
Însă
Sunt firi între firi, de nu știi cum să te miri.
Unul
Șade posac și tăcut,
Parcă este surd și mut.
Parcă i-am fript șerpi pe burtă.
Parcă i s-au înecat corăbiile.
Parcă toată lumea i-e datoare.
Parcă mi-a tors și nu i-am plătit.
Parcă i-a murit curca cu oul în cuib.
Parcă tot îi plouă și îi ninge.
Parcă i-am tăiat lefeaua.
Parcă i-am tăiat apa de la moară.
Parcă i-am tăiat iapa de la gard.
Parcă își jelește părinții.
Când râde, soarele răsare,
Când se necăjaște, tună și fulgeră.
Își pierde și cumpătul și umbletul.

POVESTEA VORBII

Unul trecând un râu mare, când vru carul a-și suci,
Cu-ntâmplare deodată rupe oiștea aci.
El necăjit stă, se uită, fluierând și înjurând,
Își dă palme, bate boii, dă-n car și-n toate de rând;
Dup-aceea ca s-o lege o funie de tei ia
Și începe să o scuipe, s-o poată ceva muia,

Dar, din contră, și l-aceasta înjura, se necăjea,
Că cum vrea el să o moaie, scuipatul nu-i ajungea;
Iar un om ce sta deoparte și la dânsul se uita
Începu de el să râză, zicând: — Vai de mintea ta!
Mă! omule, dar nebun ești? Moaie funuia în râu!
Ce tot stai și scuipi din gură, când ț-e apa pân' la brâu?
— Da, bine zici, — el răspunse — că mai știu ce fac și eu!
Parcă-mi lipsește o doagă, acum la necazul meu.

*

Unii de necaz când dau
Pierd și mintea ce o au;
Iar alți de el nu mai scap
Și tot au simțit în cap.

DESPRE IUȚEALĂ ȘI MÂNIE IARĂȘI

Omul îndărătnic toate d-a-ndaratele le face.
Tu umbli să-l îmblânzești
Și mai rău îl îndrăcești.
El
Pentru o muscă își dă palme.
Și
Pentru un purice își arde plapoma.
Pentru un șoarece,
Lasă să arză și moara,
Numai soarecii să moară.
De aceea zice:
Răul ce ș-îl face omul singur, nimenea altul
n-ar putea să i-l facă.

Că
Oțetul tare vasul său ș-îl strică.
Omul îndărătnic
Ce apucă se usucă.
Și
Toate d-a-ndaratele îi merg.
Adică:
După ploaie, chepeneag.
Și
După moarte, cal de ginere.
El nu știe că:
Toată graba strică treaba.
Și
Cine se grăbește curând ostenește.
Iar
Încet, încet, departe ajungi.
Că
Lucrul bun anevoie se dobândește.
Și
Cu încetul se face oțetul.
Și
Copacul mare dintr-o așchie nu să taie.
De aceea,
Nu te grăbi ca fata mare la argea
și ca văduva la măritat.
Ci
Cu răbdare și cu tăcere
Se face agurida miere.
Că niciodată
Două pietre tari nu pot măcina bine.
Iar
Cine să iuțește la mânie pentru orce fie,
e dobitocie.

De aceea
Nu fii iute ca piperul în toată vremea.
Și
Nu umbla cu țifna în nas.
Nu fii ca
Văcarul care s-a mâniat pe nevastă și
nasul ș-a tăiat.

POVESTEA VORBII

Un vacar adese tot se mânia,
De care sătenii nimic nu știa;
Așa el odată iar s-a mâniat
Și o zi întreagă nimic n-a mâncat.
Seara dacă vine la nevasta sa,
Cu părere-n capu-i că lumii păsa,
O-ntreabă, zicându-i: ce zicea prin sat?
Le păsa de dânsul, căci el n-a mâncat?
Nevasta lui, care era ca și el,
Prea cu minte mare, ca de copăcel,
Îi zise: — Zău nu știu, ei nu mi-au vorbit,
Poate și pe mine s-o fi necăjit,
Că orcâți cu carul pe la noi trecea
Asupra-mi nici ochii nu ș-îi întorcea,
Ci-și biciuia caii, boii își bătea,
Ca când de la dânșii necazu-și scotea.
— Fie! — el zise — tot nu mă împac,
Nu mănânc nici mâine, ca să vezi ce fac.
Așa el se duse, ca un sec și prost,
Și ținu, săracul, ș-a doua zi post.
Seara iar întreabă ce au zis de el
Și ea îi răspunde tot în acel fel.

El iar se-ntărâtă, cum o auzi,
Și: — Nu mănânc — zise — nici a treia zi.
Dar răzbindu-l foamea n-a mai întrebat,
Ci îi părea miere codrul cel uscat.

Prin urmare dar,
S-a mâniat rău pe sat
Și trei zile n-a mâncat.
Și
Le-a făcut-o pe piele.
Că
Nu mai putea de dânsul.
Însă,
Omul îndărătnic și pizmaș ca racul
își mănâncă carnea singur.
Îl auzi strigând:
Nu mă plec, d-aș ști că m-aș târî
cu inima pe pământ.
Omul răutăcios și necăjicios,
De nu poate strica altui, își strică luiși.
Ca
Ursul când n-are de mâncare își mușcă din labe.
Muierea rea singură își dă palme ș-își bate capul de pereți.
De vreme ce pe
Muierea înțeleaptă o bate cineva și i-e rușine să plângă,
Iar muierea rea numai dintr-o vorbă ardică mahalaua în cap.
Țipă ca când o belește cineva de vie.
Și
Ca când îi frige cineva șerpi pe inimă.
Și
În necaz că i-a zis neroadă ș-a tăiat din rădăcină coada.

CUPRINS

POVESTEA VORBII

Unuia sătean odată muierea i s-a-necat,
Când la un râu împreună cu altele s-a scăldat.
El cu o prăjină-n mână în vârfu-i cu cârlig pus
Se ducea tot căutând-o pe cursul apei în sus.
Altul trecând îl întreabă ce tot umblă căutând;
El spuindu-i totdodată își ceru și sfat, zicând:
— Mi s-a-necat, frățioare, nevasta colea mai jos
Și cum să o găsesc nu știu, că caut fără folos.
— Bine, — acela răspunse — ce cauți pe râu în sus?
Că apa-ncolo la vale trebuie să o fi dus.
— Nu crez, frate, — el zise — să fi mers pe apă-n jos,
Că ea cât trăia în viață toate le făcea pe dos,
Și socotesc că și moartă d-a-ndaratele s-a dus
Și trebuie prin urmare s-o caut pe apă-n sus.

CUPRINS

DESPRE AMICIE SAU PRIETENIE

Timpul trece cu azi, cu mâine,
Iar vecinul rău tot rămâne.
    Însă
Cine a aflat în lume prieten adevărat,
El o comoară bogată-n viața sa a câștigat.
    Căci
Pe câți îi credem de prieteni
Ne sunt ca niște cunoscuți,
Numai din vedere văzuți.
    Iar
Pe câți îi numim cunoscuți
Ne pot fi vrăjmași nevăzuți.

Cei mai mulți sunt
Prieteni ai mesii, iar nu ai nevoii.
Care zice:
Îl cunosc ca pe un cal alb.
Ș-aleargă să te-ajute-n grab.
Iar nu care
Se răspândesc ca potârnichile.
Zicând:
De-l voi mai vedea o dată, se face de două ori.
Zice un proverb:
Cuiul cel nou scoate pe cel vechi afară.
Însă
Niciodată pentru un prieten nou câștigat nu lepădă pe cel vechi.
Că
Prietenul vechi este ca vinul, care pe cât se învechește
p-atât mai cu gust să bea.
Prieten adevărat este acela cate te sfătuiește spre bine,
iar nu care îți laudă nebuniile.
Precum zice alt proverb:
Dacă din nenorocire ai prieten nerod, tu fii înțelept.
Iar de este
Bun ca pâinea a bună, îi iei îmbucătura din gură.
Zice alt proverb:
Dacă prietenul tău este miere, tu nu umbla să-l mănânci tot.
Cum a zis unul:
Tu zici că-mi voiești binele și mă-nghimpi ca albinele.
Prietenul la vreme de nevoie se cunoaște.

POVESTEA VORBII

Doi prieteni împreună la un drum călătorind,
Un urs le ieși-nainte, cu groază spre ei viind.
Unul dintr-înșii, de frică, văzind ursul furios,

Se sui și se ascunse sus într-un copac stufos;
Cellalt, într-acest pericol singur dacă s-a văzut,
S-a-ntins la pământ îndată și în mort s-a prefăcut.
Ursul dar totdeodată asupra lui cum sosi,
Pe la nas, pe la ureche, se plecă a-l mirosi;
Iar el își ținu suflarea, să nu-l simță că e viu,
Că ursul mort nu mănâncă, după cum zic cei ce știu;
Și așa, de mort gândindu-l, cum sta nesuflând lungit,
Nicidecum neatingându-l, l-a lăsat și a fugit;
Iar prietenul său, care sta în copacul stufos,
După ce se duse ursul, l-a-ntrebat, dându-se jos:
— Ia spune-mi, mai frățioare, ursul ce lucru-ți șopti
Când se puse la urechea-ți? (Și-ncepu a hohoti.)
— Mi-a poruncit — el răspunse — să țiu minte să păzesc
Și c-un prieten ca tine să nu mai călătoresc.

DESPRE PRICINI DE JUDECĂȚI

Judecata e în capul omului.
    De aceea zice:
Pune-ți căciula înainte și te judecă singur.
    Că
Judecătorul când ț-e protivnic, cu cine o să te judeci?
    Dacă va, și
Face hatârul corbului ca să învinovățească porumbu.
    Și
Cine plânge înaintea judecății își pierde lacrimile.
    Că, de e vinovat,
Îl întinde ca pe o opincă scurtă.

Și
Îl poartă pe la icoane.
Sau
Îl poartă de nas pe unde îi place.
Că
Șchiopătura oilor e bucuria lupilor.
Pentru că
Lupii totdeauna se bucură în timp de furtună.
Că
Două ouă când se tot ciocnesc, unul trebuie să se spargă.
Însă
Gardul cu proptele bune
Nu cade-n timp de furtună.
Și
Cine dă din mâini nu se îneacă.
Că
Darea trece marea.
Și
Aurul deschide raiul.
Și
Sabia de aur taie mai mult decât cea de fier.
Ci
Bate-te cu săgeți de argint, de voiești să biruiești.
Că
Banul e ciocoi de uși multe,
Are trecere-n orce curte.
De aceea
Or să fii cu miere-n gură, or cu mâna-n buzunar.
Că totdeauna
Bogatul greșește și săracul cere iertăciune.
Deși

Dreptatea iese ca untdelemnul dasupra apei.
Dar
Mai bine o învoială strâmbă decât o judecată dreaptă.
Căci
Dreptul totdeauna umblă cu capul spart.
Ș-apoi
— Cine ț-a scos ochii? — Frate-meu. —
D-aceea ț-a scos așa adânc.

POVESTEA ĂLUIA

Țiganul când a ajuns împărat
Întâi pe tatăl său a spânzurat.
Că
Prieteșugul judecătorului e pe genuche.
Dar însă
Corb la corb nu scoate ochii.
Și
Dacă vei să nu scârție carul, unge osia.
Că
Dacă o ungi, merge mai bine.
Cum a zis unul:
Carte nu știe, dar calcă popește.
Cum a zis altul:
Știe bine vlădica
Pe cine ia de chică.
Că
Dacă pui untdelemn în candelă îți va lumina.
Și
Când pui piemn mai mult, se face mămăliga mai mare.
Pentru că
Boul nu treieră cu gura legată.

Și
Cine slujește altarului, din altar mănâncă (Apost.).
Și
Cine va să se roage sfântului duce lumânare și tămâie.
Și atunci
Olarului unde-i place, acolo pune mânușa.
Că rareori
Buturuga mică răstoarnă carul mare.
Ci mai bine
Fă-te cu dracu tovarăș până treci puntea.
Și
Zi că e laptele negru.
Decât să strigi:
Cu judecata, nu cu lopata.
Adevărat,
E știută că pricina nu ajută.
Dar
În țara orbilor cel cu un ochi este împărat.
De multe ori
Rămâi bătut, ocărât și cu banii dați.

POVESTEA VORBII

Primăvara într-un nuc,
Stând și cucuind un cuc,
Doi proști, cum îl asculta,
Porniră a se certa:
Pe unu-l chema Pălmuș
Și pe cellalt Ciomăguș.
Pălmuș privind la cuc sus
Și văzându-l spre el pus

Zise: — Or văzuși tu, mă,
Că cucu mie-mi cântă?
Ciomăguș zise: — Minți tu,
Că cucu-n nuc cum stătu
La mine-ntâi se uită
Ș-apoi atuncea cântă.
— Dar nu vezi — Pălmuș a zis —
Cu ciocu-ncotro e-ntins?
Dacă ție ț-ar cânta,
La tine s-ar și uita.
Ciomăguș se-ntărâtă
Și bâta îi arătă,
Zicându-i: — Nu-mi tot vrăji,
Că de mă voi necăji,
Cu asta-n cap te pocnesc,
Ai auzit ce-ți vorbesc?
Ț-am spus că când a cântat
Întâi în ochi mi-a cătat.
— Ce — e? tu să mă bați zici?
Tu pe mine? Na dar! — plici!
— Ce dai tu în mine, mă?
(Și ciomagu-și întremă)
Na! — poc! — Mă! — plici, șap! — Na! — buf!
Aolio! — Stăi! — Mă! Uf!
— Ho, ho, ce aveți de gând?
Strigă Bunea alergând,
Ș-apucând îi dăscălci.
Pe un, pe alt îmbrânci,
Pe amândoi ocărând,
Judecându-i și zicând:
— Fire-ați porci-de-câini să fiți!
V-ați pornit să vă sluțiți!

Pălmuș, aprins grozav foc,
Merge la zapciu pe loc,
Și spuind cum s-a certat,
I-a dat bani și l-a rugat
Ca, când îi va-nfățișa,
Să zică ca el așa,
Că cucul lui i-a cântat
Și să certe pe cellalt.
Ciomăguș, p-ascuns și el
Mergând în acelaș fel,
Pe zapciu unse pe bot,
Dând cât avea-n pungă tot,
Și să zică l-a rugat
Că cucul lui i-a cântat.
Deci când i-a înfățișat
Și jalba le-a ascultat,
Zapciul, puțin mișcând
Și genuchiul ardicând,
Supt saltea le-a arătat
Banii ce i-a fost ei dat,
Zicând: — Și un ș-alt mințiți
Și ca nebunii vă sfădiți,
Că cucul, să știți curat,
Numai mie mi-a cântat;
Și voi, zic, vă împăcați,
Să n-auz că vă certați,
C-apoi iau gârbaciul meu
Și vă împac cum știu eu.

Vezi așa,
Cine face ca mine, ca mine să pață.
Capul face, capul trage.
Unde nu e cap, vai de picioare.

Mulți zic că
Banul e ochiul dracului.
Și că
Banul te bagă afund, banul te scoate în und'.
Dar
Culcă-te pe urechea aia.
Și
Îi fi bun cât îi fi.
Căci
Bolnavul multe zice și sănătosul face ce știe.
Că
A băga mâna în miere și a nu-ți linge
degetele nu se poate.

POVESTEA VORBII

Două pisici dintr-o casă, surori, frați vei să le zici,
În cămară după masă intrând ca niște pisici,
Mirosiră, cotiliră din taler în taleraș
Ș-între altele găsiră și o felie de caș.
Sar amândouă deodată, asupra-i să grămădesc,
Pentru el vor să se bată, fac gură, se gâlcevesc.
Și una și alta rele, mârâia și miuia,
Să-l împartă între ele nicidecum nu se-nvoia.
Și ca să nu se mai certe merg la cotoi, cer la el
Ca prin dreaptă judecată să le-mpace la un fel.
Cotoiul, ca un cu minte, le-a zis: — Nu vă mai certați,
Ce folos mii de cuvinte? eu știu cum vă împăcați:
Care le împacă toate e cumpăna pre pământ,
Și împotriva-i nu poate nimeni să zică cuvânt.
Zicând aceste, apucă și cumpenele pe loc,
Ceru cașul să-i aducă, îl rupe drept prin mijloc,

Pune într-o parte ș-alta cașul cel în două frânt,
Înalță cu mâna-ndată cumpăna de la pământ;
Dacă vede că-ntr-o parte atârna mai greu nițel,
Ia din ceealaltă parte și mușcă ceva din el.
Îl pune iar, iar râdică, acum dincoaci greu văzând,
Mușcă și d-aci nițică, ca să potrivească vrând.
Apoi iar și iar și iară, când aci, când colea greu,
Vrând lor rău să nu le pară, el a mușcat tot mereu,
Pân' se sătură pe sine și lăsă părțile mici;
Atunci le potrivi bine și le dete la pisici.
Ele dar silite fură astfel a se mulțămi,
Dacă minte nu avură singure a-l împărți.

DESPRE OBRĂZNICIE ȘI CALICIE

Ce-mi este mojicul,
Ce-mi este calicul?
Unul ș-alt obraznic
Și în zi de praznic.
Că
Omul calic și obraznic
merge nepoftit la praznic.
El
Ca porcul dă năvală.
Dar și
Duce la tăvăleală.
De multe ori,
Ca oala, de mânușe
Ajunge după ușe.
Obraznicul este:
Lasă-mă supt pat, lasă-mă în pat.

POVESTEA VORBII

Un călător într-o vreme lângă un sat înserând
Trase aci la o casă, femeii sălaș cerând.
Femeia însă răspunse, zicând: — Nu poci, dragul meu!
Că bărbatul mi-e la moară și-s singură numai eu.
— Și ce vatămă — el zise — să priimești un drumaș,
Carele nu-ți cere alta, decât numai un sălaș?
— Adevărat, — ea răspunse — așa e după cum zici,
Că de te-oi priimi-n casă, nimică nu o să-mi strici.
Decât nu e cu cădere unei tinere femei
Să doarmă cu altu-n casă, când e dus bărbatul ei.
— Nu, nu dragă, — el îi zise — nu cer cu tine-ntr-un loc,
Mă mulțămesc aci-n tindă și la ziuă plec pe loc.
Se induplecă femeia, auzind acest cuvânt,
Și zise: — Așa să poate, tot ești l-adăpost de vânt.
El așezându-se-n tindă, ca un foarte mulțămit,
Ea se închise în casă și mai mult nu i-a vorbit.
Pe la miezul nopții însă el, neliniștit de gând,
Se sculă, bătu în ușe: — Lele, lele — 'ncet strigând —
Fă bine și îmi deschide, te rog pentru Dumnezeu,
Că vântul bate prea rece și mor tremurând mereu,
Ci lasă-mă după ușă, că tot e-n casă oricum,
Nu-ți face păcat cu mine, să mă duc bolnav pe drum.
Femeia fiind miloasă, deschizând, îl priimi,
Ca aci, precum ceruse, după ușă a dormi.
Nu trecu două minute ș-începu iar a striga,
Zicând: — Lele! lele, dragă! îndrăznesc a te ruga,
Că tot ț-ai făcut pomană și în casă m-ai băgat,
Fă bine-ncai de mă lasă să viu acolo supt pat,
Că prin crăpătura ușii vine vânt săgetător
Și m-a înghețat cu totul, de tremur parcă să mor.

Femeia cea-ndurătoare iarăși se milostivi
Și supt patul ei să doarmă nu i să împotrivi.
Trecând însă puțin încă, iar îl auzi strigând:
— Lele, lelișoară dragă! și aci mor tremurând,
Că vine vânt și mai rece din peretele crăpat,
Ci fă bine de mă lasă într-un colțișor în pat.
Păn-aci văzând femeia că i-a vorbit tot cinstit
Ș-într-un colț aci în patu-i să doarmă l-a-ngăduit.
Dar el, neastâmpăratul, în pat dacă a trecut
Și văzând-o că ea toate voințele i-a făcut,
Își lungi nasul și zise: — Dragă lele! tot mi-e frig,
Aici încă mai rău tremur, uită-te cum mă-ncovrig,
Ci tot ț-ai făcut pomană, te rog fă-o-ncai deplin
Și mă lasă lângă tine să mă încălzesc puțin.
— Omule! — femeia zise — dar prea obraznic ai fost,
Întâi ceruși numa-n tindă să te las la adăpost,
Apoi ceruși după ușă, și de acolo supt pat,
Până în cea după urmă, cerând, ș-în pat te-ai urcat;
Eu iar ți le-mplinii toate, gândind că ești om cinstit,
Dar tu, că ț-am făcut bine, de proastă m-ai socotit,
Și în loc de mulțămire, ca un om nerușinos,
Te-ntinzi cât nu ți se cade cu obrazul tău cel gros.
Zicând astfel ieși-ndată, strigă să vie Grivei,
Îi arată pe streinul cel lungit în patul ei,
Și sumuțându-l asupra-i, și el iar cum îl zări,
Îl făcu-n grab să nu știe ușa cum a nimeri;
Auzindu-i lătrătura și frații lui din vecini,
Sărind și ei deșteptară cățel, purcel și găini;
Și așa toți cu paradă, cu muzică de lătrat,
Cu subțiri și groase glasuri, îl petrecură din sat.

Obraznicului însă
Orice o fi nu-i pasă,
Unde o ieși să iasă.
Că
Porcului aci îi dai bice,
Și el se-ntoarce și zice;
Anțerț mă bătea p-aicea.
Omul obraznic,
Cineva or de-l cinstește,
Ori cu vorbe-l ocărește,
El una le prețuiește.
Îl vezi numai,
Îți stă înainte cu cracii
Ca ursu-n spinarea vacii.
Și
Nu-ți mai caută-n obraz,
Îți dă cu liuleaua-n nas.
Și
Îngroașe obrazul.
Ia rușinea-n nas în fiece ceas.
Că este
Cu obraz gros și semeț
Și cu gură de orbeț.
Însă
Orșice obrăznicie
Curge tot din mojicie.
Și
Tot cam după neam merg toate,
Din ce este nu-l poți scoate.
Căci
Calicu-mpărat s-ajungă,

Cât de mulți bani s-aibă-n pungă,
El până când nu va cere,
Nu mănâncă cu plăcere.

POVESTEA VORBII

Auzim din alte veacuri că un fecior de-mpărat
Preumblându-se prin țară îmbrăcat în port schimbat
A văzut cu întâmplare-n marginea unui oraș
O preafrumușică jună, cu chip ca de îngeraș;
Care într-atât de dânsa inima i s-a rănit,
Cât asupra-i deodată gândul i sa pironit;
Ș-astfel, cu desăvârșire în amorul ei căzând,
Începu să pătimească, somnul, liniștea pierzând;
Se afla în toată vremea fel și chip a se gândi
Cum și ce mijloc să facă el spre a o dobândi!
Și de neamu-i vrând să știe a trimis cercetător,
Care i-a și spus că este fata unui cerșetor.
— Fie, — zise el — nu strică, slobod este la sultani
Ca să-și ia soții chiar roabe, cumpărându-le cu bani;
Legea văz că nu ne-nvață ca să căutăm la neam,
Dacă toată lumea-ntreagă este de la un Adam.

Asfel el după ce zise, o aduse în sarai (palat),
Unde ca o-mpărătească trăia ca în sân de rai;
Dar însă acele bunuri nu o mulțămeau pe ea,
Îi părea că cu cerșutul cu mult mai bine trăia;
Acele mâncări luxoase nu o puteau împăca,
Când le mânca „îi părea că după umeri arunca";
Mai de multe ori ea încă la masă dacă ședea
Se scula mai mult flămândă, de dânsa nu să prindea;
Dar însă și nemâncată vreodată nu umbla,

Ci după masă în urmă se-ndopa când se scula,
Că mergea pe la dulapuri, se ducea pe la cămări,
Unde se afla în vreme feluritele mâncări,
Ș-nchizându-se-năuntru mâna la ele-ntindea,
Zicând: „Faceți-vă milă!“ și cerșea, ca când să-i dea;
Ș-apoi lua rămășițe d-ale mesii și mânca,
Până se sătura bine, și asfel se împăca.

DESPRE FRICĂ ȘI VITEJIE

În vremea războiului e mai scump fierul decât aurul.
    Și
Cine e viteaz, în urma războiului se cunoaște.
    Că
După război se vede capul viteazului și urma fricosului.
Lupului de i-ar fi frică de ploaie, ar purta ipângea.
    Și
Leoaica numai un pui face și bun.
    Și
Omul voinic nu se sperie de toate muștele.
    Mulți se laudă zicând:
Dezlega-voi sacul, vedea-vei pe dracul.
O să cauți în gaură de șarpe să te ascunzi.
    Și o să strigi:
Ieșiți, morți, să iintrăm noi, că e vremea de apoi.
    Dar
După război mulți viteji se găsesc.
    De cei
Cu curaj de găină moartă.
    Ș-apoi

Nu ț-e necaz când te izbește un armăsar,
ci când te trântește un măgar.
Dar
Când geme mortul, și dracul moare de necaz.
Însă
Vulpea nu se sperie de ăl de să laudă seara,
ci de ăl de mănâncă dimineața.
Sunt mulți:
La plăcinte înainte și la război înapoi.
Sau
La război în coadă și la fugă în frunte.
Zicând:
Fuga e rușinoasă, dar e și sănătoasă.
Și
Își face spaimă singur, ca calul de vânt.
Și
Fuge ca dracul de tămâie.
Strigând:
Apropie-te, crâng, depărtează-te, câmp.
Și
Fuge, ca când îl gonește cu bici de foc.
Și
Stă pitit ca iepurele și ciulește urechile.
I se face în cap părul măciucă.
Și
Tremură de parcă îl găsesc toate năbădăile.
Și
Parcă i-a dat cineva mătragună.
Și
I se face fața ca turta de ceară.
Că
Omul fricos totdeauna umblă cu gheața în sân.

El
Se sperie de toate burienile.
Și
Părul în cap i se zbârlește
De frică, când povestește.
Și
N-are-mprejur biet nimica
De unde să-și lege frica.
Zicând:
De frică inima-n mine
Se lasă în jos pe vine.
Și
Se sperie de umbra lui
Și se uită-n urma lui.
Fricosului
De o gângane mică
Păru-n cap i să ardică
Și pielea i se-nfurnică.
Când vede groaza,
Fuge ca câinele cu coada între picioare.
Că
De o umbră, d-o nălucă,
Frigurile îl apucă.
Numai când
Este la largul lui și la strâmtul altuia.
Zice:
Înfricoșază-ți cusurul, să nu-ți umple...
Și
Dacă n-ai bătut cur mic,
Nu-nfricoșa p-ăl voinic.
Că numai
Babele cu sânge bătrân

Să sperie și scuipă-n sân.
Iar când
Îl iei la trei parale.
Atunci
Mai multe din c… b…
Decât la tabaci meșini.
Și
Bea nițică apă rece,
De sperietură a-i trece
Și altădată, ca șoarecii când cântă jucând hora:
Sus de mână, jos de vână și mai aproape de gaură.
Cu toate acestea,
Frica păzește pepenii.
Și
Câinii sunt paza oilor.
Că
Mai rău se sperie cineva din auzit decât din văzut.

POVESTEA VORBII

O vulpe odinioară (povesteau strămoșii mei)
Mergea seara să vâneze, după obiceiul ei,
Și mai cu seamă adese se ducea la moară-n sat,
Unde găsea gâște, rațe și găini pentru vânat.
Așa și un cotoi iară venea pe lângă tarași,
Că găsea să prinză șoareci și mari și mititei, grași.
Aci vulpea cu pisoiul întâlnire des având,
Amândoi se-ndrăgulíră, unul altuia plăcând.
Intrară și în tocmeală d-a se lua amândoi,
A trăi în căsnicie ș-a se mângâia-n nevoi.
Aci făcură și nunta, puind masă de vânat,

Mâncară, se veseliră și să joace s-au sculat.
Pisoiul își drese struna și răsună grosul bas,
Iar vulpea cântă cu vorbe, slobozind ascuțit glas:

— Bine este doi cu doi
Și noi, neică, amândoi,
Bine era mai de mult,
Dar noi, neică, n-am știut...

Când era ea să mai zică, un câine îi auzi
Ș-ndată și el la nuntă pe fugă se repezi,
Dorind și el să se prinză cu acești tineri la danț
Și să joace vreo polcă, vreun vals sau cotrodanț;
Dar cotoiul pierdu cheful îndată cum l-a zărit.
Vulpea tăcu cântecelul, îl lăsă neisprăvit.
Și croindu-o la fugă spre pustie amândoi,
Tocmai în crâng se opriră a se uita înapoi.
Ocărând aci pe câine vulpea cu glas înțepat
Nu vrea nicidecum să-l ierte (deși era el în sat),
Zicând: — Ai văzut mojicul cu obraz gros, necioplit,
Cum venea-n fugă la nuntă, fără bilet, nepoftit?!
Ce? Te-ai speriat, bărbățele? Răspunse el: — Aș! nimic!
Nu se prea sperie lesne o inimă de voinic;
Dar n-am vrut să fac gâlceavă, la nunta mea, c-un netot,
Că ți-l făceam să se lingă de cinci-gheara mea pe bot;
Și repezindu-mă-n grabă mă suiam în vreun loc,
Stam aci fără să-mi pese ș-îmi băteam de dânsul joc;
Dar îmi era pentru tine, că din mână te pierdeam,
Ș-atunci, cu inima friptă rămâind, mă prăpădeam.
Mireasa l-aceste vorbe negreșit că ar fi plâns,
Dar nu-i putea veni jale de gâdilituri și strâns,

Ci cu hohote și râsuri, fiind departe de câini,
Ca să piarză supărarea îl luă iarăși de mâini,
Și cu el hora, sărita, vizuina-ncunjurând,
Răsuna cu glas din gură acest cântecel, zicând:

— Bărbățelul meu,
Voinicelul meu,
Mult e inimos,
Mult e nefricos.
Deși am fetit,
Dar am nimerit,
Luai pui de drac,
Tocmai după plac.
N-am frică defel
De nimeni cu el.

Cumătrul lup, care-n vreme umblă ca un vătășel,
Trecând p-aci cu-ntâmplare ș-auzind joc, cântecel,
Cu raport despre aceasta degrab în fugă s-a dus
Și la leul, împăratul dobitoacelor, l-a dus.
Leul, cum citi raportul, pe lupul a întrebat:
— Dar n-ai aflat tu pe cine a luat ea de bărbat?
— Nu știu, — îi răspunse lupul — că în casă n-am intrat,
Dar fără să văz îmi pare că pe dracul a luat.
— Cum așa? — zise-mpăratul — după ce ai cunoscut?
— După cântec, — el răspunse — că cam nu prea mi-a plăcut.

Când vorbea acestea, iacă cuviosul urs veni
Și cu smerenia toată-naintea-i se ploconi.
Mistrețul grof după dânsul îndată intră și el,
Gras, gros, umflat ca cu țeava, și se închină la fel.
Porunci leul îndată să le dea câte un jeț,

Puind pe ursul în dreapta și-n stânga porcul mistreț.
Apoi le citi raportul de rând în jos și în sus.
Pentru măritișul vulpii, care lupul l-a adus.
Se uitară toți la dânsul și cruciș și curmeziș
Și se zbârliră de groaza a acestui măritiș,
Zicând: — D-o fi luat vulpea chiar pe dracul de bărbat,
Ne-a făcut pe toți papară, suntem pieriți, ne-a mâncat;
Dar, după povestea vorbii, nici un lucru să nu crezi
Așa, din auzit numai, cu ochii până nu vezi;
Însă altfel nu se poate decât un prânz să gătim
Și pe vulpea cu bărbatu-i la masă să o poftim;
Și de va fi chiar și dracu, cum suntem noi grămădiți,
Luptându-ne împreună, tot putem fi mântuiți,
Decât câte unul-unul prin păduri a ne afla,
Și cu noi prea cu lesnire pântecele a-și umfla;
Iar de nu va fi bărbatu-i drac, după cum auzim,
Atunci îl facem prieten și împreună prânzim.
Zise leul: — Prea bun este acest sfat care mi-l dați,
Dar și așa ciudat vine ca să fim asigurați;
Căci pe dracul vreodată din noi cine l-a văzut?
Și ca să-l putem cunoaște este prea de necrezut.
De unde știm alb e, negru, galben, roșu, ori altfel,
Și cum l-om zări îndată să zicem că este el?
Noi auzim că-n orașe, prin acest mare pământ,
C-ar fi multe dobitoace și nu le știm ce fel sînt:
Că noi la ele nu mergem, nici ele la noi nu vin,
Nu ne-am văzut unii p-alții chiar o dată cel puțin;
Asemenea și de dracu numai doar cât auzim
Că ar fi cea mai rea fiară ș-ar fi făcând mari cruzimi.
Dar până-ntr-acest ceas Sfântul ne-a ferit ca să-l vedem,
Fie de ăst loc departe, d-al vedea lipsă n-avem.

Dar dacă vrăjmașa vulpe legea cumva a călcat.
Ca numai rău să ne facă cu dracu s-o fi-ncurcat,
Trebuie prin chibzuire să facem toți vreun plan,
Ca să ne ferim de răul acestui cumplit dușman;
Cu toate aceste, lupul să se ducă a-i pofti
Și în grab să se întoarcă cu răspuns a ne vesti.
Apoi vom vedea ce-om face, atuncea vom hotărî,
Vom găsi fieștecare loc capul a ne vârî.
După ce se sfătuiră în felul de mai sus zis,
Gătind masa, fu îndată vătășelul lup trimis,
Ca să poftească pe vulpe la prânzul împărătesc,
Cu soțul ei dimpreună, să vie, că îi doresc.
Se repezi lupu-ndată ca un grabnic curier,
Ardicând pulbere-n urma-i ca norii până la cer.
Și tocma drept vizunia tinerilor când veni,
Începu-ncet să pâșască, corajul îi conteni;
Nici nu îndrăzni să intre, ci tăcerea-și dezlegă
Și cu sfială d-afară, din depărtare strigă:
— Cumătră! Cumătră vulpe! — Cine e ? ea a răspuns.
— Ia poftim până afară, îi zise el, stând ascuns.
— Dar ce vei? întreabă vulpea, până la ușă ieșind.
— Sunt trimis, — răspunse lupul, de prin stuf capul ivind —
A auzit împăratul cum că te-ai căsătorit
Și prea mult îi pare bine că soț bun ț-ai nimerit.
De aceea vă poftește ca să veniți mai apoi,
Fiindcă azi are masă, să prânziți și amândoi.
Zise ea: — Cât pentru masă, din parte-mi bucuros eu,
Dar să-ntreb, să văz, voiește să meargă bărbatul meu?
Auzi, bărbate! ne cheamă, spune-mi ce răspuns să dau.
Mergi la masă-mpărătească? Răspunse el: — Mârâmiau!
„Mârâmiau“ auzind lupul, i s-a părut prea ciudat

Și dete înapoi fuga cu totul înspăimântat.
Ajungând la împăratul și de frică tremurând,
Ostenit, cu limba scoasă, sufla și spunea zicând:
— Împărate! nu e bine, să știi că ne-am prăpădit.
Îl întreabă leul: — Spune-mi, ce ți-a făcut? Ce-ai pățit?
— E! d-aș fi stătut, — el zise — ce știi ce mi se-ntâmplă?
Crez că mă învăța minte curier a mai umbla.
— Ei bine, — îi zise leul — l-ai văzut? Ce fel era?
— Nu l-am văzut, — el răspunse — dar glasu-i mă-nfiora.
Vorbi o limbă pocită, pentru care eu mă leg
Și mă prinz pe capu-mi cum că numai dracii i-o-nțeleg;
Decât ea bucuros prinse, dar nu știu de vor veni,
Și mai bine ar fi dacă bărbatu-i nu va voi,
Auzind leul aceste, ceru de la ceilalți sfat,
Zicând: — Spuneți ce să facem, că nu e de amânat,
Ci trebuie mai în grabă vrun fel a ne folosi.
Că ei o fi plecat poate și îndată vor sosi;
Eu găsesc de cuviință că aici să nu ședem,
Ci mergând să ne ascundem care pe unde putem
Și pre ascuns cu ocheanul în drumul lor să privim.
Ca din cale depărtată uitându-ne să-i zărim;
Și de va fi, cum să zice, bărbatul vulpei vrun drac,
Să nu faceți vro mișcare, ci să tăceți și să tac;
Că ei, negăsind pe nimeni, o să șază ce-o ședea
Și o să plece acasă, de treaba lor a-și vedea.
Aste vorbindu-le leul, toți ziseră-ntr-un cuvânt:
— Câte le-ai zis, împărate, toate înțelepte sînt.
— Dacă e așa, — el zise — faceți-vă toți în părți,
Că eu m-ascunz dup-o stâncă pe marginea astei bălți.
— Eu iar — îi răspunse ursul — sus în ăst copac mă sui
Și prin frunza lui cea deasă orice voi vedea vă spui.

Porcul zise: — Și eu iarăși jos în frunzet mă-nvelesc,
Să scoț o ureche numai, ca să-i auz ce vorbesc.
Lupu-și găsi și el locul, varându-se într-un stuf,
Ca să poată fugi lesne când va vedea vrun zăduf.
Vulpea dacă întră-n casă și cotoiului a spus,
Zise el: — Dragă nevastă! Eu pân-acum nu m-am dus
Să văz împăratul cum e, precum și pe mine el,
Nu ne știm unui pe alții, cum suntem și în cel fel;
Ba nici nu știu înaintea-i cum să mă înfățișez,
Nici cum să mănânc la masa-i, nici pe scaunu-i să șez.
Ci ia să ședem mai bine în căscioara-ne aici
Și de va fi vro-ntrebare, doar vei ști tu ce să zici.
Cineva cu o minciună scapă de alte nevoi,
Dar încă de la o masă să nu putem scăpa noi?
Îi zise ea: — Ba, bărbate, ai să mergem să mâncăm,
Că se mânie-mpăratul hatârul dacă-i stricăm;
Chiar și politica cere să mergem să-l salutăm,
Să-i facem închinăciune și mâna să-i sărutăm,
Necum să fim poftiți încă și să urmăm în alt fel,
Să ne purtăm mojicește și să nu mergem la el!
— Dacă e așa, — răspunse bărbatul ei — bine dar,
Apucă de te gătește, șterge-ți ăl cojoc murdar.
Se sculă vulpea îndată și în cel mai grabnic pas
Se scutură de țărână, se linse pe bot, pe nas.
Cotoiul iar, ca și dânsa, scuipă în labă pe loc
Și la cap se netezește, la coadă și într-alt loc;
Apoi luându-și nevasta de brațet ca un bărbat,
Plecară pe potecuță să se ducă la palat.
El însă, zglobiu la fire, tot în jocuri se ducea,
Sărea și glumea cu dânsa, mii de comedii făcea.
Leul, cum sta după stâncă, tot adese întreba

Pe urs, zicând: — Cuvioase, vede-să ceva, au ba?
Ursul răspunse că vede cu vulpea un ce viind,
Cu mult mai mic decât dânsa și ca un drac tot sărind.
Îi zise lui împăratul: — Poate îți pare așa,
Unde îl vezi de departe, dar nu te înfricoșa;
Întinde ocheanul bine și te uită mai frumos,
Ține-l tot spre acea parte, nu-l lăsa din mână jos,
Ca nu cumva făr' de veste cu ei să ne pomenim.
Cum vorbim să ne auză și ceva să pătimim.
— Coraj! coraj! să n-ai frică, — strigă porcul către leu —
Căci când vor veni aproape, pașii lor îi auz eu.
Deci, precum am zis, mâțoiul cu vulpea pe drum viind
Și într-o parte și alta făcând zglobii și sărând,
Văzu pe o coțofană sus într-un copac cântând
Și se opri aci-ndată, către mireascâ zicând:
— Nevastă! Iacă ploconul, îngăduiește nițel
Să ți-l prinz ca să ne ducem la împăratul cu el.
Aceasta zicând, îndată se urcă în copac sus
Ș-într-o clipă cu iuțeală gheara pe dânsa a pus.
Ursul, care aste toate cu ocheanul le-a văzut,
Că ar fi chiar necuratul desăvârșit a crezut;
Și de spaimă cu cutremur zise-mpăratului leu:
— Suntem pieriți toți, stăpâne, după cele ce văz eu;
Dacă el o zburătoare o prinse din vârf, de sus,
De m-o vedea și pe mine, apoi, ait! atunci m-am dus;
A avut dreptate lupul într-atât de s-a speriat,
Dar să-ă! stați în tăcere, că iacă s-apropiat.
Stând ei asfel în tăcere și ascunși, cum am zis toți,
Ajunseră și intrară în casă tinerii soți;
Care văzând masa-ntinsă și pe nimenea aci,
Fu pricina ca să iasă la ușă, d-a se suci

Ș-a privi când de o parte, când de alta ne'ncetat,
Că doar vor vedea să vie marele lor împărat;
Dar șezând cu amânare pe verdeață ș-adăstând,
Un tânțar din întâmplare dintr-un loc în alt zburând,
Viind s-a pus pe urechea a mistrețului ascuns
Și fără ceva să-i pese, înfigând botul, l-a-mpuns.
El tot scutura urechea să fugă, a nu-l pișca,
Până când zări pisoiul frunzele care mișca
Și gândind că soareci umblă, deodată s-a sculat,
Zicând către vulpe: — Dragă! o să mai prinz un vânat,
Să te uiți acuma numai cum ți-l mănânc viu, nefript.
Și în loc sărind cu gheara, dinții-n urechea-i ș-a-nfipt.
Mistrețul îngrozit foarte, gândind că n-o mai scăpa,
În râu ca nebun dând fuga, din puteri strigând, țipa:
— Fugiți! fugiți, vă mănâncă, pe mine m-a și răpus!
Cotoiul de spaimă sare să scape în copac sus,
Ursul, părându-i că vine și pe el a-l nimici,
Din copac jos să aruncă și să lungește aci,
Făr-a putea alt să zică decât numai: — Mor! mor! mor!
Lupul, cum auzi iarăși, alergă la leu ca-n zbor,
Strigând: — Ce stai, împărate? Că mâncă pân-acum doi,
Și acum îndată vine să ne piarză și pe noi.
Leul auzind pe lupul dându-i asfel de raport
Zise: — Decât viu în gheara-i, mai bine în apă mort.
Și închizând ochii-ndată în valuri s-a aruncat;
Lupul și el după dânsul asemenea a urmat.
Cotoiul în acea clipă pe ursul sus când văzu
De spaimă sărind îndată ca o minge jos căzu
Și se-nfipse-n țandara unui copac rupt de vânt,
Care era ca o țeapă ardicată de pământ.
Vulpea iar în acea groază de spaimă fierea-i plesni,
Somnul cel lung o cuprinse și nu se mai pomeni.

DESPRE VICLENIE

În față una-ți vorbește
Și în dos alta-ți croiește.
Și
În ochi cu gura te unge
Ș-în dos cu ac te împunge.
Și
În față dinți îți albește
Și inima își negrește.
Și
În față te netezește
Și în spate te cioplește.
El este
C-albina,-n gură cu miere
Ș-în coadă cu ac și fiere.
Vicleanul
Fâțâie coada ca vulpea, în toate părțile.
Îl vezi numai,
Bună ziua toată ziua și din cap la toți mereu moț.
Și
Te mângâie cu ghimpi
Și
Te atinge cu bumbac.
Pe vicleanul
Cât să umbli să-l pipăiești,
Nici în piua nu-l nimerești.
Cum a zis unul:
De scund este scund,
Dar nu-i dai de fund.
Cu un cuvânt,
Este taler cu două fețe.

POVESTEA VORBII

Oarecare meșteraș
A trimis un băiețaș
Cu un taler rudăresc,
Cu două fețe, prostesc,
Ca să ia de la băcan
Icre roșii de un ban;
Îi mai dete și alți doi
Să ia icre negre moi.
Băiatul cam prosticel,
Cerând icre de un fel,
Le-a pus pe taler aci
Și altele porunci.
Băcanul dacă i-a dat,
— Unde le pui? l-a-ntrebat.
El talerul întorcând
Și icrele răsturnând:
— Pune-le aici, a zis,
Ș-a mers d-unde l-a trimis.
Acolo când s-arătat,
Stăpânul său l-a-ntrebat:
— Celelalte unde sînt,
Or nu-nțelegi de cuvânt?
Copilul iar întorcând
Și: — Iacate-le, zicând,
Căzură ș-acele jos,
Nimica fiind din dos.
Stăpânul său, necăjit,
Îndată l-a pălmuit,
Zicând: — Vezi, minte să ții

Și păzește să nu fii
Cu două fețe și tu,
C-ăst' taler ce te bătu.

DESPRE CUMPLITATE SAU ZGÂRCENIE

Omul nu trebuie să fie nici prea-prea, nici foarte-foarte,
Nici carnea să arză, nici frigarea.
    Adică:
Nici prea econom, nici prea galantom.
    Că
Cine strânge nu mănâncă.
Banii strângătorului în mâna cheltuitorului.
Lopata grămădește și sapa risipește.
Bogația rămâne la nebun.
    Care
Nici pe sine nu se procopsește, nici pe altul nu folosește.
Nu știe cum se câștigă paraua.
    Pentru că
Cine dumică știe, cine mănâncă nu știe.
    Dar și
Dac-o socoti cineva câte foi intră în plăcintă,
niciodată nu mănâncă.
Omul cumplit de toți e clevetit.
    Și
Când nu tace o gură, nu tace o lume întreagă.
    Zicându-i: frige-linte,
Își mănâncă de supt tălpi (de supt unghii).
Pentru o para își pune ștreangul de gât.
Pentru bani își vinde sufletul.

Îi tremură mâna de milostenie (care nu o face).
Ar da tămâie lui Dumnezeu și nu se-ndură să dea parale.
Punga-i e mare și gură n-are.
    Însă el zice:
A cui e punga mai mare? — A cui se vede.
Scumpului niciodată să nu-i zici „dă-mi“, ci totdeauna „na“.
Zgârcitul numai stângă are (care ia),
                                        dreapta îi este uscată (care dă).
Scumpul cu înșelătorul lesne se-nvoiesc.
Îi făgăduiește marea cu sarea ș-îi dă ce nu curge pe apă.
Vulpea în pădure, și el îi vinde pielea în târg.
Îl face să umble după potcoave de cai morți.
Ș-a găsit icoană să se închine.
Scumpul cumpără stafide și cere să-i adaoge piper.
Pune brânză în strachină și întinge p-alăturea.
Umblă să scoață două piei după o oaie.
    Dar totdeauna
Scumpul mai mult păgubește și leneșul mai mult aleargă.

POVESTEA VORBII

Un ovrei odată în negoț umblând
Ș-în Constantinopol la marfă mergând,
Mai mult decât toate ce îi trebui,
La cești și filgene întâi târgui;
Ș-într-un zimbil mare după ce i-a pus,
Umplându-l grămadă cu vârf până sus,
Chemă să i-l ducă un hamal la han
Și îi ceru plată de opt lei un ban.
Chemând el pe altul și mai mult ceru,
Or pe câți aduse, nici unul nu vru.
Văzând dar ovreiul, stând se socoti

Cu înșelăciune dulap a-nvârti.
Apucă și zice unui alt hamal:
— Voinice, mi-e milă că ești în ăst hal!
Dar de îmi vei duce ăst coș pân' la han,
Fără să-mi ceri de dus nici un ban,
Numai trei cuvinte să te-nvăț să știi
Ș-îți ajunge-n viață procopsit să fii.

Auzind hamalul pe ovrei zicând
C-o să-l procopsească așa de curând,
Zise întru sine: „O fi, ce știu eu!
Ai să fac și-o slujbă în norocul meu."
Ș-ardicând îndată zimbilul cel greu,
— Ai, ardică-l — zise — pe umărul meu.
Se cocoșă, duse pân' la un soroc,
Și să odihnească puind la un loc:
— Jupâne! — îi zise, ia spune-mi acum.
— Hai la han, — răspunse — nu poci aci-n drum.
— Spune-ncai o vorbă, — hamalul a zis —
Ca să merg gândind-o pe drumul întins.
Deci văzând ovreiul că în loc ședea
Și pân' nu i-o spune să plece nu vrea:
— Așa, — îi răspunse — să-ți spui una dar
Și o ține minte, să nu mă-ntrebi iar!
„Cine îți va zice că e mai bine călare decât în căruță, să știi să nu crezi."
Asta este zisă de un înțelept
Ș-în adevăr, bravo! a vorbit prea drept.
Auzind hamalul iarăși se sculă
Cu zimbilu-n umăr și drumu-și urmă.
Merse iarăși, merse pe drum cât putu
Și să odihnească la un loc stătu.

— Jupâne! — iar îi zise — una îmi spuseși
Și de procopseală văz mă umpluseși
Ia îmi spune încă unică măcar,
Să merg cu ea-n gură procetind-o iar.
Văzând iar ovreul că nu vrea altfel:
— Și a doua este, — zise către el —
„Cine ț-o zice că e mai bine pe jos decât călare,
iarăși să nu crezi."
Ține-o și asta în minte ca-n scris,
Că iar de un mare înțelept s-a zis.

Cu aceste vorbe întru al său gând,
Plecă iar hamalul și ceva mergând
Iar să odihnească puse la pământ
Ș-întrebă să-i spuie și cellalt cuvânt.
Cam cârmi ovreiul, dar chiar și nevrând
Trebuia să-i spuie, și urmă zicând:
— „Și cine ț-o zice că e mai bine slugă decât stăpân,
să nu crezi iar niciodată."
Ai mai auzit tu asfel de cuvânt?
Cine l-a zis, bravo! a fost un om sfânt.
Văzând dar hamalul că l-a înșelat,
Ardicând zimbilul iarăși a plecat
Și mergând cu dânsul acolo la han,
Îl trânti îndată de un bolovan
Ș-îi zise: — Jupâne, și tu chiar să vezi
Că-s aci filgene, eu zic să nu crezi.
Scumpul cu galantomul sunt doi vrăjmași neîmpăcați.
Și
Bumbăcarul nu să uită cu ochi buni la câinele alb.
Zgârcitul nici el nu mănâncă, nici pe altul
nu va să vază mâncând.

Însă
Cine se culcă nemâncat se scoală fără vreme.
Stăpânul vinde și telalul nu se îndură să-l dea.
Câinele osul nu-l roade și nici pe altul nu lasă să-l roază.
Scumpul nu e stăpân pe banii lui, ci banii îl stăpânesc pe el.
Șade dracul cu curul pe banii lui.
Tot el la masa altuia, și la masa lui nimenea.
Adică:
Orbul de la toți, și de la orb nimenea.
Caută tot să răpească.
Zicând:
Nici lupul flămând, nici oaia cu doi miei.
Va să ia și lâna și pielea.
Bucatele de la masa altuia sunt mai cu gust.
Găina vecinului e mai grasă.
Punga altuia e mai mare.
În sfârșit,
Mai bine trăiește un sărac lipit decât un bogat zgârcit.

POVESTEA VORBII

A fost un zgârcit odată, care mereu grămădea,
Zi și noapte totdeauna pe bani dormea și ședea;
Și de cumplitate multă trăia singur, singurel,
Nu ținea-n casă nici slugă, nici pisică, nici cățel.
Nu putea să se îndure să cheltuiască un ban,
Să mănânce și el bine măcar o dată-ntr-un an,
Ci trăia tot calicește, mâncări proaste cumpărând,
Privind cu jind cele bune, ca și un sărac de rând.
Așa el la o zi mare, când la pește dezlega,
Văzând că fieștecare la pescării alerga,
Se duse și el să vază d-o găsi vrun cosăcel,

Să-și cumpere, să mănânce, ca să se spurce și el.
Ajungând în pescărie, începu a se plimba,
De la un loc pân' la altul și de prețuri întreba.
Umblă vro două-trei ceasuri pretutidenea cercând
Și nu-i venea să-și cumpere, mai ieftior căutând.
Deci când sta în două gânduri, ca să ia or să nu ia,
Și când scumpetea cu pofta în el nu se învoia,
Vede viind un fin al său, carele dulgher era,
Cu banii câștigați din muncă vrând pește a-și cumpăra;
Și fără să zăbovească or să întrebe de preț,
Alese un pește mare ș-îi trânti banul semeț.
D-acolo trece îndată alăturea l-alt pescar,
Alege alt neam de pește și îl pune în cântar.
Scumpul privind cu mirare la finul cumpărător,
Care își târgui pește ca fiece negustor,
Când plecă ca să se ducă, după dânsul s-a luat,
Ș-ajungându-l după urmă: — Ce faci, fine? — l-a-ntrebat —
Cum văz, ț-ai cumpărat pește? — Da, — îi zise — am luat.
L-a-ntrebat iar: — Pentru tine, or altui l-ai cumpărat?
— Ba pentru mine — el zise — și pentru casa mea chiar.
— Dar ce-o să faci cu atât mult? — scumpul l-a întrebat iar.
— O, Doamne, nașule! — zise — pentru mâncare te miri?
Pe lângă copii, nevastă, să găsesc și musafiri;
Și la o zi ca aceasta mai dai și la un vecin,
Ce nu i-a dat mâna să-și ia, or și l-alt sărac strein.
Dar dumneata-ți luași pește, or ești la alții poftit?
— Ba nu sunt poftit, — îi zise — d-aceea am și venit;
Și eram și eu să-mi cumpăr, dar iarași am judecat
Că cine să mi-l gătească! Și așa nici n-am luat.
— Ai dar la noi, — finul zise — împreună să serbăm,
Deși nu avem gătire pe un naș să ospătăm:
Și vei avea să vezi astăzi cum trăiesc niște mojici,

Dar ne vei ierta cusurul, ca la niște fini mai mici.
Finul vorbe d-alde aste și altele îndrugând
Și cu nașul împreună la casa sa ajungând,
Cu destulă bucurie pe oaspete au priimit,
Până una-alta fuse și prânzu-ndată gătit.
Așezându-se dar masa și bucate aducând,
Șezură, o-mprejurară, puind și plosca în rând.
S-apucară să mănânce, vorbe vesele spuind,
Și cu înzâmbite fețe unii la alții privind;
Plosca încunjura masa de la un la alt mergând
Ș-îndemna să se mângâie, pe toți în guri sărutând;
Îi înduplecă îndată pe ea a o asculta,
Și ca să-i facă pe voie începură a cânta:
Una în coarda subțire, altul bâzoiul ținea,
Mic și mare își da glasul, la care cum îi venea.
Zgârcitul, care-n tăcere era-nvățat a mânca,
Și carele cu plăcere la acești gura căsca,
Prea mult minunata ploscă sărutându-l tot des, des,
Și la curaj îndemnându-l, fără nici un interes,
Îl aduse și pe dânsul în stare d-o asculta
Ș-începu și el cu toții împreună a cânta.
Ș-într-atât se simți vesel, ș-într-atât s-a mângâiat,
Încât toată zgârcenia îndată i s-a muiat;
Ș-începu să zică: — Fine, tu văz că știi să trăiești,
Tu dar voiesc și pe mine ca să mă chivernisești.
Toată a mea bogăție, de la moși-strămoși miras,
Câtă o fi, o dau ție astăzi, chiar din acest ceas.
Na cheile, mergi acasă și în pivniță intrând,
Vei vedea stând zece chiupuri tot cu galbeni puși în rând.
Și cu desagi, sac or traistă, cu ce știi și cu ce poți,
Cară-i aicea la tine până deseară pe toți!
Fă tu ce vei vrea cu dânșii, fii și economul meu,

Cheltuiește cum îți place, nici să-ntrebi, nici să văz eu!
Că moșii mei și părinții să trăiască n-au știut,
Nici vrodată în viață așa chef ei n-au făcut,
Ci s-au chinuit să strângă și să grămădească bani;
Când au murit, îmi lăsară nouă chiupuri sau borcani,
Sfătuindu-mă-n diată ca să urmez lor și eu,
Iar de nu, să mă ajungă blestemul lui Dumnezeu;
Adică: din nouă chiupuri zece în rând să le fac,
Ș-am trăit ca vai de mine, mai rău decât un sărac;
Umblai pe uscat, pe ape, m-am căznit ca un tiran,
Am răbdat foame și sete, închinându-mă la ban;
Nu m-am îndurat o dată un sărac să miluiesc,
Numai și numai borcanul să-l umplu, să-l vârfuiesc;
Ăst rău mi s-a făcut fire, nu poci alt să mă prefac,
Nu-mi vine să dau paraua, nici mie un prânz să-mi fac.
De aceea dar acuma du-te unde te-am trimis,
Ia traistă, sac, orce-ți place, și fă după cum ț-am zis.
Bietul fin, cu bucurie pe loc desagii luând,
Alergă tot într-un suflet și în pivniță intrând,
Cum s-apropie de chiupuri mâinele a-și împlânta,
Auzi un glas dodată d-aiurea a-l spăimânta.
Strigându-i: — Nu te atinge, teme-te a nu greși,
C-apoi d-aicea zdravăn să știi că nu vei ieși.
Răspunse el către glasul care îl înfricoșa:
— Apoi nașul mă trimise, n-am venit singur așa.
Glasul îi răcni deodată atât de înfricoșat
Încât pivnița și casa parcă s-au cutremurat,
Strigând: — Ieși, zic, mă-nțelege, n-aștepta și alt cuvânt,
N-are treabă el aicea, acești bani ai lui nu sînt,
Ci ai diaconului Badea, el e pe dânșii stăpân.
Bietul om fugi afară speriat, scuipându-și în sân;
Merse la nașul să-i spuie cum s-a-ntâmplat și ce fel

Și cum că diaconul Badea este stăpân, iar nu el.
Nașul său cum îl aude se necăjește pe loc,
Plosca-l ațâță mai tare, de să făcu numai foc.
Că ea are multe daruri, aci face pe om bun,
Și aci îl întărâtă de-l preface în nebun.
Se scoală totdeodată și răcnește ca un leu:
— Dar cum să poate — el zise — să nu fiu stăpân p-al meu?
Cine e diaconul Badea? Și ce treabă are el
Cu banii mei, pentru care m-am trudit de mititel?
Stăi, mă! Să văz acuma dacă eu stăpân nu sînt!
Și plecă acasă iute, înspulberat ca un vânt,
Intră-n pivniță îndată, se uită, îi dă în gând
Și spre negoț o grămadă pive de cireș având,
Băgă aurul prin ele și cu alt lemn le-ndopă,
Până către miezul nopții l-aceasta se ocupă;
Și pe dinaintea porții fiind un râu spumegat
Aruncă pivele toate și a mers de s-a culcat.
Ș-asfel el din bogat putred, a sărăcit de s-a stins,
Își vindecă cumplitatea și zgârcenia-i s-a-ntins.
Iar pivele, toată noaptea după ce au înotat,
S-au oprit într-o vâltoare la marginea unui sat,
Unde avea locuință un slujbaș bisericesc,
Anume diaconul Badea, om cu totul sufletesc.
Acesta prea de dimineață totdeauna se scula
Ș-în marginea acei ape se-nchina și se spăla.
Așa-n acea dimineață ca și alte dăți mergând
Și pivele în vâltoare învârtindu-se văzând,
Le-au tras câte una-una, până când toate le-a scos
Și văzându-le-ndopate și prea grele mai vârtos,
Se apucă cu toporul, despică una pe loc,
Și ca să vază-n ea ce e, și ca să puie pe foc.
Dar câtă mirare-i fuse, cât s-a bucurat văzând

Acea mulțime de galbeni cu strălucire curgând!
Vă las să judecați singuri ce i s-a mai întâmplat
Și din celelalte pive aurul când l-a aflat!
Decât să vă spui acuma ce fel a-ntrebuințat
Acea avuție multă și cu dânsa ce-a lucrat;
Câți săraci știa în satu-i, câte unul i-a chemat
Și prin taină fiecărui a dat și l-a ajutat;
Unuia-i cumpără vacă, altuia-i dărui boi,
P-alt scăpă de datorie și p-alt de alte nevoi;
Apoi zidi un han mare, de săraci priimitor,
Și găzduia fără plată pe fiece călător;
Încât ducându-se vestea prin cei mângâiați în plâns,
A putut ca să auză și zgârcitul ce i-a strâns
Cum că un diaconul Badea, acel nume c-un cuvânt
Ce i l-a fost strigat glasul că acei bani ai lui sînt.
Care și plecă îndată ca să se ducă la el,
Cu o trăistoară în umăr ș-în mână c-un toiegel.
Din sat în sat cu-ntrebarea și hrană cerșind mergând
Ș-în sfârșit la acel diacon cu încetul ajungând,
Ceea ce-l făcu pe dânsul mai tare de se-ncrezu
Fu o piuă, ce drept treaptă-n ușa-i care o văzu.
Stând și lung privind la dânsa și din cap tot legănând,
A ieșit diaconul Badea și îl întrebă, zicând:
— Ești un strein, cum să vede, și cauți să-ți dau sălaș?
— Așa este, — el răspunse — sunt un strein și drumaș;
Dar mă uit la piua asta ș-îmi căiesc capul cel prost,
Că cu altele-mpreună ea-n pivnița mea a fost,
Care-ntr-o zi beat pe toate cu galbeni le îndopai
Și gândind că fac rău altui, tot în râu le aruncai.
După ce zise aceasta, săracul zgârcit s-a pus
Și cu amăruntul toate cum s-a întâmplat i-a spus.
Ascultând diaconul Badea la povestirea lui tăcut,

Deloc a nu-i înțelege vorbele s-a prefăcut,
Dar în inima sa foarte mult l-a căit și l-a plâns
Că s-a pedepsit atâta în cumplitate d-a strâns;
Și fiindu-i de el milă, îi răspunse: — Fătul meu!
Eu am îndestulă stare, dar mi-e de la Dumnezeu
Și fac pomană cu dânsa, eu dracului nu o dau,
Ajut cu economie pe câți îi cunosc că n-au;
Prin urmare și tu dară, de te plângi că sărac ești,
Rămâi în curte la mine, hrana să-ți agonisești;
Nu ai să-mi faci nici o treabă, ci de urât, să nu șezi,
Să-ngrijești de una-alta, de argați și slugi să vezi.
Cuvântul bun și blândețea ăstui diacon cuvios
Înduplecă pe zgârcitul și priimi bucuros.
Rămâind, cum zic, în curtea-i, era ca și un stăpân,
Fiindcă diaconul Badea era de vârstă bătrân;
El sta pentru fiecare socotelile să dea,
În care cu prisosință zgârcenia-i să vedea;
Dreptul de la unul ș-altul tot să rupă îi plăcea,
Și fără să cheltuiască, iar strânsoare își făcea.
Diaconul Badea văzându-l făcând acestea de rost,
S-a-ncrezut fără-ndoială că banii ai lui au fost;
Și gândindu-se-ntre sine de cugetul ce-l mustra,
Că cel ce-l îmbogățise acum slugă îi era,
Socoti să-l depărteze cu oarecare mijloc,
Supt ascuns ceva bani dându-i să trăiască într-alt loc;
Ș-ntr-o zi porunci-n casă să facă câteva pâini,
Însă de făină neagră și albă, de două mâini;
Și coaca pâinilor albe cu un cuțit despicând,
A băgat pe taină galbeni, câte-o sumă numărând;
Ș-asfel după ce le coapse și le scoase din coptor,
Îl chemă ca să-l trimiță la un sat mai depărtșor,
Zicându-i: — Ia și înșală calul cel iubit al meu,

Cu care din sărăcie m-a ridicat Dumnezeu;
Însă cu ale lui toate, deși nu sunt așa noi,
Dar poate din norocirea-i să-ți vie banii-napoi;
Și na aste trei pâini albe să le mănânci tu pe drum,
Na de prisos ș-una neagră, că nu strică orșicum.
El dar cum înșelă calul, după cum i-a poruncit,
Și a plecat să se ducă la satul cel rânduit.
Dacă merse o bucată, aproape de un alt sat,
S-a rupt chinga, fiind veche, și șaua-i s-a răsturnat;
El zgârcit fiind din fire, să nu dea din mână-i ban,
A luat o pâine albă ș-o dete unui sătean,
Cerând să-i dea pentru dănsa o chingă veșcoară iar,
Care ș-îndată îi dete, bucurându-se de dar:
De aci-ncălecând iarăși și la drumul său plecând,
I s-a rupt pofilu-ndată, pe o vale coborând.
Cu destulă greutate ajungând iar la un sat,
Să cumpere de la hanuri cu bani nu s-a îndurat
Ci luă iar altă pâine din albe care avea
Și unui sătean o dete, un pofil mai vechi să-i dea.
De acolo plecând iarăși și mergând pân' la un râu,
I s-a rupt în bucățele și putregaiul de frâu;
Acum scoase din desagă și acele două pâini,
Una neagră ș-altă albă și stând le privea în mâini,
Zicând: „De voi da pe neagra ca să cer un frâu cuiva,
Neprețuind-o atâta, pentru dânsa nu-mi va da,
Dar dându-i aceasta, alba, știu că prinde bucuros.“
Și mergând o dete-ndată pentru un frâu ruginos.
Sătenii aceia însă pâinile albe luând
Și de ele fiecare întru sine judecând,
Cel dintâi zise în gându-și: „Ce jimblă, ca cozonac!
Cine știe din ce parte o avu acel sărac!
E bună să o mănânce binefăcătorul meu,

Că ce folosesc c-o pâine, să stau să o mănânc eu?”
Zicând el aceasta,-ndată pe un călușel s-a pus
Și la moș diaconul Badea să o dea plocon s-a dus.
Al doilea sătean iarăși, la pâinea albă privind,
Zise și el întru sine, ca și cel dintâi gândind,
Și mergând în grab se duse cu pâinea de căpătat
Tot la moș diaconul Badea, carele l-a ajutat.
Al treilea asfel iarăși în gându-și a hotărât
Și lui moș diaconul Badea o duse numaidecât.
Care câte una-una, aceste trei albe pâini,
După cum le-a dat, întocmai viindu-i iarăși în mâini,
S-a mirat diaconul Badea, zicând: „Una gândeam eu
Și altele împotrivă văz că face Dumnezeu!“
După trei zile zgârcitul, când s-a-ntors din acel sat,
Chemându-l diaconul Badea pâinile i-a arătat,
Spuindu-i cum și în ce chip sătenii i le-au adus:
— Și iată (despicând pâinea) galbenii care i-am pus;
Așadar nu-s ai tăi banii ce zici că i-am găsit eu,
Ci poți mărturisi singur că mi-a trimis Dumnezeu.

DESPRE LĂCOMIE IARĂȘI ȘI NEMULȚUMIRE

Lăcomia de multe ori strică omenia.
Că
D-aia n-are ursul coadă.
Ochii omului sunt din mare, că se bucură tot la mare.
Dar ce folos d-o fi
Lacom la bogăție și sărac la minte.
Că
Musca pentru puțină dulceață își răpune viața.

Și
Șoarecele nu-ncape pe gaură și s-a legat ș-o tigvă de coadă.
De multe ori,
Cine îmbrățișază multe puține adună.
Căci
Doi pepeni într-o mână nu se pot ținea.
Cu curu-n două luntri nu poți ședea.
Deși
Ochii văd, inima cere, dar e rău când n-ai putere
Și
Ț-e drag cu doi pești în oală și cu coadele afară.
Lacomului cât să-i dai, el nu zice ba.
Mânâncă până dă din el.
De la cinci pâini miezul și de la nouă colaci coaja.
Să închină pântecelui.
Zicând:
Două bătăi strică, dar două mâncări nu strică.
Lacomul de puțin nu se mulțămește.
Dar
Cine nu să mulțămește de puțin pierde și cel mult.
De aceea
Cel nemulțămit trăiește nefericit.
El
Nu să mulțămește nici în car, nici în căruță,
nici în sanie, nici în teleguță.
De multe ori însă,
Vrând să aibă armăsar, ajunge din cal la măgar.

POVESTEA VORBII

Unul având poftă să meargă la țară
După trebuință, într-o zi de vară,
Ducându-se-ndată la un oarecare,
Ceru armăsarul, știindu-l că are.
Acel îi răspunse: — Frate, rău îmi pare
C-a-ți sluji l-aceasta nu-s acum în stare,
Că nici trei minute nu sunt încă bine
De când l-am dat altui prieten ca tine.
El îl rugă iarăși, zicând: — Dă-mi dar calul.
— E! frate, — răspunse — când i-aș spune halul,
De milă i-ai plânge și nu mi l-ai cere,
Că stă-n grajd, săracul, numa-n trei picere.
El îl rugă iarăși: — Dă-mi încai măgarul.
— Apoi l-am dat — zise — tot cu armăsarul.
Când zise aceasta, în grajd dobitocul
A zbierat îndată, viindu-i sorocul.
El auzind zise: — Cum nu e aice?
Uită-te, el singur că e în grajd, zice.
— Frate! — îi răspunse — n-am cinste la tine
Dacă crezi măgarul mai mult decât mine!
Tu nu știi că-n lume e zicala asta,
Că „să nu-ți dai altui calul și nevasta“.
Și pe lângă asta mai e o poveste:
„Frate or nefrate, brânza pe bani este.“
    Așadar
Omul la nevoie miroasă și ce nu-i e voia.
De dorul fragilor, mănâncă frunzele.
    Sau
Înghite la răbdări prăjite.
    Căci
Lucrul strein nu ține de cald.

Că
Tocmai când îți pasă, fără dânsul te lasă.
Și
Dacă nu ți se trece vorba, nu-ți mai răci gura.
Că
Dacă nu ești vrednic la o treabă,
Nu-ți bate capul degeabă.
Precum zice:
Nu-ți este puterea cât îți este vrerea.

POVESTEA VORBII

Un turc, care n-a mai fost
Întru nici un fel de post,
Ducându-se a cerut
Un post care i-a plăcut.
Cadiul l-a cercetat
După jalba ce a dat
Și văzându-l tinerel,
Neavând păr alb defel,
Cunoscându-l și cam prost,
Nevrednic de acel post,
Îi zise lui: — Fătul meu!
Voia ț-aș împlini eu,
Dar de postul ce-l voiești
Încă foarte tânăr ești,
Ci un altul să-ți alegi,
După ale noastre legi,
Iar în acel post poți fi
Barba când îți va albi.
Însă prea mult dorind el
A-l orândui-n acel,

Cu mintea lui ca de prunc
Răspunse marelui turc:
— Efendim, sunt ihtiar,
Barba-mi este albă, var,
Dar drept să-ți mărturisesc,
Eu o cănesc ș-o-nnegresc;
Iar de cere acel post
Ca să fiu alb cum am fost,
Poci fără să zăbovesc
Să o spăl și s-o albesc.
Deci dar astfel el mințind
(Că o va albi gândind),
Voia dacă ș-a luat,
După leacuri a plecat;
Ș-ncoaci-ncolo umblând,
Pe unii-alții-ntrebând,
Câți îl auzea râdea
Și că e nebun credea.
Dar el seamă nu băga,
Vrea să se facă aga.
Și umblând din uși în uși,
Întreba babe, mătuși,
Cu făgăduieli de bani,
Să-l facă de mai mulți ani.
Și abia când obosi
O șarlatană găsi;
Care i-a făgăduit
Că-l va albi negreșit,
Numa-ntâi să-i puie ei
În mâini cinci sute de lei
Și îl va face degrab
Ca colilia de alb.

El auzind, bucuros
Puse banii-ndată jos
Și spre a o mulțămi,
Încă o mai dărui.
Mătușa banii luând
Îl opri aci, zicând:
— Șezi până să târguiesc
Acele ce îmi lipsesc.
Și mergând în acel ceas,
Îi aduse într-un vas
O apă ce a vrut ea,
Numai banii ca să-i ia.
Ș-începu a-l învăța
Cum a o-ntrebuința,
Zicând: — Iacă! (vai de el!)
Și să faci într-acest fel:
Acasă acum mergând
Și asta apă luând,
Să torni într-un vas din ea
Ș-începi barba a-ți muia,
Frumos de jur împrejur,
Să nu rămâie cusur,
Și în trei zile de rând,
Tot așa cum zic făcând,
O să te vezi cum albești,
Tocmai după cum dorești.
Așadar el ascultând
Și la casa sa mergând,
Cu acea apă a dat,
După cum l-a învățat,
Ș-în loc barba a-i albi,
Începu a năpârli,

Încât într-un sfert de ceas
A rămas ca de brici ras,
Ș-atunci cunoscu c-a fost
Nevrednic de acel post.

Prin urmare,
Cămila vrând să dobândească coarne ș-a pierdut și urechile.
Omul nemulțumit fuge de bine și dă peste mărăcine.
Sare din lac în puț.
Și
Ajunge de la moară la râșniță.

DESPRE LAUDE

Vede binișor în pungă,
Are ochii ce să-ți ungă.
Că
A dat cu mâinile-n foc.
Și
E gros la ceafă, are de ros.
Are cheag la inimă (chimirul).
Și
E ca un stup neretezat.
Și
Trăiește din seul său.
Are de moară, nu-i e frică să moară.
Dar
La părul lăudat, cu sacul mare să nu te duci.
Când ești poftit la vro masă, pleacă sătul de acasă.
Dar
Nepoftitul scaun n-are

Și
Găina care cântă seara dimineața n-are ouă.
Lauda de sine pute.
Că
Cine se laudă singur se ocărăște pe sine.
Ci
Lumea să te laude, câinii lasă să te latre.
Vorba ăluia:
Pe mine câți câini m-a lătrat, toți au turbat.
Însă,
Cine are vecini răi se laudă singur.
Sau
Ia-l după mine că-l omor.
Și
Laudă-te, gură, că pumnii cură.
Cum se lăuda,
Când eram la mama și eu știam să cos, că mama împungea și eu trăgeam acul.
Tot țiganul își laudă ciocanul.

POVESTEA VORBII

Mergând la bâlci un țigan
Să-ntâlni cu un țăran
Și stând se rugă de el,
Zicându-i: — Măi românel!
Tot mergi la ăl bâlci în deal,
De ce nu-mi lauzi ăst cal?
Fă-l tânăr, fă-l mânzuleț,
Ca să-l poci vinde cu preț;
Fă-mi ăst bine, românel,
Că ț-oi drege vrun ciurel,

Or ț-oi pune vrun potlog
Laudă-l, așa mă rog!
Țăranul fiind iar un
D-ăi de palavre cam bun
Ș-altă treabă neavând,
Cu țiganu-n bâlci mergând,
Stătu cu el în obor,
Să-i fie lăudător.
Și zăbovind ei câtvași,
Iacă vine ș-un geambaș,
Care era iar țigan,
Geambaș fără nici un ban.
Privi calul colea, ici,
Îi dă de încerc un bici,
Și la dinți dacă-l cătă:
— Ce îmi ceri — îl întrebă —
P-astă mârțoagă de cal,
Ca să-l arunc după mal?
Românul ce aci sta
Și la dânsul asculta:
— Ce! jupâne, — zise el —
Nu te uita că-i astfel,
Uite, zboară ca un zmeu,
N-am bani, că l-aș lua eu;
Întrece pe armăsarul,
N-are ce-i face ogarul.
Să-ți spui drept, păcat că-l vinde,
Dar nici cu dânsul nu-l prinde,
Că nu îi știe merchezul
Și să-i pipăie lui miezul;
El e stăpân, cum vezi bine,
Și nu îl știe ca mine;

Mergi cu el la vânătoare
Și uite, îți fac prinsoare,
Iepurele-n pârlitură,
Dai cu el prin arătură
Și în fuga lui a mare
Îl prinzi cu mâna călare.
Țiganul ce l-a adus
Și să-l laude l-a pus,
Cum căsca gura la el
Și îl auzi asfel,
Zise: — Zău! uite aici,
D-ar fi calul meu cum zici,
Că e armăsar și mânz,
Pre legea mea, nu-l mai vânz.
Dar geambașul, neaoș hoț,
Deprins la așa negoț;
— Stăi — zise — să-l încerc eu,
Să-mi dau și cuvântul meu.
Și cum l-a încălecat,
Drept la Giurgiu a plecat.
Ei au rămas așteptând,
Cine știe până când
(Lăudărosul râzând
Și vânzătorul plângând).
Și săracul păgubaș
Tot căutând pe geambaș,
Îl găsi după un an
În cârciuma unui han;
Și ducându-l în obezi
La ispravnic, cu dovezi
Pentru calul cel furat,
Ispravnicul l-a-ntrbat:
— Ce ești, țigane? — Geambaș.

— Dar calul cum îl furași?
— Să mă bată Dumnezeu
D-oi fi furat calul eu,
Calul, zău, e vinovat,
El pe mine m-a furat.
— Auzi, auzi, cal mișel!
Cum te-a putut fura el?
— Coconașule! să-ți spui,
Eu vrând pe el să mă pui,
Să fac împrejur un cerc,
Să văz cum e, să-l încerc,
El, cum l-am încălecat,
Spre Giurgiu a apucat;
Și fugi! fugi! pogoară, urci!
Ca să mă vânză la turci;
Când la Giurgiu ne-am văzut,
El turcește n-a știut,
Ci cât știam eu nițel,
Ceat-pat, l-am vândut pe el.
— Dar banii ce i-ai făcut,
Dacă zici că l-ai vândut?
— Mă temui de niscai hoți
Ș-îi băui pe loc pe toți.

DESPRE CEI CE PLÂNG DE COPII

Decât să fii bogat (de copii) și să n-ai ce mânca, mai bine
să fii sărac și să aibi bani mulți.

Sau

Să fii cât de sărac, numai să ai bani mulți.
De copii, de barbă și de coate goale
să nu te plângi niciodată.

Decât să zici „vai de noi!“, mai bine „vai de mine“”
Decât orb și călare, mai bine șchiop și pe jos.
Chelului ce-i lipsește? Tichie de mărgăritar.
Zamfirica toate le avea, numai țopi îi lipsea.
De copii case sparte nu s-au văzut.
    Dar
Crește pui de șarpe, să te muște.

POVESTEA VORBII

Un bătrân odinioară sfârșitul său cunoscând
Și văzând că o să moară, bani, avere nelăsând,
Chemă să vie la sine pe fiul săl cel iubit
Și cu cuvinte puține în asfel l-a sfătuit;
— Fătul meu, eu mor acuma și alt nimica nu-ți las,
Decât trei cuvinte numa în cel mai din urmă ceas.
Care ca p-o bogăție să ți le păstrezi de mic,
Să le aibi la bărbăție, aceste ce ți le zic:
P-al tău stăpân sau mai-mare cu dreptate să-l slujești,
Dar bani sau vro-mprumutare să nu-i dai, să te păzești.
Pe nevasta ta-n viață din inimă s-o iubești,
Dar nici cât un fir de ață taina-ți să nu-i dezvelești.
Pe copiii tăi firește o să-i iubești d-or trăi,
Dar fiu de suflet nu crește, că-n urmă te vei căi.
Aste ale lui cuvinte ca o diată fiind,
Le ținu fiul său minte, ce-nchipuiesc neștiind.
Omul însă din natură este făcut curios,
Cât să-i dai învățătură, îi este făr’ de folos;
Căci el până nu încearcă orșice va auzi,
Neted lui nu-i vine parcă odihnit a le păzi.
Să-i spui c-o să pătimească, să-i spui că se va jertfi,
El va să le pipăiască, să vază, așa vor fi?

De aceea dar ferice de cel ce va priimi
Ceea ce lui i se zice până a nu pătimi!
Așa ș-acest prin urmare lângă un stăpân fiind
Și cu buna sa purtare mai multă vreme slujind,
Crescu, veni-n bărbăție, fu cuminte, bani făcu,
Se-nsură, luă soție o fată care-i plăcu.
Se iubea cu osebire, unul p-alt se mângâia
Ș-în cea mai mare unire în viața lor trăia;
Îi venea în multe rânduri să-i spuie câte ceva,
Dar se oprea, stând pe gânduri să nu greșească cumva.
Într-aceste vine vreme, fără el a cugeta,
Ca stăpânul său să-l cheme să-i cear-a-l împrumuta,
Zicând că-i trebui acuma o mie de lei să-i-dea,
Ca să împlinească suma pentru graba ce-o avea;
Și că, de la oareunde niște bani cum i-o veni,
Îndată îi va răspunde, fără a mai pomeni.
El își iubea pe stăpânul, cum și pe loc a gândit
Cum că tatăl său bătrânul să nu dea l-a sfătuit;
După socoti iar în sine că poate n-o fi nimic:
Ia să-i dau eu lui mai bine, că bătrânii multe zic.
După ce-i dă, stă, se uită să-i răspunză banii dați,
Stăpânul său iarăși uită că bani are-mprumutați.
Dacă vede că tăcere de banii lui s-a făcut,
Merge într-o zi ș-îi cere să-i dea acel împrumut.
Stăpânul său auzindu-l bani împrumutați cerând,
Îl ocărî izgonindu-l cu înjurături, zicând:
— Ce bani sunt dator eu ție? Om viclean și prefăcut!
D-unde ai tu bogăție să-mi dai mie împrumut?
Nu-mi ești tu, tu, slugă mie de atâția ani trecuți?
Eu îți dau ție simbrie, ș-apoi tu să mă-mprumuți?
— Ț-am dat, săracul de mine! dar să vede c-ai uitat,
Ia adu-ți aminte bine și nu intra în păcat.

— Auzi! auzi! vicleșuguri! să nu știu eu ce lucrez!
Ia vezi cu ce meșteșuguri va să mă facă să crez!
Ieși afară de mă lasă, nu mă face să turbez,
Și să nu-mi mai calci în casă, că mă pui de te pisez.
Ești un hoț, un păr-de-câine, nu voi să te văz mai mult,
Nu ești vrednic d-a mea pâine, fugi, piei dintr-acest minut!
Ieși bietul om îndată, necăjit și amărât,
Să nu sară să-l și bată, că destul l-a ocărât;
Pe drum zicând întru sine: „Iacă una s-a-mplinit
Din cele trei ce pe mine tatăl meu m-a sfătuit“”.
Trecând ceva dup-aceasta și copiii lui murind,
Luă un sărman nevasta, să-l crească c-al ei dorind;
Vrând și el ca să nu plângă pentru care i-a născut,
Nu vru voia să-i înfrângă, o lăsă și l-a crescut.
După ce făcu aceasta, cugetul tot îl muncea:
„Acest copil și nevasta ce mi-o face? — el zicea —
Nu o fi degeabă zisul și sfatul cel părintesc,
Voi însă-n grab să-mi văz visul, ș-apoi să mă odihnesc.“
Așa-ntr-asta cugetare fură el un copilaș
D-ai stăpânului, pe care îl duce în alt oraș;
Apoi după ce îl lasă, o cămășuț-a lui ia,
O sângerează ș-acasă se-ntoarce în grab cu ea,
Zicând: — Dragă nevestică! o taină să-ți spui aș vrea,
Dar mult mă sfiesc de frică că n-o vei putea ținea.
Răspunse ea: — Vai de mine! De asfel mă socotești?
Așa cinste am la tine? Ș-într-atâta te ferești?
— Mă iartă dar, — el îi zise — tu știi că stăpânul meu
Când i-a trebuit, trimise de l-am împrumutat eu,
Și în loc să mi-i plătească m-a-njurat, m-a necinstit,
Ca p-o albie porcească m-a făcut și m-a gonit;
D-acel necaz și eu dară sâmbetele i-am păstrat
Și tocmai în astă-seară cum am vrut mi-am răzbunat;

Că-ntâlnind cu întâmplare pe al său copil urât,
Îl momii ș-în depărtare ducându-l l-am omorât;
Numai astă cămășuță având pe el, o luai,
Ca să prinz vro părăluță, cu dânsa nu-l îngropai.
Dar să taci, dragă nevastă, să nu îți iasă cuvânt,
C-apoi ait! din lumea astă, cum vei spune, pierdut sînt.
Nevasta-ncepu să zică: — Vai! cum poci eu să crâcnesc?
Nu vezi că tremur de frică numai unde mă gândesc?
Ba să tăcem, zău, ca zidul, că nu-i lucru să-l vorbim.
De să va afla ucidul, cu toții ne prăpădim.
Lăsându-o dar bărbatul în făgăduială ei,
Aștepta să vază sfatul de va avea vrun temei.
Stăpânul său prin tot locul copilul își căuta,
Mumă-sa-l jelea cu focul ș-îndestul se vaieta.
Într-aceste ucigașul, ca să zic acum asfel,
Ce omorî copilașul, cum a spus nevestii el,
Nu știu pentru ce pricină cu nevasta s-a certat
Și la acea a ei vină câteva palme i-a dat.
Ea pe loc ieșind afară inima-n gură își ia,
Și țipă, răcnește, zbiară, aolio și vai de ea!
— Săriți, mă junge bărbatul, hoțul, tâlharul de crâng.
Cum omorî și băiatul stăpânilor săi, ce-l plâng.
Oamenii, cum auziră, au alergat de l-a spus
Și îndată străji veniră de îl duseră pe sus.
Ducându-l la judecată, după cum a fost pârât,
Fără prelungire-ndată la moarte fu hotărât.
Care văzând vinovatul se rug-a-l îngădui
Ca diata sau legatul pe scurt a își rândui;
Ș-începu-n vileag să zică: — Eu am treizeci mii de lei,
Dragii mele nevestică îi las zece mii din ei;
Cinci mii lei las la băiatul ce-l crescui neavând prunci
Și ceilalți îi las la gâdea ce m-o agăța de furci.

Auzind băiatul suma ce gâdii o hotăra,
Uită mila, ca și muma, și sări a-l spânzura;
Îi aruncă ștreangu-ndată, zicând: — Gâde mă fac eu,
Am drept l-această diată, ca la a tătălui meu.
Deci după ce-n pază mare pe vinovatul l-au dus,
La locul cel de pierzare și îl înălțară-n sus,
Și când tocmai se suise gâdea cu ștreangul de gât,
Atunci gura își deschise cel de moarte hotărât
Ș-începu o cuvântare în auzul tuturor,
Pe care o striga tare în chipul cel următor:
— Stați, creștini, nu mă răpuneți ș-ascultați al meu cuvânt,
L-altă pedeapsă mă puneți, c-atât vinovat nu sînt.
Dau stăpânului meu veste ș-îl rog să-mi fie milos,
Că copilul mort nu este, ci e viu și sănătos;
El este în depărtare dat de mine-n pansion
Ș-în prea bună căutare se află ca un cocon.
Decât asta a mea faptă numai cercare a fost,
Pentru povață-nțeleaptă tătălui meu celui prost,
Care mi-a zis să țiu minte sfatul său cel părintesc,
Și aceste trei cuvinte cât trăiesc să le păzesc,
Adică: „P-al mai-mare sau stăpân nu-mprumuta,
Taina îți păzește tare de către nevasta ta
Și să nu iei în viață copii de suflet să crești,
Păzește a mea povață, de vei să nu te căiești."
Dar eu nu m-am putut teme c-oi pătimi vreun rău,
Ci le-ncercai după vreme, ca un prost și nătărău!
Mi-a zis tatăl meu, bătrânul, și eu nu l-am ascultat,
Împrumutai pe stăpânul și ură mi-am câștigat.
Spusei în urma nevestii o taină ce o făcui,
Și după pâra acestii iată viața îmi răpui.
Crescui copil, uite-l, gâde! el îmi e spânzurător,
Lumea plânge și el râde, că îl las moștenitor.

DESPRE FĂGĂDUIELI ȘI DARURI

Ce e în mână nu e minciună.
Decât o mie de vrăbii pe gard mai bine una-n mână.
Decât la anul un bou, mai bine azi un ou.
    Că
La anul, or armăsarul, or samarul.
Decât doi „ț-oi da“, mai bine un „na“.
Tragi nădejde ca spânul de barbă.
    Cum a zis o fată:
Până nu m-oi vedea cununată, nu mă țiu că sunt măritată.
    Că
Eu de făgăduieli am o ladă îndesată cu genuchele.
    E o vorbă:
Caprelor, mugurul ala voi o să-l mâncați.
    Și
Trăiește, murgule, la Paști iarbă verde să paști.
Decât în fața ariei, mai bine în capul locului.
    Că
Făgăduiala dată e datorie curată.
    De aceea
Nu făgădui ce nu poți împlini.
    Că
Pe unde iese cuvântul, iese și sufletul.
    Să nu fie vorba aia:
Un înțelept făgăduiește și un nebun trage nădejde.
    Că
Un nebun aruncă o piatră în gârlă și o mie înțelepți nu pot să o scoață.
Numai miere zicând, gura nu se îndulcește.
Vorba asta e de când cu moșii putrezi.
Dar la dar merge și cinstea împrumut.

Ce ție nu-ți place, altuia nu face.
    Însă
Măgarul de dar nu se caută pe dinți.
    Iar
Darul nemulțămitului se ia.

POVESTEA VORBII

Spun că un sultan odată, care des tiptil umbla,
Ieșind la marginea mării, spre a se mai preumbla,
A văzut aci pe unul șezând și pește undind,
Și de curiozitate aproape de el viind,
Începu să-și facă vorbă și ceva a-l întreba,
Zicând: — Prietene, prins-ai vreun peștișor, au ba?
Răspunse el: — „Slabă viață, târța-pârța, mai nimic“
Vro câteva fâțișoare, după proverbul ce zic:
„Oaspătul nu mănâncă ce gândește, ci mănâncă ce găsește.“
    Și
„Cine n-are frumos pupă și mucos.“
„De pofta fragilor mănâncă frunzele.“
„Mănâncă gheorghinele și îngână măslinele.“
Văzându-l sultanul golan și cu curaj răspunzând,
Îi plăcu să mai vorbească și îl întreabă, zicând:

SULTANUL

De unde ești?

PESCARUL

De unde mi-e nevasta.

SULTANUL

Din ce țară? Care ț-e patria?

PESCARUL

„Patria omului este acolo unde-i e bine."

SULTANUL

Ai copii?

PESCARUL

„Unul în poale și altul în foale."

SULTANUL

Ai vro stare?

PESCARUL

Proverbul îmi e dovadă:
„Ce e pe mine ș-în ladă."

SULTANUL

De ce ești sărac?

PESCARUL

„Sunt sărac pentru că nu sunt bogat."

SULTANUL

Cum trăiești?

PESCARUL

„Te uită în față și mă-ntreabă de viață."

SULTANUL

Ești nenorocit?

PESCARUL

„Norocul se ține după mine ca pulberea
după câine.

SULTANUL

Mai ai acasă vreun ajutor?

PESCARUL

„Numai eu sunt topor de oase."

SULTANUL

Sărac ești de fel, ori scăpătat?

PESCARUL

„Dacă tatăl meu a fost domn și eu
nu sunt om, ce folos?"

SULTANUL

Te văz scăpătat și nu te plângi.

PESCARUL

„Cine cade de sine nu plânge."
„Omul singur ceea ce-și face, niminea
nu i-l poate desface."

SULTANUL

„Copilul până nu plânge, muma țâță nu-i dă."

PESCARUL

„Până vine cheful bogatului, iese
sufletul săracului."
Că
„Sătul la flămând nu crede."

Atuncea zâmbind sultanul și haz de dânsul făcând,
Scoase din sân portofeiul și scriind i-a dat, zicând:
— Na acest bilet și dute la vizirul mai curând,
Ca să-ți dea lei una mie și nu sta, vreme pierzând.

Luând pescarul biletul, atunce el a văzut
Că a vorbit cu sultanul și nu l-a fost cunoscut.
Sărmanul de bucurie rămâind în loc uimit
Târziu ș-a adus aminte că nici nu i-a mulțămit.
Deci alergă într-un suflet, inima în el săltând,
Numaidecât la vizirul a ajuns nepricepând;
Intră, îi dete biletul și vizirul îl citi,
Și numărând lei cinci sute că să ș-îi ia îl pofti.
    Că
„Cine împarte parte-și face."
    Și
„Din gura lupului anevoie scoți întreg."
Văzând că nu-i dă pe toți îi zise: — Apoi ce fel?
Nu scrie să-mi dai o mie? De ce-mi dai mai puțintel?
Vizirul cu necaz zise: — Și ce, nu te mulțămești?
I-ai dat cu împrumutare și nu vei să-i priimești?
Și porunci să-l împingă pe ușă cum a venit,
Zicând: — Nu-ți dau nici pe ăști, dacă nu te-ai mulțămit.
Și cu câtă bucurie când venea a alergat,
Cu atâta întristare la casa lui a plecat.
Întâi îi părea că zboară și de pământ n-atingea,
Ș-acum parcă-l încărcase cu plumb, așa-ncet mergea;
Se ducea și drumul parcă tot mereu i se lungea,
Ca când cineva din spate-i să atârna ș-îl trăgea.
Dacă ajunse acasă, se trânzi, șezu oftând,
Și nevestii sale spuse toată-ntâmplarea de rând.
Ea cum auzi îndată asupra-i s-a necăjit
Ș-începu să-l ocărască, la gură cum i-a venit,
Zicând: — O, om făr' de minte! o, om ticălos și prost!
Cum lăsași darul din mână, măcar oricât să fi fost!
Nu vezi că n-ai cinci parale, la copii pâine să iei,
Și n-ai avut mulțămire că-ți da cinci sute de lei?

— Nevastă! lasă-mă, — zise — mi-ajunge necazul meu,
De-mi va ajuta norocul, acei bani tot îi iau eu.

NEVASTA

„Departe griva (nume de câine) de iepure."
„A zburat o dată de la mână, s-a dus."
„Tragi nădejde ca spânul de barbă."
„Săracul de ce e sărac? că n-are minte în cap."

PESCARUL

Nevastă! „Taci, să tac."
„La cuptorul cald puține lemne trebuiesc,"
Nu ațâța foc peste foc.
Că
„Îmi ajunge mie necazul care îl am."
„Nu-mi tot îndruga la verzi și uscate."
„Ce tot tai dracului bureți?"
„Hor, hor, hor, pentr-o coadă de topor,"
„Joacă ursul la cumătru, vezi să nu vie și la noi,"
„Vezi-ți de furcă și de câlți."
„Nu-mi aprinde paie în cap."
Că
„Omul zice și isprăvește."
Iar nu
„Toată ziua clanța-clanța din gură."
„Ce am avut și ce am pierdut?"
„Din vânt a venit, în vânt s-a dus."
Cu toate aceste
„Am nădejde la Dumnezeu."
„Dumnezeu nu lasă pe om"
„După întristare vine bucurie."
„După ploaie trebuie să răsară soare."
„Necazul e de la dracu."

Pescarul d-alde aceste după ce multe a spus
A doua zi dimineață iar să undească s-a dus.
Deci când trecu vreme multă și când toate s-a uitat,
Iată iar tiptil sultanul a ieșit la preumblat,
Care văzând pe pescarul și zicându-i „merhaba!“
Iarăși ca și mai-nainte începu a-l întreba:

SULTANUL

Ai prins, prietene, ceva?

PESCARUL

„Pe câți i-am prins, nu îi am,
pe câți nu i-am prins, îi am.”
(El vorbea de păduchi.)

SULTANUL

Ce ai zis?

PESCARUL

„Pentru o babă surdă, popa
nu toacă de două ori.“

SULTANUL

Scump ești la vorbă.

PESCARUL

„Vorba puțină și mâncarea puțină
niciodată nu strică pe om.“
Că
„De multe ori tăcerea e mai
bună decât răspunsul.“

SULTANUL

Socoteam că-i fi murit.

PESCARUL

„Banul roșu nu se pierde lesne."
Și
„Câinele de stârvuri nu moare."

SULTANUL

Mă cunoști?

PESCARUL

„Nu e numai un câine scurt de coadă."

SULTANUL

Așa vorbești la un om de treabă?

PESCARUL

„Gura mai lesne vorbește adevărul decât minciuna."
„Numai cu un găinaț de cioară marea nu se spurcă."

SULTANUL

Nu ții minte că am mai vorbit amândoi?

PESCARUL

„Ochii ce nu văd se uită."

SULTANUL

Nu-mi dăruiești un pește?

PESCARUL

„Cine cere nu piere, dar nici nume bun nu are."
Însă
„Ceri la văduvă bărbat și ea îi duce dorul."
„Degeaba n-a dat nici mama tatii."

SULTANUL

Să ți-l duc acasă.

PESCARUL

„Nu dai eu izmene pe călător."
„Nu-mi spune la palavre de aste."
„La grădinar crăstăveți să nu vinzi, că inima lui e acră de ei."
„Tu unde aduni surcele, eu am tăiat nuiele."

SULTANUL

Mă faci dușman.

PESCARUL

„Ce mai jaf în ciuperci."
Ce?
„O să-mi iei boii, să mă lași cu caru-n drum?"
„Știu că n-o să beau bragă cu tine."
Și
„N-o să cînte cocoșul meu pe gardul tău."

SULTANUL

Poate să mori din mînă unui dușman.

PESCARUL

„O dată o să mor, n-o să mor de două ori."
„Și d-oi muri, nu o să dea cu tunul pentru mine."

SULTANUL

Nu-ți place să trăiești?

PESCARUL

„Nici n-am la ce muri, nici la ce trăi."
„Mângâierea săracului e moartea."

SULTANUL

„Omul cât de rău să trăiască, tot nu se îndură să moară."
„Se hârșiește cu necazurile."

Și
„Se învață ca viermele în hrean."

PESCARUL

„La orașul ce se vede, călăuză nu trebuie."
„Mi-am văzut visul cu ochii."
„Mi-a trecut făina prin traistă."
„Ce-a fost verde s-a uscat, ce-a-nflorit s-a scuturat."
„De acum înainte nu o să mai fac boi bălțați."
„Tot alba (călușa) în doi bani,"
„Tot două oale-mi fierb, una seacă ș-altă goală."
„Destul am fost topor de oase."

SULTANUL

Vrei să te dăruiesc cu ceva?

PESCARUL

„Întrebi pe bolnav: vrei să-ți dau pernă?"
„Numai bolnavii se întreabă."
Dar
„E rău când aștepți de la mâna altuia."
Că
„Bogatul mai tare se plânge decât săracul."
„Până a geme boii, scârțâie carul."

SULTANUL

„Numai un cerșetor de ar fi, toți cu zahar l-ar hrăni."
În sfârșit, văzând sultanul că nu-l cunoaște defel,
Scrise un bilet și iarăși dându-l a zis către el:
— Na această hârtiuță, mergi la vizirul cu ea
Și de la dânsul acuma lei tocmai două mii ia.
Săracul pescar atuncea pe sultanul cunoscând
Căzu, sărută pământul, multe mulțămiri zicând.

Sultanul însă cu vorbe d-aste era-ndestulat
Și nici stătu să-l auză, ci îndată a plecat.
Deci plecă iarăși pescarul, biletu-n mână ținând,
Făcând în capul său planuri și întru sine vorbind:
„Acum pe toți banii iarăși nedându-i de voi vedea,
O să-ncep cu rugăciune să-l înduplec să mi-i dea,
C-atunci i-am cerut cu zorul și d-aia s-a supărat."
Și gândind la d-alde aste, a și ajuns la palat.
Dând vizirului biletul, el tăie iarăși din ei
Ș-îi numără înainte numai o mie de lei.
El văzând că îi oprește jumătatea banii iar,
Începu ca să se roage să-i mai dea ceva măcar:
Să-i facă Dumnezeu parte de orce să va ruga,
Să-i dea sănătate, zile și altele îndruga.
Vizirul, vorbe d-aceste nevrând nici a auzi,
L-a dat pe bete afară ca ș-în ceealaltă zi,
Zicând: — Pe sărac d-aceea nu-ți vine să-l miluiești,
Să-l scoți din noroi afară, ci încă să-l îmbrâncești;
Îi dai lui banii cu pumnul și nu poți să-l mulțămești,
Din pepenii tăi te scoate, de îți vine să plesnești.

Pescarul iarăși, săracul, văzându-se izgonit,
Îi venea să se omoare ca un deznădăjduit.
Merse, spuse iar nevestii, ea iarăși a început
Să-l certe, să-l ocărască, cu câte s-a priceput,
Nerod, nătărău făcându-l, nătăfleț, guguman prost,
Și că vorba bătrânească adevărată a fost.

Adică:

„De puțin cine nu se mulțămește,
Nici de mult nu se învrednicește."

Și

„Nemulțămitului i se ia darul."

Îi zise el: — Nevastă!
„Nu mă călca pe colțul ișlicului."
„Cinste la cinste merge, și darul împrumutat."
„O mână spală pe alta și amândouă obrazul."
„Îmi zici hârb, îți zic ciob."
„Îmi zici urâtă, îți zic slută."
„Tu nu știi pe unde se udă găină."
„Sfatul muierii muierilor folosește."
„Maimuța e tot maimuță, de i-ar fi sfatul aurit."
„Am eu glagole în cap."
„Nu mă învăța să-mi înec copiii."
„Înveți pe dracu să dea cu pușca."
„Toată ziua gâra-mâra."
„Ești un drac împelițat."
Dar
„Asta e boală cu leac, am eu de cojocul tău ac."
Deschide ochii, că,
„Cât sunt de necăjit, să dau cu cuțitul în mine, sânge nu iese."

MUIEREA

„Fiebe sângele în tine ca într-o coajă de rac."
„Bun de gură, rău de lucru."
„Cu suflet viteaz și cu trup leneș."
„Viermii te mănâncă de viu."
Nu-ți vezi casa?
„Când malai are, sare n-are; când sare are, malai n-are."
„Îți ghiorăiesc mațele de foame."
„N-ai o para chioră și lenea te doboară."
„Am ajuns de poveste-n țară."

BĂRBATUL

„Cine râde gura-și întinde."
„Gura lumii numai pământul o astupă."

„Nu o să îndreptez eu lumea cu umărul.“
„De poale ridicate nu râde nimeni, ci de poale călcate.“

MUIEREA

„Întreabă pe leneșul să te învețe minte.“
„Ț-ai întins vrejul ca dovleacul ș-ai umplut lumea de crastaveți.“

BĂRBATUL

„Tronc Marico!” (Așa o chema.)
„Lovește-mă, lele,-n spate, să-ți dau un bulgăre de iască.“
„Se lovi ca nuca în perete, ca mireasa la moară și ca musca în lapte.“
„Unde dai și unde crapă!“
„Na-ț-o frântă, că ț-am dres-o.“
„Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun, că bâlci se face.“
„Ai vorbit de te-ai prăpădit.“

MUIEREA

„Și eu acătare poamă nu sunt, dar nici fiece pasere nu mă mănâncă.“
„Soarele să-mi fie bun, luna să o mănânce vârcolacii.“
„Câinele nu fuge de codru, ci de ciomag.“

BĂRBATUL

„Mi se aprind călcâiele de doru-ți.“
„De dragă ce-mi ești, te-aș bagă de păr în sân.“
„Lac să fie, broaște multe.“
„Mumă și tată nu găsesc, dar muieri câte voiesc.“
Pe muiere în toată viața o porți în spinare și o dată să o lași jos, iar ea să vaietă că a ostenit.“

Povestea ăluia:
„Câte belele, câte bube rele, tot în capul nevestii mele.“

Aceasta zicând îndată undișoara lui își ia
Și ca și până acuma pleacă la mare cu ea,
Zicând: — Asta mi-a fost soarta, geaba umblu eu să scap,
Trebui să trăiască omul cum i-o fi scrisă la cap!
Așa undind totdeauna și vreme multă trecând,
Ieși iar tiptil sultanul, ș-încoaci-încolo umblând,
Zări aci pe pescarul și iar veni lângă el.
Stând: — Colai ghele, îi zise. El: — Colai se, senda ghel!

SULTANUL

Au nu e lesne?

PESCARUL

„Lesne, pune viță și bea vin."
Sau:
„Ară, macină, mănâncă."

SULTANUL

Vrednic ești!

PESCARUL

„Apa o beau pe picior, ca o pasăre din zbor."
„Gândești că e floare la ureche."
Să
„Cauți acul în caru cu fin."
Adevărat,
„Lesne a băga în urechile acului când vezi."

SULTANUL

Nu ne potrivim la vorbă.

PESCARUL

„Cei ce se potrivesc lesne se împrietenesc."

SULTANUL

Mi se pare că te cunosc.

PESCARUL

„Mi se pare, poate, o fi și vom vedea,
sunt toate sor cu minciuna.“

SULTANUL

De nu te cunoșteam, nu veneam la tine.

PESCARUL

Adevărat,
„Fiecare unde cunoaște, acolo trage.“
Adică:
„Omul trage la om și dobitocul la dobitoc.“

SULTANUL

Îți sunt prieten.

PESCARUL

„Prietenul omului este punga cu banii și sacul cu mălaiul.“
Povestea ăluia:
„Cu rudele să bei și să mănânci, daraveră să n-aibi.“

SULTANUL

Poate că ai gândit că o să-ți cer vreun pește?

PESCARUL

„Și pisicii îi place peștele, dar când trece puntea închide ochii.“

SULTANUL

Să n-ai grijă, nu-mi place.

PESCARUL

„Pisica unde n-ajunge zice că pute.“

SULTANUL

Cum văz, ești sărac!

PESCARUL

„Bani au și țiganii."
Dar și
„Vasului gol toți îi dau cu piciorul."
Și
„Nu e mai grea boală decât pungă goală."

SULTANUL

Eu îți sunt voitor de bine.
Și
„Îmi vorbești una de la răsărit și alta de la apus."

PESCARUL

„Cunosc de care pomană mă îngraș eu."

Deci văzând iarăși sultanul că necunoscut a fost
Și îi vorbea după haine, cum și era-mbrăcat prost,
I să făcu iarăși milă, văzând că e tot golan,
Fără a ști că vizirul nu i-a dat măcar un ban,
Gândea în sine că poate o fi fost cumva dator,
Ori a întâmpinat alte, ca un sărac muncitor.
Socotind aceste, scoase o hârtie din sânet
Și scriind într-însă zise: — Na, îți mai dau un bilet;
Aici scriu către vizirul ca să-ți dea trei mii de lei,
Aleargă acum îndată și numaidecât să-i iei;
Dar să nu te văz ș-al'dată trenţeros ca pân-acum,
Îngrijește de te-mbracă, că nu-ți mai dau nicidecum.
El văzând că e sultanul căzu iarăși la pământ
Și i-a fost frică să zică de vizirul vrun cuvânt,
Ci ducându-se la dânsul, să tacă a hotărât,

Să nu-i zică nici o vorbă, de îi va da orșicât.
Intră, îi dete biletul, stătu căutând smerit;
Vizirul își știa treaba, că după ce l-a citit,
Îi opri ca ș-înainte iar jumătatea din ei
Ș-îi dete, adică, numai o mie cinci sute lei.
Pescarul cu bucurie banii-n căciulă trăgând,
Începu să-i mulțămească, vorbe multe îndrugând;
Dar când să gătea să iasă vizirul l-a-ntors din drum,
Zicând: — Vezi, așa te-nvață, iar nu ca până acum;
O para chiar să-ți dea omul de pomană, ești dator
Să o iei cu bucurie și să fie mulțămitor;
Cât scria-ntâi să-ți dau ție? El iar: — Una mie de lei.
Vizirul: — Cât al doilea? El iar: — Două mii de lei.
— Așa! — Vizirul îi zise — ș-acum trei mii, șase fac,
Un capital cumsecade pentr-un om cât de sărac;
Na-ț-îi pe toți, pân' la unul, și du-te cu Dumnezeu,
Și nu fii prost, ține minte-nvațul ce ți l-am dat eu.
Luând el banii grămadă și cu mulțămiri plecând,
I se părea că visează, către casa lui mergând;
Tot îi pipăia cu mâna, cu ne-ncrederi se uita,
Se temea că îi va pierde, dacă se va deștepta.
Ajungând ca-n zbor acasă și ca din simțiri ieșit:
— Ce fac eu, nevastă, zise — dorm, or sunt învălmășit?
— Vai de mine! — ea îi zise — doar nu vei fi-nnebunit?
Vino-ți în simțiri, ce ai? Ce nevoi iar te-au găsit?
— Uită-te la mine bine, — către ea vesel a zis —
Am scăpat de sărăcie, de nu va fi cumva vis;
Că de multe ori în somnu-mi cu banii-n mâini m-am visat
Și când mă sculam la ziua rămâneam iar întristat;
De aceea tocmai mâine o să mă văz ce fel sînt.
Zicând aceasta îndată turnă banii pe pământ;
Nevasta cu bucurie repezindu-se îi ia,

Se-mbată de păreri bune, mai ca și dânsul și ea.
Nu-i prinde somn toată noaptea, tot ședea ș-îi număra
Și cu grijă să nu vie vreun dușman a-i fura.
A doua zi dimineață, apucând din căpătâi,
Merge la telal îndată, se-mbracă pe sine-ntâi;
Cumpără nevestii roche și zmochine la copii,
Zicându-i ea: — Dar lor haine? El îi zise: — Tu nu știi,
„Copilul numai ce mănâncă e halal, ce îmbracă e haram."
„Lasă-mă în boii mei."
„Așteaptă întâi să vedem alb în căpistere."
„Copilului dă-i cu palma peste cur, să-i vie minte la cap."
„Muma unde lovește, carnea crește."
„Decât să plâng eu, mai bine să plângă ei."
„Cui i-e milă nuiaua să nu-și frângă, el mai pe urmă
copilul o să-și plângă."
Atâta îți zic:
„Ajungă un ciomag la un car de oale."
Dar
„Surdului degeaba îi cânți de jale."
„Orbului degeaba îi spui că s-a făcut ziua."

După ce pescarul nostru se-mbracă curat de rând,
Își mai ia chesea bună ș-un ciubuc mare, zicând:
„Decât toată vara cioară, mai bine-ntr-o zi șoim."
„Boierul e tot boier, măcar d-ar fi-ncins cu tei."
„Apa curge, pietrele rămân."
„Când va Dumnezeu cu omul, vine și dracu cu colaci."

Zicând d-alde aste pleacă către mare,
Cu ciubucu-n mână, ca în preumblare,
Unde cu sultanul se tot întâlnise,
Ca-mbrăcat să-l vază, cum îi poruncise;

Și cum să-i vorbească când el făcea planul,
Tot într-acea vreme, iacă și sultanul.
El cade-naintea-i, se face jos broască,
Sultanul nu poate acum să-l cunoască.
Se uită la dânsul: — Ce vei? îl întreabă.
— Eu sunt, eu, pescarul, — răspunde în grabă —
„Lupul pe unde a mâncat măgarul, tot dă ocol câteodată."
Eu sunt acela,
„Dă-mi Doamne, ce n-am gândit, să mă mir ce m-a găsit!"
„Caprii îi pică coada de râie, și ea tot sus o ține."
Îi zise sultanul: — Vezi, așa se cade,
Ai văzut acuma ce bine îți șade?
Aș vrea să știu numai cum că tu de mine
Ai vro mulțămire că ț-am făcut bine.

PESCARUL

„Găina bea apă și se uită la Dumnezeu."
„Sunt gata în foc și în apă să mă arunc."
„Nu sunt vrednic să mulțămesc."
„A vrut norocul cu mine."

SULTANUL

Lasă aste vorbe, s-a isprăvit gluma;
Cer și eu o slujbă la tine acuma.
Tu știi, mi se pare, ostrovul cutare,
Care un puț are adânc foarte tare
Să te duci îndată acuma la dânsul,
Să te pui la gura-i și să strigi într-însul:
Care e norocul sultanul ce-l are?
Și ieșind la vorba-ți să facă-ntrebare,
Tu să zici: „Noroace, m-a trimis sultanul
Să-ți fac întrebare: de ce-i ești dușmanul?
Ce te-ai pus în pizmă ș-îi tot dai avere?

Să roagă prin mine și milă îți cere
Să-ți contenești ura d-a-i da bogăție,
Că loc nu mai are uinde să o ție."
Pescarul îndată în luntre se puse
Și drept la ostrovul acela se duse;
Găsind pe loc puțul și strigând într-însul,
Ieși o fantomă îndată la dânsul,
Cu schiptru în mână ca o-mpărătească,
În chipu-i frumsețe de cea mai aleasă;
Hainele, porfira-i cu totul galante
Și împodobită numai cu berlante,
De părea că este o rază sorească,
Astfel nu putea om la ea să privească.
Aceasta fantomă, zic, sau nălucire,
Făcu întrebare c-o dulce zimbire,
Zicând: Ce e vrerea? Pentru ce o cheamă?
Pescarul, sărmanul, tremurând de spaimă,
Îi zise: — Noroace, m-a trimis sultanul,
Se roagă prin mine să nu-i fii dușmanul;
Ce-i tot dai avere? Că el sărac nu e,
Nici loc nu mai are unde să o puie.
Fantoma îi zise: — Du-te de îi spune
Că el dator este a mi să supune,
Și să nu să-ncerce a-mi da supărare
Cu așa cuvinte de îngrețoșare,
Că mă pui în pizmă încă și mai tare
Și îi mai dau încă de trei ori cât are.
Auzind pescarul asfel de cuvinte,
Speriat peste fire și ieșit din minte.
Se-ntoarce, se pune în luntre și pleacă,
Vreo întrebare fără să-i mai facă.
Când plutea pe mare, îi veni-n gândire:

„Nu întrebai — zise — d-a mea norocire."
Și cât mai în grabă înapoi se-ntoarce,
Merge la puț, strigă: — Noroace! Noroace!
Care e norocul lui Udrea pescarul,
Care pe sultanu-l făcu să-i dea darul?
Și îndată iese un negru c-arapul,
C-o tambură-n mână și sărind ca țapul.
El cum îl zărește, groază îl apucă,
Se-ntoarce în fugă, grăbind să se ducă;
Iar norocul negru zornăind tambura
Începu deodată la dânsul cu gura,
Strigându-i: — Fugi! du-te! să nu-ți văz obrazul,
Că nu mi să stinge nici acum necazul;
Ț-a slujit, sărace, ție mititelul,
Că mi se rupsese la tambură telul,
Ș-îmi pierdui cu dânsa atuncea eu ceasul,
De-i îndreptai tonul ș-îi ascultai glasul;
Dar de n-aveam treabă, cum nu am cu anii,
Tu de la vizirul tot nu pupai banii;
Dar îți coc eu turta, nu te las în pace,
Am de furcă încă cu tine, sărace!
Și fugind pescarul pe mare cu vasul,
I se părea încă că-i aude glasul.
„Săracul de mine, — zicându-și în șoapte —
Mult îmi este frică că-l visez la noapte!"
Când gândea aceste de spaimă, sărmanul,
Și era aproape s-ajungă limanul,
Iese totdodată o furtună mare
Ș-îi împinge luntrea înapoi pe mare;
Valuri mari cât munții să ardic cu spume,
Se turbură cerul, nu mai vede lume
Luntrea lui ca paiul săltând peste valuri,

Când se trăgea-n mare, când se da de maluri;
Se legăna omu-n biata lui luntriță;
Cum legeni copilul într-o copăiță;
Sta când aci valul în ea să se toarne,
Când pe dincoaci altu-n mare s-o răstoarne.
El văzând că este-n primejdie mare
Și de mântuire nădejde nu are
Începu cu jale pieirea să-și plângă,
Să se tânguiască, mâinile să-și frângă;
Și când el de groază plângea, spuind multe,
Vine un val mare tocmai cât un munte,
Îi repede luntrea, o sparge de-o stâncă
Și el se afundă în marea adâncă;
Înghite la apă,-ncepe să se umfle,
Încât nu mai poate deloc să răsufle;
Și când el cu lupte în apa cea rece
Se afla în chinuri ca să se înece,
Se deșteaptă-ndată din aceste vise
Și gândind la ele întru sine-și zise:
„Dracu-și bate joc de om la bătrânețe!“

DESPRE SĂNĂTATE ȘI BOALE

E mai bună sănătatea
Decât toată bogătatea.
        Că
Când ești sănătos, bărbat,
Ești îndestul de bogat.
        Dar și
Când nu-ți sună-n buzunare.
Pătimești de galbinare (galbeni n-are)

Și de friguri grele-n pungă,
Cu scuturătură lungă.
        Căci
Nu e altă mai grea boală
Decât când e punga goală.
        Atunci
Este bolnav foarte greu
Și ar mânca tot mereu.
        Că
Cu toat-a lui gemătură,
Duce lingura la gură.
        De aceea
Bolnavul credință n-are
Când geme cerând mâncare.
        Dar însă
Nu-ntreba pe om la boale:
Voiești să-ți dau pernă moale?
        Sau:
Numai bolnavul se-ntreabă
(Vrei să-ți dau cutare treabă?)
        Cum a-ntrebat țiganul pe fiul său:
— Ce-ai mânca, tată? spune!
— Of! cum aș mânca căpșune!
— Lungește-i, Doamne zilele
Pân-o crește căpșunele!
        Asta se potrivește cu:
Trăiește, murgule, pân' la Paști,
Ca să-ți dau iarbă verde să paști.
        Căci
Toate la vremea lor date
Sunt ca și o sănătate.

Și
Lucrul la timp dăruit
Prețuiește îndoit.
Că
Geaba binele cu sacul,
După ce moare săracul!
Precum zice el:
După ce-nchiz ferestrele,
Joace-mi măcar măiestrele.
Că
Ce folosește orbului obrazul frumos?
Ci
Când mi-e foame, să-mi dai pâine,
Iar nu-mi zice: vino mâine.
Și când mi-e sete să-mi dai apă,
Iar nu fierea după ce-mi crapă.
Unii însă zic:
Bolnavul zice o mie,
Doftorul face ce știe.
Iar babele
Nici nu-l scoală după boală,
Nici nu-l lasă să moară.
Ele mai zic că
Boale să dea Dumnezeu, că leacuri
sunt destule.
Însă,
Leacul fie or nu fie,
Colacul babii să știe.
Și pe urmă,
A murit că i s-au isprăvit zilele.
Că
Cămașa veche umbli să o cârpești
și mai rău o spargi.

De aceea, la orce,
Întreabă pe pătimaș,
Nu întreba pe drumaș.
Însă,
La orșice bolnav greu,
Doftorul e Dumnezeu.
Dar orcum,
Nimenea n-o să trăiască,
Lumea să o moștenească.
Și
Nimenea n-a dat zapis cu Dumnezeu cât
o să trăiască.
Că
Lumea e înșelătoare,
Moartea hoață, răpitoare.
Și
În deșert sunt toate
Dacă este moarte!
Că
Astăzi câți mâncăm și bem
Și mâine nu mai suntem!
Și
Vremea toate le mistuiește!
Că
Mulți copaci pe dinafară se văd frumoși
Și pe dinlăuntru sunt putrezi, scorburoși.
Și apoi,
E mult de la mână pân' la gură, dar de
astăzi până mâine!
Rar găsești
Om tare de sfânt.
Și cum zice vorba:
Are nouă suflete, ca pisica.

Sau să poți zice:
Moșul traiul ș-a nimerit!
Și ca vultur a-ntinerit!
Și
S-a lungit firu-i de ață,
Pentru puțină viață.
Și
Avu zile grămădite
Cât carul cu patru vite.
Și
Era să-i cânte popa,
Dar a sărit groapa.
Și
Târâș-grăpiș bietul moș
Sări afară din coș (coșciug).
Sau:
Cam târâș, cam grăpiș,
Ajunge la suiș.
Și
Picioarele-și împiedică,
Dar sărind rupse piedica.
Și
A fost până la calea-ntoarsă.
Că
I-avut Dumnezeu de știre
Și l-a păzit de pieire.
Dar mai mulți sunt carii
Au umblat, tot au umblat,
Până când pe brânci au dat.
Și
Când a dat fugă, atunci s-a isprăvit pământul.
Și
N-a zăcut degeabă, deși nu muri în grabă.

Că
Nu i-a fost boala sănătoasă.
Cum a zis un băiat:
Nu este prea bine vacii
(I-a trecut baba cu colacii),
Că vine tata, îmi pare,
Cu pielea ei în spinare.
Și
S-a îngroșat gluma,
C-o să-i plângă urma.
Că
I-a cântat popa aghiosul.
În sfârșit:
Nimic nu e ca sănătatea.
Că
Boala intră ca prin roata carului
Și iese ca prin urechea acului.
Și atunci,
Ce folosește bolnavului patul de aur!
Dar este
Parigorie de om bolnav.
Zicând că
Omul și din necătare
Moare și zile când are.

POVESTEA VORBII

Frigura tremurătoarea,
Lingoarea aprinzătoarea
Și Ciuma cea rea cu ele,
Fiind surori câtetrele,
Plecară toate nălucă
Prin orașe să se ducă,

Și pe drum între vorbire,
Neputând sta la-nvoire,
Ajunseră la gâlceavă
Și la sfădire grozavă,
Cerând drept fieștecare
Spre a se numi mai mare;
Și după multe cuvinte:
— Stați, — zise cea mai cuminte —
Rău ne putem înțelege,
Alți de nu ne vor alege.
Aideți să curmăm din cale
Și să mergem colea-n vale,
L-acel cioban ce se vede
Păscându-și turma-n livede;
Dar însă nu toate ceată
Să ne arătăm deodată,
Ci pe rând fieștecare
Stând să-i cerem de mâncare,
Să vedem de cine-i păsă
Și cui dă mai bună masă,
S-o ospeteze cum cere,
Cu mâncări după plăcere;
Și de care, prin urmare,
Va avea frică mai mare,
Ea mare să se numească
Și gâlceava să lipsească.
Deci după ce sfătuiră
Și în asfel se-nvoiră,
Merse Frigura îndată,
În cerșetoare schimbată
(Trăgându-se celelalte
Supt niște măguri înalte,

De departe stând să vază
În ce chip se ospătează);
Și pe loc dacă se duse
La ciobanul ce-l văzuse,
Fără să se milogească.
Ceru să o găzduiască,
Numindu-se călătoare
Și pe aci trecătoare.
Ciobanul ca pe o babă
O și priimi în grabă
Și cu plăcute cuvinte
Îi aduse înainte
O glugă în loc de masă
Și mămăligă rămasă,
Puindu-i și brânzișoară,
Zise: — Poftim, mămușoară,
De vei vrea, îți voi aduce
Și puțintel lapte dulce.

Frigura de masa dată
Îi răspunse supărată:
— Geaba puseși aci brânza,
Că nu mi-o sufere rânza,
Și lasă, nu-mi mai aduce
Nici lapte acru, nici dulce,
Care pe om nu-l hrănește,
Ci mai vârtos îl slăbește;
Un miel nu e lucru mare
Să tai, să-mi faci de mâncare!
Ciobanul îi zise: — Lele!
Eu sunt stăpân p-ale mele
Și alt când îmi poruncește

Necinstit se izgonește;
Și ce ești tu, ia îmi spune,
De-mi ceri mie mâncări bune?
— Eu sunt Frigura — răspunse —
Și îmi plac mâncări tot unse.
Nu fac haz nicidecum postul,
Îl las să-l mănânce prostul.
Zise ciobanul: — Ei! dragă!
Și cine-n seamă te bagă?
Fii tu or slabă, or grasă,
Mie nicidecum nu-mi pasă,
Ci ia cară-te cu bine,
Pân' nu-ncarc cața pe tine.

Frigura-nsălbătăcită,
Sare pe el necăjită
Și îndată se pornește
Să-l scuture vrăjmășește.
El iar fără a se teme,
Deloc nu mai pierde vreme,
S-aruncă gol să o-nece,
Supt în jgheab de apă rece;
Șezând muiat pân' la gușe,
Bând și câteva căușe,
Frigura își pierdu rostul
Ș-îndată lăsând pe prostul
Începu-n fugă să saie,
Ca un scăpat din bătaie.
Prin crâng, prin câmpie lungă,
Silind mai curând s-ajungă,
Nu vedea nici mărăcine
Uitându-se după sine.

Frică intrase într-însa
Că s-o lua după dânsa
Ș-o gonește s-o apuce
În apă s-o mai arunce.

Ajungând la celelalte,
Supt măgurile înalte,
Ele pe loc o-ntrebară:
— Soro, cum te ospătară?
Ea, tot suflând ostenită,
Le răspunse necăjită:
— De unde știe ciobanul,
Mojicul și bădăranul,
Ce fel să te priimească
Și ce fel să te cinstească?
Lingoarea-ncepu să zică:
— Cunoaște-te dar de mică;
Ia să mă duc eu la dânsul
Și să vezi ce scoț dintr-însul.

Zicând asfel, merse-ndată,
Într-o bătrână schimbată,
Și ceru s-o găzduiască
În coliba-i ciobănească.
El o priimi în grabă
Și pe dânsa ca p-o babă,
Ș-aceeași masă îi puse,
Aceleași mâncări îi duse.
Dar Lingoarea și ea iară
Începu alte să ceară
Și mai vârtos să-i înfigă
Un iedulet și să-i frigă.

Ciobanul îi zise: — Bine,
Dar ce rudă ești cu mine?
Or ce cuconiță mare
De-mi ceri asfel de mâncare?
— Eu sunt Lingoarea — îi zise —
Carea vântul mă trimise,
Să dau boale grele foarte
Și să chinuiesc de moarte.
— Și ce? — urmă el să zică —
Vrei să te am eu de frică,
Ca să-ți dau orice-mi vei cere
Și masă după plăcere?
Ia cară-te mai în grabă
Dacă vrei să fii de treabă,
C-apoi mă vei înțelege
Cu vro câteva ciomege.

Lingoarea iar supărată
S-arunc-asupra-i îndată,
Ș-începând să-l chinuiască,
Aci moartea să-l găsească,
În dureri, junghiuri băgându-l,
Să răsufle nelasându-l,
El iarăși știindu-și leacul,
Aproape fiind și lacul,
Intră supt jgheabul cel rece
Și începu să se frece;
Făcând aceasta ciobanul,
Își spăimântă pe dușmanul;
Că nemaiputând Lingoarea
Să-i sufere recitoarea
Își apucă-ndată drumul
Și pieri în grab ca fumul.

Ajungând la celelalte,
Supt măgurile înalte,
Îndată o întrebară
Pe ea cum o ospătară.
Lingoarea le zise: — Geabă,
N-am găsit omul de treabă,
Cine suntem să-nțeleagă
Și umblăm să ne aleagă;
Cunoaște el, dobitocul,
Cui de ce îi e cojocul?
Ia aideți voi mai-nainte
La oameni zdraveni, cu minte;
Prin cetăți și prin orașe
Să vedeți case, sălașe,
Să vedți așternut moale,
Iar nu fân și burieni goale;
Să vedeți acolo mese
Și mâncări bune, alese,
Iar nu post, pâine cu apă,
Ș-în loc de bucate ceapă.
— Ba! ba! sunteți mititele,
— Zise Ciuma către ele —
Și de voi puțin îi pasă
Să vă cinstească cu masă;
Dar ia să vedeți acuma
Cum tremură el de Ciuma.
Zicând aceasta îndată
Către cioban se arată
Ca o babă furioasă,
Țiind în mână o coasă,
De să-ngrozea om de dânsa
Când scotea vorbă dintr-însa.

Carea văzând-o ciobanul,
Se cutremură, sărmanul!
Și o-ntrebă zicând: — Mamă!
Unde mergi și cum te cheamă?
— Ciumă-mi zic — zise —anume
Ș-am plecat să cosesc lume,
Numai, dragul meu, fă bine,
Până odihnesc la tine,
De-mi pune puțină masă
Ș-îmi fă o friptură grasă,
Că am foarte mare grabă
Să merg, să-mi caut de treabă.
Ciobanul pe loc se duse
Și așternut îi aduse,
Zicând: — Șezi puțintel, mamă,
Să-ți frig, să-ți fac o zeamă.
Apoi îndată aleargă,
De frică tremurând vargă,
Făcu slugilor strigare,
Fu și friptura-n frigare.

Deci pe când se frigea mielul
Și fierbea în oală felul,
Stând el cu neîndrăzneală
Îi zise ei cu sfială:
— Mamă! te rog, de se poate,
Până vor fi gata toate,
Ia deschide acea carte
Să vezi, sunt eu în vro parte
Scris anume, Ion Bucur,
Ca să plâng, or să mă bucur?
Îndată el cum îi zise,

Ea catalogu-și deschise
Ș-începu pe toți din lume
Să-i spuie de rând anume;
Și sfârșind zise: — Nepoate!
Astea sunt numele toate;
Și precum auziși bine
Tu nu ești trecut la mine.

El vrând spre încredințare
Să vază de nu îl sare,
Îi zise ei iarăși: — Mamă!
Eu nu prea am băgat seamă;
Ia mai citește o dată,
Să-mi stea inima-mpăcată.
Vrând ea să-i facă pe voie,
Îi citi iar foaie, foaie,
Și isprăvind zise: — Iată,
Nu ești scris, ț-am spus o dată.

Auzind el, ia frigarea
Ș-îi arde cu ea spinarea,
Zicând: — Scol', boală urâtă,
Ca să nu-ți trag și vro bâtă.
Dacă nu sunt scris la tine,
De ce ai venit la mine?
Du-te, cere de mâncare
Unde de frică te are!
Atunci ea înspăimântată
Plecă și fugi îndată;
De rușine ce îi fuse
Pe alte drumuri se duse,
Lăsând d-atunci pe acele
Ca să umble singurele.

Prin urmare dar,
Omul boala singur ș-o caută.
Ș-apoi,
O boală când vine la om, strigă către
celelalte: săriți, că l-am prins.
Însă
A dat Dumnezeu și boale, dar a lăsat și leacuri.

DESPRE TIMP ȘI VÂRSTĂ

Frumusețea veștejește,
Dar înțelepciunea crește.
Că,
Când n-aveam în gură dinți,
N-aveam atunci în cap minți.
Că
Nu să poate omul să fie cu două, și tânăr și cuminte.
Dar însă,
Este tânăr între tineri și bătrân între bătrâni.
Și
Cine n-are bătrân, să-și cumpere.

POVESTEA VORBII

Unul auzind aceasta prin povești a se vorbi,
O gândea în toți de obște fără a mai osebi,
Pentru că nu auzise ș-ăst proverb zis de români:
Că „sunt tineri între tineri și bătrâni între bătrâni."
Într-acestea se însoară și cu întâmplare ia
O copilă prea de treabă ș-orfană ca el și ea;
Dar moralul și virtutea ce asupra-i se vedea

S-arăta că se silise muma-i creștere să-i dea;
Că blândețea în cuvinte și unirea-ntre bărbat,
Era pildă-n alte case, și amorul neschimbat;
Totdeauna ea pe dânsul într-acest chip îl trata,
Chiar ca în ziua de nuntă, când cu drag se mărita;
El în toat-a ei purtare, mulțămirea ce-o simțea,
Pe răposată ei mumă-n inima sa o sfințea,
Zicând: — „Ah! cum n-avui parte soacra mea să fi trăit,
Să mă-nchin ei ca la sfântă ș-în suflet s-o fi iubit!
Carea într-a ei viață acest înger mi-a născut
Și o asfel de consoartă pentru mine a crescut."
Dar orșicum chiar tot omul de familie stăpân
Este bine ca să aibă în casa sa un bătrân.

Așadar,
Mulțămit tânăru-n sine
Că trăia tihnit și bine,
Dorea s-aibă soacră numai,
S-o iubească ca pe muma-i;
Însă din reaua lui soartă
S-a-ntâmplat să fie moartă;
Dar când vrea omul să facă
Lesne inima-și împacă;
Ș-în dragostea soții sale,
Puse îndată la cale
Și mergând dete arvuna
Să-i facă de ipsos una;
Care după ce fu gată,
El cu față bucurată
Ia ș-în dulap o așază,
Unde mai des să o vază.
Deci într-o zi cu-ntâmplare,

D-a casii cutremurare,
Cade soacra, îl lovește
Și capul îi amețește.
El atunci de usturme
Zise soacrei cu asprime:
— Tu n-ai suflet ș-îmi spargi capul,
Nu te-a mulțămit dulapul?
Dar vai! de erai și vie,
Ce-mi făceai, Dumnezeu știe!

În adevăr,
Este bătrân, să te-ntinzi,
Cu patru mâini să-l cuprinzi,
E și de care să fugi,
Opt cu-a brânzii să te duci.
Cum a zis unul:
Soacră, soacră,
Poamă acră
De te-ai coace
Cât te-ai coace.
Poamă dulce
Nu te-ai face.
Că
Umblând să mă prinz în danț,
Dând un ban, intrai în lanț (horă).
Și de voie dau cinci, șase,
Ca să scap și să mă lase.
Babele însă zic:
Am ajuns să ne ia copiii în picioare.
Zicând:
N-are dinți să roază pâinea ș-îi cere
inima mere acre.

Și
Nu să lasă nici o babă,
Căci e bătrână și slabă,
Ci pentru că îi zic „mamă“
Și n-o mai bagă în seamă.
Și că
Pruncul și bătrânu-n toate
Fără doică nu se poate.
Și,
Când ai pisică bătrână,
Șoarecii-n casă-ți fac stână.
Că
Parcă are orbul găinilor.
Dar,
D-ar avea și baba ca oamenii barbă,
Atuncea i-ar zice: ce mai moș de treabă!
Însă,
Știu d-aci-nainte bine
Că n-o să fac doi din mine!
Sau:
D-acu-ncolo bine vezi
Că n-o să fac eu boi brezi!
Și
Lasă să latre-n spatele mele,
Ca cățelele seara la stele.
Că
Ursul de lătratul câinilor nu se sperie.
Ei nu știe că
Ceasul umblă și lovește,
Iar vremea se odihnește.
Și
Trebui sa vie și ei
Ca mâine la anii mei.

POVESTEA CÂNTECULUI

Un timp c-unele se duce,
Câte le-a adus cu el,
Ș-alt timp altele aduce,
Osebite ș-în alt fel.

Unul vine și desface
Câte celalt a făcut
Ș-altul vine, iar preface
Din plăcut în neplăcut.

Totdeauna fiecare
E c-unelte încărcat
Și se află în lucrare
Zi și noapte ne'ncetat.

Noi dormim și el veghează
Și lucrează când ședem,
Din zi-n zi ne-nfățișază
Câte-un ce nou să vedem.

Vezi p-un tânăr în putere,
Cu cuvânt viu și cu ton,
Azi bătrân fără vedere,
Răzimat p-al său baston.

Vezi pe unul ce în lume
Era-n sărăcie stins,
Astăzi între alți cu nume,
Cu moșii și cu coprins.

Vezi pe unul ce-n mărire
Era groază celor mici,
Azi căzut din fericire,
Ocolit și de amici.

Deci dar toate sunt deșarte
Ale lumii c-un cuvânt,
Câte timpul le împarte,
Unul ș-altul pre pământ.

Lumea este ca o roată
Ce se-ntoarce tot de rost,
Fără cineva să poată
Să rămâie-n ce a fost:

Frumusețea cea mai sfântă
Nu stă-n punctul fericit,
Azi frumoasa ce se-ncântă
Mâine vezi că s-a zbârcit.

Multe lucruri trecătoare,
Griji, necazuri de nimic,
Sunt la om vătămătoare,
Frumusețea care-i stric.

Asfel tu dar, prin urmare,
Câte-ți zic de nu le crezi,
Și frumsețea-ți în ce stare
Va ajunge o să vezi.

DESPRE TIMP ȘI VÂRSTĂ IARĂȘI

De ani e mare și minte n-are.
De care
A învățat carte până la glezne.
Și e
Trecut prin ciur și prin dârmon.
Povestea ăluia:
Moș Ion știe, el să vie să vă spuie.
Că
A fost o dată la moară și de două ori la râșniță.
Și
A învățat alții ce a uitat.
De aceea
Din tigvă amară în zadar iei sămânță.
Că
Nu cine trăiește mult știe multe, ci cine umblă
mult învață multe.
Iar nu,
A lipsit d-acasă doi ani și s-a-ntors cu doi bani.
Că
Fierul care nu să-ntrebuințează ruginește.
Prin urmare și răul rămâne:
Om bătrân și cu minte de copil.
Adică:
Vrabia e totdeauna pui.
Că
Copilul ce vede cu ochii cere.
El este:
Vino, tată, să-ți arăt pe mama.
Și
Mintea lui nu plătește o ceapă degerată.

Că
Pomul dacă-mbătrânește,
Pune-i paie ș-îl pârlește.
Și
Calul bătrân, un maestru
Nu-l poți învăța-n buiestru.
Și
Armăsarul când îmbătrânește
La râșniț-ajunge de râșnește.
Că
Și măgarul e bătrân, dar îl încalecă copiii.
Însă
Lupul când îmbătrânește, toate javrele îl latră.
Că
Valea e tot aia, dar nu e poteca aia.
Și
Dacă la patruzeci n-am putut, la optzeci ce o
să poci?!
D-aci-nainte sapa și lopata.
Și
Viață cârpită cu ață.
Că
Vorbește cu dușii după lume.
Totdeauna
Șade, dormitează
Și deștept visează.
Când îl întrebi, îți răspunde:
Curând și degrabă, a treia zi după înfierbințeală.
Căci e
Cu un picior în groapă și cu altul afară.
Și
N-a apucat să-i iasă sufletul ș-îi dă cu
„Dumnezeu să-l ierte“

Își cheamă singur moartea:
Treci, zi, treci, noapte, apropie-te, moarte.
Dar
Omul cât să-mbătrânească tot cere să mai trăiască.

POVESTEA VORBII

Un sărac bătrân cu totul, cocoșat, încovoiat,
Abia umbla pe picioare, de moarte fiind uitat,
Plecă odată-n pădure să-și adune uscături,
Vârfuri de lemne tăiete și de vânt dărămături;
După ce cu osteneală alergă, își adună,
Și după ce în spinare cu dânsele se-ncrosnă,
Când a vrut să se ardice, se plecă, se opinti,
Dar părându-i-se grele, pe spate jos se trânti;
Se mai opinti o dată, ș-încă de câteva ori,
Și degeabă, n-avea cine să-l scoale de subsiori;
El atuncea cu oftare începu a se ruga,
Zicând: — Moarte, moarte, vino! Cum și altele-ndruga.
Moartea nefiind departe, numele-și cum auzi,
Ca-ntr-o clipă-n acea oară la dânsul se repezi
Și îl întrebă să-i spuie că pentru ce l-a chemat,
Iar el văzând-o grozavă îi răspunse cu oftat,
Zicându-i: — Mă iartă, mamă! și de-i vrea să te supui,
Fă bine și mă ardică, mână d-ajutor să-mi pui,
Că, cum vezi, neam de om nu e aci într-acest ocol,
Ca să vie să-mi ajute cu lemnele să mă scol!

Asta e asta,
Stau să-i pice potcoavele și tot cere să mai trăiască.
Dar însă,
Moartea nu vine la om atuncea când o cheamă,
Ci aleargă la dânsul, de ea când nu-i e teamă.

De aceea,
Cine sapă groapa altuia, intră el întâi într-însa.
Că
Mai multe sunt piei de miei decât de oi bătrâne.
E știut că
Tot omul are și moarte și viață.
Cum zice un proverb:
N-am omorât eu pe tata și pe mama, ci au murit că n-au avut zile.
Și
Tot omul trăiește pentru sine.
Cu toate acestea,
Cinstește pe bătrâni, căci și tu poți fi bătrân.
Și
Bătrânețele nu vin singure, ci cu multe nevoi.
În sfârșit trebuie a ști că
Științele sunt uși, iar cheile lor sunt cercetările.
Și
Omul la tinerețe trebuie să se păzească de desfrânare,
La bărbăție de trândăvie și la bătrânețe de filarghirie (iubire de argint).
După toate acestea,
Sfătuiește-te cu cel mic și cu cel mai mare și pe urmă hotărăște tu însuți.

REFERINŢE ISTORICO-LITERARE

[...] În timp ce Eminescu şi Caragiale sunt astfel de creatori de vers şi de proză românească încât prestigiul lor constituie unul din titlurile intangibile ale culturii noastre, Anton Pann, atât prin natura talentului său, prin destinul operei lui cât şi prin cele câteva umbre misterioase ale biografiei lui se situează de la început într-o zonă nu tocmai centrală, la oarecare distanţă de pritaneul marilor clasici. [...]

Anton Pann este înainte de toate un scriitor, mai mult, un artist şi despre darurile lui de meşteşugar al verbului şi versului românesc cată să vorbim, cel puţin în măsura în care a fost cinstită, şi cu bună dreptate, latura utilitaristă a scrisului său, imensele servicii pe care întinsa circulaţie a tipăriturilor lui le-a adus culturii româneşti. [...]

Anton Pann este, în configuraţia literaturii noastre, unul din cazurile ei singulare. El este şi unul din miracolele literaturii noastre, dacă luăm în seamă tainele biografiei lui [...].

Cine vrea să se convingă de originalitatea lui Anton Pann în materie paremiologică să compare într-un sector oarecare proverbele din Povestea vorbii *cu corespondentele lor nude din marea colecţie, atât de preţioasă sub atâtea alte aspecte, a lui Iordache Golescu. [...]*

Talentul lui Anton Pann a fructificat şi sporit nu numai cultura obştească în proporţiile ce se cunosc, dar a şi primenit apele izvoarelor noastre lirice. Scriitor popular şi poet în înalta accepţie a cuvântului, locul lui Anton Pann este, aşa cum i l-a fixat Eminescu încă din 1870, printre marii clasici ai literaturii noastre [...].

Depozitar al tezaurului popular, cum îl socotea Vasile Alecsandri, şi clasic dintre cei năzdrăvani, prin proteismul întrupărilor sale de la cea mai telurică şi până la cele sublime, cum îl socotea Eminescu — Omir al poporului său, într-un fel — aşa va rămâne de-a pururi în fastele literaturii noastre, Anton Pann.

PERPESSICIUS, La centenarul lui Anton Pann*, în vol. Perpessicius,* Menţiuni de istoriografie literară şi folclor *(1948–1956), Editura de Stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1957, p. 444, 445–446, 466, 476, 477.*

Vechea istoriografie care făcea mare caz de apartenenţa folclorică a materialului din Povestea vorbii *ignora de fapt esenţialul: aportul direct al scriitorului. Căci din punctul de vedere al artei literare ceea ce interesează în primul rând nu e identitatea motivului, ci unicitatea expresiei. De altfel, în afară de ceea ce Pann a împrumutat, mărginindu-se doar să cizeleze, şi în afară de marele număr de piese pe care le-a făurit el însuşi, care sunt atât de pătrunse de spirit popular încât concurează în mod convingător folclorul, trebuie să ţinem seama că* Povestea vorbii *sau* O şezătoare la ţară *nu reprezintă folclor pus cap la cap, ci cărţi construite cu meşteşug, în care se exprimă energia unei personalităţi, o anume viziune despre lume, o forţă expresivă de o savoare specifică.*

În Povestea vorbii *şi* O şezătoare la ţară *ceea ce învederează aproape fiecare pagină, fiecare rând este o mare măiestrie — rod al unui talent puternic, deşi frust, neşlefuit, al unei remarcabile capacităţi de a manevra instrumentul lingvistic.*

Izbitoare e din capul locului modalitatea structurării materialului. Povestea vorbii *nu e o compilaţie seacă de parimii. Proverbele sunt clasate pe capitole:* Despre cusururi sau urâciuni, Despre minciuni şi flecării, Despre nărăvuri rele *etc. Înăuntrul capitolelor proverbele se succed după principiul sinonimiei, iar sensul fiecărui grup de proverbe e tălmăcit de câte o povestire. În felul acesta cartea n-are nimic din uscăciunea unei lucrări didactice, e sprintenă şi îmbietoare, o adevărată „poveste“ a vorbei.*

O şezătoare la ţară *— care din păcate a rămas neterminată — grupează un bogat material folcloric, alcătuit din strigături, ghicitori, snoave, istorioare, în cadrul unei şezători de sat, la care din întâmplare asistă eroul povestirii. Expunerea se săvârşeşte pe două planuri, ca în* Hanu Ancuţei *a lui Sadoveanu: pe de o parte e evocată petrecerea veselă a ţăranilor adunaţi în jurul focului; pe de alta sunt recreate istoriile şi vorbele lor de duh. Construcţia e slobodă, pretextul care unifică materialul bine găsit, atmosfera cuceritoare: realitatea se întreţese cu fabula, zămislindu-se acea stare de farmec inefabil caracteristică povestirilor orientale.*

Pe de o parte snoavele şi istorioarele; pe de alta, proverbele, laolaltă grupate şi constituind osatura Povestii vorbii *şi* Şezătoarei la ţară *— iată cele două aspecte majore ale talentului scriitorului, genurile cultivate de el cu predilecţie, acelea în care arta sa literară a înflorit în cele mai rotunde şi mai memorabile izbutiri ale ei.*

Anton Pann e un excelent povestitor, crescut la şcoala imaginaţiei fabuloase şi a înţelepciunii Orientului, dar evoluat prin asimilarea experienţei literare mai noi, de tip folcloric sau cvasifolcloric, în direcţia încadrării realiste a naraţiei şi a adâncirii ei pe linie psihologică şi caracterologică. Raţiunea adâncă a oricărei povestiri e scoaterea unei moralităţi. Dacă însă scopul iniţial constă în transmiterea unei învăţături, pe drum autorul găseşte atâta plăcere şi ştie să pună atâta culoare în depănarea întâmplărilor şi în zugrăvirea năravurilor umane, încât istorioarele sale devin, ca la Boccaccio sau Cervantes, nişte opere literare de sine stătătoare, oglindind viaţa reală în cele mai diverse înfăţişări.

Vechile mituri, legende şi pilde capătă sub condeiul lui o vibraţie proaspătă; sună atât de firesc, sunt atât de împlântate în lumea românească, au un timbru atât de autentic, încât suntem pur şi simplu surprinşi să constatăm că ţesătura epică îşi află paralelismul pe toate meridianele lumii. [...]

Anton Pann a fost în sfârşit smuls acelei periferii literare în care îl închisese trecutul obtuz, insensibil la creaţiile străbătute de veridicitatea vieţii poporului. Poetul mahalalei nu mai face parte din mahalaua poeziei. Astăzi vedem bine că el aparţine fondului de aur al literaturii naţionale, înscriindu-se ca demn părtaş în acea familie spirituală plină de robusteţe şi cordialitate, de veselie şi exuberanţă vitală care cuprinde pe Negruzzi din Negru pe alb *şi* Au mai păţit-o şi alţii, *pe Alecsandri din* Doine, *pe incomparabilul Creangă, pe Caragiale din* Kir-Ianulea *şi* Hanul lui Mânjoală, *pe Sadoveanu din* Hanu Ancuţei...

În geografia noastră literară, bogată în aspecte felurite, Anton Pann deţine un loc al lui, specific. Este într-o regiune din care lipsesc reliefuri proeminente, unde trăiesc oameni de rând, ce-şi câştigă pâinea cu sudoarea frunţii şi privesc viaţa ca un dar ce nu trebuie irosit; nici nu o consideră ca o vale a lacrimilor, nici ca un teren al ambiţiilor vane şi poftelor dezlănţuite; ei au durat, prin truda lor onestă, prin cântecele lor de petrecere sau de jale, prin vorbele şi pildele înţelepte ce şi le-au trecut din generaţie în generaţie, acea mare operă colectivă, căreia, pe altă treaptă a istoriei, într-o lume liberă şi drept orânduită, noi îi suntem urmaşi. Când ne apropiem de Anton Pann şi îndepărtăm aluviunile străine şi pulberea ce-i întunecă ici şi colo opera, încercăm un sentiment de mulţumire: ne întâmpină seducătoare verva unui spirit scânteietor, o artă clară, viguroasă, fără zorzoane. Şi din felul în care ne regăsim şi ne

delectăm, simţim că e şi ea una din aromele acestui pământ, una din plăsmuirile în care s-a încorporat geniul poporului nostru.

Paul CORNEA, Prefaţă*, în vol. Anton Pann,* Opere, 1*, Colecţia „Scriitori români", Editura pentru literatură, Bucureşti, 1963.*

[...] Numărul paremiilor, al snoavelor şi fabulelor, al cuvintelor şi deci al noţiunilor, al trăsăturilor de moravuri şi de caracter, pe care Anton Pann le-a reţinut, este atât de mare încât în comparaţie cu el toţi scriitorii vremii par mai degrabă la un început de drum. Întreaga cultură transmisă prin oralitatea populară a fost însuşită de Anton Pann. Şi această cultură este atât de vastă, iar el o produce cu un debit atât de neistovit în construcţii obţinute prin acumulări atât de uriaşe încât pentru a găsi un alt scriitor pe măsura lui trebuie să-l căutăm printre vechii povestitori ai Renaşterii, un Boccaccio, un Rabelais, un Cervantes, scriitori care au reprodus în sinteze personale întreaga cultură populară a neamului din care făceau parte, sporită cu aluviunile depuse de înţelepciunea şi fantezia altor multe neamuri, unele foarte îndepărtate şi foarte vechi. [...]

Este o împrejurare cu totul remarcabilă faptul că una din cele mai bune limbi româneşti ale secolului al XIX-lea, limba lui Anton Pann, s-a format în afară de graniţele ţării străbune. Populaţia creştină a Peninsulei Balcanice, adică oamenii aparţinând claselor exploatate, trăia în groaza Semilunii. [...] Doi fraţi de-ai lui Pann cad în bătăliile din jurul Brăilei. Tomaida cu unicul ei fiu rămas în viaţă află adăpost la Chişinău. Anton găseşte aici un oraş mare, cu grădini întinse. Bisericile strălucesc cu clopotniţele lor aurite. Dinăuntru se aud cântări măreţe. Coruri pe mai multe voci şi preoţi înveşmântaţi în odăjdii fastuoase intonează axioane şi irmoase, tropare şi condace, cum nu se puteau auzi într-o mică biserică de sat. Anton este primit în corul bisericii catedrale. Este rânduit printre soprani. Are o voce limpede şi plăcută, pe care vârsta n-o va altera. Aici va pune el baza învăţăturii sale muzicale cu care se va mândri mai târziu şi-i va da un loc printre reformatorii muzicii bisericeşti în principate. Nu rămâne totuşi mult la Chişinău. După 1810 apare în Bucureşti. [...]

Anton Pann face parte din verigile marelui lanţ. Îl citim deci nu numai cu plăcere, dar, atunci când înţelegem lucrurile mai bine, şi cu emoţia de a stabili prin el contactul cu fantezia unică şi eternă a omenirii.

S-a spus uneori că Anton Pann este un folclorist. Nu încape îndoială că transcrierile sale au fost dintre cele mai întinse şi scrierile compuse de el

alcătuiesc un izvor folcloric de cea mai mare însemnătate. Mai ales în materia proverbelor nimeni înainte de Zane, care de altfel l-a folosit din plin, n-a dat o colecţie mai bogată a maximelor populare. Un folclorist este totuşi un om de ştiinţă şi meritul său constă în întinderea investigaţiilor şi în exactitatea transcrierilor sale. Nu aceasta din urmă a fost însă preocuparea lui Anton Pann. Scriitorul nostru dispune cu libertate de materia populară. Nu pregetă să-i schimbe forma, dacă prin accentuarea contrastelor sau prin versificare poate să obţină un relief mai puternic al zicerii. Interesul culegerilor lui Pann, mai cu seamă în Povestea vorbii, *stă apoi în faptul că autorul surprinde apropierea dintre diferitele proverbe, auzite în împrejurările cele mai deosebite, şi le grupează după afinităţile lor, în capitolele unui adevărat tratat de morală practică [...].*

Dar este revelator faptul că scriitorul român care aminteşte în mod atât de surprinzător pe acei ai Renaşterii prin plăcerea lui de a povesti, prin adâncul lui contact cu întreaga fantezie a poporului, îi aminteşte şi prin tendinţa moralizatoare, inspirată de înţelepciunea vechimii. Trebuie să ţinem neapărat seamă de această trăsatură pentru a înţelege figura literară a lui Anton Pann. Folclorist? Desigur, până la un punct, dacă ne putem lipsi de rigoarea metodei ştiinţifice. Poet liric? Da, dar fără o conştiinţă lirică superioară în Spitalul amorului, *unde scriitorul sacrifică adesea pe altarul trivialului cântec de lume al epocii. Povestitor? În cea mai mare măsură. Unul din cei mai buni ai secolului al XIX-lea prin mulţimea şi ingeniozitatea episoadelor, prin ştiinţa gradaţiilor şi a rezolvărilor. Dar povestitorul a stat totdeauna în serviciul moralistului. Ceea ce a urmărit Anton Pann în toate scrierile sale de seamă a fost să transmită o învăţătură, o maximă de viaţă, o îndrumare pentru buna întocmire a unei existenţe omeneşti. Făcând aşa, continua linia filosofilor populari ai antichităţii, rămaşi multă vreme ca un tip viu în Orient, în întinsa arie a Bizanţului, şi care mai produce încă în veacul al XIX-lea românesc, alături de el, de Pann, figura până la un punct asemănătoare a unui Cilibi Moise, poate ultimul descendent al înţelepţilor rătăcitori profesând în târguri şi pe străzi ca cinicul Diogene altădată. Atât de puternică este însuşirea de moralist a lui Pann încât toate snoavele lui nu sunt debitate decât cu intenţia de a ilustra o maximă notată de el mai înainte sau rezultând din ea, ca tâlcul ei mai adânc. Făcând însă aşa, ce podoabă a cuminţeniei se desprinde din ea şi cât adevăr cuprind tablourile lumii prin care scriitorul a trecut?*

Morala lui Pann este a unui om din Orient care a cunoscut timp de veacuri opresiunea şi a învăţat să fie prudent, rezervat, răbdător,

înţelegător al suferinţei străine şi gata să-l ajute şi s-o uşureze. Este, desigur, aceea a unui om credincios. [...]

Etica lui Pann rezumă şi reuneşte toate aceste însuşiri cărora le adaugă umorul care nu dă greş niciodată: cealaltă virtute cu care omul vremii se putea mântui. Umorul te face să depăşeşti un moment greu, mângâie o amărăciune şi reface curajul şi încrederea lui în viaţă. Aşa s-a format, din această frământare a vremurilor, arta de moralist şi de umorist a lui Anton Pann.

Nenumărate au fost roadele acestei arte în Povestea vorbii*, în* Nastratin Hogea. *[...]*

O sezătoare la ţară *ca şi* Povestea vorbii *ocupă în literatura română locul pe care-l deţin* Decameronul, Till Ulenspiegel *sau* Simplicius Simplicisimus *în literaturile Apusului, şi merită să i se recunoască, acemenea acestora titlurile de universalitate pe care le merită prin atâtea însuşiri eminente. Valoarea operelor lui Anton Pann a fost rareori precizată şi limpede pusă în lumină. Critica şi istoria literară trebuie să-şi plătească încă datoria lor faţă de Anton Pann.*

Nu spunem că dacă Anton Pann va ajunge să fie cunoscut şi preţuit de oamenii altor ţări nimeni nu-l va înţelege totuşi mai bine ca noi. [...] Multe s-au schimbat în ţara noastră într-o sută de ani, dar uneori regăseşti în firea oamenilor, în vorba, în umorul lor ceva care ni-l aminteşte. A fost un om din mulţime şi a întrupat acele virtuţi ale ei care l-au făcut să treacă biruitor prin vitregiile apăsărilor trecute. A avut multă minte, fineţe şi har. Popoarele durează şi cresc prin astfel de însuşiri. Ne putem mândri gândindu-ne că a fost înaintaşul nostru.

Tudor VIANU, în vol. Tudor Vianu, Scriitori români*, Colecţia „B.P.T.“, Editura Minerva, Bucureşti, 1970. p. 2–4, 14, 16–17, 20–21, 29–30.*

[...] Pann, fără a avea conştiinţa geniului său, „poezeşte“ şi „româneşte“ imensul tezaur paremiologic peninsular(rural şi urban), structurându-l în celebra Culegere de proverburi sau Povestea vorbii *(1847), precum şi în nu mai puţin cunoscutele* Fabule şi istorioare *(1839, 1841),* O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu *(1851-1852) ş. a. Aflat la temelia balcanismului literar românesc, [...] Pann este un adevărat Esop al literaturii noastre, chintesenţiind înţelepciunea milenarei umanităţi răsăritene.*

Incontestabil prin obârşie, balcanismul ce tipărea un Dialog în trei limbi *(1848) este definibil şi ca un punct de confluenţă istorică, anume*

trecerea de la secolul al XVIII-lea la secolul al XIX-lea. Întâlnirea Orientului anacronic cu Occidentul civilizator în nişte mixturi realizate, la altă amplitudine, şi de gândirea enciclopedică a lui Cantemir în multe direcţii prefiguratoare, este caracteristică versului antonpannesc. Coabilitatea rebuturilor fanariote cu noul climat ideologic duce la o tendinţă de nivelare a mentalităţii acelui timp. De altminteri, pornind de la slavo-bizantinismul pareneticii lui Neagoe Basarab şi trecând prin etapa greco-bizantino-slavă, de relativ echilibru, mai exact spus, de făţişă înfruntare a lui Cantemir, influenţa greacă ajunge, la apogeu — din raţiuni politice în primul rând — tocmai pe vremea lui Pann, coexistând cu idealurile paşoptiste. Situaţia aceasta paradoxală este expresia internă a „chestiunii orientale“, ce viza eliberarea sud-estului european de sub Semilună şi care ajunsese în sfârşit la o fază înaintată, contracarată însă de problema mai nouă, a „echilibrului european“. Contribuind la instituţionalizarea culturii, Pann este un adevărat iluminist, în ciuda conformismului său mic-burghez, a unei tipice „concepţii a supravieţuirii“. Dotat cu vocaţia sud-dunăreană a epicului, mai exact cu aceea a alegoricului centrat pe „tâlcul“ moralizator, atât de răspândit în apologurile orientale, Pann surprinde trăsături morale şi îngroaşă cu bună ştiinţă, provocând râsul aproape rabelaisian. Hohotul este punctat cu ironia ce pregăteşte morala sau o justifică în cele mai multe din „istorioarele“ legate între ele prin tehnica încadrării, regăsibilă în Halima, dar trecută printr-o autohtonă şcoală boccacciană. Dimensiunea prezentului se adaugă firesc, vidând Orientul de nota fabulosului cultivat în speţă de către firile romantice şi exemplificând, în acelaşi timp, realismul cântăreţului aventurier. Pann înoată în realitatea palpabilă, materială. Animalele, păsările, oamenii mărunţi, împăraţii certifică — în comportament şi întâmplare — străvechi precepte morale. [...]

Ca şi Ion Creangă, dar cu mai impură artă, Pann este un anonim. Continuând şcoala filosofilor populari antici, traducătorul şi autorul lui Archirie şi Anadan *lasă un inestimabil „tratat de morală practică“ (Tudor Vianu). Dar, în timp ce Diogene şi Epictet apar în perioadele de amurg ale antichităţii, filosoful nostru — „nici prea econom, nici prea galanton“ — punctează finalul evului de mijloc românesc, prea puţin glorios, ce echivalează de fapt cu răsăritul altei epoci, ce acordase deja lira lui Cârlova sau Alexandrescu. O dată cu cristalizarea vieţii noastre urbane, condeiul psaltului „ce la scris mereu şedea“ reconstruieşte cu patima îndrăgostitului podoaba, îndelung şlefuită prin folosinţă seculară,*

a spiritualităţii răsăritene. Necunoscând nici melancolia, nici cizelura frazei lui Mateiu Cărăgiale, dar, întâlnindu-se pe linia unui realism nativ cu I. L. Caragiale (ce va servi o lecţie de genealogie orgoliosului său fiu), Pann anunţă, ca un veritabil „homo duplex", specific ariei balcanice, dimensiunea tragică a „Greciei stătătoare" din Isarlâkul *lui Ion Barbu.*

Mircea MUTHU, Anton Pann*, în vol. colectiv* Scriitori români*, Seria* „Mic dicţionar"*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1978, p. 346–347, 349.*

Anton Pann [...] era din tagma psalţilor, pricepuţi în „ifose"şi „aghioase", în „tereremuri" şi „neneale" sub semnul vestitului Cucuzel dela Durazzo. O mare parte din cărţile lui sunt opere de specialitate: Axion*,* Cântări liturgice, Noul docsastar, Basul teoretic şi practic, Kalofonicul *etc. S-a ocupat însă, fiind şi tipograf, cu prelucrarea de opere de colportaj:* Cântări de stea*,* Inţeleptul Archir cu nepotul său Anadan*,* Năsdrăvăniile lui Nastratin Hogea, Istoria lui Bertoldin, Noul Erotocrit *şi altele. Cu pretenţii de poet liric, Pann şi-a adunat poeziile în* Spitalul Amorului sau Cântătorul dorului*, amestecându-le cu producţii străine. Aceste cântece de lume sunt vulgare şi lamentoase: „Hotărât sunt or să mor, / Or ca să te am amor / Că din ceas ce te-am zidit / Minţile mi s-a smintit..."*

Povestea vorbii *e o falsă culegere folcloristică, întrucât Pann nu respectă autenticul ţărănesc, ci împestriţează graiul popular cu cel cult, obţinând adesea un efect cromatic uluitor. Limbuţia, darul său de a versifica, nu fără a căuta greutăţile, sunt extraordinare: „Eu nu îţi zic alta decât să ştii cum că /După cum eşti mare şi vrednic de muncă, / Când te tocmeşti cere să-ţi dea plată bună".*

Un prim ton umoristic vine din uşurinţa cu totul mecanică cu o repeziciune aforistică de natura bufonadei: „Sarea când e umedoasă arată ploaie sau nor, / Iar când este uscăcioasă va fi timp dogoritor. / Când nu arde focul bine şi luminarea frumos / Să fiţi siguri că ne vine de undeva un nor gros".

Orice copil ar râde azi cu hohote citind în Hristoitie *sfaturi ce presupun o stare de animalitate superlativă: „Când vei fi la adunare / Sau vorbeşti cu oarecare, / Te păzeşte foarte tare, /Că nu din vreo rea dedare, / Să-ţi fie mâinile ajunse / Spre părţile cele-ascunse./ Au să te scarpini cu ele / Spre locurile acele, / Că e lucru de ruşine / Şi a fi nu se cuvine".*

Cumulul de elemente constituie procedeul pictural, ca în „Istoria poamelor“, răsturnare masivă de fructe într-o natură moartă […].

Pann făcea „metafore“, antropomorfozând, cum e cazul în portretul cepei […].

Metoda fundamentală este aglomerarea de sentinţe, grămădirea aproape monstruoasă de aforisme pe o idee iniţială şi printr-o asociaţie foarte largă, alinierea lor după un program ritmic, totdeauna cu efect burlesc […].

Arta e clasică, îndreptată spre observaţia morală, de altfel cu mari îndemnuri tehnice (rime interioare, armonizare a colorilor ţipătoare). O galerie de „caractere“ este alcătuită numai dintr-o combinaţie obiectivă de proverbe şi zicători, pline de nuanţe invizibile, de o truculenţă genială. Iar tipul sintetic al indolentului […].

Pann are meşteşugul mişcării fine, al amestecului savuros de mirosuri lingvistice tari. Portretul feciorului de împărat, fiu de ţigancă, poate servi ca specimen […].

Toate maşinăriile comediei sunt folosite, bineînţeles, cu materie aforistică, monologul, dialogul cu replici simetrice, jocurile de a parte*, micile bufonerii de limbaj sau de mimică,* Povestea vorbei *fiind o comedie a cuvintelor pure şi o comedie umană, făcută din observaţii impersonale, surprinzătoare în totala lor lipsă de inedit.*

G. CĂLINESCU, Anton Pann*, în G. Călinescu,* Opere*, vol. 15,* Istoria literaturii române, Compendiu*, Editura Minerva, Bucureşti, 1979, p. 185–188.*

Există la noi o carte foarte preţioasă şi de o mare însemnătate, un adevărat tezaur de spiritul şi de înţelepciunea poporului român; şi însă acea carte, necunoscută de acei care ar trebui să o cunoască, zace lepădată în fundul librăriilor!

Ca şi dânsa, autorul ei, pierdut în umbră, a fost pe timpul lui victima superbiei ignorante, şi chiar astăzi, când societatea noastră s-a democratizat, astăzi, când oamenii literaţi şi-au dobândit un loc la soare, numele lui Anton Pann deşteaptă mai mult imaginea unui psalt de strană, decât suvenirul unui poet. […]

După aceste câteva exemple se poate cunoaşte natura simţirilor, precum şi stilul lui Anton Pann; iar din toate operele sale, cea mai importantă este Povestea vorbei*, la care el a trebuit să consacre mai*

mulţi ani de lucrare; căci pe lângă proverburi a adăugit multe anecdote poporale, scrise în versuri care se leagă strâns între ele. Trei volumuri formează acea minunată colecţie, ce se poate cu drept cuvânt numi Filosofia poporului român. *Ele cuprind şiruri de zicale, unele, în mic număr, traduse din limbile străine, iar cele mai multe culese din gura poporului nostru, şi acele şiruri sunt coordonate cu inteligenţă; căci, deşi numărul lor e considerabil, nu există nici o confuzie între dânsele. Astfel, de pildă, într-un şir găsim toate proverburile relative la* frică *sau la* vitejie*, în altul acele ce se raportă la* nerozie... *etc. şi de fiecare sunt lipite anecdote originale, povestite cu destul talent.*

Să răsfoim acele trei volumuri ale lui Anton Pann, şi, de vom alege ce-i mai caracteristic în fiecare şir de proverburi, vom compune o comoară de cugetări, care ne va face mândri de profunda cuminţie a neamului românesc. [...]

Aceste extrageri din Povestea vorbei *sunt de natură a convinge că, în adevăr, uvragiul lui Anton Pann este o operă naţională de un foarte mare preţ, atât pentru noi cât şi chiar pentru filologii stăini; iar judecând după varietatea anecdotelor adăugite pe lângă proverburi, precum şi după felul celorlalte publicaţii, adică* Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogea*,* Moş Albu sau O şezătoare la ţară*,* Spitalul amorului*,* Cântătorul beţiei*,* Cântece de stea *etc., venim a crede că Anton Pann cunoştea cu desăvârşire datinele naţionale, că el era vârât deplin în pielea românului, şi că mintea lui era o comoară de cântice, de cimilituri, de pâcâlituri şi de istorioare de tot soiul. El a fost negreşit un om ce ştia multe, şi care ştia a le spune; un tip de român vesel, glumeţ, spirituos, pâcâlitor, povestitor, o carte plină din scoarţă-n scoarţă, un Pâcală literat, bun de gură, bun de petrecere, precum le plăcea părinţilor noştri.*

Asemenea oameni sunt cronici în picioare, ei cunosc pe de rost Alexandria *şi* Arghir*, cunosc sute de poveşti poporale pline de minciuni frumoase şi mii de anecdote asupra ţiganilor, asupra evreilor, asupra nemţilor, asupra ruşilor, asupra sârbilor, asupra ungurilor, asupra grecilor, într-un cuvânt, asupra tuturor neamurilor străine cu care a avut a face românul. Ei vorbesc de* Ileana Cosânzeana*, de* Făt-Frumos*, de* Sfarmă-Piatră*, de* Strâmbă-Lemne*, de* Statu-Palmă-Barbă-Cot*, de* Zmei, de balauri*, de* pajuri*, de* cai năzdrăvani*, de* Sfânta Joe*, de* Sfânta Miercuri*, de* Sfânta Vineri*, de* Mama pădurii*, de* stihii*, de* stajii*, de* strigoi*, de* moroi*, de* tricolici*, de* vârcolaci*, de* carul lui Sf. Ilie*, de* drăciile

lui Pepelea*, ca şi când ar fi copilărit în acea lume fantastică creată de închipuirea poporului.*

Însă din nenorocire asemenea oameni devin din zi în zi mai rari; ei dispar sub nivelul uniform al civilizaţiei şi sub năvălirea preocupărilor timpului de faţă.

Dacă Anton Pann ar mai fi trăit, el singur ar fi fost în stare să scrie poemul naţional al lui Pepelea, acest tip poporal de spiritul glumeţ al românului; el singur ar fi putut să aştearnă în versuri uşoare nenumăratele pâcâlituri dintre Pâcală şi Tândală; însă el şi-a dus veselia pe ceea-lume, lăsând în urmă un monument nepieritor: Povestea vorbii*!*

În Panteonul literar al României, imaginea lui Anton Pann poartă un sigil caracteristic şi mult interesant! Ea ne apare cu înţelepciunea filosofică a strămoşilor pe frunte, şi cu râsul maliţios al lui Pepelea pe buze.

Vasile ALECSANDRI, Cântece de stea şi Povestea vorbii de Anton Pann*, în vol. V. Alecsandri,* Călătorie în Africa, Proză*, Colecţia BPT, Editura Minerva, Bucureşti, 1984, p. 319, 324–326.*

Anul 1831 pentru istoria mondială a literaturii a fost un an de pomină. Acum, în acest an, au văzut lumina tiparului unele dintre cele mai de seamă capodopere ale culturii umane. În anul 1831 Goethe tiparea partea a doua din Faust*, culminaţie a gândirii poetice moderne. Tot în anul de pomină 1831 Poe îşi tipărea poemele, piatră de fundament a sensibilităţii noi, prefigurând lumea sensibilă şi vizionară a secolului XX. Şi tot în anul de pomină1831 Stendhal dădu la iveală* Roşu şi negru*. Ce se petrecea în Valahia în anul 1831? Anton Pann tipărea în propria sa tiparniţă* Poezii deosebite sau cântece de lume*. […]*

În anul 1831, când apăreau Poeziile deosebite sau cântece de lume*, Anton Pann nu numai că nu era asincron — nici n-ar fi avut de ce să fie — , ci era el însuşi un fondator, nu al curentului numit mai târziu balcanism, ci al spiritului intelectual şi de viaţă plutitor peste Balcanii seculari.*

Tată de cuvinte, mult a suferit Anton Pann de pe urma inimii sale care-i stârnea stihul. […]

Povestea vorbii*, spusă în cuvinte, constituie una dintre cele mai profunde revelaţii pe care le poate închide în sine un artist al cuvântului.*

Titlu de rară frumuseţe, atât de plin de sugestii, atât de creator, poate numai Divina comedie *să fi avut sau* Metamorfozele *lui Ovidiu.*

Întrebarea tulbure şi fundamentală nu este despre geneza cuvântului ca atare, ci despre sensul existenţial, al comunicării.

Care este sensul comunicării aşa cum se lasă el dedus din scrierea lui Anton Pann?

Să fie oare numai acel semn al comunicării prin loc comun, al transportului de sensuri şi de emoţii printr-un aer reciproc respirat? Da şi nu. Am răspunde hotărât da şi n-ar fi puţină contribuţia lui Anton Pann la această misterioasă şi tulburătoare întrebare. Faptul că el îşi clădeşte opera poetică şi mai cu seamă Povestea vorbii *dintr-o înşiruire de proverbe („cel istet ca un proverb“, cum îl nemuri Eminescu), ritmate cu deosebită osârdie, dar şi vervă, faptul că proverbul reprezintă la urma urmelor un loc comun şi subtil al comunicării, o bătătorire de multe cuvinte în altele puţine şi fugoase, o descojire de lungi fraze, lăsând în miez o propoziţie — ne-ar face să credem că sensul vorbirii şi al comunicării, că însăşi* Povestea vorbii *nu este altceva decât încoronarea locului comun. [...]*

Dar, dacă pentru Anton Pann un proverb întreg are rolul unui singur cuvânt şi dacă pe bună dreptate considerăm înseşi cuvintele, mai ales pe cele care reprezintă noţiuni drept nişte semnificări tot ale locului comun, atunci vom constata că sensul comunicării prin loc comun nu constituie principalul mesaj al Povestii vorbii. *Care este acest prilej? Greu de răspuns în numai câteva aserţiuni. Totuşi, în mare nenuanţat, putem afirma că acest mesaj presupune o anume „joie de vivre“, manifestată în domeniul esteticului.*

Povestea vorbii *se situează în scara dantescă spre sfârşitul* Purgatoriului *şi începutul îndepărtat al unui* Paradis *rubicond. [...] Talentul vorbirii este colosal la Anton Pann. [...] Vorbirea lui se aseamănă cu o sculptură cu barda în lemn. Dar imediat după aceasta lemnul sculptat se lasă vopsit cu şapte straturi de lac.*

Prozodia lui Anton Pann este una dintre cele mai originale întâlnite în literatura noastră. [...]

Anton Pann anticipează prozodic poezia modernă. El se sustrage conştient sau nu formelor şi formulelor mecanice de poezie. Tensiunea versurilor lui, fluctuantă, îşi găseşte cu rare excepţii mai totdeauna expresia cea mai adecuată. [...]

Anton Pann, bănuim din textele sale, nu a avut o permanentă dispoziţie către umor sau către starea hâtră. Umorul şi starea hâtră le

bănuim a fi la el mai mult o reacţie împotriva poeziei lăutăreşti. Reacţie tipic adolescentină. Se ştie că adolescenţii refuză, din timiditate, orice formă de sentimentalism. Adolescentul preferă să glumească argotic decât să-şi declare sentimentele.

Forţa de a exprima cu sobrietate un sentiment liric este un dar al maturităţii. Tuturor adolescenţilor le place Topârceanu pentru că el poate exprima teribilist un sentiment grav. Mult mai uşor suporţi ca adolescent acea declaraţie topârcenistă: „Gânduri triste mâine seară / Vin în ciuda voastră / Şi de-o fi zăvor la uşă / Intru pe fereastră“, decât solemnul vers eminescian: „O rămâi, rămâi la mine, / Te iubesc atât de mult, / Ale tale doruri toate / Numai eu ştiu să le-ascult“.

Dar Eminescu era un act de maturitate.

„A rebours“, Topârceanu reinventa o adolescenţă studentină. Anton Pann nu avea de inventat nimic. El era pur şi simplu adolescent ca şi adolescenţa culturii noastre. Reacţia lui la poezia lăutărească e uşor de înţeles. Rezolvarea ei în umor şi în grotesc este iarăşi uşor de înţeles. Poezia de meditaţie gravă avea să vină mai târziu, după ce mai întâi cititorul se va fi săturat de râs, se va fi umflat de râs până la plâns. Oricum, el a râs primul.

Şi, cine face primul o ispravă, el o împodobeşte cu numele său.

Nichita STĂNESCU, Temenea la Anton Pann*, în vol. Nichita Stănescu,* Amintiri din prezent*, Editura Sport–Turism, Bucureşti, 1985, p. 72–74.*

[...] El, care face haz de felul de vorbă al grecului şi al sasului, se fereşte a glumi pe seama bulgarilor, şi nu uită să spuie că e „străin“: dar se poate zice că nici un scriitor de atunci, afară de Eliade în srierile lui în proză, n-a avut o sintaxă aşa de adevărată — mlădioasă, limpede, mirosind a flori de câmp şi a vâzdoage de psalt — ca dânsul; pe lângă el, atâţia mari scriitori din aceiaşi ani pare că scriu într-un jargon schilod, târându-se în cârje franţuzeşti!

Anton Pann a fost cântăreţ la mai multe biserici din Bucureşti, profesor de muzică — muzichie*! — la seminarul din Râmnic şi la cel din Bucureşti. Muzicant şi psalt a fost şi alt scriitor român din Bucureşti cu multe şi urâte biserici: Filimon. Dar Filimon a fost înainte de toate scriitor, critic, nuvelist, romancier, pe când Anton Pann era cântăreţ de strană înainte de toate. [...] Marea lui dragoste şi marea lui mândrie au*

fost întotdeauna muzica. Întâi cea bisericească, în slujba căreia a stătut nu mai puţin de patruzeci şi patru de ani, cântând condace şi irmoase din copilarie până în cele din urmă timpuri ale vieţii sale, şi căreia i-a consacrat o mulţime de publicaţii teoretice lucrate şi prelucrate, în tipărituri speciale, în Magazine, Antologii, Gramatici. *[...]*

Ca un alcătuitor de melodii profane, Pann trebui să simtă nevoia de a da lumii şi cântece, care pornesc de la 1822 şi se încheie cu Spitalul amorului.

Scriitori ardeleni, pe care Pann i-a cunoscut desigur, treziseră gustul de citire în popor prin povestiri, luate tot de la popor sau prelucrate după deosebite cărţi. Astfel şi-au câştigat o faimă care ţine până în zilele noastre, Vasile Aaron şi Ioan Barac. Pann se luă pe urmele lor. El traduse în proză isprăvile lui Nastratin Hogea, după originalul turcesc. El puse în versuri lungi, presărate cu o mare bogăţie de proverbe (care, nu trebuie să uităm, se strângeau pe atunci şi de marele boier Iordache Golescu), fel de fel de snoave româneşti, de fabule (e vremea lui Donici şi a lui Grigore Alexandrescu), de apologuri orientale şi de închipuiri proprii, în cărticele în care au format la sfârşit Povestea vorbii *(1851-53). El a pus în versuri de acelaşi fel câteva poveşti, ale noastre şi răsăritene, în cadrul unei şezători, intitulându-le* O şezătoare la ţară *(1851-52).*

În sfârşit, Pann, un om al bisericii, avea aplecări spre misiunea de moralist, şi-l vedem traducând odată o Hristoitie*, adică o carte a purtărilor bune. În* Povestea vorbii *şi în alte lucrări de acest fel, el înţelegea şi aceea ca să înveţe pe oameni a fi harnici, blânzi, fără vicii, fără superstiţii, primitori, darnici, foarte supuşi oricărei cârmuiri, fie a „Măriei sale Iorgu Bibescu", fie a Revoluţiei de la 1848, pe care i-a cântat deopotrivită [...].*

Care e acum valoarea scrierilor literare ale lui Anton Pann?

Foarte amestecată. Limba e totdeauna bună, spiritul vioi, naivitatea atrăgătoare, versul corect. Însă unele bucăţi din Povestea vorbii *sunt prea lungi, multe se mântuie stângaci; dar sunt câteva care întrec cu mult toate încercările de literatură populară făcute în urmă de un Speranţă sau un Dulfu; ele sunt adevărate mici capodopere, cum e* Vânătorul fără cap *sau* Căsătoria vulpii. *Sunt şi versuri cărturăreşti care ne miră, aşa sunt de bune [...].*

Judecata strugurelui e plină de o noutate fermecătoare, şi lui Pann i-a trebuit o minte îndrăzneaţă că să dea chip, înrudire şi acţiune tuturor buruienilor şi fructelor de pe lume — gândiţi-vă numai la jupâneasa Ceapă [...].

Cea mai desăvârşită dintre lucrările lui — şi care ni se pare nouă până astăzi — e Şezătoarea...; aici povestirea drumului, vorbele schimbate, tonul, basmele formează un tot armonic şi una din cele mai bune scrieri româneşti.

El a fost astfel povestitor, popular, dar nu vulgar, vesel, dar nu batjocoritor, simplu, dar nu monoton. Versurile lirice, afară de cutare pomenire de plimbări: „Seara, pe lună, de mână.../ Cu vorbă dulce şi lină“, sunt mai toate plicticoase, false, fără putere şi cu totul fără avânt. Melodiile lui, cine le mai cântă? Povestirile lui, acelea vor rămânea: pentru popor, dar nu numai pentru popor!

Nicolae IORGA, Anton Pann*, în vol.* Oameni care au fost*, Editura Cartea moldovenească, Chişinău, 1990, p. 81–84.*

Şi autorul Povestei vorbii*, finul Pepelei şi afinul lui Mumuleanu, a fost considerat o oglindă a epocii de tranziţie în care a trăit (Paul Cornea [...]). În realitate, Anton Pann este poetul cel mai caracteristic pentru prelungirea vechiului spirit într-o vreme care-l abandona puţin câte puţin. El este conservatorul acestui spirit şi antologatorul producţiilor care-l ilustrau. [...]*

Cum se vede, Pann n-are idee că literatura se schimba radical în acele decenii şi nici nu ştim să fi fost sensibil la ce se scria pe atunci, el mulţumindu-se s-o popularizeze pe aceea la modă înainte. El rămâne la Béranger, fără să înţeleagă pe Lamartine. Nu oglindeşte, deci, trecerea spre nou, ci supravieţuirea vechiului. Acest fenomen este curent şi în alte epoci. [...] Anonimatul lui Pann are, vom vedea, alt sens, care merge, curios, împreună cu o anumită indecenţă a scriitorului, ce nu se dă în lături să-şi publice testamentul. [...]

Poetul însuşi trebuie înţeles prin relaţie cu tipograful, antologatorul şi popularizatorul care este Pann. Însăşi originalitatea operei sale este în discuţie. [...] Pann împărtăşeşte însă dezinteresul popular pentru numele creatorului. Contează textul, nu autorul. [...] Ceea ce-i lipseşte lui Pann este lirismul. [...] Două cărţi au făcut reputaţia de poet veritabil a lui Pann, şi anume Culegere de proverburi sau Povestea vorbii *şi* O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu*. Tot ce se ştie îndeobşte din Pann, tot ce a fost memorizat şi este repetat de către iubitorii umorului verbal muntenesc sau balcanic provine din acestea, inclusiv motto-ul la Povestea vorbii: „De prin lume adunate / Şi iarăşi la lume date“.*

Pann nu este neapărat aici altul decât în celelalte cărţi. N-a devenit un adevărat culegetar de folclor, deşi moda începuse şi, în O şezătoare *se apropie el însuşi de folclorul ţărănesc pe care nu-l băgase în seamă înainte, ba chiar ceea ce strânge acolo este mai „curat“ ca niciodată. N-a devenit nici un scriitor pe de-a-ntregul cult, dacă putem spune aşa, cum se va întâmpla cu Ion Creangă peste trei decenii. Pann este mai curând un Ispirescu al poeziei, situat undeva la mijlocul drumului între prelucrarea simplă şi creaţia cultă originală. Talentil lui rămâne unul popular şi, oricât de savuros, nu trebuie scos din cadrele fireşti. Alăturat adesea de Creangă şi Caragiale, nu e însă cu adevărat comparabil cu nici unul din ei: povestitor îndemânatic, n-are geniul primului; "lingvist" miraculos, dar nu conştient, e departe de a avea arta celui de al doilea. Simpatia de care se bucură este însă uşor de înţeles şi, aş adăuga, perfect îndreptăţită. Pann rămâne unul dintre cei mai inventivi scriitori români sub raportul vocabularului, comediograf instinctiv al cuvântului.* Povestea vorbii *e, în definitiv, o înlănţiure de expresii paremiologice, urmate de anecdote versificate, pe tema prostiei, beţiei, cusururilor, moravurilor şi aşa mai departe. [...]*

Povestirile care completează această pură proverbialitate sunt, unele, pline de haz. [...]

Este aici un Creangă al mahalalei bucureştene [...].

Limba poeziei epice cunoaşte la Anton Pann primele veselii argheziene. [...]

Nicolae MANOLESCU, Anton Pann*, în vol.* Istoria critică a literaturii române, 1, *Editura Minerva, Bucureşti, 1990, p. 114, 115, 116–117, 118.*

Dacă Povestea vorbii *ar fi doar o „culegere de proverburi“, orice altă culegere de acest fel, completă, ar anula-o. [...] Urmuz — anunţat oarecum de Pann — a intuit dispoziţia dintre alegoria, dintre anecdota, care ilustrează morala, şi morala mult prea comună. Mai mare daraua decât ocaua — cum ar fi spus Pann. Drept care, Urmuz a şi compus o fabulă pură, aparent fără sens, a cărei morală este: „Pelicanul sau babiţa“. [...]* Povestea vorbii *e compoziţional încă destul de rudimentară: de o parte proverburile — de altă parte anecdotele ilustrative, ceea ce duce la monotonie. Tot monotonă (monotonia* Decameronului, *a* Povestirilor

din Canterbury*), dar mai rafinată este* O şezătoare la ţară. *Începutul e de roman picaresc, foarte captivant, cu aventuri şi* quiproquo-uri*, dar repede abandonat, lui Pann ineditul neconvenindu-i. Urmează şezătoarea propriu-zisă, la care povestitorul asistă, ascuns într-un car, în calitate de martor auditiv. (Categoric, Pann e mai mult un auditiv şi mai puţin un vizual.) [...] Pann, care e un clasic (viziune caracterologică, moralism), trebuie să se fi simţit admirabil la o atare ceremonie fără surprize. [...]*

Aşadar, Pann e clasic. Prin el se pot, de altfel, verifica mai toate locurile comune ale clasicismului. În epoca lui romantică, Pann e un anacronic. În definitiv, toţi clasicii sunt „anacronici" sau atemporali. Romanticii au sentimentul timpului, participă deci la istorie, complotează, răstoarnă guverne, ridică baricade, fac, ar zice conu Leonida,„revuluţii". Clasicii, din contră, sunt prudenţi, se supun regulilor, legiferează Parnasul. [...] Mare diferenţă între om şi scriitor nu e. Scriitorul e tot atât de plat, adesea trivial, dar de o platitudine genială, de o trivialitate care anunţă şi din care decurg rafinamentele, plasticităţile şi aromele tari, veseliile şi măscările artiste, farmecele deşucheate şi savantele stiluri ale celor doi Caragiale, ale bonomului Minulescu, ale unui Arghezi sau Ion Barbu. Antiromantismul total — iată unicul inconformism al lui Pann. [...]

În comparaţie cu contemporanii lui, cu poezia lor romantică şi cu arta lor jună, în comparaţie cu un Cârlova, cu un Bolintineanu, chiar şi cu Grigore Alexandrescu (clasic prin accident), cu toţi aceşti reprezentanţi ai zorilor unei literaturi, Anton Pann e neaşteptat de bătrân. De fapt, nici nu are vârstă. E dificil de crezut că Ion Creangă ar fi putut vedea lumina zilei altundeva decât la Humuleşti. Dar e o pură întâmplare că Pann s-a născut la Sliven, în Bulgaria, după cum întâmplare e că I. L. Caragiale a venit pe lume în satul Haimanale, lângă Ploieşti. Pann, Caragiale, cărora inutil li se comentează originea etnică, sunt balcanici. Ei aparţin unei arii întinse, amestecate şi pitoreşti, pe care Ion Barbu o numeşte „ultima Grecie". Este acea Grecie alterată, încremenită într-o "slavă stătătoare", peste care a căzut„„ca o miraculoasă zăpadă roşie, pestriţa, justiţiara turcime". Grecie decăzută, caricatură de Grecie, surogat de Grecie, şi totuşi Grecie — prin permanenta vocaţie a disputelor verbale, a sofismelor, a agoralei, a gratuităţilor, a inteligenţei înţeleasă ca facultate suficientă în sine, ineficace în plan practic. [...] În Povestea vorbii *dăm peste un veritabil dialog platonician (dar să nu se spună că avem de-a face numai cu o adaptare) între Bogăţie, Desfătare,Virtute şi Sănătate,*

„disputându-se-ntre ele simplu, că cui a da-ntâietatea". Nu ajung la nici un rezultat şi Virtutea propune să se înfăţişeze toate patru zeilor şi oamenilor, la „timpul d-adunanţă luptelor olimbicale", unde îşi vor expune fiecare punctul de vedere, urmând ca învingătoarea să primească — precum Atena, Hera, sau Afrodita din mâinile lui Paris — mărul de aur şi „a premiei cunună". Zis şi făcut. Bogăţia va susţine „că nemărginitul bine numai ea este în lume". Desfătarea se crede „în comuniune dorinţa cea centrală". Sănătatea se întreabă ce s-ar întâmpla de „ar lipsi cu totul în natură şi în nume". În fine, are cuvântul Virtutea, care convinge pe toţi că ei i se cuvine să "ia darul şi cununa şi titlul de-ntâietate". Aerul grec (cu toate inerentele nostimade) e evident. În fond, ce altceva este Nastratin Hogea decât o reminiscenţă de filosof elen, poate sofist, oricum filosof popular, ca şi Pann, cu toată extracţia, mai exact spus, cu toată patima lui orientală. Şi numai ignoranţii au impresia că Ion Barbu l-a înnobilat prezentându-l nu în ipostaza lui senină şi jovială, dar în aceea, posibilă oricărui filosof, ascetică şi sumbră.

Prin balcanism, Anton Pann e mai cosmopolit (nu mai universal) decât Creangă, mai pitoresc şi mai „poliglot" decât el, dar, desigur, mai puţin rafinat, mai imperfect.

Şerban FOARŢĂ, Prefaţă*, în vol. Anton Pann,* Povestea vorbii*, Editura Hyperion, Chişinău, 1992, p. 3–12.*

Un popularizator al cântecelor de lume care amestecă şi poeziile de ecou ale contemporanilor este profesorul de muzică bisericească Anton Pann [...]. A tipărit el însuşi circa 40 de cărţi, în mai multe ediţii, de gramatică melodică [...], colportaj [...], multe culegeri în care partea sa de prelucrare sau organizare a materialului e atât de mare încât putem să-l socotim poet original [...]. În totul originale sunt Memorabilul focului mare întâmplat în Bucureşti în 1847 *şi două testamente, unul din 1849 (372 versuri) şi altul din 1845 (versuri şi proză, în parte reluare a primului).*

Mare iubitor al cântecului românesc („Cântă, măi frate română, pe graiul şi limba ta / Şi lasă cele streine ei de a şi le cânta"), bun cunoscător al notelor muzicale, Pann ironiza psalţii fără carte, pe căntăreţii după ureche [...].

Printr-o ingenioasă aglomerare de proverbe, urmată de nimerite povestiri exemplificatoare în versuri, Anton Pann realizează în Po-

vestea vorbii *[...] o adevărată comedie umană, asemeni moralistului clasic, preocupat de tipologie. Vorbind de cusururi, minciuni, flecării, năravuri rele, prostie, nerozie, beţie, hoţii [...], autorul ne oferă adevărate portrete morale într-un limbaj pitoresc, amestecând observaţia cu aluzia fină, vorbirea pe şleau cu antiteza, gingăşia cu vulgaritatea [...].*

Al. PIRU, Anton Pann, *în vol. Al. Piru,* Istoria literaturii române, *Editura „Grai şi suflet — cultura naţională“, Bucureşti, 1994, p. 50–51.*